801
A TH

IOAN PĂTRUȚ

Nume de persoane și nume de locuri românești

EDITURA ȘTIINȚIFICĂ ȘI ENCICLOPEDICĂ

NUME DE PERSOANE ŞI NUME DE LOCURI ROMÂNEŞTI

801
P 44

IOAN PĂTRUŢ

NUME DE PERSOANE ŞI NUME DE LOCURI ROMÂNEŞTI

63.210

EDITURA ŞTIINŢIFICĂ ŞI ENCICLOPEDICĂ
BUCUREŞTI, 1984

Coperta de ION MINCU

CUVÎNT ÎNAINTE

Consider că e indicat ca înainte de continuarea analizei antroponimelor românești, din lucrarea mea Onomastică românească *(1980), să mă opresc asupra cîtorva probleme importante, cu intenția de a pune în evidență:*

necesitatea acordării atenției cuvenite relațiilor, deosebit de intense și de vechi, dintre numele de persoane și numele de locuri românești, cum dovedesc, pe de o parte, numărul considerabil al toponimelor provenite din antroponime și, pe de altă parte, faptul că cele dintîi oiconime românești atestate din Transilvania, începînd cu secolul al XI-lea (ca Turda, Cluj *etc.), sînt echivalente cu antroponimele românești omofone;*

obligația de a cunoaște formele cît mai exacte, oficiale și populare, actuale și din trecut, ale toponimelor și antroponimelor, ținînd seama de situația aparte a atestărilor documentare transilvănene;

recomandarea de a abandona utilizarea abuzivă și forțată a cuvintelor din lexicul comun drept etimoane ale antroponimelor și toponimelor.

În capitolul al II-lea continui analiza structurii antroponimelor, în conformitate cu concepția expusă în studiile mele anterioare. Insist, totodată, asupra punctului de vedere că sufixele antroponimice (ca și cele din lexicul comun) numite „împrumutate" sînt, de fapt, extrase din numele împrumutate, după ce acestea s-au încadrat în sistemul limbii receptoare. În consecință, sufixele pe care le prezint în capitolul al II-lea și al IV-lea sînt românești, deci românești sînt și antroponimele și toponimele în care ele apar (cu unele rezerve, motivate la locul cuvenit).

Încerc deci și în această lucrare să aduc contribuții la cunoașterea structurii și proveniență numelor de persoane și de locuri și, totodată, la reevaluarea a ceea ce este românesc în onomastica noastră.

ABREVIERI

ALR, s.n.	*Atlasul lingvistic român* [partea a II-a], serie nouă, vol. I, V, Editura Academiei, 1956, 1966.
ALRM, s.n.	*Micul atlas lingvistic român*, partea a II-a, serie nouă, vol. I, III, Editura Academiei, 1956, 1967.
Bogdan	Ioan Bogdan, *Documentele lui Ştefan cel Mare*, I—II, Bucureşti, 1913.
Bogrea	Vasile Bogrea, *Pagini istorico-filologice*. Cu o prefaţă de acad. Constantin Daicoviciu. Ediţie îngrijită, studiu introductiv şi indice de Mircea Borcilă şi Ion Mării, Cluj, 1971.
CL	„Cercetări de lingvistică", Cluj(-Napoca), 1956 seq.
Costăchescu	*Documentele moldoveneşti înainte de Ştefan cel Mare*, publicate de Mihai Costăchescu, I—II, Iaşi, 1931, 1932.
DERS	*Dicţionarul elementelor româneşti din documentele slavo-române. 1374—1600*, Bucureşti, 1981.
DNFR	Iorgu Iordan, *Dicţionar al numelor de familie româneşti*, Bucureşti, 1983.
Doc. Val.	*Documenta historiam Valachorum in Hungaria illustrantia usque ad annum 1400 p. Christum*, curante Emerico Lukinich et adiuvante Ladislao Gáldi, ediderunt Antonius Fekete Nagy et Ladislaus Makkai, Budapesta, 1941.
DOR	N.A. Constantinescu, *Dicţionar onomastic românesc*, Editura Academiei, 1963.
DR	„Dacoromania", Cluj, 1920—1921 seq.
Drăganu, *Românii*	N. Drăganu, *Românii în veacurile IX—XIV pe baza toponimiei şi a onomasticei*, Bucureşti, 1933.
DRH, A, I, II, III	*Documenta Romaniae Historica. A. Moldova*. Volumul I (1384—1448). Volum întocmit de C. Cihodaru, I. Caproşu şi L. Şimanschi. Volumul II (1449—1486). Volum întocmit de L. Şimanschi în colaborare cu Georgeta Ignat şi D. Agache. Volumul III (1487—1504). Volum întocmit de C. Cihodaru, I. Caproşu şi N. Ciocan, Bucureşti, 1975, 1976, 1980.
DRH, B, I, II	*Documenta Romaniae Historica. B. Ţara Românească*. Volumul I (1247—1500). Volum întocmit de P.P. Panaitescu şi Damaschin Mioc. Volumul II (1501—1525). Volum îngrijit de

	Ştefan Ştefănescu şi Olimpia Diaconescu, Bucureşti, 1966, 1972.
DRH, C, X, XI	*Documenta Romaniae Historica. C. Transilvania.* Volumul X (1351—1355). Volumul XI (1356—1360). Sub redacţia: Acad. Ştefan Pascu, Bucureşti, 1977, 1981.
Graur, *Nume pers.*	Acad. Al. Graur, *Nume de persoane*, Bucureşti, 1965.
Ilčev	Stefan Ilčev, *Rečnik na ličnite i familni imena u bălgarite*, Sofia, 1969.
Indicat. loc.	Ion Iordan, Petre Gâştescu, D.I. Oancea, *Indicatorul localităţilor din România*, Bucureşti, 1974.
Iordan, *Top. rom.*	Iorgu Iordan, *Toponimia românească*, Bucureşti, 1963.
Kniezsa	Kniezsa István, în volumul *Magyarok és románok*, Budapesta, I, 1943, p. 111 seq.
LPSRH	*Leksik prezimena Socijalističke Republike Hrvatske*, Zagreb, 1976
LR	„Limba română", Bucureşti, 1952 seq.
Miklosich	Franz Miklosich, *Die Bildung der slavischen Personen- und Ortsnamen*, Heidelberg, 1927.
Moldovan—Togan	Silvestru Moldovan şi Nicolae Togan, *Dicţionarul numirilor de localităţi cu poporaţiune română din Transilvania, Banat, Crişana şi Maramureş*, ed. II, Sibiu, 1919.
nb	nume de bărbat
nf	nume de femeie
nfam	nume de familie
np	nume de persoană
On. rom.	Ioan Pătruţ, *Onomastică românească*, Bucureşti, 1980.
Paşca	Ştefan Paşca, *Nume de persoane şi nume de animale în Ţara Oltului*, Bucureşti, 1936.
Pătruţ, *Studii*	I. Pătruţ, *Studii de limba română şi slavistică*, Cluj, 1974.
Petrovici, *Studii*	Emil Petrovici, *Studii de dialectologie şi toponimie*, Bucureşti, 1970.
Petrovskij	N.A. Petrovskij, *Slovař russkich ličnych imen*, Moscova, 1966.
PMB	*Pomelnicul Mânăstirei Bistriţa*. Publicat de Damian P. Bogdan, Bucureşti, 1941.
pren	prenume
RJA	*Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*. Na svijet izdaje Jugoslavenska Akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 1880 seq.
SMO	*Studii şi materiale de onomastică*, Bucureşti, 1969.
sprn	supranume
SSNO	*Słownik staropolskich nazw osobowych*. Pod redakcją i ze wstępem Witolda Taszyckiego, I — (în curs de publicare), Wrocław-Warszawa-Kraków (-Gdańsk), 1965 seq.

Suciu	Coriolan Suciu, *Dicţionar istoric al localităţilor din Transilvania*, I—II, [Bucureşti], 1967, 1968.
Svoboda	Jan Svoboda, *Staročeská osobní jména a naše příjmení*, Praga, 1964.
Ştefulescu	Alexandru Ştefulescu, *Documente slavo-române relative la Gorj. 1406—1665*, Tîrgul-Jiului, 1908.
top	toponim
Tupikov	N.M. Tupikov, *Slovaŕ drevnerusskich ličnych sobstvennych imen*, St.-Peterburg, 1902.
Vascenco	Victor Vascenco, *Nume de familie şi prenume ruseşti. Dicţionar invers*, Bucureşti, 1975 (litografiat).

I. PROBLEME DE METODĂ ÎN ONOMASTICĂ

ANTROPONIME — TOPONIME

Relaţiile strînse dintre antroponime şi toponime sînt evidente. E suficient să ne gîndim la mulţimea numelor de aşezări în *-eşti*, care toate sînt legate de nume de persoane. În relaţii asemănătoare faţă de antroponime se găseşte şi toponimia „minoră", adică numele de loc din hotarul unei localităţi sau dintr-o regiune mai întinsă, după cum reiese din oricare repertoriu toponimic al unei asemenea unităţi, publicat sau în perspectivă de publicare, cum sînt materialele adunate de colectivul de onomastică al Institutului de Lingvistică şi Istorie Literară din Cluj-Napoca, pentru Dicţionarul toponimic al Transilvaniei. Sînt informat că acordă atenţia cuvenită raporturilor dintre antroponimie şi toponime şi colectivele din Bucureşti, Iaşi, Timişoara, Craiova, Baia Mare, angajate la elaborarea dicţionarelor toponimice ale celorlalte regiuni ale ţării sau la alte lucrări de onomastică.

Adunarea materialului antroponimic de pe întreg întinsul ţării este la fel de necesară ca şi înregistrarea toponimiei, chiar dacă între cele două categorii de nume (de persoane şi de locuri) există diferenţe specifice, mai ales în privinţa circulaţiei, în sensul că multe dintre antroponime sînt general sau larg răspîndite, pe cînd toponimele (cu excepţia, bineînţeles, a celor provenite din anumite apelative) pot reprezenta unicate sau forme rare; şi o altă diferenţă specifică: antroponimia a fost şi este supusă, în cursul timpului, unor mutaţii şi primeniri aproape radicale, condiţionate de factori sociali, culturali etc. (cf. *On. rom.*, p. 27—28), pe cînd toponimia nu sau în procent neglijabil (gîndindu-mă şi la modificarea, cîteodată nemotivată şi neindicată, a unor nume de localităţi).

Cu toate că avem lucrări care cuprind un mare număr de antroponime — Paşca, DOR, DNFR — ştim că nu puţine, îndeosebi hipocoristice sau foste hipocoristice, devenite supranume şi nume de familie, nu sînt înregistrate sau, dacă sînt, nu poartă indicaţia funcţiunii lor, neajuns care constituie

una dintre cauzele care au determinat raportarea abuzivă a numelor de persoane, inclusiv a numeroase prenume, la cuvinte comune. Spre a înlătura această deficiență, sîntem nevoiți să ne adresăm sursei directe, documentelor, publicate în edițiile bine întocmite, cum sînt *Documenta Romaniae Historica* [1] ș.a.

Afirmam că în dicționare și în alte lucrări, inclusiv în edițiile de documente, nu apar înregistrate unele antroponime pe care le descoperim (în anchete, cîteodată și întîmplător) sau a căror existență este confirmată de toponime. Căci sînt, cum se știe, antroponime rare sau, probabil, chiar dispărute. Spun „probabil", întrucît nu poți afirma nimic categoric în privința existenței sau „dispariției" unor nume de persoană, în lipsa unui repertoriu care să cuprindă „toate" antroponimele românești, deziderat, desigur, greu realizabil, așa după cum, adaug, nu te poți pronunța asupra funcțiunii (prenume, supranume, nume de familie) a unor antroponime (vezi *On. rom.*, p. 26—29).

Unele antroponime la care raportez numele de localități sînt într-adevăr rare sau neașteptate; de aceea încerc să susțin autenticitatea lor încadrîndu-le în microsisteme, alături de alte antroponime de aceeași structură, deși nu se poate contesta valabilitatea unei etimologii numai pe considerentul că antroponimul în discuție este rar sau chiar dispărut.

Exemplele de antroponime rare sînt numeroase.

Herendești, sat, jud. Timiș (confirmat și de primele atestări: 1650 *Herendest*, 1753 *Herindiest*. Suciu, I, p. 287) își are originea, fără îndoială, într-un antroponim *(Herendea?)* neconsemnat, pe cît știu, și necunoscut mie. Antroponimul nu era, se vede, obișnuit nici în regiunea respectivă, căci de aceea forma locală a toponimului este *Rîndéșć* (=Rîndești). E rar atestat numele de persoană care poate sta la baza lui *Ploiești*: *Ploae*, *Ploe* (DOR, p. 350), *Ploaie* (DNFR); etc.

---

[1] Subliniez că este binevenită și necesară gruparea antroponimelor și toponimelor în indici comuni, cum se procedează în DRH, spre deosebire de alte ediții de documente în care cele două categorii de nume apar în indici separați, cum sînt, de exemplu, lucrările valoroase ale lui Ioan Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare* (I—II, București, 1913) și Mihai Costăchescu, *Documentele moldovenești înainte de Ștefan cel Mare* (I—II, Iași, 1931, 1932). Separarea antroponimelor de toponime nu este numai un procedeu incomod pentru cercetător, ci și o greșeală de metodă, deoarece apar în locuri diferite entități organic legate între ele.

Situații asemănătoare există, bineînțeles, și în alte limbi. Accept părerea că *Berlin* (numele orașului) reprezintă un antroponim slav omofon, la origine un adjectiv posesiv, format cu sufixul *-in-*, de la tema unui *Berla, Berlĭ (Berl-in-ŭ)*[2]. Antroponimele *Berla, Berlĭ* vor fi fost rare în graiurile slave: în poloneză sînt atestate numai formele *Berl* și (nu *Berla*, ci) *Berlo* (SSNO); în rusă numai *Berlo* (Ivan *Berlo*. Tupikov, p. 47); în sîrbocroată: (der. cu suf. *-ić-*) *Berlić* (RJA); în bulgară: derivatul (cu suf. *-ov-*) *Berlínov* poate proveni și de la antroponimul *Berlin*, nu numai, cum crede Ilčev, de la numele orașului (s.v.)

Cum se explică relațiile dintre numele de localități și numele de persoane? S-a spus că sînt sate care își trag numele fie de la stăpînul (cneazul, judele), fie de la întemeietorul lor (Iordan, *Top. rom.*, p. 144). E posibilă, în unele cazuri, și o altă situație: „așezarea" consta, la început, dintr-o singură familie mare. Astfel putem înțelege de ce au dispărut o mulțime de localități atestate din vechime. În *Dicționarul* lui Coriolan Suciu figurează sute de localități din Transilvania dispărute (II, p. 285 seq.). Dintre cele 72 de așezări consemnate în documente pînă la anul 1200 au dispărut 34, din cele 563 înregistrate între anii 1201 și 1241 au dispărut 285 ș.a.m.d.[3]. Cauzele sînt diferite: strămutatea în alte localități, epidemii, războaie, jafuri etc. [4].

Relațiile dintre antroponime și toponime nu sînt unidirecționale, ci reciproce: cf. *Bucur* → *Bucureşti* → *Bucureșteanu, Poiana* (din apelativ) → *Poienar(u)* → *Poienari* (sate, jud. Arad, Argeș, Gorj etc.) → *Poienărei*, sat, jud. Argeș etc. Urmărirea, studierea acestor relații este necesară, pentru că duce la clarificarea sau la descoperirea originii anumitor nume și completează unele informații sau anulează unele afirmații și chiar teorii cu rezonanță istorică.

Voi avea în vedere, în continuare, relațiile antroponim-toponim, acestea fiind, după părerea mea, mai puțin studiate.

---

[2] Cu sufixul *-in-* sînt derivate adjective posesive raportate la substantivele foste teme în *-a-* și *-ĭ-* (A. Vaillant, *Grammaire comparée des langues slaves*, vol. II/2, Lyon-Paris, 1958, p. 597).

[3] Ștefan Pascu, *Voievodatul Transilvaniei*, vol. I, ediția II, Cluj, 1972, p. 223.

[4] Id., *ibid.*, p. 224.

Asemenea toponime provin sau sînt legate de antroponime fie echivalente ca formă *(Turda)*, fie derivate cu sufixe (*Bădești*, sate, jud. Argeș, Gorj), fie compuse (*Valea lui Pătru*, sat, jud. Dolj).

Au fost analizate, pînă acum, mai bine toponimele provenite din antroponime prin sufixare (vezi Iordan, *Top. rom.*, p. 157 seq.), însă cu unele inadvertențe, dintre care cîteva privesc antroponimul sau mecanismul derivării. Astfel, despre *Bălcești* se afirmă că provine din tema cunoscutului nume vechi românesc *Balc(u)*, „pe care-l întîlnim de la o vreme și sub forma *Bîlcu*" (*ibid.*, p. 163; vezi și DNFR). Mai întîi, din punct de vedere formal, *Bălcești* poate fi derivat din tema *Balc-* sau *Balč-*, a numelor *Balc*, *Balcu(l)*, *Balca*, *Balcea*, *Balciu* (existente în DOR, p. 188; vezi *On. rom.*, p. 33, 85). În al doilea rînd, *Bîlcu* este alt antroponim (cf., într-un document din 1491: слѹга нашь(ѣ) Пѣтрѫ, с(ы)нъ Бѣлкѫ „sluga noastră Pătru, fiul lui Bălcu [recte: Bîlcu]". DRH, A, III, p. 170, 171) decît *Balc(ul)* (cf., într-un document din 1505: [jupan] Балкѫл. DRH, B, II, p. 84), avînd comun doar sufixul *-c-* (cf. și *Bîlcul*, în DOR, p. 203, *Bîlc*, sat, jud. Bihor, *Bîlca*, sat, jud. Bacău; der. cu suf. *-ĉ-*: *Bîlciu*, DOR, p. 203), formate însă din altă temă, *Bîl-*, cf. *Bîlă* nfam, *Bîlea* nfam (DOR, p. 203), top (cunoscutul lac) (vezi *On. rom.*, p. 34);

la *Hălăucești*, sat, jud. Iași, nu trebuie luată în considerare etimologia lui L. Treml (ung. *Halas* = *halas* 'bogat în pește') (Iordan, *Top. rom.*, p. 168), căci toponimul provine, evident, dintr-un nume românesc de persoană, cf. *Hălăuca* (id., *ibid.*, nota 5; DOR, p. 296), *Hălăucă* (DNFR);

Huruiești, sat, jud. Bacău, nu-și poate „trage numele de la *Huru*" (Iordan, *Top. rom.*, p. 169) [5], din tema căruia ne așteptăm la *Hurești*, înregistrat ca nume de sat (fără vreo localizare, în DOR, p. 300); *Huruiești* confirmă existența unui (der. cu suf. *-uĭ-*) *Hurui*, existent și în derivatul (cu suf. *-an-*) *Huruian* (DOR, p. 300);

---

[5] Raportarea lui *Huru* la ung. *úr* „domn", propusă în DOR, p. 300 (menționată și în DNFR), nu are nici un temei; ea este infirmată categoric nu numai de prezența lui *H-* (care ar putea fi considerat protetic), ci și de formele *Hura* nb (DOR, p. 300), *Hure (ibid.)*, *Hurea* nfam *(ibid.)*.

Isăileşti, fost sat, jud. Vîlcea, nu are tema antroponimului *Isaia* (Iordan, *Top. rom.*, p. 170), ci a lui (der. cu suf. *-il-*) *Isăilă* (= *Isăi-il-ă*) nfam actual;

cum se poate dovedi că *Nemeşeşti*, sat, jud. Timiş, îşi are originea într-un *Nemeş* nfam „de origine maghiară" (*ibid.*, p. 171), cînd există apelativul românesc *nemeş* (< ung.)?

În cele ce urmează voi avea în vedere relaţiile de tipul toponim = antroponim şi anume: oiconime provenite din nume de persoană şi identice cu ele, din cauză că acest tip de relaţii a fost, în mod paradoxal, neglijat sau prea puţin exploatat, precum şi din motivul că, pe de o parte, s-a afirmat că nu avem exemple de vechi toponime provenite din nume româneşti de persoane (Kniezsa, p. 230/109), pe de alta, că, dintre numele de localităţi care au la bază antroponime, cele mai vechi sînt cele derivate (ca *Ioneşti*, *Creţeşti*, *Rădulesti*), nu cele echivalente cu antroponimele (aducînd exemple de nume rare sau noi: *Abraham*, *Cristian*, *Alexandrina*)[6]. Autorul subliniază, cu această ocazie, contradicţia care ar exista în toponimie faţă de antroponimie (evident fiind că derivatele sînt ulterioare numelor primare: *Ion* → *Ioneşti*). De fapt „contradicţia" semnalată se dovedeşte iluzorie. Se ştie că dintre toponimele în *-eşti* (care sînt, se pare, cele mai vechi dintre derivate) cel dintîi atestat, din anii 1351—1352, este *Bădeşti*, sat, jud. Argeş[7], iar de peste Carpaţi: *Rădeşti*, sat dispărut, din apropierea Lugojului, consemnat într-un document din 1369—1377[8]. Oiconime identice cu antroponimele apar însă cu aproape două secole mai devreme. Ele sînt consemnate în Transilvania, Banat, Crişana şi Maramureş, de unde dispunem de documente mult anterioare celor din Ţara Românească şi Moldova: din anul 1075 (vezi infra), în timp ce primul document din Ţara Românească datează din anul 1351—1352[9], iar din Moldova din anul 1384[10].

---

[6] Gh. Bolocan, *Stratificare în toponimie*, în LR, XXIV, 1975, nr. 6, p. 584.

[7] Malvina Pătruţ, *Despre vechimea toponimelor în -eşti*, în „Studia Universitatis Babeş-Bolyai", series Philologia, fasc. 2, 1969, p. 131.

[8] Vezi E. Petrovici, *Vechimea atestării sufixului -esc* (pl. *-eşti*), în CL, XIII, 1968, p. 33. Vezi textul documentului în *Doc. Val.*, p. 221—223; la p. 222: „villa *Radeest*".

[9] Volumul I din DRH, B cuprinde şi faimoasa diplomă a cavalerilor ioaniţi, din 1247, eliberată însă de regele Béla al IV-lea al Ungariei.

[10] Vezi DRH, A, I, p. 1.

După părerea mea, există un mare număr de localități transilvănene, cu nume echivalente antroponimelor, care sînt sau pot fi denumite de români. Cel mai vechi dintre acestea, consemnat, în anul 1075, în „cel dintîi document de cancelarie cunoscut ce se referă la realități ardelene": *Ultra silvam, ad castrum quod vocatur Turda*[11] „peste pădure, la castrul pe care-l numesc Turda". În această situație sînt: 1163 *Tarcea* (jud. Bihor), 1199 *Mocrea* (jud. Arad), 1202—1203 *Galșa* și *Pîncota* (jud. Arad), 1213 *Gurba* (jud. Arad), 1219 *Vințul* de Sus (acum: Unirea, jud. Alba), 1222 *Bîrsa (terra Burza)*, 1223 *Cîrța* (jud. Sibiu), 1247 *Hațeg*, 1252 *Sîncel* (jud. Alba), 1287 *Galda* (jud. Alba), 1290 *Boldur* (jud. Timiș), 1290—1291 *Oarda* de Jos (jud. Alba)[12] etc. Printre ele se încadrează și *Cluj*, *Dej*, *Boj* (jud. Cluj) și *Blaj* (vezi p. 109—116).

Asemenea exemple anulează și afirmația că cel mai vechi toponim românesc din Transilvania ar fi *Căprioara*, sat, com. Săvîrșin, jud. Arad, atestat, la anul 1337, sub forma *Caprewar*[13].

Toponime ca cele enumerate constituie argumente și în problema continuității. De aceea ele merită o atenție mai

---

[11] Ștefan Pascu, *op. cit.*, p. 19; cf. Fr. Zimmermann și C. Werner, *Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen*, I, Sibiu, 1892, p. X; Drăganu, *Românii*, p. 478; *On. rom.*, p. 100—102.

[12] Toate toponimele menționate sînt analizate în *On. rom.* (vezi Cuprinsul).

[13] *Doc. Val.*, p. 79: „Son nom d'origine incontestablement roumain[e] (cf. *căprioară* „chevreuil") est le premier toponyme de Transylvanie dont l'étymologie roumaine ne puisse être mise en doute" (*ibid.*, p. 79—80, nota 3).

Așezarea e consemnată aproape cu un secol mai devreme decît data menționată (1337): 1256 poss[essio] *Nagkechkes* (Suciu, I, p. 126, s.v. *Căprioara*).

Același nume (*Nagkechkes*), la aceeași dată (1256), însoțit de forma *Nagykecchkes*, apare și în partea a II-a a lucrării, destinată localităților dispărute, cu mențiunea: „la est de Cuvin [sat, com. Ghioroc, același județ, Arad], unde dealul Checicheș îi păstrează amintirea" (*ibid.*, II, p. 375). Este o coincidență sau o greșeală?

Dacă *Nagkechkes* numește același obiectiv ca și *Căprioara*, atunci el poate reprezenta un fel de redare, inexactă, în maghiară a numelui românesc (*Nag-* = *nagy* „mare" + *kecskés* „cu capre" — deci: locul cu multe capre).

Nagkechkes presupune existența unui *Kiskecskés* (ung. *kis* „mic"), care, eventual, ar putea reprezenta forma maghiarizată a altei așezări românești, apropiate, *Căpruța*, din același județ (Arad), consemnată în anul 1350: poss[essio] *Kaproucha* (Suciu, I, p. 126).

mare decît pînă acum. Dar pentru explicarea originii lor este nevoie și de cunoașterea (structurii, originii) și recunoașterea antroponimelor corespunzătoare, spre a putea adăuga semnul egalității între cele două entități: toponim = antroponim. Din păcate, această operație simplă se dovedește nu o dată inaccesibilă.

Astfel, în ultimul dicționar antroponimic românesc, DNFR, găsim exemple ca următoarele: „*Codlea* [nfam]: cf. n. top *Codlea* (Ardeal)" (s.v.). O legătură între cele două unități pare a fi sugerată, bineînțeles nu în sensul că antroponimul provine din toponim, căci n-ar fi posibil așa ceva, dar nici relația inversă nu poate fi indicată printr-un „cf". Un exemplu similar confirmă interpretarea anterioară (adică relația neclară dintre toponimul și antroponimul omofon): „*Burlă* [nfam]: *burlă*, derivat regresiv de la *burliță=burniță*: cf. n. top. *Burla* [sate, jud. Botoșani, Neamț, Suceava]" (DNFR, s.v.)[14]. *Borla*, sat, jud. Sălaj, este explicat (ca și *Dealul Borlei*, *Borlești*, *Borleasa* etc.) din antroponimul *Borilă* [15], prin sincopare [16], cu mențiunea: „În documentele sec. XVII, primul dintre toponimele aici amintite [*Borlești*] apare cu forma nesincopată: *Borilești* [...] sau *Borîlești*"

---

[14] Adaug că *Burla* e consemnat într-un „suret de pe ispisoc vechiu sîrbăsc" de la Ștefan cel Mare, din anul 1488, ca nume unic, probabil nume de botez, după cum rezultă din context: „și *Burla* și frații lui, Costia și Pante" (DRH, A, III, p. 50).

[15] Iar acesta din „sl. *Boril(o)*; cf. și *borilă* « vînt de miază-zi »" *(ibid.)*. Menționez că în numeroase cazuri antroponimele slave din care sînt explicate, în DNFR, cele românești nu au funcțiune de nume de familie. Semnalez numai cîteva exemple: „*Baicu*: bg. *Bajko*" (DNFR) — de fapt: bg. *Bájko* nb, iar nfam: *Bájkov* (Ilčev); „*Banciu(l)*: *Ban(u)*: cf. și bg. *Bančo*" (DNFR)—însă la Ilčev: *Bánčo* nb, *Bánčev*, *Bánčov* nfam; „*Bantu*: bg. *Bánto*" (DNFR) — la Ilčev: *Bánto* nb, *Bántov* nfam; „*Beicu*: bg. *Bejčo*" (DNFR) — de fapt: bg. *Béjko* nb, *Béjkov* nfam (Ilčev); „*Belciu*: bg. *Belčo*" (DNFR) — cf. bg. *Bélčo* nb, *Bélčev*, *Bélčov* nfam (Ilčev); „*Benciu*: bg. *Benčo* " (DNFR)—cf. bg. *Bénčo* nb, *Bénčev*, *Bénčov* nfam (Ilčev) — etc. Prin urmare, antroponimele românești cu această funcțiune (nfam) nu pot fi împrumutate din bulgară (și nici din altă limbă slavă). Înseamnă, evident, că ele au funcționat la români ca nb, probabil hipocoristice, și, așa cum afirmam altă dată, și-au schimbat funcțiunea (*On. rom.*, p. 27—28). Și o întrebare: de ce să excludem posibilitatea formării lor sau a unora dintre ele în limba română, adică a acelora care au înaintea sufixului temă consonantică (vezi *On. rom.*, p. 29), cum sînt toate cele menționate mai sus?

[16] Autorul recurge tot la sincopare și în cazul lui *Berlea*: „*Berilea* (< *Berilă*, cu suf. *-ea*) sau același cu *Bîrlea* [sic]" (DNFR, adăugîndu-se încă două posibilități). După părerea mea, *Berlea*, de aceeași structură cu *Borl(e)a*, este un format românesc cu sufixul *-l-* (*On. rom.*, p. 66).

(Iordan, *Top. rom.*, p. 356; ideea sincopării apare şi la N. Drăganu, *Toponimie şi istorie*, [Cluj, 1928] p. 35, unde din acelaşi *Borilă* e explicat numele de persoană *Borlea*). Dar o asemenea etimologie este contrazisă de numele satului din judeţul Sălaj, care apare înregistrat, într-un document latinesc din anul 1355, de două ori sub forma *Barla* (DRH, C, X, p. 299). Toponimul *Borla* este identic cu antroponimul omofon: *Borla* nb (DOR, p. 210), cf. varianta înrudită *Bórlea* nfam, atestată la 1726 (Paşca, p. 185) (vezi *On. rom.*, p. 96—97).

Codlea, Burlă/Burla, Borlă sînt vechi hipocoristice româneşti, derivate cu sufixul *-l-*, ca şi *Cherlea* nfam actual (cf. *Cherleşti*, sate), *Cioplea* nfam şi top, *Orla* nb (cf. *Orleşti*, sate) etc. (vezi *On. rom.*, p. 66—76).

Aş adăuga încă un ultim exemplu. Acad. Iorgu Iordan înregistrează cîteva dintre etimologiile lui *Humor*[17] (rîul; Mănăstirea *Humorului*, Gura *Humorului*, oraşul, aşezate pe rîu, respectiv la vărsarea lui în Moldova), însă nu reţine una dintre propunerile lui N. Drăganu: *Humor* poate proveni din antroponimul *Omor* (*Românii*, p. 461), dintr-un mai vechi *Homor*, care a fost şi numele rîului (vezi p. 116). Toponimul reprezintă tot un antroponim omofon, derivat cu sufixul *-or-* (vezi p. 116).

Evident că fără cunoaşterea elementelor de structură (îndeosebi sufixe) ale antroponimelor întocmirea unui dicţionar antroponomic etimologic nu este posibilă şi absenţa lui se repercutează negativ asupra etimologiei toponimelor.

ANTROPONIME ŞI ETNONIME

Voi analiza o serie de antroponime, cîteva chiar cu funcţiune de prenume, explicate din etnonime, în unele lucrări de lingvistică, mai ales în DOR[18].

Antroponimul *Berinde* este grupat, în DOR, s.v. *Berendei* „etnic < *berendeii* popor turco-peceneg, migrator în sec.

[17] Printre ele şi: ung. *hamar* „iute, repede", care nu se poate utiliza cu referire la cursul unei ape.

[18] Academicianul Al. Graur nu semnalează, la români, prenume de asemenea origini (vezi *Nume pers.*, p. 51—56), nici Paşca (p. 24—43), nici, la alte popoare, A. Dauzat (*Noms de personnes*, ediţia a III-a, Paris,

al XII-lea" (p. 200)[19]. În *Istoria României*, *Berindei* este înşirat printre toponimele de origine pecenegă şi cumană[20], fără să se menţioneze însă această formă sau una asemănătoare ca nume ale populaţiei respective.

Berinde este un nume de familie actual, destul de cunoscut. El stă la baza toponimului *Berindeşti*, sat în judeţul Argeş, purtat, pînă nu demult, şi de o aşezare înglobată la satul Gîşteni din judeţul Bacău.

După părerea mea, originea lui *Berinde* este alta. El e un derivat românesc, cu sufixul *-d-* (ca şi *Bîrdea* nfam, *Boldea* nfam, *Bordea* nfam etc. *On. rom.*, p. 39—43), faţă de *Berin* nb (înregistrat în DOR, p. 199), cf. şi (der. cu suf. *-c-*) *Berinca* (vezi *ibid.*)[21].

Berindei reprezintă, evident, un antroponim, format cu sufixul *-ei-* (cf. *Scorei* nfam, faţă de *Score*, *Scorea*, existente în DOR, p. 368, vezi *On. rom.*, p. 39; *Turei* nfam actual, cf. *Tura* nfam, *Turea* nfam, în DOR, p. 393; ş.a.; vezi *On. rom.*, p. 118).

Numele este din vechime atestat la români: 1502 **варе колико ест дел Нѣг Бериндею, понеже прїиде Нѣг пред господство ми** (DRH, B, II, p. 36) „oricît este partea lui Neag Berindeiu [sic; recte: Berindei][22], pentru că a venit Neag în faţa domniei mele" (*ibid.*, p. 38).

Există, în judeţul Olt, un sat, atestat într-un document din 1512—1513: **свѣдетеле: ѡт Бериндѣи** (DRH, B, II, p. 209) „martorii: din Berindeai" [în loc de *Berindei* — cum, de fapt, figurează în indice, *ibid.*, p. 495] (*ibid.*, p. 213).

Semnalez că, uneori, în documente sau în traduceri, *Berendei* apare ca variantă a lui *Berindei*; cf. în indice:

1928, p. 19—73). Cazuri, rare, totuşi, există. Astfel: *Roman*, împrumutat de români de la slavi, iar de aceştia din greacă sau, poate, direct din lat. *romanus*. Răspîndirea lui, la români şi la slavi, se datoreşte faptului că este nume hagiografic.

[19] Autorul acceptă părerea lui V. Bogrea, exprimată într-o recenzie din „Anuarul Institutului de istorie naţională" [din Cluj], I, 1921—1922, p. 410.

[20] *Istoria României*, II, Editura Academiei [1962], p. 70.

[21] *Berin*, împrumutat de la slavi, este format cu sufixul *-in-* de la o temă *Ber-*: cf. scr. *Bera* nb, top *Bérin* (RJA); bg. *Béra* nf (Ilčev).

[22] **Бериндею** e un dativ cu funcţiune de genitiv, ca şi numeroase altele în documentele noastre; cf. în acelaşi document: **ѡт сынове Данчюлꙋ и Радꙋлови, [...] да сꙋт жꙋпанꙋ Радꙋлꙋ и жꙋпанꙋ Петрꙋ** (*ibid.*, p. 36) „[nimeni] din[tre] fiii lui Danciul şi Radul, [...] ci să fie jupanului Radul şi jupanului Petru" (*ibid.*, p. 39).

63 210
LICEUL ... BIBLIOTECA

„*Berindei*, stolnic în sfatul domnesc (1389...) 11; v. și Dragomir al lui *Berendei*" (DRH, B, I, p. 533); în documentul nr. 11, indicat, apare: **столникъ Беринд'ки** (DRH, B, I, p. 30) „stolnic Berindei" (*ibid.*, p. 31). De asemenea, în documente moldovenești: (în indice) „*Berindei* (Berendei), stolnicul lui Iliaș voievod" (DRH, A, I, p. 439); (într-un suret din anul 1435) Berendei stolnic (*ibid.*, p. 195); în același an și fiind vorba de aceeași persoană: **вѣра пана Беринд'ка столника** (*ibid.*, p. 117) „credința panului Berindei stolnic" (*ibid.*, p. 118); într-un suret „scos moldovenește", din anul 1436: „credință dumnealui Berandiii stolnic" (*ibid.*, p. 201), în notă: „Pentru [= în loc de] «Berendei» "(*ibid.*, p. 202); (referitor la aceeași persoană și în același an, 1436) **вера пана Берендѣа столника** (*ibid.*, p. 224) „credința panului Berendei stolnic" (*ibid.*, p. 225); (în documentul următor) 1436 **и вера пана Беринд'ка столника** (*ibid.*, p. 226) „și credința panului Berindei stolnic" (*ibid.*, p. 227) etc.

Din atîtea citate — și numărul lor poate fi sporit — , rezultă că alternanța *Berindei/Berendei* ne dă dreptul să-l considerăm pe cel din urmă, cel puțin în cazurile date, ca o variantă (rezultată prin asimilarea *-e- -i- -e- > -e- -e- -e-?*) a lui *Berindei*, căruia i-am explicat proveniența mai sus. Și, fapt deosebit de important, mai rezultă că *Berindei/Berendei* apare și ca nume de botez. Reproduc, ca dovadă, încă un fragment, numai în traducere, dintr-un document moldovenesc: 1435 „Iar la aceasta este credința domniei mele mai sus-scrise, Ilie voievod, și [...] credința panului Vîlcea vornic, credința panului Ștefu l și a fratelui său, pan Mîndrea, [...] credința panului Cozma al lui Șandru, credința panului Iacuș, credința panului Berindei stolnic, credința panului Duma, [...] și credința tuturor boierilor noștri, și mari și mici" (DRH, A, I, p. 198). Menționez că *Vîlcea, Ștefu l, Mîndrea, Cozma, Șandru, Iacuș* și *Duma* apar ca nume de botez în PMB (vezi indicele), ceea ce ne dă, cred, dreptul să-i conferim și lui *Berindei* o asemenea funcțiune și, de asemenea, și lui *Berinde*, din tema căruia este derivat.

În DOR sînt explicate din *calmuc* „etnic, popor tătăresc" cîteva antroponime: *Calmoșul, Calmuș, Calmuț* etc., atestate ca supranume sau nume de familie (p. 228).

Întrucît la numele *Calmăș* apare indicația „din pl. *calmăși* < *calmuc*" *(ibid.)*, etimologia pare a fi sugerată de următoarea notă a lui V. Bogrea: „*Calmuș*, picior de munte

și pîrîu în [județul] Bacău; cf. vr. *calmăși* = calmuci și *Calmășul*, n. de fam. al lui Sc[arlat] Calimah" (*loc. cit.*, p. 410).

Etimologia nu poate fi acceptată, în primul rînd, din motivul că termenul *calmuc*, de proveniență franceză (DA, s.v.), este nou la noi și nu a avut nici o circulație. Prin urmare, numelor ca cele menționate trebuie să li se caute altă explicare; în al doilea rînd, antroponimele menționate nu pot fi explicate formal din *calmuc*.

După cum se vede, ele sînt formate dintr-o temă comună *Calm-*, cu diferite sufixe. Tema *Calm-* conținea, la rîndul ei, sufixul *-m-* (vezi infra), față de nume ca următoarele: *Calu(l)* nfam (DOR, p. 227), *Calea* nfam (*ibid.*, p. 26), (der. cu suf. *-oi-*) *Caloi* nb (*ibid.*, p. 227), (cu suf. *-ot-*) *Calota* pren (*ibid.*; *On. rom.*, p. 13; cf. *Calotești*, sat, jud. Argeș), (cu suf. *-uț-*) *Caluțu* nfam (DOR, p. 227), (cu suf. *-an-*) *Călan* nfam (*ibid.*)[23].

Prin urmare, numele grupate în DOR, s.v. *calmuc*: *Calmăș(ul)*, *Calmoșul*, *Calmuș*, *Calmuț* (vezi supra), vechi hipocoristice, sînt, de fapt, derivate din tema *Calm-* cu sufixele *-ăș-*, *-oș-*, *-uș-*, *-uț-*.

La Iordan, *Top. rom.*, găsim cîteva toponime legate de antroponime înrudite: *Muntele Gotul* și *Pîrîul Gotului* (în fostul raion Alba), *Gotca* (fostul raion Vaslui), *Gotea* (fostul

---

[23] Antroponimele *Calu*, *Calul*, dar mai evident *Calea* (vezi supra) au fost, mai probabil, hipocoristice (vezi *On. rom.*, p. 13) decît supranume, cum crede autorul DOR, p. 227, s.v. *cal*; în continuare *(ibid.)* sînt greșit explicate, „din pl. *cai*": *Căiata*, sat, jud. Vrancea — de fapt, un antroponim, derivat cu sufixul *-at-* (vezi *On. rom.*, p. 12, 74, 143); *Căiuți* (care ar proveni din „cai iuți" [sic], *ibid.*), sat, jud. Bacău (sub acest nume sînt înglobate și fostele localități *Căiuți-Sat* și *Căiuți-Tîrg*); numele corect este, cred, *Căiuț*, reprezentînd un antroponim, derivat cu sufixul *-uț-*; (cu suf. *-il-*) *Căilă* (= *Căi-il-ă)* nfam; (cu suf. *-iț-*) *Căiță* (= *Căi-iț-ă)* nfam. Antroponimele menționate, *Căiata*, *Căiuț*, *Căilă*, *Căiță*, au o temă comună *Cai-*, cf. *Caia* nfam actual; din aceeași temă e format (cu suf. *-an-*) și *Căian* nfam actual.

Localitățile *Căinelu de Jos* și *Căinelu de Sus*, jud. Hunedoara, poartă tot un nume de persoană, omofon: *Căinel* < *Căienel*, derivat față de *Căian*, după cum dovedește și fosta formă oficială maghiară *Kajanel* (de proveniență românească, vezi Kniezsa, p. 217/68). Forma, anterioară, greșită, *Ciinelu de Jos* a fost inexact interpretată în *Doc. Val.*, unde se afirmă că numele se datorește unei etimologii populare, prin apropiere de *ciine* [?] (p. 159). Formele documentare 1330 villa *Kayanfw* et *Kayanthw*, *Kayanfeu*, *Kayantheu* etc. (Suciu, I, p. 123) atestă, în componența lor, antroponimul românesc *Căian*.

raion Drăgănești-Vlașca), *Goteșul*, *Gotescu* (fostul raion Cislău), *Goteşti* (în fostele raioane Bîrlad și Hațeg) (p. 272). Numele sînt incluse în paragraful „Toponimice formate de la nume de popoare" (p. 261 seq.), deși autorul nu acceptă legătura numelor respective cu etnonimul *got*, propusă de A. D. Xenopol, susținută de C. C. Diculescu și alții (cf. *ibid.*, p. 272—273), ci preferă explicația lui Kniezsa István: din numele de persoană *Got (Goth, Góth)*, cunoscut la slavi și maghiari — și care e raportat la germ. *Gotthard*, *Gottlieb* etc. *(ibid.)* — sau, mai ales pentru numele din Țara Veche, din bg. *Goto*, *Gota*, hipocoristice ale lui *Georgi* (*ibid.*, p. 273)[24].

Adaug că un *Gotea* a fost notat ca nfam actual, din comuna Șieuț, jud. Bistrița-Năsăud, de către E. Janitsek, care îl crede de origine săsească (SMO, p. 116), orientîndu-se după una dintre „ipotezele" din DOR, p. 286: „[h]ipocoristic de la germ. *Gotthard*, *Gottlieb*" (cf. supra).

Al. Philippide este de părere (referindu-se la toponimele *Gotul*, munte, pîrîul *Gotului*, satul *Goteşti*, muntele *Goteja*, jud. Argeș) că *Got* provine din apelativul, dispărut, *got*, numele unei păsări (OR, I, p. 727).

Ținînd seama de formele, atestate, *Got* nb (DOR, p. 286), *Gotul*, munte, *Gota*, scris *Gotha* nfam (DOR, p. 286), *Gotea* (*ibid.*, vezi și supra), rezultă, cred, că ne aflăm în fața unui microsistem de antroponime românești, așa ca *Bot — Botul — Bota — Botea* (vezi DOR, p. 211, 212, explicate toate, conform metodei autorului, din apelativele *bot*, *botă*); *But — Butul — Buta* (DOR, p. 225, cu etimologii de aceeași factură) — [adaug] *Butea* nfam actual; *Cot — Coto* [> *Cotu* nfam actual] — *Cota—Cotea* (DOR, p. 250, explicate, cum era de așteptat, din *cot* subst.) etc. Forma *Coto*, menționată mai sus, este urmată de indicația discutabilă „cu *-o* final în loc de *-u*, în stil de cărturar" (DOR, p. 250); zic „discutabilă", deoarece e formulată cu intenția de a sprijini explicarea forțată a lui *Coto* din rom. *cot*, cînd el reproduce, evident, o formă slavă, cf. bg. *Kóto* nb (Ilčev). Consider deci că rom. *Got — Gotu — Gota — Gotea* corespund formelor slave *Got — Goto — Gota — Gotę*, cf. bg. *Góto* nb (Ilčev; vezi și supra), *Góté* nb (Ilčev); scr. der. *Gotić* nfam (RJA).

Referitor la alte nume dintre cele menționate mai sus: *Gotca* top ar putea reprezenta apelativul *gotcă* (numele

[24] Aceleași *Goteşti* și *Gotescu* (vezi supra) sînt încadrate și în paragraful toponimelor provenite din nume de persoană (*ibid.*, p. 168).

păsării), cunoscut în Moldova (vezi DA, s.v.), dar și un antroponim, derivat, din aceeași temă *Got-*, cu sufixul *-c-*, cf. *Banca*, sate în județele Bacău și Vaslui (toponimul reprezintă un nume de persoană, derivat cu același sufix *-c-*, față de *Ban, Banu, Banea* etc. *On. rom.*, p. 85); *Borca* nfam, derivat din tema lui *Bora, Bore(a)* etc. *(ibid.)*.

Goța (vezi supra), pe care acad. Iorgu Iordan îl identifică cu *goța* „dihanie cu care se sperie copiii cînd plîng" etc. (*Top. rom.*, p. 273), poate reprezenta un antroponim omofon actual (cf. bg. *Góca* nb. Ilčev); de asemenea *Goțul* (vezi infra) care apare și ca antroponim vechi (DOR, p. 286), cf. bg. *Góco* nb (Ilčev)[25].

Formele *Goți* și *Pîrîul Goți* par într-adevăr „suspecte" (Iordan, *Top. rom.*, p. 273); ultima trebuie interpretată, cred, ca *Pîrîul Goței*.

În legătură cu *Leah/Leh*, înregistrate în DOR mai ales ca nume de familie, dar, rar, și ca prenume, la specificarea „etnic folosit ca prenume de evocare, alături de alte etnice, fără să indice originea, decît în puține cazuri" (p. 308)[26] se adaugă: „așa cum circulă și numele Langlois «Englezul» în Franța (v. Dauzat)" *(ibid.)*. Precizez însă că, la autorul citat, *Langlois* (= l'Anglois; formă mai frecventă decît *Langlais* = l'Anglais) apare ca nume de familie[27].

În afara exemplelor din DOR, în care *Leah(ul)* apare ca prenume (p. 108), voi pune în discuție încă unul, mai vechi. Într-un document moldovenesc, din anul 1495, se spune: племенники их Юрїи и сестра его Мъроушка, сыновє Лѣхоула (Bogdan, I, p. 57) „verii lor, Iurii și sora sa Mărușca, fiii lui Leahul"[28]. E posibil ca *Leahul* să fie prenume[29].

După părerea mea, *Leah/Leh*, ca prenume, sînt împrumutate, avînd corespondente în limbile slave: scr. *Leh* și *Leho* nb (RJA), rus. *Lëcha*, considerat hipocoristic de la *Aleksej, Lel', Leonid, Oleg* (Petrovskij, p. 309); cf. bg. (derivat

---

[25] Bg. *Góca* și *Góco* sînt hipocoristice diferite de bg. *Gota* și *Goto*, întrucît primele conțin sufixul *-c-*, pe cînd celelalte *-t-* (*On. rom.*, p. 24, 25).

[26] E greu de spus ce a înțeles autorul prin indicația astfel formulată.

[27] A. Dauzat, *op. cit.*, p. 142.

[28] În prezentarea documentului, I. Bogdan traduce: „fiii Leahului" *(ibid.)*.

[29] În documentul respectiv apar o serie de prenume *(Nastea, Lazo, Petrașco, Mara* etc.) sau de nume duble *(Mihul Dragoslav, Toader Negrul, Petrică Negrilescu. Ibidem)*.

cu sufixul *-ov-*) *Lechov* nfam (explicat din tc. *Leh* „polonez". Ilčev. De fapt, *Lechov* trebuie raportat la un *Lech(o)*, neatestat la Ilčev, format cu sufixul *-ch-*[30]).

Am arătat că *Persu* nfam, *Persul* nfam, *Perse* nfam (și *Persescu* top), considerate în DOR că provin din *Persu* „etnic" (p. 131)[31], sînt derivate românești, cu sufixul *-s-*, față de *Pera*, *Pero* (*On. rom.*, p. 57), ori reprezintă corespondentele formelor slave de aceeași structură (cf. bg. *Pérso* nb, *Pérsa* nf — inacceptabil explicate de Ilčev, vezi *On. rom.*, p. 58).

Nici *Perșani*, sat, jud. Brașov, nu are vreo legătură cu numele perșilor, cum crede V. Bogrea (vezi Iordan, *Top. rom.*, p. 280), ci este un derivat din tema lui *Perșu* nb, *Perș(e)a* nfam, formate din aceeași temă *Per-* (ca și *Persu*, *Perse*, vezi supra), însă cu sufixul *-ș-* (*On. rom.*, p. 63).

Antroponimele *Rus*, *Rusu*, *Rusul*, *Ruse*, *Rusa*, înregistrate în DOR s.v. RUS, sînt explicate din numele etnic, cu referiri și la cuvintele comune *rus* subst. și adj. și *rusav* adj. cu sensul „blond, roșcat" (p. 364). Autorul DOR acceptă informația că, după anul 1775, *Rusu* indică numai originea etnică *(ibid.)*. Afirmația este criticabilă: mai întîi, din cauză că, fără un repertoriu antroponimic din întreaga țară, o asemenea „constatare" nu are nici o acoperire; în al doilea rînd, cine se îndoiește că numele de familie *Rus(u)* este, în multe cazuri, la origine, un supranume (ca și altele de acest fel: *Grecu*, *Neamțu* etc.)?

---

[30] Vezi *On. rom.*, p. 25. Menționez că Dicționarul lui Ilčev, în indexul a tergo, înregistrează 23 de hipocoristice formate cu sufixul *-ch-*, foste neutre teme în *-o-*: *Bacho*, *Vacho*, *Zacho*, *Macho* etc. (p. 615) și chiar cîteva de tipul lui *Lech*: *Bach*, *Mach*, *Tich* etc. (p. 623). Microsistemul acesta anulează etimologiile, forțate, propuse de Ilčev: *Bach* ar proveni „probabil din turc.-pers. *baht* « fericire »", iar *Bácho* ar fi o formă „amplificată" a lui *Bach*; **Mácho* sau **Mach* ar proveni — după o informație locală — din germ. *Mach* [?] (Ilčev, s.v.) — etc.

[31] Părere preluată, probabil, de la V. Bogrea (vezi p. 86: „*Persu*, *Persescu*, originar n[ume] de botez: după Sf. Iacob *Persul*"). Seciul lui *Persescu* și Stînca lui *Persescu* sînt încadrate și de acad. Iorgu Iordan în paragraful toponimelor formate de la nume de popoare" (*Top. rom.*, p. 280).

Adaug că autorul DOR, pe motivul că „*Persu* n. etnic" este un „epitet purtat de: Iacob, Anastasie și Dometian" (p. 131), îl include, împreună cu formele românești menționate anterior, în secțiunea „Nume calendaristice".

În DOR se citează cîteva exemple în care *Rusul* are, indiscutabil, funcțiunea de prenume: „*Rusul* și fratele său *Laur*“ (p. 364—365); „*Rusul* fiul lui Gavril Nemiș“ (p. 365) etc.

Într-un document din 1386, privitor la Transilvania, este consemnat un „Petrus de Capella, filius Russ“ (*Doc. Val.*, p. 325)[32]; numele din urmă cred că este rom. *Rus*, prenume.

Probabil tot un prenume sub forma *Rusul* este consemnat și într-un document din anul 1491: **ѕ дм Рѕсѕлд** [genitiv] **т Флочещи** „în casa lui Rusul din Floceşti“ (Bogdan I, p. 452).

Pe lîngă *Rus*, *Rusu*, *Rusul*, apar și formele *Rusa* = *Rusul* (DOR, p. 365) și *Ruse* (vezi supra). Aceste două din urmă *(Rusa, Ruse)* nu pot fi formal, în nici un fel, explicate din *rus*. Ele, ca și *Rus*, *Rus(ul)* cu funcțiunea de prenume trebuie raportate la formele slave (cu sufixul *-s-*, cf. *On. rom.*, p. 24) corespunzătoare: cf. bg. *Rúso* nb, *Rúse* nb, *Rúsi* nb, *Rúsjo* nb (Ilčev)[33]; scr. *Rus*, *Rusa* nf (RJA).

În DOR numele *Sas*, *Sasu*, *Sasul* sînt grupate s.v. SAS, cu explicația: „etnic < germ. *Sachse* «sas, saxon», luat mai întîi ca *prenume* [subl. mea], devine nume de familie; rar indică originea etnică“ (p. 367).

Nu avem motive să ne îndoim că *Sas*, numele voievodului, fiul lui Dragoș, era într-adevăr nume de botez (de fapt, pe atunci, nume unic)[34]; **По него господствова сынъ его, Сас, воевода, а лѣтъ** „După el [Dragoș] a domnit fiul său, Sas, voievod, 4 ani“[35]. Trebuie el explicat din *sas*? Ne-

---

[32] „filius Russ“ înseamnă, desigur, „fiul lui Rus“, ca și filius Kynda de Hunch“ *(ibid.)* = fiul lui Cîndea [?] din H. (pentru numele localității, vezi *ibid.*, nota 3); „filius Hermanni de Hunch“ *(ibid.)* = fiul lui Hermann din H.; „filii Marci de Waradia“ *(ibid.)* = fiii lui Marcu din Vărădia. Deci numele *Kynda* [= Cîndea?] și *Russ*, românești, neobișnuite pentru scribul documentului, au rămas nedeclinate.

[33] Pe *Rúse*, *Rúso*, *Rúsjo* Ilčev le consideră ca forme paralele ale lui *Rúsi*, iar pe acesta îl explică (în conformitate cu metoda sa) din *rus* „blond, roșcat“ (*ibid.*, s.v.).

[34] Referitor la termenii *nume unic* și *prenume*, vezi *On. rom.*, p. 11, 27—30, 133.

[35] *Cronicele slavo-române din sec. XV—XVI, publicate de Ion Bogdan.* Ediție revăzută și completată de P.P. Panaitescu, Editura Academiei, 1959, p. 6.

îndoielnic că numele de familie, obișnuite, *Sas* și *Sasu* pot reprezenta și supranume. Există însă și forma *Sasa*, așezare înglobată în satul Poiana, jud. Bacău, și toponim în fostul raion Cîmpina (Iordan, *Top. rom.*, p. 283). Este adevărat că acad. Iorgu Iordan încadrează toponimul *Sasa* printre cele formate de la nume de popoare, identificîndu-l, probabil, cu femininul *sasă* „săsoaică", care însă apare numai la periferia teritoriului lingvistic românesc[36], fiind, după părerea mea, o formă neobișnuită.

Cred că *Sasa* este o formă paralelă a lui *Sas* (cf. *Rusa*, supra). Numele *Sasa* a putut fi purtat și de un bărbat (ca și *Rusa*) și, ca și *Sas*, atunci cînd acesta nu reprezintă o poreclă, trebuie raportate la formele slave corespunzătoare: bg. *Sáso*, care nu poate fi, formal, explicat (ca și în alte cazuri, după modelul DOR) din numele etnic *sas* (Ilčev, s.v.), căci există și în alte limbi slave: rus. *Sása*, considerat hipocoristic față de *Sasonij* (Petrovskij, p. 195, 352); cf. scr. *Sasa*, nume de sat (RJA).

Conform sistemului pe care îl susțin, hipocoristicele slave *(Sas, Saso, *Sasa)* sînt formate cu sufixul *-s-* (vezi *On. rom.*, p. 24), de la un radical *Sa-*, detașat din nume ca *Samson, Samuil* etc.

În DOR antroponimele *Tat, Tatul* sînt grupate s.v. TATĂ subst. (p. 385) și nu, cum impunea forma lor, s.v. TATU, pe care — utilizînd, inexact, păreri anterioare — îl explică din *Tatos* „șef cuman la Dunăre", cu referire la alte nume, „amintind pe Tații iranici din Transcaucazia, colonizați în Crimeia (V. Bogrea) și pe «Tații tătari» așezați în Dobrogea" (p. 386)[37].

Antroponimele *Tatu, Tatul* apar din vechime la români. Într-un document din anul 1390, este înregistrat un *Thathul Wolachus*, care reclama o parte dintr-un domeniu din districtul Hațeg (*Doc. Val.*, p. 399). Cred că *Wolachus* „român" are funcțiunea de supranume, ca determinant al numelui românesc *Tatul* (grafiat *Thathul*), cu valoare de prenume.

Frecvent apare *Tatul*, cu funcțiune (sigură sau probabilă) de prenume, în documente din Țara Românească: 1388 иже приложи Татȣл цръкви (DRH, B, I, p. 26) „[curtea]

---

[36] ALR, s.n., vol. II, h. 698/325, 362, 987.

[37] Cu privire la discuțiile aferente, vezi Drăganu, *Românii*, p. 181—182 (cu bogată bibliografie); Bogrea, p. 49—50, 61, 481.

de care a dăruit-o Tatul bisericii" (*ibid.*, p. 27); 1471 **дават господство ми сїе повеление господства ми Ѡнеи и съ сынови мꙋ Станꙋ и влъксанꙋ и Станкꙋлꙋ и съ анеѱеи мꙋ Нанꙋ и Татꙋлꙋ и Шербꙋ** „Dă domnia mea această poruncă a domniei mele lui One și cu fiii lui, Stan și Vîlcsan și Stancul și cu nepoții lui, Nan și Tatul și Șerbu" (*ibid.*, p. 232). Valoarea de nume unic = nume de botez a lui *Tatul* apare neîndoielnică în acest context.

O atare funcțiune a antroponimului o întîlnim și în documente moldovenești: 1440 „Uric de la domnul Ilieș voievod, întăritori lui Mihul și *Tatul* cu un sat [...]" (DRH, A, I, p. 290); 1442 **Милотинещїи, где ѡсадиль Татѵл м(ъ)чиникь** (*ibid.*, p. 307) „Milotineștii, unde a fost așezarea lui Tatul săbierul" (*ibid.*, p. 308); 1446 **Михаилъ Скоумпоул(ъ) и брат(ъ) его, Татꙋл(ъ)** (*ibid.*, p. 373) „Mihail Scumpul și fratele său, Tatul" (*ibid.*, p. 374); 1438 „De la frații domni Ilieș și Ștefan voievozi, ispisoc întăritoriu *Tatului* Herlic și nepoților săi de soră, Danciul Paidos — recte Pardos — și Niagul Roșca" (*ibid.*, p. 270). Nu mă îndoiesc că *Herlic*, *Pardos* și *Roșca* sînt supranume, iar precedentele, *Tatul*, *Danciul* și *Niagul* — prenume. Dar funcțiunea de prenume a lui *Tatul* rezultă mai evident din PMB, unde apare de cîteva ori ca nume de botez sub forma **Татоул** (p. 77/1, 115/24) sau (acuzativ-genitiv) **Татоула / Татула** (p. 68/1, 68/38, 72/30).

În această situație se dovedește inacceptabilă și explicarea lui *Tatu(l)* din rom. *tat(ul)*, *tată* „Vater" (Drăganu, *Românii*, p. 181), etimologie preluată în DOR, p. 385.

Rom. *Tatu* trebuie raportat la hipocoristicele slave corespunzătoare: cf. bg. *Táto* nb (Ilčev)[38]; scr. *Tato*, considerat, inexact, în RJA, hipocoristic de la *tata* „cu care copiii se adresează tatălui; cf. lat. *tata*, gr. τάτα".

După sistemul pe care îl susțin, hipocoristicul slav *Tato* este format dintr-un radical *Ta-*, detașat din nume ca *Taras*, *Tatomir* etc., cu sufixul *-t-* (*On. rom.*, *p.* 24), sau prin „trunchiere" (vezi *On. rom.*, p. 23) din *Tatomir* (:*Tato*-mir). Numele *Tatomir* e înregistrat și la români. Într-un document latinesc din Hațeg, din anul 1360, apare un *Tatomir* cel Roșu (DRH, C, XI, p. 509; grafiat *Thathemirus*, p. 507); în Țara Ro-

---

[38] Apreciat ca variantă („raznovidnost") al lui *Tátjo* nf [?; greșit, în loc de nb], pentru a-l putea explica din numele comun *tatjo* „tată": „nume de urare („poželatelno ime"): să ajungă ca tatăl său, să-l înlocuiască și să-l moștenească în toate".

mânească, la 1392, e consemnat un **Татомиръ** (DRH, B, I, p. 40); de asemenea în Moldova: 1421 **Татомир(ъ)** (DRH, A, I, p. 69); vezi și PMB, p. 66/27, 69/17 etc. S-ar putea deci pune întrebarea dacă „trunchierea" *Tato-* < *Tatomir* nu s-a efectuat la români; procedeul de acest tip nu este însă caracteristic limbii române.

Ca alte hipocoristice slave teme în *-o*, și *Tato* a putut avea pereche fără vocala finală: *Tat*, neînregistrat, în bulgară, de Ilčev, însă posibil: cf. *Bráto*[39] — *Brat* nb, *Rado* — *Rad* nb etc. (Ilčev).

De asemenea sl. *Tato* a putut avea pereche în *-a* (deci temă în *-a-*), cf., în bulgară, perechile de nume bărbătești: *Géto—Géta, Bóto—Bóta, Dóto—Dóta, Kóto—Kóta* etc.(Ilčev). E posibil deci și un sl. *Táta* nb, la care trebuie raportat rom. *Tata* consemnat și ca prenume (DOR, p. 385); ca atare explicarea lui din *tată* (ca în DOR, p. 385) devine improbabilă.

De la antroponimele *Tat(u)* sau *Tatul* provine *Tătești*, așezare dispărută, jud. Bacău, înregistrată într-un document din anul 1439 (**Тътещи**. DRH, A, I, p. 286, 287, 502), și *Tătulești*, localități în județele Buzău și Olt.

Acad. Iorgu Iordan consideră că top *Totea*, împreună cu altele ca *Tauta, Taut* etc. au la bază antroponimele *Tăut(u), Totu* < ung. *Tót* „slovac" (*Top. rom.*, p. 288—289). Mărturisesc că nu văd cum poate fi explicat, formal, *Totea* din ung. *tót*.

În DOR, antroponimele *Tot(u), Totul, Tota, Totea* sînt grupate s.v. „*tot* adj. cu sensul «întreg (la minte)», «în toată firea», cu referire și la ung. *toth* [sic] „slovac" (p. 391).

Într-un document muntenesc din 1519 citim: **И пак Нѣг съ сынови си да им ест ȣ Милковени ѡт дел Ѡнчев и ѡт дел Тотев д҃ ȣже, понеже покȣпише ѡт Ѡнча и ѡт Тотѣ, за т҃л аспри** (DRH, B, II, p. 346) „Și iarăși lui Neag cu fiii săi să le fie la Milcoveni din partea lui Oncea și din partea lui Totea 4 funii, pentru că a cumpărat de la Oncea și de la Totea, pentru 330 aspri" (*ibid.*, p. 348). Consider că în contextul dat *Totea*[40] are valoare de prenume, ca și *Neag* și *Oncea*.

---

[39] Care nu poate fi explicat din *brat* „frate" (ca la Ilčev), ci raportat la nume ca *Branislav, Bratomir* etc.

[40] Forma **Тотѣ**, după prepoziția **ѡт**, poate fi echivalentă cu nominativul; cf. (în același document) **ѡт Бȣкȣр, ѡт Павел, ѡт Стоика.**

Totea apare și ca nume feminin unic: в҃ сестре, по име Виша и Тотѣ (DRH, B, II, p. 203) „2 surori, anume Vișa și *Totea (ibid.)*[41].

În această situație apar neverosimile etimologiile menționate mai sus și se impune raportarea numelor la bg. *Tóta* nb, *Tóté* nb (vezi *On. rom.*, p. 125—126, unde se recunoaște că la ung. *tót* ne putem gîndi în cazul lui *Tot*; adaug: ca supranume sau nume de familie).

În DOR este consemnat *Uzu* nfam, precum și „pîrîul și pasul *Uz*" s.v. UZ „etnic, neam înrudit cu cumanii" (p. 402); cf. și *Poiana Uzului* și *Valea Uzei*, la Iordan, *Top. rom.*, p. 280, cu referiri la discuțiile privind relația toponimelor respective cu neamul turcic pomenit mai sus. Și *Uzoni* — înregistrat de Radu Flora, în localitatea Marcovăț din Banatul iugoslav[42] — rostit, desigur, *Uzóń* (format deci cu sufixul *-oń-*), confirmă existența locală a unui *Uz(u)/Uz(e)a*.

Consider că explicarea antroponimelor *Uz, Uzu, Uz(e)a* din numele etnic menționat este îndoielnică, mai ales că nu știm cum s-a numit acel popor în limba sa și, mai ales, cum a fost numit de români; numele *uzy* sub care ei apar în cronicile rusești nu constituie un argument hotărîtor[43]. Mă întreb dacă antroponimele în discuție nu au avut un *h-*, pierdut în cursul timpului, fenomen obișnuit și în cuvintele comune (cf. *hoț/oț, hotar/otar*) și în numele proprii (cf. *Hamza/Amza, Hariton/Ariton*) (*On. rom.*, p. 73); în cazul acesta antroponimele respective se identifică cu *Huzul* nfam, *Huza* nfam, *Huze* nfam, *Huzea* (consemnate în DOR, p. 300; cf. și der. *Huzău*[44], *ibid.*).

---

[41] Îl întîlnim și în PMB, indiscutabil ca nume de botez, chiar dacă nu se poate preciza dacă e masculin sau feminin: (în traducere) „Pomenește Doamne sufletul robilor tăi: Neag și soția lui Neaga și copiii lor: Stana, Fetion, Neagul, Marina, Mușa; Calina; Zaharia; Ana; Dragoș; Elena; Stan; Varvara; Coman; Tote [în original: Тоте]; Jurja" (p. 99/26—28; cf. p. 63/3—6).

[42] Radu Flora, *Poreclele românești din Banatul iugoslav*, în *Contribuții la istoria culturală a românilor din Voivodina*, III, Zrenjanin, 1976, p. 104.

[43] Vezi I. Pătruț, *Fonetica graiului huțul din Valea Sucevei*, Editura Academiei, 1957, p. 7—8.

Referitor la acest popor și numele lor vezi și Philippide, OR, I, p. 728; II, p. 351; Drăganu, *Românii*, p. 510.

[44] Autorul DOR le raportează și pe acestea la *uz* „cuman" *(ibid.)*, cu gîndul, probabil, la fenomenul fonetic invers: proteza unui *h-*.

Cum originea acestor antroponime nu poate fi explicată în cadrul limbii române, consider că ele (avînd structura *(H)u-* + sufixul *-z-* + desinențe, deci fiind derivate de la un radical vocalic) sînt împrumutate de la slavi (vezi *On. rom.*, p. 24, 29); cf. *Huze* nfam la croați (LPSRH, p. 239), *Chúza*, nume bărbătesc la cehi (Svoboda, p. 130, 202; originea numelui este însă altfel explicată). Dintre derivate menționez: scr. *Huzić* (=[Huz-ič), nume de familie (RJA); bg. (fără *h-*) *Uzev*, *Uzov* (=Uz-ev, Uz-ov), nume de familie (Ilčev; explicate, inacceptabil, din tc. *uz* „frumos, bun").

Prin urmare, raportarea unor antroponime, ca *Berinde*, *Calmăș (Calmuț)*, *Persu*, *Tatu* etc., la etnonime se dovedește neîntemeiată. Nume însă ca *Sas(u)*, *Rus(u)*, *Tot* pot proveni din etnonime (au fost deci supranume), dar pot fi și hipocoristice la origine.

Problema „etimologiei duble" îmi pare mai importantă pentru toponimie, de aceea o voi urmări, în acest cadru, în continuare.

ETIMOLOGIE DUBLĂ SAU OMONIMIE ?

Un mare număr de micro- și macrotoponime, indicînd aspectul, poziția sau o altă însușire, particularitate a obiectului denumit, sînt legate, într-un fel sau altul, de apelative. Numeroase localități poartă numele *Coasta* sau *Coasta* + determinant *(Coasta Cerbului, Grindului, Henții* etc.*)*, *Deal(u)* sau *Dealu(l)* + determinant *(Dealu Babii, Banului, Bistrii* etc.*)*, *Lunca* sau *Lunca* + determinant *(Lunca Ampoiței, Apei, Banului)* etc. Numiri echivalente există, firește, și în alte țări și limbi, în funcție, bineînțeles, de configurația terenului, poziția locului, de factori istorici, sociali etc.

Apar cazuri însă cînd se forțează raportarea toponimului la un apelativ, invocînd, la nevoie, paliative, spre acoperirea unor incongruențe între cele două elemente puse în discuție: toponim-apelativ. Am întîlnit numeroase asemenea cazuri: mă opresc în cele ce urmează asupra cîtorva, care îmi par interesante și instructive.

M. Homorodean este de părere că în toponimie, ca determinant, „termenul *crai* (învechit „rege; domn") arată, în

general, că locurile respective au constituit o proprietate domnească sau, prin extensiune, de stat, ori, cel puțin, ca atare au fost considerate"[45]. Toponimele încadrate în această categorie sînt *Calea* (sau *Drumu*) *Craiului*, în părțile Orăștiei, și *Șeaua lu Crai*, curmătură pe un plai, în aceeași regiune, cu referire la *Vîrfu Craiului*, jud. Prahova, și *Rîtu Crăiesc*, fînaț, jud. Cluj[46]. Autorul își sprijină părerea pe interpretarea acad. Iorgu Iordan dată toponimelor ca *Movila Craiului*, *Piatra Craiului* etc. (*Top. rom.*, p. 213, 486)[47].

Într-adevăr acad. Iorgu Iordan analizează toponimele menționate, precum și *Craiul* (atestat de cinci ori), *Craiova* (de trei ori), *Craioviţa* (de două ori), *Crăieşti* (de șapte ori), *Craiul lui Giuvan*, *Craia*, *Crai Nou*, *Crăiasa*, *Mormîntul Crăiesei*, *Crăiasca*, *Crăişani* (atestate cîte o dată) (*Top. rom.*, p. 213—214), alături de numiri ca *Boierul*, *Drumul Boierilor* etc., *Iazul Cocoanei*, *Lacul Cocoanei* etc. (*ibid.*, p. 213), în paragraful intitulat „Toponimice care arată poziția socială a oamenilor" (*ibid.*, p. 213—214).

Trebuie remarcată mențiunea acad. Iorgu Iordan: „Cîteodată tema acestor toponimice [ca cele reproduse mai sus, din lucrarea sa] ar putea fi și slav. (ucr., rus) *kraj* (genitiv *kraja*) 'margine', cum presupune Dr. [„Dacoromania"] I, p. 79, n. pentru *Crai(a)* din fostul județ Năsăud" (*ibid.*, p. 214, nota 3)[48].

Dirijarea discuției și pe această, a doua, cale a fost determinată deci de forma *Craia*, care nu poate fi explicată din

---

[45] *Vechea vatră a Sarmizegetusei în lumina toponimiei*, Cluj-Napoca, 1980, p. 82.

[46] *Ibid.*, p. 82, 83.

[47] M. Homorodean se referă, în această discuție, și la *Istoria României*, II (Editura Academiei, 1962), unde se vorbește despre proprietățile domnești și boierești (p. 309).

[48] La pagina indicată din „Dacoromania", I, nu se găsește referința menționată de acad. Iorgu Iordan. Reproduc o notă, cu conținut similar, adăugată de S. P[uşcariu], în același volum al „Dacoromaniei", la p. 161: „Nu știm dacă în numirea muntelui *Piatra Craiului* sau *Piatra lui Craiu*, cum îi zic brănenii, avem să vedem *craiu* „rege", precum reiese din traducerea nemțească *Königstein*, sau *crai* « margine »". Întrucît un *crai* „margine" nu este, pe cît știu, atestat în limba română, înseamnă că în textul reprodus *crai* reprezintă o grafie greșită în loc de sl. *kraj*, după cum rezultă din citatul următor — din DA, s.v. *craiu* (în partea consacrată etimologiei cuvîntului, p. 872) — care conține și ideea la care se referă acad. Iorgu Iordan: „În unele cazuri am putea avea a face și cu slav. bulg., sîrb., rut.) *kraj* « margine, capăt; regiune, ținut ». Astfel expresia: *doar nu e cap de crai* (în Transilv.) e sinonimă cu « doar nu e cap de ţ a r ă »".

rom. *crai* „rege, domn". Toponimul *Craia* nu poate fi însă raportat la sl. *kraj* „margine", căci nici din acesta nu este, formal, explicabil, ci numai de la un antroponim.

Într-adevăr, *Craia* e consemnat ca nume de familie (din anii 1726, 1758) la Pașca (p. 218) și, ca nume de bărbat, în Moldova (DOR, p. 252). În DOR apare însă și o formă *Crae* nb (p. 252).

Prin urmare sînt înregistrate trei „variante" ale antroponimului: *Crai(u)*, *Craia* și *Crae* (= *Craie*).

Cele mai vechi atestări le avem pentru *Crai*, consemnat într-un document moldovenesc din anul 1444: тот истинныи слоуга и болѣринъ нашъ вѣрною панъ Микъ Краль (DRH, A, I, p. 353) „această adevărată slugă și boier al nostru credincios, pan Mic Crai" (*ibid.*, p. 354), consemnat și în numeroase acte din anii dintîi ai domniei lui Ștefan cel Mare, cînd *Mic Crai* mai apare printre boierii Moldovei (vezi Bogdan, I, p. 4, 20, 25, 41 etc.).

Formele *Crai(u)* — *Craia* — *Craie* constituie un microsistem, de aceeași structură ca multe altele din antroponimia noastră veche, dar și actuală: cf. *Bai(u)* — *Baia* — *Baie* (DOR, p. 187; cf. *On. rom.*, p. 127); *Poiul* — *Poia* — *Poe* (= *Poie*) (DOR, p. 350; cf. *On. rom.*, p. 14); *Stoi(u)* — *Stoia* — *Stoe* (= *Stoie*) (DOR, p. 377; cf. *On. rom.*, p. 66) etc. Ele au corespondente hipocoristice slave, foste teme în *-jo-*, *-ja-* (**Krajĭ*, **Kraja*, **Kraje*) sau în *-ęt-* (**Krajęˇ*); cf. bg. *Krájo* nb (Ilčev)[49]; scr. *Kraja* nb (RJA: „hipocoristic de la *Krajislav*, *Kràjisav*"), *Krájo* nb (RJA: „hipocoristic de la *Krajimir* sau *Krajislav*"); pol. (anul 1204) *Kraj* (SSNO), cf. der. *Krajek* (anul 1193), *Krajko*, *Krajk* (SSNO); der. rus. (Ivan) *Krajčen* (Tupikov, p. 205), (Michalko) *Krajčikov* (*ibid.*, p. 598).

Antroponimele slave menționate arată, în mod evident, că ele — și sub aspect fonetic și, subliniez, etmiologic — sînt diferite de formele corespunzătoare slave ale rom. *crai* < v. bg. *kral'* (actual: *kral* „rege"; cf. *Králjo* nb — „de la *kral*". Ilčev); cf. scr. *kralj* „rege" (cf. *Kralj* nfam actual. RJA), pol. *król* „rege" (< *krol*) (cf. Mathias *Crol*, sive Rex dictus

[49] Considerat „abreviat" (bg. săkrateno) din *Krajislav* nb „și adaptat după *kraj*" [„margine"] — adaos inutil și neîntemeiat, după cum probează derivatele: (cu suf. *-k-*) *Krájko* nb *(ibid.)*, (cu suf. *-n-*) *Krajné* nb *(ibid.)*, (cu suf. *-č-*) *Krájčo* nb *(ibid.)*.

[anul 1369], Hospes Jan *Crol* [anul 1390]. SSNO), rus., ucr. *korol'* „rege".

Deci, pe cînd corespondentele slave ale rom. *crai* „rege, domn", au fonetism diferit, de la o limbă la alta, și provin din sl. com. **karlji*/**korlji* (< germanic *Karl-*), antroponimul românesc *Crai* are corespondente identice în limbile slave: *Kraj* < sl. com. **Krajĭ*.

O precizare este necesară. Antroponimul *Crai(u)* apare grafiat diferit în documentele noastre: 1457 **Мнк Крам** (gen. sg.) (Bogdan, I, p. 4), 1460 **Мнк Крин** (*ibid.*, p. 41), 1458 **Мнк Кралѣ** (gen. sg.) (*ibid.*, p. 6, 11), 1459, 1461 **Мнк Крал** (*ibid.*, p. 32, 45) etc. Formele **Кралѣ** (vezi supra), **Кралѣ**, **Крал** nu trebuie considerate dovezi pentru raportarea antroponimului la apelativul *crai* < v. bg. *kral'* (vezi supra), ci ca variante grafice ale formei **Крин**, existentă în documente. I. Bogdan indică formele de nominativ slav corespunzătoare: *Kraj*, *Kralj*, *Kral* (*ibid.*, II, p. 528). Chiar din această indicație a lui I. Bogdan reiese cauza grafierii diferite a antroponimului *Crai*: scribii (și ei) l-au apropiat sau identificat, uneori (cf. supra, formele **Кралѣ**, **Кралѣ**, **Крал**) cu numele comun „domnitor" (grafiat **кралѣ**, **кралъ**, **крал**).

În limbile slave *Kraj*, *Kraja*, *Krajo*, menționate (vezi supra) au avut și au funcțiune de hipocoristice, ca toate antroponimele asemănătoare (vezi *On. rom.*, p. 27 seq.). Nu îmi este cunoscută funcțiunea de prenume a rom. *Crai(u)* [50]. Am subliniat însă că, din lipsă de informații suficiente, nu ne putem pronunța totdeauna asupra valorii unor hipocoristice și că pierderea acestei funcțiuni se constată, atît cît permit informațiile, la multe hipocoristice românești (*On. rom.*, p. 27—28).

Prin urmare: toponimul *Craia* corespunde antroponimului omofon (românesc sau slav). Nu poate fi exclusă posibilitatea ca unele dintre toponimele *Crai(ul)* să fie identificate cu antroponimul *Crai* (< sl. *Kraj*; vezi supra), după cum nici raportarea altora dintre ele la apelativul *crai*. Numărul mare al toponimelor *Crai(ul)* (cîteva menționate mai sus; vezi și der. *Crăiești*, sate, jud. Cluj și Neamț, Bacău, Galați, Mureș, Neamț[51], putea constitui un avertisment împotriva

[50] În exemplele reproduse mai sus, prenume este **Мнк**.

[51] E semnalată și o localitate dispărută cu acest nume, în DRH, A, I, p. 450.

raportării lor numai la apelativul *crai* „principe, domn, domnitor" (DA; celelalte sensuri, puține și învechite, nu au vreo importanță aici; cf. *ibid.*).

Numeroase obiective (dealuri, munți, văi, localități etc.) din județele Alba, Bihor, Cluj, Gorj, Hunedoara, Maramureș, Olt, Sibiu, Teleorman, Vaslui poartă numele *Gugu(l), Dealul Gugului, Valea Gugului* sau *Guga, Guga Mare, Guga Mică, Guga Naltă, Guga Custurilor* etc.[52]. Înrudit cu toponimele menționate este *Gugești*, numele a cinci localități din județele Hunedoara, Vaslui, Vrancea, despre care nu se poate spune din tema cărui antroponim provine: *Gug, Gugu, Guga* sau *Gugea* — înregistrate în DOR (p. 289) (ultimul a fost și denumirea unui sat, jud. Iași).

Acad. Iorgu Iordan e de părere că toponimele *Gugea, Gugești* ar putea avea aceeași temă ca și *gugă* „om negru, urîcios" și se referă și la *Gugul, Dealul Gugului, Valea Gugului* (*Top. rom.*, p. 330); G. Giuglea, M. Homorodean și I. Stan —avînd în vedere pe *Gugu, Guga, Guga Mare, Guga Mică, Dealul Gugului*[53] — recurg de asemenea la apelative: *gugu* „bulz de tină" (fără indicarea sursei) și altele, care „se pot raporta la baza [i.-e.] *gugā* « Kugel »" (*loc. cit.*, p. 47—48); D. Loșonți, identificînd cele mai multe dintre toponimele discutate cu apelativele **gug* sau *gugă* (vezi infra), nu exclude posibilitatea raportării unora dintre ele la antroponimele *Gug* sau *Guga* (*loc. cit.*, p. 48—59).

E. Petrovici înglobează pe *Gugu* (vîrful înalt de 2 290 m—la limita dintre județele Hunedoara și Caraș-Severin — din masivul Retezat) printre oronimele provenite din nume de persoane (*Studii*, p. 276, în capitolul *Oronymes à base d'anthroponymes dans les Carpates roumaines*), alături de *Ciortea, Galeșul, Gîrdomanu, Godeanu, Moldoveanu, Negoiul* etc. Desigur că etimologia propusă de E. Petrovici se impune[54],

---

[52] Vezi Dumitru Loșonți, *Cuc, cucă, gug, gugă și derivatele lor*, în LR, XVIII, 1979, nr. 1, p. 58—59; Iordan, *Top. rom.*, p. 330; G. Giuglea, M. Homorodean, I. Stan, *Toponimia comunei Rîu de Mori (Țara Hațegului)*, în „Fonetică și Dialectologie", V, 1963, p. 47—48, 59.

[53] Autorii consideră (neîntemeiat, după părerea mea) că de toponimele respective se leagă „semantic și formal" și *Gogoiu*, deal, *Gogonu*, colină, *Gogonețu*, lac, *Gogoloșu*, deal etc. (*ibid.*, p. 47).

[54] Încercarea de a-i găsi lui *Gugu* o origine dacică a fost categoric respinsă de C. Daicoviciu, *Dacica*, Cluj [1969], p. 297.

mai ales în ansamblul oronimiei românești (vezi și *On. rom.*, p. 132 seq.: *Oronime formate din antroponime*).

Luînd în considerare existența antroponimelor perechi, de felul *Goga — Gogu* (DOR, p. 66), *Loga — Logul* (*On. rom.*, p. 183) și, mai ales, a antroponimelor-toponimelor perechi: *Ţaga* (comună, jud. Cluj) — *Ţagu* (sat, jud. Bistrița-Năsăud) (vezi *On. rom.*, p. 126—127), este posibilă și identificarea toponimului *Guga* cu numele de persoană omofon, consemnate, ambele, din vechime [55].

Nu trebuie neglijată posibilitatea — propusă de D. Loșonți — identificării unora dintre toponimele menționate cu apelativele **gug* „ridicătură (rotundă și țuguiată), vîrf (de deal, munte)", *gugă* [56] „deal rotund și gol"; „înălțime mică, delișor, vîrv" etc., mai ales că unele dintre caracteristicile toponimelor *Gugu* sau *Guga* sînt sau par a fi identice sau apropiate de sensurile lui *gugă*.

Indicațiile lui D. Loșonți, privind localitățile unde e cunoscut *gugă* (și semnificația lui), înlătură orice suspiciune asupra existenței apelativului în regiunile respective. Cum însă **gug — gugă* e rezultat — cum susține D. Loșonți —, prin sonorizarea oclusivei, din *cuc(ă)* (acesta avînd aceleași sensuri), neînregistrat nici el în dicționare și atestat numai în jumătatea de nord a Transilvaniei (*art. cit.*, p. 51), înseamnă că identificarea toponimelor menționate cu apelativele *gug—gugă* în afara Transilvaniei (deci în județele Gorj, Olt, Teleorman, Vaslui, Vrancea) este îndoielnică; consider, prin urmare, că atestarea lui *gugă* în meglenoromână (vezi D. Loșonți, *art. cit.*, p. 59) nu constituie un argument spre a susține

---

[55] *Guga* ca oiconim e atestat (o singură dată) ca denumire a unui sat din județul Alba din anul 1345 (poss[essio] *Guga* alio nomine Vengherskyrh [Suciu, II, p. 250] „Posesiunea Guga, cu alt nume V." și, mai tîrziu, ca nume de sat din județul Cluj (1592, 1650 *Guga* etc. Suciu, I, p. 273).

Și antroponimul *Guga* este vechi, consemnat (ca prenume?) într-un document din anul 1506: И пак ȣ Стȣдена, ѡт дел Гȣгѫв половинȣ, понеже ю покȣпи ѡт Гȣга (DRH, B, II, p. 283) „Și iarăși în Studena [sat, jud. Olt], din partea lui Guga, jumătate, pentru că a cumpărat-o de la Guga" (*ibid.*, p. 284).

Cunoscut din vechime la români este și antroponimul *Gug(u)*, atestat în Transilvania la jumătatea secolului al XIV-lea: 1358 „a trimis omul de mărturie, pe canonicul Ilie, fiul lui Gugh" (DRH, C, XI, p. 262), cu funcțiune de nume unic [?] sau, ca și astăzi, de supranume sau nume de familie (și sub forma *Gugul*) (vezi DOR, p. 289).

[56] Nici *gug*, nici *gugă* nu sînt înregistrate în DA și, conform afirmației lui D. Loșonți, nici în alte dicționare.

răspîndirea lui *gug(ă)* și în Vechea Țară. De asemenea identificarea oiconimului *Guga* cu apelativul omofon poate fi pusă sub semnul întrebării, atîta timp cît nu se poate dovedi existența celui din urmă la datele atestării celor două așezări (vezi supra).

Cred că este indicat să mai aduc, ca exemple, cîteva cazuri în situații similare:

toponimele *Ban(ul)*, *Biserica Banului*, *Dealul Banului*, *Drumul Banului*, *Izvorul Banului* și multe altele, din diferite regiuni, sînt explicate de Iordan, *Top. rom.*, din *ban*, titlu de dregător (p. 206); mă întreb dacă unele nu trebuie raportate la antroponimul *Ban*, *Banu(l)* care, în anumite cazuri, în primul rînd ca prenume, nu are nici o legătură cu apelativul *ban* (cf. și forma paralelă, *Bana* nb) (vezi I. Pătruț, în CL, XX, 1975, nr. 2, p. 144—145);

Buda, numele a douăzeci de localități, jud. Argeș, Bacău, Botoșani, Buzău, Prahova etc., precum și al altor obiective din țară, identificat cu apelativul *budă* „(Moldova) cocioabă de lemn în pădure în care locuiesc lemnari etc.; prăvălioară de lemn, magherniță, șatră, baracă; (Transilvania) umblătoare" (Iordan, *Top. rom.*, p. 501), poate fi raportat, în anumite cazuri, la antroponimul *Buda*, cf. și *Bud*, *Budu(l)*, *Bude*, *Budea*, frecvente în trecut și astăzi, care nu au nici o legătură cu *budă* (și nici cu sl. *buditi* „excitare", ca în DOR, p. 219; vezi *On. rom.*, p. 77, 99), și de care (inclusiv *Buda*) sînt legate și denumirile de localități *Budeasa*, jud. Argeș, *Budeni*, jud. Argeș, Alba, Suceava, *Budești*, jud. Alba, Arad etc. (*On. rom.*, p. 77);

dacă vreunul dintre toponimele *Pîrîul Bunei* (fostul raion Fălticeni), *Bunea Mare* și *Bunea Mică*, sate ale comunei Făget, jud. Timiș, *Buneni-Florei* și *Buneni-Stihii* top, fostul raion Săveni, *Bunești*, localități, jud. Argeș, Brașov, Cluj etc., poate fi apropiat de *bun* adj. (ca la Iordan, *Top. rom.*, p. 109—110, părere sprijinită de exemple ca *Valea Bună*, *ibid.*, p. 110, 47)[57], consider că trebuie să avem în vedere și

[57] De aceeași structură, diferită deci față de toponimele menționate, este *Vîlcelele Bune*, sat, jud. Hunedoara, *ibid.*, p. 109; adaug: cf. *Vîlcelele Rele*, sat învecinat precedentului.

antroponimele *Bunu* nfam și, în cazul celor două sate din județul Caraș-Severin, *Bunea* nfam, neînrudite cu adjectivul *bun*, după cum dovedește *Buna* nb (vezi *On. rom.*, p. 44);

existînd *Buzești* nfam și de localități, jud. Gorj, Maramureș, Olt, *Buzescu* nfam și comună, jud. Teleorman, avem dreptul să ne întrebăm dacă toate denumirile *Buza*, localități în județele Cluj, Mureș, top *Buza-Bogolinului*, *Buza-Piscului*, *Buza-Plaiului*, *Buza-Șărbei* etc. provin din apelativul *buză* „margine" (Iordan, *Top. rom.*, p. 19) sau, unele, din antroponimul omofon, *Buza*, care poate fi poreclă, dar (cf. *Buz*, cu funcțiune, cred, și de prenume: 1360 Baya, filius Buz de Clopotiva [DRH, C, II, 507] „Baia, fiul lui Buz din Clopotiva [jud. Hunedoara]" [*ibid.*, p. 509]; *Buzu* nb, *Buzul* nb. DOR, p. 227) și neînrudite cu subst. *buză* (cf. bg. *Búzo* nb, *Búzé* nb, forme care pun sub semnul întrebării explicarea, de către Ilčev, a variantei *Búzjo* nb din bg. *buză* [înrudit cu rom. *buză* și alb. *buzë*. Vl. Georgiev et a., *Bălgarski etimologičen rečnik*, s.v.]);

mi-am exprimat părerea că *Uda*, denumirea a șase sate (jud. Argeș, Iași, Teleorman), poate nu este legată de adjectivul *ud* în toate cazurile (ca la Iordan, *Top. rom.*, p. 134), ci (și) de un antroponim; *Udești*, localitate în județul Suceava, confirmă existența unui antroponim, *Udea* (*On. rom.*, p. 120), dar și *Uda*, *Udu*, pe care, eventual, le putem considera variante (prin căderea lui *h-*; cf. p. 27: *Uzu*, *Uza/Huzul*, *Huza*) ale lui *Hud* nb, *Hude* nb, nfam, *Hudea* nfam, *Huda* (înregistrate în DOR, p. 299), de la care provine *Hudești* comună, jud. Botoșani (explicat, forțat, din ucr. *„hudij* [= chudyj], cu forma «scurtă» *hud*" [= chud] de Iordan' *Top. rom.*, p. 514).

Evident că numele unui anumit obiectiv (să zicem *Gugu*, vîrful de 2 290 m; *Guga*, localitatea din județul Cluj) nu poate avea etimologie dublă. Este necesar deci să se stabilească originea fiecăruia dintre numele omofone purtate de obiective diferite.

Rezultă că, în realitate, nu există „dublă etimologie", ci nume omofone. Prin urmare, în toponimie, „etimologia multiplă" este o soluție provizorie.

Numele real și oficial al unei localități din județul Sibiu este *Sadu*[58], nu *Sad*, cum apare în scris[59].

Prin sat curge un rîu în susul căruia este așezată localitatea *Rîu Sadului*, nume dat de locuitori și apei: *Rîuu Sádului*[60]; deci rîul a fost numit după localitatea mai veche și mai mare prin care trece. Într-adevăr, pe cînd așezarea Rîu Sadului apare înregistrată numai din secolul trecut (1850 *Riuszádului, Riuszadului*. Suciu, II, p. 81), Sadul este consemnat cu mult înainte: 1488 *Czot, Czott, Czoth*, 1513 der kneysz von *Czot, Sat*, 1506 *Zatth*, 1508 *Zaadt* etc. (Suciu, II, p. 93); indirect însă el este atestat cu mult mai devreme: 1339 versus aquam *Zcoth* vocatam[61] „spre apa numită Z."; 1342 ultra aquam *Zot* vocatam „peste apa numită Z."[62]. Consider că N. Drăganu nu a greșit cînd consemnările menționate, care vizează rîul, le-a invocat în sprijinul vechimii localității (*Românii*, p. 555), înțelegînd că rîul a primit, ocazional, în documentele respective, numele localității, așa cum și astăzi apa, pe hărți, poartă tot numele satului (vezi supra).

N. Drăganu acceptă părerea că numele localității *Sadu* este de proveniență slavă, raportîndu-l fie la *sadŭ*, cu sensurile „planta, fructus, arbor, silva, hortus"[63], înregistrate și în Lexiconul lui Fr. Miklosich[64], fie la bg. *sad* „Neupflanzung, Neusiedlung" (*Românii*, p. 556), și incluzîndu-l printre formele care dovedesc existența „unei continuități slavo-române anterioare venirii Ungurilor" [în Transilvania], căci

[58] Astfel l-a notat și Sever Pop, pentru ALR I, și Dumitru Loșonți în anchetele sale toponimice.

[59] Vezi Drăganu, *Românii*, p. 590 (corect scris: *Sadu*, la p. 555—556); vezi Samuil Micu, *Scrieri filozofice*. Studiu introductiv și ediție critică de Pompiliu Teodor și Dumitru Ghișe (București, 1966): „Samuil Micu s-a născut la Sad" (p. 7).

[60] Formă înregistrată de Viorel Bidian, pentru *Noul atlas lingvistic român pe regiuni — Transilvania*. Forma aceasta însă poate fi „oficială", cum pare a fi și *Sadu*, care apare pe o hartă a județului Sibiu (vezi *Indicat. loc.*).

[61] Fr. Zimmermann și C. Werner, *op. cit.*, p. 498 (în notă — 1408: *Czot*).

[62] *Ibid.*, p. 523.

[63] Vezi Walther Scheiner, *Die Ortsnamen im mittleren Teile des südlichen Siebenbürgens*, în „Balkan-Archiv", III, 1927, p. 124.

[64] *Lexicon palaeo-slovenico-graeco-latinum*, Viena, 1862, s.v.

numai așa se poate explica „înfățișarea fonologică slavă [a toponimelor românești] anterioară celei ungurești și săsești" (*ibid.*, p. 590). N. Drăganu susține că formele germană și maghiară ale toponimului în discuție pornesc din cea românească: „*Sad*, germ. *Zoodt* > ung. *Czód*" (*ibid.*)

Kniezsa István, după ce afirmă că etimologia toponimului nu e clară, menționează totuși, cu rezerve, pe cea indicată și de N. Drăganu (vezi supra, reținînd însă sensul de „așezare" [ung. „telep"] al sl. *sad*), adăugînd că ne putem gîndi și la ung. *szád* „intrare, deschidere, gură" (p. 254—255).

Nu poate fi neglijată însă o problemă de metodă: toponimul, dacă reprezintă un apelativ, are forma articulată (*-u* = *-ul*); prin urmare cei care au numit localitatea au putut fi numai românii. Apelativul respectiv este înregistrat într-un document slavon, emis de Neagoe Basarab, în anul 1514: плаюре и лѹнчиле по Жилю горне и садѹреле сьс периволе и сьс вьсем плаюре (DRH, B, II, p. 265) „plaiurele [forma veche] și luncile pe Jiu în sus și sadurele [forma veche] cu grădinile și cu toate plaiurile" (cf. *ibid.*, p. 266). Deci *sad*[65] (pl. *sadure*, art. *sadurele*, cf. *plaiure*, *plaiurele*) a putut să existe în regiunea Sibiului, care se încadrează în subdialectul muntean.

Prin urmare, *Sadu*, numele localității, reprezintă apelativul românesc omofon (articulat)[66], de proveniență slavă, mai precis bulgară[67]. Un apelativ cu sensul ung. *szád* (vezi supra) nu e atestat în limba română[68].

---

[65] Înregistrat ca atare de G. Mihăilă (după documentul menționat), cu sensurile „plantație de pomi; vie sădită de curînd", indicînd ca etimon: v. sl. *sadŭ* (*Dicționar al limbii române vechi* [*sfîrșitul sec. X — începutul sec. XVI*], București, 1974, p. 150).

[66] În documentele slave din secolul al XVI-lea, alături de toponime românești în *-ul*, apar și forme cu articolul *-u*: Копъчелѹ, Корнѹ, Фъцецелѹ, Вицелѹ (Lucia Djamo-Diaconiță, *Limba documentelor slavo-române emise în Țara Românească în sec. XIV și XV*, București, 1971, p. 288).

[67] Conform părerii pe care o susțin (Pătruț, *Studii*, p. 117 seq.).

[68] Analizînd toponimul *Gurasada*, comună, jud. Hunedoara, E. Petrovici constată că numele respectiv redă forma oficială maghiară, dinaintea primului război mondial, *Guraszáda*, în care, conform părerii lui N. Drăganu, elementul al doilea reprezintă sl. *sadŭ* „planta , plantatio" (E. Petrovici, *Gurasada*, în DR, X/2, 1943, p. 340—341). Adevăratul nume al localității — atestată încă în anul 1292: *Zad* (*Doc. Val.*, p. 36; Suciu, I, p. 275: terra *Zad*) — este *Gura Sadului*, după rîul pe care e așezată și care se va fi numit cîndva *Valea Sadului* (E. Petrovici, *loc. cit.*, p. 341). Înseamnă că localitatea s-a numit cîndva *Sad* sau *Sadu*.

Forma articulată sau nearticulată a toponimelor nu constituie, cum s-ar putea crede, un aspect exclusiv grafic[69]. Consider că nume de localități ca *Iazu* (jud. Dîmbovița, Ialomița, Prahova) (cf. *iaz* < bg. *jaz*), *Izvoru* (jud. Argeș, Buzău, Dîmbovița, Ilfov, Neamț, Olt, Prahova) (cf. *izvor* < bg. *izvor*), *Hotaru* (jud. Olt, Vrancea) (cf. *hotar* < ung. *határ*) și numeroase altele de acest fel — deci al căror nume reprezintă un apelativ românesc *articulat*, de origine slavă, maghiară etc. — sînt sau pot fi botezate de români cu certitudine sau cu mai multă probabilitate decît cele de tipul *Iaz* (jud. Bacău, Caraș-Severin, Sălaj, Suceava etc.), *Izvor* (jud. Caraș-Severin, Dolj), *Hotar* (jud. Bihor), întrucît primele (ca *Iazu*, *Izvoru* etc.) conțin o marcă indubitabil românească, articolul[70], față de cele din categoria a doua[71].

Problema stabilirii cine este „der Namengeber" al unei localități sau al altui obiectiv are o importanță deosebită în onomastică, dar și în istoria unui popor, a unei regiuni, căci oferă informații prețioase pentru vechimea și stratificarea populațiilor și, totodată, a relațiilor dintre ele. Rezultă de aici importanța deosebită și necesitatea înregistrării exacte a formei reale a toponimelor și, de asemenea, a oficializării ei. Fiind vorba de toponime provenite din apelative și, totodată, de importanța și rolul articolului enclitic, cele din prima categorie ar trebui să coincidă cu forma apelativelor respective, deci avînd forme în *-ul*. Se constată însă că sînt oficializate forme în *-u* alături de cele în *-ul*[72]: *Iazul*, fost sat al comunei Parincea, jud. Iași, dar și *Iazu*, numele

[69] Problema i-a preocupat, bineînțeles, pe lingviști; ea a fost dezbătută și la o ședință organizată la Academia R.S. România (vezi *Analele Academiei Republicii Socialiste România*, anul 113 (1979), seria a IV-a, vol. XXIX, București, 1980, p. 41—42).

[70] Atestările documentare, fără *-u*, ale localității *Sadu* (1488 *Czot*, *Czott*, *Czoth*, 1503 *Czot*, *Sat*, 1506 *Zatth*, 1508 *Zaadt* etc.; vezi supra) nu sînt concludente în această privință, dat fiind că și alte toponime de aceeași structură nu îl au redat pe *-u* în formele documentare (cf. *Bujoru* — numele actual: Traian Vuia, jud. Timiș — 1440 *Bosar*, 1446 oppidum *Bosor*, 1607 *Busor* etc. Suciu, II, p. 204; *Sacu*, jud. Caraș-Severin: 1548 *Zaak*, 1581 *Zak*, 1584 *Szaak* etc. Suciu, II, p. 92).

[71] Există, cum se știe, și alte criterii de delimitare a toponimelor numite de români sau de alte neamuri: fonetismul, accentul etc.

[72] Voi avea în vedere denumirile existente în *Indicat. loc.*

a patru localități; *Izvorul*, fost sat al comunei Vintilă Vodă, jud. Buzău, dar și *Izvoru* (de 11 ori), *Hotaru* (de două ori) — etc.; de asemenea, urmate de un determinant: *Iazu Nou*, *Iazu Vechi*, jud. Iași; *Izvorul Rece*, sat înglobat municipiului Craiova, *Izvorul Trotușului*, jud. Harghita, dar și *Izvoru Alb*, jud. Neamț, *Izvoru Ampoiului*, jud. Alba (și alte 21 de cazuri similare).

Sînt însă corecte formele *Bonciu*, sat, jud. Vîlcea, *Bucu*, sat, jud. Ialomița, *Buru*, sat, jud. Cluj, deoarece toponimele respective (și sînt numeroase în asemenea situație) reprezintă antroponime (*On. rom.*, p. 86, 60, 35)[73]. Dacă însă sînt urmate de un determinant vor avea și ele forme în *-ul* (deci *Căinelul de Jos*, *Căinelul de Sus*, nu *Căinelu de Jos/Sus*, vezi supra), ca și (articulate) *Clujul*, *Dejul*, *Berlinul*, *Kievul*.

Ar fi, desigur, binevenită, chiar necesară o verificare și unificare a numelor de localități[74], dar și a altor toponime (hidronime, oronime etc.), îndeosebi acelea care prezintă interes în ansamblul relațiilor internaționale[75].

---

[73] Este adevărat că apar înregistrate și forme în *-ul* (*Burul*, *Dușul*, *Ganul* etc., vezi *ibid.*, p. 44, 14, 49), însă ele, la numele din această categorie, sînt forme secundare.

[74] Semnalez și cîteva cazuri de grafie: față de apelativul *poiană* — *poieni*, există numeroase localități cu numele *Poieni*, dar și *Poeni*, *Poenile*; cf. și *Poenița*, *Poeniței*, *Poenițele*, *Poienari*, *Poenari*; derivate față de antroponimele *Drăgoi*, *Mihai*, *Negoi(u)*, *Rădoi*, *Stoian*, *Stroie*: *Drăgoiești* și *Drăgoești*, *Drăgoeni*, *Mihăiești* și *Mihăești*, *Negoiești* și *Negoești*; *Stoienești* și *Stoenești*, *Stroiești* și *Stroești* etc.

O serie de oiconime, care reprezintă plurale slave în *-inci*, au forme oficializate fie în *-inți*, fie în *-inț*: *Balinți*, jud. Botoșani, *Băcăinți*, jud. Alba, *Jeledinți*, jud. Hunedoara, însă *Balinț*, *Belinț*, *Budinț*, jud. Timiș, *Covăsinț*, jud. Arad — etc.

[75] La conferința internațională cu tema „Normalizarea numelor geografice", organizată, în anul 1967, la Geneva, am fost întrebat de cîțiva participanți de ce pe hărțile românești hidronimele apar la forma articulată: *Mureșul*, *Oltul*, *Prutul* etc. Asemenea forme, constatau ei, trebuie să conțină, în franceză sau germană, în urma „normalizării", și articolul definit, fapt ce ar plasa aparte numele românești față de cele ale altor state. Într-adevăr, pe unele hărți, hidronimele apar articulate, din motivul, se susține, că ele ar fi „unicate". Astfel, în *Dicționar enciclopedic român*, vol. IV (București, 1966), pe cele două hărți ale Republicii Socialiste România, dintre paginile 192 și 193, găsim: *Mureșul*, *Oltul*, *Prutul*, *Siretul*, *Timișul* etc. (pe cînd în *Indicat. loc.*, pe hărțile județelor, apar formele *Mureș*, *Olt*, *Prut*, *Siret*, *Timiș* etc.).

Urmărind în documente toponimele din Transilvania (multe provenite din antroponime) se constată că numeroase dintre ele apar sub forme care nu corespund celor reale, din diferite cauze: necunoașterea de către scribi a limbii române: deosebiri între fonetismul limbii române și cel al limbii maghiare; tendința de adaptare a formelor la fonetismul limbii maghiare, germane etc.

Uneori, forme reprezentînd evident grafii greșite, chiar grosolane, s-au oficializat: numele localității *Păru*, jud. Timiș, apare, în 1848, pe ștampila satului, în forma *Pöel* (Suciu, II, p. 30); se pare că *Brebu*, comună, jud. Caraș-Severin, a avut numele oficial *Perlő*, înregistrat ca atare în 1913 (Suciu, I, p. 104); localitatea e consemnată, la anul 1585, și sub forma *Prebul*, de asemenea oficializată (Moldovan — Togan, p. 29; Suciu, I, p. 104). Poate că tot unor grafii greșite li se datorează forme ca: *Csongva*, ultimul nume oficial al administrației austro-ungare al localității *Ciunga*, acum Uioara de Jos, înglobată în orașul Ocna Mureș (jud. Alba), atestată, la început, prin forme mai apropiate de cea autentică, românească: 1215 villa *Cengua* și (mai ales) 1268 terra *Chungua*, apoi: 1351, 1461 *Chongwa*, 1521 *Chonghwa*, 1573 *Chÿongwa*, 1620 *Cziongva*, 1850 *Csinga* etc. (Suciu, II, p. 215); oiconimul bănățean consemnat în anul 1355 sub forma *Chortow* este explicat din sl. *Čertov*, adjectiv posesiv de la antroponimul *Čert* < *čert* „drac" (Kniezsa, p. 235/48). De fapt, forma care l-a derutat pe Kniezsa István apare în numele Jacobus de Chortow, redat în maghiară prin „Csortói Jakab"[76], adică „Iacob din *Csortó*"; localitatea e apoi atestată sub formele: 1362 *Churta*, 1367 *Chorta*, 1690—1700 *Csorta*, 1723 *Czorte* (Suciu, I, p. 150), care redau numele românesc *Ciortea* (reprezentînd un antroponim)[77], sat, jud. Caraș-Severin. Ulterior — fie din greșeală, fie prin apropiere de ung. *csorda* „cireadă, turmă" — așezarea e consemnată *Csorda* (în anii 1761, 1828, 1851), formă preluată, pentru cîtva timp, după Unire, ca nume oficial: *Ciorda* (vezi Suciu,

[76] Vezi Pesty Frigyes, *Krassó vármegye története*, II/1, Budapesta, 1884, p. 112.

[77] Derivat românesc, cu sufixul *-t-* (*On. rom.*, p. 132—134); cf. și *Ciortea*, sat, jud. Bacău, *Dealul Ciortei*, *Piatra Ciortei*, *Ciorteşti*, sate *(ibid.)*,

I, p. 150; înregistrat ca atare la Moldovan — Togan, p. 49), pînă cînd s-a revenit la forma veche, autentică, *Ciortea*, corespunzătoare și celei populare locale *(śórća)*[78]; forma *Gruin*, consemnată în anii 1822, 1828, 1851 (Suciu, I, p. 273, devenită oficială după primul război mondial (vezi Moldovan—Togan, p. 85), înlocuită apoi cu *Gruni* (sat, jud. Timiș), corespunzătoare celei populare (*Gruń* < băn. *gruń* „grui"; vezi Pătruț, *Studii*, p. 119—210); numele unei localități, din județul Alba, *Totoi* (reprezentînd un antroponim românesc. *On. rom.*, p. 125—126), e redat, prin forme inexacte: 1332 *Thatej, Thacej*, 1343 *Tothey*, 1366 *Thate*, 1379 *Tate*, 1461 *Thathe*, 1760—1762 *Táté* (Suciu, II, p. 203).

Unele nume denaturate de localități s-au oficializat și au rămas sub această formă pînă astăzi: în loc de *Boccea* (sau *Bogcea*), conform formei populare *Bócśa* (reprezentînd un antroponim românesc), s-a impus *Bocșa*, care reproduce numirea maghiară *Boksa*, prin care s-a redat numele popular românesc menționat mai sus (Pătruț, *Studii*, 213—215); formei populare locale *Hauźeșć* (tot de la un antroponim) îi corespunde *Hăugești* nu *Hăuzești* (sat, jud. Timiș), care redă de asemenea numele administrației austro-ungare *Hauzest* (vezi Pătruț, *ibid.*, p. 216) etc.

Dintre fenomenele determinate de fonetismul limbii maghiare reflectate în formele documentare ale toponimelor din Transilvania semnalez următoarele:

— înlăturarea lui *i* scurt final, respectiv durificarea consoanei finale: *Buciumi*, comună, jud. Sălaj: 1573 *Bucsium*, 1753 *Butsum* și numeroase forme cu *-n*: 1491 *Bucsin, Bwchyn, Bwthyn*, 1497 *Butsin* etc. (cf. 1733 *Butsumi*) (Suciu, I, p. 109). Forma *Bucium* a fost preluată, după Unire, cîtva timp, ca denumire oficială (vezi Moldovan — Togan, p. 30; Suciu, I, p. 109); *Cărbunari*, sat, jud. Maramureș: (după forme denaturate ca: 1424 *Karbonal*, cca 1475 *Gorbonafalwa* etc.) 1733 *Korbonár*, 1750 *Kerbunar*, 1850 *Kerbunár* (cf. 1854 *Cărbunari*) (Suciu, I, p. 127). Și forma *Cărbunar* a fost oficială, un timp, după primul război (vezi Moldovan—Togan, p. 30; Suciu, I, p. 127); *Corbi*, sat, jud. Brașov: 1854 *Korb* (și ultima formă a administrației austro-ungare. Moldovan—

[78] *Noul Atlas lingvistic român pe regiuni — Banat. Date despre localități și informatori*, sub conducerea lui Petru Neiescu, de Eugen Beltechi, Ioan Faiciuc, Nicolae Mocanu, Editura Academiei, 1980, p. 35.

Togan, p. 54; Suciu, I, p. 105) (cf. 1589 *Korbi*, 1637 *Korby*. Suciu, *ibid.*); *Lazuri*[79], sat, jud. Bihor: 1588, 1692 *Lazur* (Suciu, I, p. 353); *Măgúri*, sat încadrat municipiului Lugoj (cu primele atestări deformate: 1448 *Magora*, 1454 *Magwre*, *Mogora*): 1723 *Magur* (și ultima formă administrativă înainte de Unire) (cf. 1785, 1828 *Maguri*) (Suciu, I, p. 384); forma populară locală a unui sat, com. *Cerbăl*, jud. Hunedoara, este *Ulmi*[80], reflectată și documentar: 1733, 1854 *Ulmi* (Suciu, II, p. 217), precum și în numele oficial de după Unire (cf. Suciu, *ibid.*; Moldovan—Togan, p. 189); numele oficial actual *Ulm* reprezintă o revenire la cel dinainte de Unire (vezi Suciu, II, p. 217; cf. 1507 poss. *Wlm*, *ibid.*)?

— substituirea vocalelor, caracteristice limbii române, *ă* și *î*, în diferite feluri, după cum rezultă chiar numai din cîteva exemple: *Măru*, sat, jud. Caraș-Severin: 1601 *Marul*, 1699 *Merul*, 1829 *Moerul*, 1840 *Mörul* (Suciu, I, p. 387); *Păru*, jud. Timiș: 1828, 1851 *Poerul*, ultima formă înainte de Unire: *Perul* (Suciu, II, p. 30); *Bîrla* (< np. *On. rom.*, p. 95—96), sat, jud. Bistrița-Năsăud: 1319 *Barla*, 1733 *Berla*, 1839 *Birle*, 1850 *Burla* (Suciu, I, p. 82)[81]; *Bîrsa* (< np; cf. infra), sat, jud. Arad: 1489 *Barza*, 1746 *Berza*, 1851 *Bursza* (Suciu, I, p. 83). Formele *Marul*, *Barla*, *Burla*, *Barza*, *Bursza* prezintă substituirea vocalelor *ă*, *î* în conformitate și cu armonia vocalică (vezi infra). În afara acestei situații, *ă* apare substituit: prin *e* — *Merul* (vezi supra), 1850 *Beitza* (Suciu, I, p. 62) = *Băița*, comună, jud. Hunedoara; atestarea din 1340 *Dersa* care redă denumirea românească *Dîrja*[82], sat, jud. Cluj, l-a determinat pe Kniezsa I. să explice forma maghiară și pe cea românească din numele de persoană maghiar *Derzse* (p. 266/148); de fapt, *Dersa* este o copie infidelă (cf. și alte atestări: 1461 *Derse*, 1462 *Derze*, 1593 *Ders* [sic], 1750 *Derzse*, 1850 *Dirse*. Suciu, I, p. 202) a toponimului românesc (identic cu un nume de persoană. *On. rom.*, p. 58); prin *a*: 1598 *Batest* (Suciu, I,

[79] Spre a se deosebi de altă localitate cu acest nume din același județ (com. Roșia), forma oficială actuală este *Lazuri de Beiuș*, care reproduce ultimul nume dinainte de Unire: *Belényeslázur*. Moldovan—Togan, p. 102; Suciu, I, p. 353).

[80] Informator: Viorel Bidian.

[81] Ultima formă a administrației austro-ungare *Bélad* (Moldovan—Togan, p. 15; Suciu, I, p. 82) are adăugat sufixul maghiar *-d*.

[82] Forma locală: *Dîrja*. Informator: Augustin Pop.

p. 65) = *Bătești*, sat, jud. Timiș; 1447 *Bayesd* (Suciu, I, p. 61) = *Băiești*, sat, jud. Hunedoara; prin *ö* (se pare că numai în vecinătatea unei labiale): *Mörul*, *Poerul* (vezi supra) și prin *o*: 1447 *Boyesd*, 1499 *Boyesth* = *Băiești* (vezi supra); *î* este substituit: prin *i*: *Birle* (vezi supra); 1760—1762, 1850 *Szirb* (Suciu, II, p. 136) = *Sîrbi*, sat, jud. Bihor; prin *e*: *Berla*, *Bersza* (vezi supra); (probabil numai în vecinătatea unei labiale); prin *ö*: 1808 *Börsze*, *Börza*, 1829 *Börsza* (Suciu, I, p. 83) = *Bîrza* (< np), sat, jud. Caraș-Severin (< np; DOR, p. 204: *Bîrzea*);

— consoană + *ea/oa* > consoană + *a*[83]*/o*: *Breaza*, sat, jud. Brașov: 1554, 1589 *Braza*, 1630, 1854 *Bráza* (cf. 1733 *Brjázá*) (Suciu, I, p. 104); *Ciortea*: 1367 *Chorta*, 1700 *Csorta* (vezi supra); *Deal*, sat, jud. Alba: 1509 *Dal*, 1805 *Dál* (cf. 1733 *Djál*) (Suciu, I, p. 192—193); *Mocrea*, sat, jud. Arad: 1199, 1220 *Macra*, 1851 *Mokra* (Suciu, I, p. 404; *On. rom.*, p. 117); *Căprioara*, sat, jud. Arad: 1596, 1828, 1851 *Kapriora*, 1607 *Capriora* (Suciu, I, p. 126); *Coaja*, sat, jud. Hunedoara: 1468 poss. *Kosa*, 1850 *Kozsa*, 1854 *Kósa* (cf. 1750 *Koazsa*) (Suciu, I, p. 159); *Ulmoasa*, sat înglobat în municipiul Baia Mare: *Ulmásza* (Suciu, II, p. 217);

— înlăturarea, în diferite feluri, a grupurilor consonantice inițiale (dat fiind că în limba maghiară asemenea grupuri sînt rare și puțin tolerabile):

a) prin epenteză vocalică (cf. sl. *brat* „frate", rom. *prunc* > ung. *barát* „prieten", *poronty* „plod"): *Bratca* (< np?; cf. bg. *Brátko* nb. Ilčev), comună, jud. Bihor — 1552 *Barathka*, 1622, 1692 *Barátka* (cf., fără epenteză: 1470 *Wybrathka* [*Wy-* = ung. *új* „nou(ă)"], 1828 *Bratka*) (Suciu, I, p. 102); *Brănișca*, comună, jud. Hunedoara: 1329 *Baranchka*, *Barenchka*, 1429 *Barinchka*, 1453 *Barynchka* (cf. 1523 *Branyczka*, 1750 *Breniska*, 1760—1762 *Branyicska*, 1854 *Branyitska*) (Suciu, I, p. 103); *Brateiu*, comună, jud. Sibiu: (cu *P-*, în loc de *B-*, probabil din cauza rostirii săsești) 1369 *Paratee*, 1540 *Parathia*, 1825 *Paratéj*, 1835 *Paráté*, 1850 *Paratej* (cf., fără epenteză și cu *B-*: 1528 *Bretay*, 1690 *Bretaÿ*, 1750 *Brataj*) (Suciu, I, p. 102). Kniezsa I., după ce declară că etimologia toponimului e necunoscută, influențat de atestările cu epenteză, consideră că numele maghiar și românesc ar fi putut apărea sub influența cuvintelor [ung.]

[83] Vezi E. Petrovici, în CL, VIII, 1963, p. 163; Pătruț, *Studii*, p. 218.

barát „prieten" — *brat* (p. 244/23), deși formele cu epenteză redau, inexact, pe cea românească și, în al doilea rînd, nu există în română un *brat*, care să fi „influențat" numele românesc. Etimologia acestuia e cunoscută: reprezintă un antroponim românesc identic, derivat cu suf. *-eị-* față de *Brat, Bratu, Brat(e)a* (cf. Drăganu, *Românii*, p. 503)[84]. Cea mai veche atestare a Brașovului apare sub forma 1252/1278 *Barasu*[85], pe baza căreia P. Binder a susținut că localitatea s-a chemat astfel după rîul din apropiere, actualul *Ghimbav*, care s-a numit inițial *Barasu, Boroșu, Brassou*, forme de origine pecenegă[86]. Originea toponimului *Brașov* este însă clară (contrar afirmației lui Kniezsa, p. 206/14, că ar fi necunoscută): e un derivat slav, cu sufixul *-ov-*, de la tema *Braš-* a unui hipocoristic (cf. bg. *Brašo* nb. Ilčev; scr. *Braša* nb. RJA, s.v. *Brašić*). *Barasu* (vezi supra) conține un *-a-* epentetic față de formele documentare (consecvent apoi fără acest *-a-*): 1271 *Brasu*, 1288 *Braso*, 1294 *Brasov*, 1309 *Brasso*, 1331 *Brassou*, 1351 *Brassa*, 1583, 1854 *Brassó* (Suciu, I, p. 101—102). Sînt informat că unii secui numesc și astăzi orașul prin *Barasso*[87], corespondentul formei menționate *Barasu*; *Brebi*, sat, jud. Sălaj: 1385 *Beryd*, 1450 *Bered*, 1553 *Bereed*, 1913 *Beréd* (cf. 1423 villa olachalis *Bred*, 1543 *Breeb*, 1733 *Brebj*, 1750 *Bred*, 1850 *Bregyi*, 1854 *Bréd*, *Bregi*) (Suciu, I, p. 104). Atestările atît de îndepărtate de forma originală, românească, *Brebi* (identică cu pluralul lui *breb* „castor"[88]), ca *Beryd*, l-au determinat pe Kniezsa I. să afirme că etimologia toponimului [maghiar]

---

[84] Obiecțiile lui Kniezsa I. (p. 244/23) împotriva etimologiei lui N. Drăganu nu sînt întemeiate.

N. Drăganu consideră că *Paratej*, precum și *Breitau, Pretoy* și *Paratca* (vezi supra) reprezintă forme germane, „apropieri făcute de etimologia populară la germ. *Au* și la suf. germ. *-ei* etc., ca și ung. *Baráthely* la *barát* + *hely*" *(loc. cit.)*. Însă epenteza lui *a* în *Paratej* și *Paratea* nu poate fi atribuită decît influenței fonetismului maghiar; *-ej* din *Paratej* poate reda sufixul românesc (vezi supra). Incontestabil însă că *Breitau*, denumirea germană a localității, se datorează etimologiei populare (*breit* „lat" + *Au* „cîmpie, luncă"), ca și ultima formă oficială dinainte de Unire *Baráthely* (*barát* + *hely* „loc"; cf. Malvina Pătruț, *Etimologii populare în onomastică*, în *Studii de onomastică*, III, Cluj-Napoca, 1982, p. 244); cf. și 1854 *Paratély*. Suciu, I, p. 102).

[85] Vezi Fr. Zimmermann și C. Werner, *op. cit.*, I, p. 78.

[86] P. Binder, *Etimologia, sensul inițial și evoluția numelui topic „Brașov"*, în „Limbă și literatură", VIII, 1964, p. 411 seq.

[87] Informatori: Béla Kelemen și Florin Salvan.

[88] Vezi E. Petrovici, în DR, X/2, 1943, p. 536.

e necunoscută, dar că formele vechi (menționate supra) aveau un *-d*, care s-a păstrat în numele maghiar (se referă la ultima formă administrativă austro-ungară *Bréd*, preluată după Unire și de administrația românească. Vezi Moldovan—Togan, p. 29; Suciu, I, p. 104) și, în continuare, că numele românesc a luat naștere prin etimologie populară, prin raportare la cuvîntul *breb* (p. 272/70). Consider că, în forme ca cele reproduse mai sus *(Beryd, Bered* etc.*)*, *-d* nu reprezintă (cum rezultă din indicația lui E. Petrovici: *Bréd* < *Brebd*[89]) labiala românească palatalizată, întrucît, în această regiune, nici în secolul al XVI-lea palatalizarea lui *b* nu e atestată[90]; înseamnă că *-d* reprezintă (ca în atîtea alte forme) sufixul maghiar. Cîteva localități din județele Bistrița-Năsăud și Hunedoara poartă numele *Bretea* (dintr-un antroponim românesc). Cea din Bistrița-Năsăud are cele mai vechi atestări, dintre care primele prezintă epenteza vocalică: 1329 *Berethe*, 1345 *Berete*, *Felsew-Berethe* (*felső* „de sus") (cf. și: 1392 *Alsovbrethe* [ung. *alsó* „de jos"], 1587—1589 *Zaz Brette* [*Zas* = ung. *szász* „săsească"], 1609 *Also-Brete* etc.) (Suciu, I, p. 105). Forme similare apar și la *Bretea Mureșană*, *Bretea Română*, *Bretea Streiului* (vezi Suciu, *ibid.*); *Brusturi*, sat, jud. Arad: 1464 *Borosthfalwa* (*-falwa* = ung. *-falva* „sat") (cf. 1760—1762 *Bruszturi*, 1850 *Brusztur*, *Bruszturj* și, cu totul îndepărtată de numele românesc, 1525 *Brosd.* Suciu, I, p. 107)[91]; cf. și *Brusturescu*, așezare înglobată în satul Zimbru, com. Gurahonț, jud. Arad: 1913 *Borosztok* (= *Boroszt-ok*, formă, oarecum, paralelă, cu *Borosthfalwa* = *Boroszt-falwa*, vezi supra) (cf. însă 1619 *Bruszturezk*) (Suciu, *ibid.*); *Bruznic* (de origine slavă[92]), sat, jud. Arad: 1913 *Marosborosznok* (ung. *Maros-* = Mureș; localitatea se află în apropierea rîului) (cf. însă 1437 *Bruznuk*, 1440 *Brwznyk*, *Bruznyk*, 1828, 1851 *Bruznyik*) (Suciu, I, p. 107); *Cladova* (slav de origine; cf. orașul cu același nume din Iugoslavia), sat, jud. Arad: (prin epenteză și sincopare,

[89] *Ibid.*,) *Brebd'* este și forma populară locală (informator: Vasile Breban).

[90] Vezi Dimitrie Macrea, *Probleme de fonetică*, București, 1953, p. 95—96; Ion Gheție, Al. Mareș, *Graiurile dacoromâne în secolul al XVI*, București, 1974, p. 117.

[91] O denumire dată localității de către administrația austro-ungară reprezintă o traducere inexactă a toponimului românesc: 1913 *Páfrányos* (Suciu, *ibid.*) (ung. *páfrány* „ferigă").

[92] E. Petrovici, în DR, X/2, p. 525.

vezi infra) 1308, 1474 *Kalodwa*, 1333 *Galadua*, 1440 *Kaladwa*, 1501 *Kalothoa* (cf. 1851 *Kladova*. Suciu, I, p. 157); *Clopotiva* (de proveniență slavă[93]), sat, jud. Hunedoara: 1475 *Kalapothywa* (izolat printre formele cu *Cl-/Kl-*: 1360 *Clapatiua*, 1411 *Clopotiva*, 1464 *Klwpothywa*, *Klapathywa* — etc.) (Suciu, I, p. 158); *Cluj*, numele municipiului (echivalent, după părerea mea, cu un antroponim; vezi infra): 1280 *Culuswar* (*-war* = ung. *vár* „cetate"), 1282 villa *Kuluswar*, 1317 *Kolosuar*, 1395 *Kolozwar*, 1854 (și forma actuală maghiară) *Kolozsvár* (cf. 1213, 1214, 1229 *Clus*, 1297 *Cluswar*, 1371 *Kolusuar*, *Closuar* etc.) (Suciu, I, p. 158); *Crasna* (de origine slavă. Petrovici, *Studii*, p. 303), comună, jud. Sălaj: 1213 *Carasna*, *Karasna*, 1219 *Karaznay*, *Carazna*, 1299 *Karazna*, 1341 *Karezna*, 1850 *Karaszno* (cf. 1214 *Crazna*, 1227 *Crasson*, *Crassou*, 1249 *Crasna*, 1451 *Krazna*, 1854 *Kraszna*, *Carasna*) (Suciu, I, p. 172); *Cristești*, sat, jud. Arad: 1913 *Keresztespatak* (ung. *patak* „pîrîu, gîrlă") (cf. 1850 *Krisztesd*, *Kristest*) (Suciu, I, p. 174); *Drinova*, sat, jud. Timiș: 1913 *Derenyő* (cf. 1514 *Drynowa* — etc.) (Suciu, I, p. 211); *Glod* (din apelativul românesc identic), sat, jud. Alba: 1511 poss. *Galod* (cf. 1418 villa volahalis *Glod*) (Suciu, I, p. 267); o așezare, dispărută, din Banat („pe lîngă Gherteniș, lîngă rîul Bîrzava". Suciu, II, p. 331), *Grădiște* (din rom. *grădiște*. Petrovici, *Studii*, p. 248) este consemnată: 1408 *Garadystya* (cf. 1415 *Gradistha*) (Suciu, II, p. 331; cf. Drăganu, *Românii*, p. 271); *Grind* (< rom. *grind*), sat, jud. Hunedoara: 1491 poss. *Gerend* (cf. 1850 *Grind*, 1854 *Gerend*, *Grind*) (Suciu, I, p. 271); *Pria* (< np[94]), sat, jud. Sălaj, prin epenteză vocalică, este consemnat, consecvent, prin forme de nerecunoscut: 1481 *Alsoperye*, *Felsewperye*, 1497 *Perye*, 1520 *Alsó-Perje*, *Felső-Perje*, 1570 *Felseo Perie*, 1760—1762, 1854 *Perje* (și ultima formă a administrației austro-ungare) (cf. 1733 *Prie*, 1854 *Pria*) (Suciu, II, p. 60); *Tria* (< np), sat, jud. Bihor, atestat prin forme asemănătoare precedentului: 1466 *Therje*, 1470 *Terye*, 1692 *Teria*, 1828, 1851 *Terje* (ultima formă oficială

---

[93] E. Petrovici, *ibid.*, p. 526.

[94] Fost nume de botez: cf. Прїа (sg. gen.?; în context, numele precedent: Ивана, dar cele următoare: Іωакым, Θеωдорь, Станчю, Ивань) PMB, p. 73/24 (în traducere: „al lui Ivan, al Priei, Ioachim, Teodor, Stanciul, Ivan", *ibid.*, p. 112/45; în Indice: *Priia*, p. 156); cf. *Prie* nfam. Pașca, p. 307.

pînă la Unire), (*Trie.* Suciu, II, p. 205); numele satului (mai nou înființat) *Traniș*[95] (oficial, nemotivat: *Tranișu*), jud. Cluj (1850 *Tranyics*, 1850 *Tranyis*. Suciu, II, p. 204), a fost modificat ulterior (în 1913) *Tarányos (ibid.)*; aproape toate atestările orașului *Zlatna* (< sl. Petrovici, *Studii*, p. 75, 76, 181) (jud. Alba) prezintă forme cu epenteză: 1318 poss. *Zalathna, Salathna*, 1357 *Salatna*, 1586 *Zalatna*, 1760—1762, 1854 *Zalakna* (cf. 1362 *Zlatna*, 1850 *Zlagna*, 1854 *Zlacna*) (Suciu, II, p. 280); asemănător apar în documente și formele toponimului *Zlești* (< sl. Petrovici, *Studii*, p. 181), localitate înglobată în municipiul Hunedoara: 1480 poss. *Zalosd*, 1506 villa *Zalasd*, 1513 *Zalazd* (cf. 1733 *Zlászt*, 1850 *Zlasd*) (Suciu, II, p. 280).

Există, mai puțin numeroase, și cazuri de epenteză vocalică între consoane care nu formează grupuri inițiale: *Babța* (< np. *On. rom.*, p. 92—93), sat, jud. Maramureș: 1424 *Babocha*, 1461 *Babocza*, 1464 *Babotza*, 1557 *Kisbaboczia* ung. *kis* „mic"), *Nagbaboczja* (*Nag-* = ung. *nagy* „mare") (cf. 1733, 1854 *Babcza*, 1760—1762 *Bábcza*) (Suciu, I, p. 50); *Galșa* (< np. *On. rom.*, p. 107), sat, jud. Arad: 1202—1203 *Golosa* (dacă nu este o greșeală grafică) (cf. 1331, 1444, 1828, 1851 *Galsa*) (Suciu, I, 251); *Ulm* (vezi supra): 1499 *Olyom* (cf. 1507 poss. *Wlm*, 1733, 1854 *Ulmi*, 1805 *Ulm*) (Suciu, II, p. 217);

b) prin metateză (cf. sl. *sliva* > ung. *szilva* „prună"): *Briheni*, sat, jud. Bihor: 1913 *Berhény* (cf. 1588 *Brehen*, 1828 *Brihény*) (Suciu, I, p. 106); *Brîznic*, sat, jud. Hunedoara: 1733 *Bersnik*, 1750 *Birsznik* (cf. 1491 poss. *Felsew Breznek, Also Breznek*, 1494 villa *Alsobraznak*) (Suciu, I, p. 106); *Criciova*, comună, jud. Timiș: 1548 *Kerchowa* (cf. 1444 *Krychyowa*, 1490 *Crichowa, Krychowa*, 1568 *Krichova*) (Suciu, I, p. 174); *Crișcior*[96], comună suburbană, orașul Brad, jud. Hunedoara: 1439 *Kirchorfalva* (cf. 1733 *Kriscsor*, 1750 *Kriscior*, 1760—1762, 1850 *Kristyor*) (Suciu, I, p. 176); *Cristești*, sat, jud. Arad: 1464 *Kerezthe* Janusfalua (= ung. Jánosfalva=satul lui János), 1760 — 1762 *Kirstess* (cf. 1850 *Krisztesd, Kristest*, 1854 *Krisztesd, Cristești*); cf. forma îndepărtată de cea românească: 1913 *Keresztespatak* [„pîrîul lui Keresztes"] (Suciu, I, p. 174);

---

[95] Cf. *Traniș*, sat, jud. Sălaj: E. Petrovici, în DR, X/2, p. 536.

[96] Poartă, mai probabil, numele unui rîușor, afluent al Crișului, decît al unei persoane (cf. Drăganu, *Românii*, p. 310).

Pricaz (etimologie necunoscută. Kniezsa, p. 213—214; probabil de origine slavă), sat, jud. Hunedoara: 1332 *Purkaz, Purcas*, 1488 *Parkasz*, 1494 *Parckas*, 1504 *Perkasz*, 1578 *Parkaz*, 1760—1762 *Perkász*, cf. 1850 *Prikász, Perkasz*, 1854 *Perkász, Pricas* (Suciu, II, p. 60); *Topliţa* (vezi Petrovici, *Studii*, p. 148, 294), înglobat în oraşul Miercurea Ciuc: 1701 *Tapolcza* (cf. 1567 *Taplocha*, 1569 *Taplocza*, 1576 *Toplocza*, 1807 *Taplotza*, 1750 *Toplicza*, 1854 *Taplotza, Toploţa*) (Suciu, II, p. 201);

c) prin proteză vocalică (cf. rom. *stînă* > ung. *esztena*): *Sculea* (provenind, probabil, dintr-un antroponim, cf. rom. *Scule*[97] nb; der., cu suf. *-eş-*, *Sculeş*, cu suf. *-ot-*, *Sculotă* nfam. DOR, p. 368)[98], sat, jud. Timiş: 1406 *Oszkola* (cf. 1333 *Zkola*, 1334 *Sculla*, 1597 *Alsó Szkulya, Felső Szkulya*, 1828, 1851 *Szkulya*) (Suciu, II, p. 111); *Stana* (< np), sat, jud. Sălaj: 1391 *Eztana*[99], 1441, 1469 *Ezthana*, 1699 *Esztana* (cf. 1288 terra *Zthana*, 1444 *Stana*, 1630 *Ztana*, 1733 *Sztana*, 1854 *Sztána*) (Suciu, II, p. 143); *Stoiana* (< np), sat, jud. Cluj: 1306 *Izthyen*, 1344 *Ezthyen, Iztyen*, 1352 *Isztén, Esztevény*, 1371 *Eztyén*[100], 1578 *Esztény*, 1721 *Esztiny*, 1733 *Esztena* (cf. 1850 *Sztojana, Estény, Stoiana*) (Suciu, II, p. 146); *Stracoş*[101], sat, jud. Bihor: 1508 *Iztrakos*, 1913 *Isztrákos* (cf. 1828, 1851 *Strákos* şi forma oficială înainte de Unire: *Sztrákos*) (Suciu, II, p. 146);

— sincoparea unei vocale (silabe) din interiorul numelor (cf. sl. *lavica* > ung. *lóca* „laviţă"): *Brănişca* (vezi supra): 1482 poss. *Brenchka*, 1516 *Branczka*, 1519 *Branchka* alio nomine [prin epenteză] *Barynchka*, (prin epenteză — vezi supra — şi sincopare) 1329 *Baranchka, Barenchka* etc. (vezi

---

[97] Vasile Ioniţă menţionează o formă chiar identică *(Sculea)* cu toponimul (*Nume de locuri din Banat*, Timişoara, 1982, p. 98).

[98] Etimologia propusă de Kniezsa (p. 291/63): dintr-un sl. *skulja* „groapă", reprezentat de corespondente obscure şi în limbi îndepărtate de localitatea respectivă — cehă, ucraineană, slovenă — nu poate fi reţinută.

[99] Înregistrată, sub această formă, de mai multe ori, într-un document din 1391 (*Doc. Val.*, p. 410—412).

[100] E înregistrat şi într-un document din 1357, sub forma *Eztyen* (DRH, C, XI, p. 110).

[101] Ar putea proveni dintr-un antroponim (derivat cu sufixul *-oş-*), neatestat, pe cît ştiu, dar posibil: cf. bg. (derivat cu sufixul *-ov-*, de la tema *Strak-*) *Strákov* nfam (contrar părerii lui Ilčev, care-l consideră „abreviere" din *Satrakov*).

Pricaz (etimologie necunoscută. Kniezsa, p. 213—214; probabil de origine slavă), sat, jud. Hunedoara: 1332 *Purkaz, Purcas*, 1488 *Parkasz*, 1494 *Parckas*, 1504 *Perkasz*, 1578 *Parkaz*, 1760—1762 *Perkász*, cf. 1850 *Prikász, Perkasz*, 1854 *Perkász, Pricas* (Suciu, II, p. 60); *Topliţa* (vezi Petrovici, *Studii*, p. 148, 294), înglobat în oraşul Miercurea Ciuc: 1701 *Tapolcza* (cf. 1567 *Taplocha*, 1569 *Taplocza*, 1576 *Toplocza*, 1807 *Taplotza*, 1750 *Toplicza*, 1854 *Taplotza, Toploţa*) (Suciu, II, p. 201);

c) prin proteză vocalică (cf. rom. *stînă* > ung. *esztena*): *Sculea* (provenind, probabil, dintr-un antroponim, cf. rom. *Scule*[97] nb; der., cu suf. *-eş-*, *Sculeş*, cu suf. *-ot-*, *Sculotă* nfam. DOR, p. 368)[98], sat, jud. Timiş: 1406 *Oszkola* (cf. 1333 *Zkola*, 1334 *Sculla*, 1597 *Alsó Szkulya, Felső Szkulya*, 1828, 1851 *Szkulya*) (Suciu, II, p. 111); *Stana* (< np), sat, jud. Sălaj: 1391 *Eztana*[99], 1441, 1469 *Ezthana*, 1699 *Esztana* (cf. 1288 terra *Zthana*, 1444 *Stana*, 1630 *Ztana*, 1733 *Sztana*, 1854 *Sztána*) (Suciu, II, p. 143); *Stoiana* (< np), sat, jud. Cluj: 1306 *Izthyen*, 1344 *Ezthyen, Iztyen*, 1352 *Isztén, Esztevény*, 1371 *Eztyén*[100], 1578 *Esztény*, 1721 *Esztiny*, 1733 *Esztena* (cf. 1850 *Sztojana, Estény, Stoiana*) (Suciu, II, p. 146); *Stracoş*[101], sat, jud. Bihor: 1508 *Iztrakos*, 1913 *Isztrákos* (cf. 1828, 1851 *Strákos* şi forma oficială înainte de Unire: *Sztrákos*) (Suciu, II, p. 146);

— sincoparea unei vocale (silabe) din interiorul numelor (cf. sl. *lavica* > ung. *lóca* „laviţă"): *Brănişca* (vezi supra): 1482 poss. *Brenchka*, 1516 *Branczka*, 1519 *Branchka* alio nomine [prin epenteză] *Barynchka*, (prin epenteză — vezi supra — şi sincopare) 1329 *Baranchka, Barenchka* etc. (vezi

---

[97] Vasile Ioniţă menţionează o formă chiar identică *(Sculea)* cu toponimul (*Nume de locuri din Banat*, Timişoara, 1982, p. 98).

[98] Etimologia propusă de Kniezsa (p. 291/63): dintr-un sl. *skulja* „groapă", reprezentat de corespondente obscure şi în limbi îndepărtate de localitatea respectivă — cehă, ucraineană, slovenă — nu poate fi reţinută.

[99] Înregistrată, sub această formă, de mai multe ori, într-un document din 1391 (*Doc. Val.*, p. 410—412).

[100] E înregistrat şi într-un document din 1357, sub forma *Eztyen* (DRH, C, XI, p. 110).

[101] Ar putea proveni dintr-un antroponim (derivat cu sufixul *-oş-*), neatestat, pe cît ştiu, dar posibil: cf. bg. (derivat cu sufixul *-ov-*, de la tema *Strak-*) *Strákov* nfam (contrar părerii lui Ilčev, care-l consideră „abreviere" din *Satrakov*).

supra) (Suciu, I, p. 103); *Cladova* (vezi supra): 1453 *Cladwa* (cf. 1597 *Cladowa*, 1689 *Cladova, Kladova*) (Suciu, I, p. 157); cf. supra, formele pentru *Cladova*, jud. Arad; *Clopotiva* (vezi supra): 1453 *Clopothwa, Klopothwa*, 1457 *Clopethwa* (cf. 1411 Bogdan filius Lithinoya de *Clopotiva*) (Suciu, I, p. 158). Există în Transilvania cîteva localităţi cu numele *Ocoliş* (din apelativul românesc) care apare în documente cu forme, cele mai multe, sincopate; astfel, cel mai vechi atestat dintre ele, *Ocolişul Mare*, jud. Hunedoara: 1377 kenezyatus ville olahalis *Aklus*, 1399 villa (volakalis) wolachalis *Aklus*, 1416 poss. *Oklos*, 1443 *Aklows* (cf. 1750 *Okolis*) (Suciu, II, p. 8)[102]; *Păiuşeni* (format de la *Păiuş* nfam[103] sau *Păiuşan* nfam), sat, jud. Arad: *Pajsán*, forma oficială înainte de Unire (Moldovan—Togan, p. 129; Suciu, II, p. 29); *Poieniţa*, sat, jud. Sălaj; 1543 *Poynycza*, 1614 *Poynicza*, 1760—1762 *Poinicza*, 1800 *Pojnyitza, Poiniţa*, 1805 *Pojnitza* (cf. 1733 *Pojanicza*, 1750 *Pojenicza, Pojnicza*) (Suciu, II, p. 49); atestările: 1341 *Radawan* şi (cu sincopare) 1485 *Kisradvan*, 1599 *Radwan*, 1828 *Kias* [în loc de Kis] *Radvány* sînt ale unei aşezări *Radovani*, nume continuat de „cătunul *Rădvani* şi pustele Tisza *Radvány* şi Püspök *Radvány*, între Marţihaz şi Cefa" (Suciu, II, p. 394), jud. Bihor; *Tîrnăviţa*, jud. Hunedoara: 1484 poss. *Also Tharnocza*, 1492 *Kystharnocza*, 1516 *Tharnoczafalwa* (cf. 1518 *Tharnawycza*, 1750 *Ternavicza*) (Suciu, II, p. 197); *Zorlenţu Mare*, comună, jud. Caraş-Severin, apare consemnat prin forme ca: (prima atestare) 1499 *Zorilencz*, 1585 *Zörilénczi*, care sînt, ca fonetism, mai vechi decît (sincopate) 1503 *Zorlencz*, 1544 *Zorlyencz*, 1584 *Zorlincz* (cf., inexacte: 1828

---

[102] Luînd în considerare numai forma (din anul 1377) *Aklus*, Kniezsa (p. 216/47) propune etimologia (inclusiv pentru toponimul românesc, *Ocoliş?*): ung. *aklos*, v. ung. *okolis*. Dat fiind că prima atestare (din 1377) a localităţii este *Aklus* şi următoarele prezintă fonetism asemănător (adică cu sincopare şi sufixul *-us-/-os-*, vezi supra), înseamnă că forma *Okolis* (cea românească, evident), înregistrată numai la anul 1750, este anterioară celei maghiare sau — mai probabil, cred — maghiarizate *Aklus*.

Părerea conform căreia toponimul românesc *Ocoliş* ar fi rezultat din încrucişarea ung. *aklos* („endroit muni d'un parc à bétail") şi rom. *ocol* (*Doc. Val.*, p. 158) nu poate fi luată în seamă: autorii lucrării nu ştiu de rom. *ocoliş*; apoi, din ung. *aklos* + rom. *ocol* nu poate rezulta, în nici un fel, *Ocoliş*.

[103] Mai probabil, cred, dintr-un antroponim, decît de la aşezarea îndepărtată (purtînd acelaşi nume de persoană) *Păiuş*, înglobată în comuna Bratca, jud. Bihor.

Zorlentzmare, 1851 *Zorlenczmáre*) (Suciu, II, p. 282). Cred că primele forme oferă indicații pentru etimologia toponimului: ele conțin tema *Zoril-* (a numelui românesc *Zorilă*[104]), din care a fost derivat, de slavi (cu suf. *-inc-* < *-in-ĭc-*) *Zorilinci* (plural; cf. *Balinț*, *Belinț*, jud. Timiș. Petrovici, *Studii*, p. 186), devenit *Zorlencz* (vezi supra). Forma sincopată a fost adoptată și de români.

Cel mai important și, în același timp, interesant fenomen fonetic maghiar care se reflectă, într-un fel sau altul, în onomastica din Transilvania este armonia vocalică; „într-un fel sau altul", deoarece în elementele împrumutate, fie cuvinte comune, fie (ca în cazul de față) nume proprii, fenomenul în cauză (constînd din tendința de a avea în cuvînt vocale din aceeași serie: ori palatală: *ü—ű*, *e—é*, *ö—ő*, ori velară[105]: *u—ú*, *o—ó*, *a—á*; *i—í* sînt [numite de unii] „neutre", în sensul că aparțin și unei serii și celeilalte) nu se aplică nici uniform, nici consecvent. Consider necesară încă o precizare. Pe cînd la cuvintele maghiare armonia vocalică vizează afixele (care se modelează în dependență de vocalele din rădăcină: cf. *ember* „om" — pl. *emberek*, însă *ablak* „fereastră" — pl. *ablakok*), în împrumuturi cuvîntul întreg se supune armoniei vocalice (vezi infra). Mai adaug că, din cauza acestui „coordonator" al vocalismului, în unele împrumuturi nu mai poate fi, decît cu greu sau chiar deloc, recunoscut etimonul. Astfel: ultima denumire oficială, înainte de Unire, a unei localități din județul Alba a fost *Karna*. E dificil de presupus că în forma aceasta se ascunde numele *Cîrna*, pe care l-a avut așezarea respectivă pînă nu prea demult, cînd a devenit *Blandiana*. Toponimul mai este consemnat sub formele: 1750 *Korna*, 1805 *Kárna*,

---

[104] Existent la Iordan, *Top. rom.*, p. 362, ca nume de persoană, al unui pichet de pe Dunăre și al unui pîrîu. Al. Cristureanu îl explică pe *Zorilă* din subst. *zori* (SMO, p. 37), dar poate fi și un derivat (cu suf. *-il-*), față de nume ca *Zorea*: cf. що сѹт покѹпили ѡт Зорѣ [...] понеже ю покѹпише ѡт Зорещи (DRH, B, II, p. 413, anul 1523) „[partea] pe care au cumpărat-o de la Zorea [...] pentru că au cumpărat-o de la Zorești" (*ibid.*, p. 414). Să menționez și un nume (de botez?), interesant, format din aceeași temă *Zor-* + suf. *-z-* (cf. *On. rom.*, p. 53—55): *Zorza* (Зорза), stolnic în sfatul domnesc al Țării Românești (DRH, B, I, p. 51, anul 1400—1403).

[105] Termenii maghiari obișnuiți pentru denumirea celor două serii de vocale sînt: „magas hangzók", pe care-l redau prin „vocale palatale" și „mély hangzók" „vocale velare". (Vocalele *ű*, *é*, *ő*, *ú*, *ó*, *á*, *í* sînt lungi; celelalte, scurte.)

1854 *Karna, Corna,* 1913 *Maroskarna* (ung. *Maros* = Mureș) (cf., mai aproape de forma românească — cu *î* substituit prin *e/i*, vezi supra: 1733 *Kerna,* 1760—1762 *Kirna*) (Suciu, I, p. 85).

Examinez, în continuare, un număr de toponime (multe provenite din antroponime) din Transilvania marcate, în formele documentare, de fenomenul în cauză: *Berința* (< np, format din tema *Berin-*, vezi supra, cu sufixul *-ț-*; cf. *Cunța, Gherța, Hanța* etc., antroponime și nume de localități. *On. rom.*, p. 48—33), sat, jud. Maramureș: 1405 *Berenche,* 1470 *Berencze,* 1639 *Berentze,* 1647 *Berendze,* 1750 *Berincze* (cf. 1850 *Berintza*) (Suciu, I, p. 73); satul, din județul Hunedoara, *Bîrcea Mare,* aparținînd orașului Simeria: 1295, 1340 *Barcha,* 1446 *Barcza,* 1733 *Nagy Bartsa,* 1750 *Barcsa,* 1850 *Burcsa Mare,* 1854 *Nagy-Barcsa* (Suciu, I, p. 82); formele documentare l-au derutat pe Kniezsa I., care luînd în considerare denumirea *Nagy-Barcsa* o explică dintr-un antroponim maghiar (p. 216/59, 60; forma românească este greșit scrisă: *Barcia*); în realitate atestările documentare redau, inexact, toponimul românesc, *Bîrcea,* care reprezintă un nume de persoană românesc (nu slav, cum crede Drăganu, *Românii,* p. 287), derivat cu sufixul *-ĉ-* (ca și *Barcea, Belcea, Borcea* etc., antroponime și nume de localități. *On. rom.*, p. 84—91, 98); *Bîrla* (vezi supra): *Barla, Burla, Birle* (dar și *Berla*); *Bîrsa* (numele regiunii: *Țara Bârsei*), consemnată din anul 1211: *Borza, Borsa, Burza, Bursa, Burcza, Barza, Barcza, Barcsza* (vezi Drăganu, *Românii,* p. 544; cf. și *Borze, Burze, ibid.*) (<np. *On. rom.*, p. 97—98); cf. supra: *Barza, Bursza* (și *Berza*), formele documentare ale unui sat *Bîrsa*; *Bîrza* (vezi supra): *Börsze* (dar și *Börza, Börsza*); *Budila* (< np), comună, jud. Brașov: 1294 villa *Budula, Bodola,* 1373 *Bodula,* 1420 *Bodala,* 1600 *Bodolo,* 1617 *Bodolla* (cf. și 1655 *Budille,* 1656 *Bodella, Budele*) (Suciu, I, p. 110); *Cîrpa* (< sprn)[106], sat, jud. Caraș-Severin, numele actual Valea Timișului) 1785, 1839 *Korpa,* 1829 *Korpa* vel *Kirpa* (cf. 1774 *Körpa,* ultima formă dinainte de Unire) (Suciu, II, p. 233); cele mai multe dintre atestările lui *Densuș* (vezi infra, p. 105, comună, jud. Hunedoara, se constituie în două serii: (vocale

[106] Raportarea toponimului la apelativul bănățean *șcarpă* „pantă înclinată, coastă, rambleu de cale ferată" și la ar. *scarpă* „stîncă", alb. *shkrep* „prăpastie", sugerată de Vasile Ioniță (*op. cit.*, p. 230), este hazardată.

velare) 1360 *Domsus*, 1404 *Domsos*, 1411 *Dampsus*, 1416 *Damsos*, 1426 *Dampsws*, 1438 *Domsas*, 1453 *Dompsos*; (vocale palatale) 1430, 1447 *Dempses*, 1439 *Demsesh*, 1600 *Demses* (Suciu, I, p. 197). Să remarcăm că sufixul antroponimului românesc *-uș-* apare sub formele (ung. *s* = *ș*): *-us/-os/-as/-es*; *Dobric* (< np, derivat românesc, cu sufixul *-ic-*, față de *Dobru* nb, *Dobre* nb) este numele a două localități: sat, jud. Bistrița-Năsăud, și, cu forma oficială *Dobricu Lăpușului*, jud. Maramureș; cele mai vechi atestări le are prima dintre ele[107], marcate aproape toate de armonia vocalică: 1456 *Dobrok*, 1485 *Debreg*, 1576 *Debrik*, 1854 *Nagy-Debrek* (Suciu, I, p. 204); sub forme asemănătoare este consemnat și *Dobricu Lăpușului (ibid.)*; semnificative apar atestările satului *Dobriținaș*[108] (forma oficială actuală: *Dumbrava*), înglobat orașului Tîrgu Lăpuș, jud. Maramureș: 1584 *Debreczen*, 1598, 1750, 1854 *Kis-Debreczen*, 1631 *Oláh-Debreczen* (Suciu, I, p. 212, s.v. *Dumbrava*), care ne duc cu gîndul la numele orașului maghiar *Debreczen* (vezi infra, p. 119); comuna *Dobrin*[109], jud. Sălaj: 1423 *Debren*, 1450 (cu sufixul maghiar *-d*) *Debrend* (cf. 1733 *Dobrin*) (Suciu, I, p. 205); deși *Debren* nu este altceva decît o diformare a numelui românesc, Kniezsa I. (p. 274/87), considerînd-o ca denumire autentică, înclină să creadă că ea e forma „originară", adică din ea provine și cea românească [?][110]; *Drîmbar* (forma populară: *Drîmbár*'[111] (< sprn[112]), sat încadrat în municipiul Alba Iulia: 1333 *Drumbar*, 1520 *Drombar*, 1805 *Drombár* (cf. 1733 *Drembar*) (Suciu, I, p. 211); *Făget*, comună, jud. Timiș: 1548 *Fagyath*, 1594 *Faczat*, 1595 *Facsád*, castrum *Fachiad*, *Fachat*, *Fachad*, *Fachiat* (cf. 1808 oppidum *Oláh Facset*, *Wallachisch Fatschet*) (Suciu, I, p. 225); (poate și prin substituirea lui *î* prin *u/o* după labială) două localități *Mîndra* (< adj. sau sprn), jud. Brașov, Sibiu: (prima) 1400 *Mondra*, 1520 *Mundra*, 1637, 1677 *Mandra*, cf. 1750 *Mindra*, 1850 *Mundra*, *Mîndra* (Suciu,

---

[107] Forma populară: *Dobric*. Informator: Grigore Rusu.

[108] Numele popular: *Dobriținâș*. Informator: M. Homorodean.

[109] Forma locală: *Dobrin*. Informator: Gabriel Vasiliu.

[110] După ce, mai înainte, afirmase că toponimul românesc ar reprezenta un sl. **Dobrin (ibid.)*; mai probabil, cred: un antroponim românesc de origine slavă (existent, nu presupus: cf. bg., scr. *Dobrin*. Ilčev, RJA).

[111] Informator: Ion Roșianu.

[112] Kniezsa I. afirmă că un asemenea cuvînt este necunoscut la români (p. 183/80).

I, p. 402) — (cealaltă) 1750 *Mondra*, 1850 *Mundra*, fostă și ultima formă oficială a administrației austro-ungare *(ibid.)*; *Mîsca* (< np. *On. rom.*, p. 116—117), sat, jud. Arad, după atestări evident greșite, apare la 1746, 1828, 1851 sub forma *Muszka*, preluată și de administrația românească, pentru cîtva timp; *Săcel* (< **sătcel* < **sătucel*. Drăganu, *Românii*, p. 394), comună, jud. Maramureș: 1453 *Zachal*, 1468 *Szatzal*, 1828 *Szatsal*, 1851 *Szaczal* (cf. ultima formă înainte de Unire: *Izaszacsal*, localitatea fiind așezată pe rîul Iza) (cf. 1486 poss. *Zachel*) (Suciu, II, p. 102); *Sîncel* (< np. *On. rom.*, p. 123), comună, jud. Alba: 1315, 1341, 1347, 1350, 1461 *Zanchal*, 1351 *Zanchaal*, 1440 *Zanczal* (Suciu, II, p. 125)[113].

Chiar numai din numărul relativ redus al toponimelor/antroponimelor pe care le-am examinat reiese diversitatea formelor sub care ele apar în documente. Dacă onomastica românească din Transilvania beneficiază, față de cea din Țara Românească și Moldova, de prioritate în privința vechimii atestării (*Turda* este consemnată în anul 1075; vezi p. 14), ea este dezavantajată de forma în care e înregistrată, ceea ce impune atenție deosebită în studierea ei[114].

[113] Pentru informațiile asupra armoniei vocalice exprim călduroase mulțumiri tovarășilor Gálffy Mózes și Murádin László.

[114] Am arătat că, nu o dată, formele documentare care reprezintă reproduceri infidele ale celor românești, i-au derutat pe lingviști, rezultînd adevărate inversări de roluri între copie și original (vezi supra: *Dîrja—Derzse, Barcsa—Bîrcea, Dobrin—Debren*; cf. *Galda—Gald, Oarda—Warda, Waradya, Balda—Bald. On. rom.*, p. 102—105 — etc.).

II. STRUCTURA ANTROPONIMELOR

În lucrarea *Onomastică românească*, în secțiunea *Hipocoristice formate în limba română* (p. 32—91), am analizat antroponime derivate (din teme consonantice) cu sufixe monoconsonantice (*-b-*, *-p-*, *-d-*, *-t-* etc.)[1].

Există și sufixe constituite din două (*-or-*, vezi infra), trei (*-ișt-*, vezi infra) sau chiar patru foneme (*-andr-*). Cu cîteva m-am ocupat în lucrările anterioare și le voi menționa mai jos, pe altele le voi analiza aici. Sufixele respective apar după teme consonantice și se termină în consoană, structură impusă de coincidența, pe plan morfologic-derivațional, dintre antroponime și numele comune, care toate au tema terminată în consoană (vezi Pătruț, *Studii*, p. 51—52)[2].

Din această analiză rezultă:

elementele postconsonantice sînt eliminate din sufix, ele avînd funcțiunea de desinențe sau articol enclitic[3]. Deci *Balotă*, *Budișteș* sînt derivate cu sufixele *-ot- (Bal-ot-ă)*, *-ișt- (Bud-ișt-e)*[4], nu *-ota*, *-iște* (ca la Pașca, p. 145: *-ota*; DOR, p. LXII, LXIV; DNFR, s.v. *Balota*[5], *Batiște*). În felul acesta numărul sufixelor va fi redus față de practica anterioară (nu *-og*, *-oga*, *-oagă*, ca în DOR, p. LXVII, ci *-og-/-oag-*, vezi infra);

sufixele, avînd poziție internă (chiar, în cazul, aparent, de poziție finală: cf. *Hodor* nb = *Hod-or*, însă *Hod-or-easc-a*,

---

[1] A se vedea în prezenta lucrare, în *Anexă*, sufixele *-m-*, *-f-*, *-v-*, *-h-* care completează tabloul celor cuprine în *On. rom.* Numărul antroponimelor derivate cu aceste sufixe poate fi considerabil sporit, prin încadrarea altora similare în modelele propuse de mine.

[2] Vezi id., *Contradictio in principiis*, în CL, XXVII, 1982, nr. 2, p. 129,

[3] Unele nume masculine au chiar forme în *-ul* (*Onciul* etc., vezi Graur, *Nume pers.*, p. 148); la altele *-u*, *-iu* au sau au avut numai valoare grafică (vezi infra, p. 102—104).

[4] Forma sufixelor este evidențiată de derivatele ulterioare din temele în care se încadrează sufixele respective: *Balot-easc-a*, sat, jud. Argeș; *Budișt-ean-u* nfam actual.

[5] Este acceptată și proveniența din nume comun *(ibid.)*, deși asemenea antroponime (cu sufixul respectiv) sînt derivate numai de la teme antroponimice (*On. rom.*, p. 16).

nume de sat, vezi infra), le voi nota ca atare (*-ot-*, *-işt-*, *-or-* etc.), înlăturînd, în felul acesta, şi formal, includerea altor elemente (desinenţe, articol) în sufix[6].

Dacă existenţa sufixelor a fost intuită şi apoi verificată, analizînd lanţul antroponimelor unui microsistem, prin raportarea lor la antroponimele din temele cărora s-a efectuat derivarea (*Babora* = *Bab-or-a*; *Bador* = *Bad-or*; *Bajora* = *Baj-or-a* etc., cf. *Bab-a*, *Bab-u*; *Bad-(e)a*, *Bad-e*; *Baj-a*, *Baj-u*; vezi infra), cred că nu e de prisos, ci util sau chiar necesar, ca, măcar în anumite cazuri, să dau indicaţii asupra provenienţei sufixelor (aşa cum am procedat la cele monoconsonantice, menţionate mai sus; vezi *On. rom.*, p. 33).

Consider că este, de asemenea, necesar să subliniez poziţia mea faţă de „originea" sufixelor în general şi ale limbii române în special. Susţin punctul de vedere că, în lexicul comun, nu se împrumută sufixe (nici alte afixe), decît în cazuri excepţionale; ele sînt vehiculate de la o limbă la alta de cuvintele împrumutate şi extrase, detaşate, din acestea, după ce se încadrează (fonetic, gramatical, uneori îşi schimbă şi sensul) în sistemul limbii receptoare, devenind elemente ale ei; ca atare, un sufix de o asemenea „origine", este un element al limbii receptoare, nu un sufix împrumutat (cum, din păcate, se afirmă şi se acceptă de către unii lingvişti români, dar şi din alte ţări), ci un sufix propriu[7]. Sînt de părere că sufixele antroponimelor au regim identic cu cele din lexicul comun.

„Originea" sufixelor este importantă şi din motivul că ea „determină" originea derivatelor, adică românii nu au

---

[6] Vezi I. Pătruţ, *art. cit.*, în CL, XXVII, p. 131.

[7] Vezi Al. Graur, *Studii de lingvistică generală* [Bucureşti], 1960: „De fapt, afixele nu se împrumută deloc. Se împrumută cuvinte formate cu un afix, dar aceste cuvinte se introduc în limbă gata formate din altă limbă, ele trebuie considerate ca un tot indivizibil" (p. 268); cf., în continuare: „Prin urmare nu formaţia s-a împrumutat, ci numai cuvinte care conţineau sufixul discutat, devenit productiv numai după ce cuvintele împrumutate au devenit româneşti" *(ibid.)*.

Problema respectivă a fost analizată şi dezbătută, în şi pe baza raportului lui E. Petrovici, la cel de al X-lea Congres Internaţional al Lingviştilor (Bucureşti, 1967): *Interpénétration des systèmes linguistiques*, publicat în *Actes du Xe Congrès International des Linguistes*, I, Bucureşti, 1969, p. 37 seq., cînd mi-am exprimat părerea (*ibid.*, p. 60—63) în felul arătat mai sus; vezi şi I. Pătruţ, *În legătură cu penetrabilitatea sistemelor lingvistice*, în CL, XV, 1970, nr. 2, p. 231 seq.; id., *Are limba română afixe şi desinenţe de origine slavă?*, în *Studii*, p. 153—160.

creat derivate decît cu sufixe românești. De aceea și în prezentul capitol (ca și în cel din *On. rom.*, intitulat *Hipocoristice formate în limba română*, p. 32—91) am inclus antroponime care sînt sau pot fi derivate românești. Spun „pot fi", deoarece, în cazul cînd sufixul este identic sau apropiat fonetic de corespondentul său — să zicem — slav și, de asemenea, există și derivate slave identice sau apropiate ca formă, nu te poți pronunța cu certitudine asupra „originii" antroponimelor românești (prezente sau atestate în trecut) (vezi *On. rom.*, p. 29).

În studiile mele anterioare am menționat sau am analizat o serie de sufixe plurifonematice. Le voi semnala și pe cele dintîi, mai ales pentru forma sub care susțin că trebuie inventariate.

Au fost menționate, în *On. rom.*: *-an-* (p. 35, 37—40, 45, 67—69, 85, 118, 119), *-aș-* (p, 145), *-at-* (p. 12, 74, 143), *-ec-* (p. 68), *-eț-* (p. 41, 77, 118), *-el-* (p. 28, 40, 77, 122, 123, 145), *-eș-* (p. 50, 70, 103, 134, 136, 145), *-ic-* (p. 28, 43, 68), *-il-* (p. 35, 36, 43, 45, 132), *-iș-* (p. 64), *-işor-* (p. 28), *-it-* (p. 145), *-iț-* (p. 145), *-oi-* (p. 34, 39, 41, 125—126), *-ol-* (p. 35), *-oș-* (p. 40, 120), *-uc-* (p. 34, 36, 58, 137), *-uț-* (p. 42), *-ul-* (p. 35, 41), *-uș-* (p. 40), *-uț-* (p. 28, 92, 140).

Am analizat un număr mai mare sau mai redus de derivate formate cu sufixele: *-ag-/-aĝ-* (*On. rom.*, p. 122—123, 138—139), *-ău-* (*ibid.*, p. 144), *-eg-* (*ibid.*, p. 112—113), *-ișt-* (Pătruț, *Studii*, p. 169—171, vezi supra), *-îng-* (*On. rom.*, p. 141—143), *-ob-* (*ibid.*, p. 38, 118—121), *-oj-* (*ibid.*, p. 115—116; *id.*, în LR, XXXI, 1982, nr. 3, p. 266—267), *-ot-* (Pătruț, *Studii*, p. 163—168; vezi *On. rom.*, p. 13, 41, 56, 71, 106, 119, 122), *-ur-* (*On. rom.*, p. 44, 98—99; vezi infra).

În continuare voi examina cîteva sufixe bifonematice, oprindu-mă, mai întîi, asupra celor caracterizate prin *-g-*, (intenție anunțată în CL, XXVII, 1982, nr. 1, p. 30).

Sufixul *-ig-*

Existent (sub forma *-iga*) la Pașca, cu mențiunea „diminutiv" (cu referire la Pascu, deși acolo se găsesc, ca derivate, numai substantive comune, p. 248—249) și „amestecat cu *-ică*" (p. 143). În DOR apare în următorul context: „-IGĂ, -IGA, -IGAN [=*-ig-an-*], [repetat inutil] *-igă*, sufix de

origine slavă [sic] la apelative luate ca supranume: *Cotigă, Chițigă* [...]" (p. LXI). Nu este recunoscut în DNFR, după cum rezultă din situația lui *Ludig*, rămas fără etimologie, și a altor antroponime analizate în cele ce urmează.

Numele românești cu sufixul *-ig-* sînt destul de numeroase:

Băbliga nfam e explicat din „*băbuligă* (neatestat) < *babă*, cu suf. *-(ul)igă*" (DNFR); e preferabil a fi raportat la *Babliuc* (înregistrat în DNFR, dar însoțit de o etimologie inacceptabilă: „cf. ucr. *Babulja*, cu suf. ucr. *-juk*"), care presupune existența unui *Bable(a)*, derivat cu sufixul *-l-* (vezi *On. rom.*, p. 66 seq.) față de *Baba* nb, *Babă* nb (vezi DOR, p. 185);

Balig nfam — considerat „variantă a lui *Balic*" (DNFR), iar acesta explicat din „*bală* « monstru » (și, fig., despre oameni)" *(ibid.)* — e format din tema lui *Bal* nb, *Balu* nb, *Bală* nb (existente în DOR, p. 187)[8]; cf. der. *Balic(a)* nfam (DNFR);

Bărdigan nfam (DOR, p. 192), pe care-l analizez *Bărd-ig-an*, cf. *Bardea* nfam, *Bardan, Bardașul* nfam *(ibid.), Barda, Bardă, Bărdescu* (DNFR), sînt raportate în ambele lucrări menționate la apelativul *bardă*. Consider că *Bardea, Barda, Bardă* — din tema cărora e format *Bărdigan* — pot fi derivate cu sufixul *-d-* (vezi *On. rom.*, p. 39 seq.), de la tema *Bar-*, cf. *Bar* nb (DOR, p. 191; DNFR), *Bara* nfam (DNFR);

Beligă nfam este explicat în DOR din apelativul *beligă* „coajă de tei sau de plantă textilă" (p. 199), părere acceptată în DNFR și susținută de *Beligar* (DNFR), chiar dacă numele de agent omofon nu este atestat (vezi DA). Există însă și *Belig* nfam, despre care Pașca se întreabă dacă nu e un derivat (cu sufixul *-ig* < *-ic*) din *Belea* (p. 176). Bineînțeles că *Belig* nu poate fi explicat din *beligă*, menționat, și că etimologia lui Pașca trebuie acceptată, cu corectivul că tema derivatului poate fi detașată și din *Bela* nb (existent în DOR, p. 198) (și sat, jud. Dîmbovița), *Belu* nb *(ibid.)*; totodată se impune observația că și *Beliga* poate comporta o atare explicație; cf. *Beligan* nfam actual;

Beniga nfam (inexistent în DOR și DNFR) este corect raportat de Pașca la *Benea* nfam (p. 176), dar, adaug, și la *Bena* nfam (cf. der. *Benești*, sate, jud. Arad, Bacău etc.);

---

[8] Localității *Baliga*, jud. Vaslui i s-a dat alt nume (Viișoara); cel vechi avea accentul pe antepenultimă?

pe *Budriga* nfam — considerat „același" cu *Budrică*, iar acesta comparat, pentru temă, cu bg. *Bodro* (și *Bodrev*) (DNFR) — îl explic din tema lui *Budrea* nfam (vezi DOR, p. 220) și nume de sat (vezi *On. rom.*, p. 77);

Buiga nfam, comparat (inacceptabil fonetic) cu *boiugă* „umflătură în arbore" (DNFR), dacă are forma *Buígă* = *Bui-íg-ă*, trebuie explicat din tema lui *Bui(u)* nfam, *Buia* nb (DOR, p. 221), nfam (DNFR)[9]; cf. der. *Buică* nfam (DNFR);

Bujiga nfam este, acceptabil, grupat alături de *Bujă* nfam și (der. cu suf. *-al-*) *Bujală* nfam, (cu suf. *-oi-*) *Bujoiu* nfam etc., în DOR, p. 221[10]; cf. *Bujoi*, sat, jud. Argeș. În DNFR apare și un *Bujigan* care, într-adevăr, se „leagă" de numele precedent *Bujgoi* (comparat, forțat, cu *bujgău* „o pasăre ce seamănă cu cocostîrcul"), dar nu fiindcă „*i* reprezintă, poate, pronunțarea moale a lui *j*" *(ibid.)*, ci datorită faptului că, în *Buj-g-oi*, sufixul *-g-* (vezi *On. rom.*, p. 82 seq.) este atașat aceleiași teme *Buj-*; cf. și *Bujan* (DNFR);

pentru *Butuligă* nfam, în locul etimologiei din DNFR: derivat „de la *butură* « butuc », pt. care cf. *butulău* și *butuleu* (DA)", e de reținut gruparea lui alături de *Butulea (But-ul-ea)* nfam, *But* nb, *Buta* nfam etc. din DOR, p. 225; cf. *Butea*, sat, jud. Iași, *Buteasa*, sate, jud. Maramureș, Teleorman, *Butești*, sate, jud. Alba, Argeș, Teleorman;

Chiríga nfam (Pașca, p. 204), *Chirigă* (DOR, p. 31, s.v. *Chiriena* [sic]) sînt formate din tema *Chir-*, cf. *Chira* nfam (Pașca, p. 204; DNFR) *Chirea* nfam (DNFR), *Chiru* nfam (DNFR);

Ciopligán (= *Ciop-l-ig-an)* nfam (Pașca, p. 207, s.v. *Cioplíc*) nu trebuie „legate" de *Cioflec*, *Cioflea (ibid.)*, ci de

---

[9] Etimologia propusă pentru *Buia*: « pare a fi un derivat cu suf. *-ea* de la (*a*) *bui* „a țîșni" (despre apă); „a o tuli la vale"; cf. și tema sl. *buj* „luxurians, validus" și ung. *buja* „senzual, libidinos" » (DNFR), o consider inacceptabilă, și din punct de vedere fonetic, și din motivul că antroponimul e consemnat, în vechime, cu funcțiune de nume unic: 1415 „A binevoit domnia mea [...] am dăruit acest atotcinstit hrisov boierinașilor domniei mele: Vlad cu nepoții săi, Șișa și *Buia* (Бяа) și Stănilă cu frații săi" (DRH, B, I, p. 81, cf. p. 80); cf. *Buia*, sat, jud. Sibiu. Antroponimul *Buia* trebuie raportat la bg. **Buja*, cf. *Búev* nfam (Ilčev); cf. scr. der. *Bujak* nb, *Bujko* nb (RJA).

[10] Ele nu trebuie însă raportate la un, îndoielnic, *bújă* „bujor" (vezi DA), părere acceptată, pentru *Buja*, și în DNFR, unde apare însă și perechea *Buju*: „bg. *Bužo*", care deci anulează etimologia propusă pentru *Buja*.

Cioplea nfam (și sat înglobat în municipiul București), pe care l-am explicat altfel decît în DNFR (vezi *On. rom.*, p. 68);

în documente muntenești este consemnată balta *Cotlov* (Котлов) dăruită de domnitor mănăstirii Tismana (DRH, B, I, p. 278, 279, anul 1480; *ibid.*, II, p. 426, 427, anul 1524); numele reprezintă un derivat slav cu sufixul *-ov-*, de la tema *Kotl-*, a unui antroponim care putea fi slav (cf. bg. *Kotlánov* [= *Kotl-an-ov*] nfam Ilčev; explicat, greșit, dintr-o formă dialectală presupusă, cu sens îndoielnic), dar și împrumut românesc, *Cotl(e)a*, cerut, după părerea mea, de *Cotligă* (cu altă etimologie în DNFR);

evident că *Dărigă* nfam nu este același nume cu *Dărîngă* (DNFR), care ar fi „același cu *Dorîngă*": „cf. ung. *dorong* « ciomag »" *(ibid.)*[11]; totuși primele două au ceva comun: tema *Dar-*, cf. *Dara* nb (înregistrat ca nume de spătar al lui Radu cel Mare, în DRH, B, II, p. 87, anul 1505: Дара спатарь) și sat, jud. Buzău; *Darul* nb, *Darea* nb (DOR, p. 257); cf. *Dărăști*, două sate, jud. Ilfov;

Firig nfam — considerat ca „abreviere" din *firfirig* „mică monedă de argint ieșită din uz" sau comparat cu *Firiga*, explicat din *feregă* (DNFR) — este, de fapt, derivat, ca și *Firigă*, față de *Fir* nfam, *Fira* nb, *Firu* nfam (DOR, p. 366); cf. *Firica*, *Firică* (DNFR), *Fireşti*, sat, jud. Vîlcea;

Hariga nfam actual nu poate fi explicat dintr-un „ucr. *Hariga* [sic]" (DNFR), căci în ucraineană sufixul respectiv are forma -иг- (=*-yh-*); antroponimul este derivat românesc de la tema *Har-*, cf. *Harea*, *Haria*, *Hariu* (vezi DOR, p. 73);

Ludig nfam, fără etimologie în DNFR, este înrudit cu *Lud* nb (DOR, p. 311), *Ludu* nfam (Pașca, p. 271; DOR, p. 311), *Luda* nfam (DOR, p. 311); cf. *Ludeşti*, sate, jud. Dîmbovița, Hunedoara;

pe *Maniga* nfam (explicat, în DNFR, din gr. *Manega*) îl consider derivat față de *Man*, *Mana*, *Manea* nfam (DOR, p. 100, s.v. *Manuel*; vezi și DNFR), cf. der. *Mănică* nfam (DNFR);

Mavrigu nfam nu poate proveni din *Mauurikos* [greșit, probabil, în loc de *Maurikos*], *Mauriku*, cum se afirmă în DNFR, ci trebuie legat de *Mavre(a)* nb, consemnat în două documente muntenești din anul 1501 (DRH, B, II, p. 24:

[11] *Dărîngă* și *Dorîngă* au sufix comun *-îng-*, cf. *Bodrîngă*, *Țărîngă*, *Parîng*, *Varîng* (vezi *On. rom.*, p. 140—143).

Mavrea; p. 27: МАВРЕ, de două ori), *Mavra* top (DOR, p. 104, fără altă indicație); cf. der. *Mavruș* nb *(ibid.)*;

e hazardată etimologia lui *Miliganu* nfam în DNFR: „*mileag*, variantă a lui *meleag* cu suf. *-eanu* [ar fi rezultat **milegeanu* sau **melegeanu*] sau < n. top. *Meleg* (-Havaș) [?]"[12] (p. 307). Se impune, cred, raportarea la antroponimele cunoscute: *Milu* nb, nfam, *Mile(a)* nfam, *Mila* nb (DOR, p. 109); cf. der. *Milică* nfam (DNFR), *Milești*, sate, jud. Dolj, Vîlcea, Bacău;

Modigă nfam nu poate fi „același" cu *Modincă* (așa cum se presupune în DNFR), ci sînt derivate din aceeași temă, *Mod-* ca și (cu suf. *-ic-*) *Modica* nfam (existent în DNFR); cf. der. (cu suf. *-an-*) *Modican* nfam (DOR, p. 325), (cu suf. *-oc-*) *Modoc* nfam (DOR, p. 325), (cu suf. *-oi̯-*) *Modoia* nfam *(ibid.)* și sat, jud. Vîlcea, (cu suf. *-ol-*) *Modolea* nfam *(ibid.)* (cf. *Modolești*, sate, jud. Alba)[13];

din ucr. (scris) МОРІР, rostit (de prin secolul al XII-lea) *morih* „iarbă verde, fragedă", nu văd cum ar fi putut rezulta rom. *Moriga* nfam (cum se susține în DNFR). Antroponimul este, de fapt, derivat din tema *Mor-*, cf. *Moru*, *Mora* nb, nfam (DOR, p. 326), *Morea* nfam (DNFR); cf. der. *Moran*, *Moranul* nfam (DOR, p. 326), *Moreni*, sate, jud. Bacău, Dîmbovița, Dolj etc., *Morăști*, sat, jud. Argeș[14];

Orliga top, în fostul raion Măcin (jud. Tulcea), reprezintă, inițial, un antroponim, derivat din aceeași temă *Orl-*, ca și *Orl(e)a* (cf. și der. *Orlești*, *Orleanu* etc.) (vezi *On. rom.*, p. 72—74, unde am arătat că formele românești nu pot fi raportate la sl. *orĭlŭ* „vultur");

Rasiga nfam actual, poate fi derivat din tema lui *Rasa*, atestat ca nume de sat, jud. Ialomița, sau *Rasu* nfam (DNFR), dacă forma anterioară nu va fi fost *Răsiga*, înregistrată în

---

[12] Ar fi vorba, în ultimul caz, probabil de un toponim maghiar *Meleghavas* (ung. *meleg* „cald" + *havas* „munte").

[13] Din aceeași temă *Mod-* + suf. *-r-* sînt formate *Modrea* nfam (explicat din „*modru* subst. reg. « chip, fel » < ung. *modor*, *modra*", DOR, p. 325; etimologie acceptată și în DNFR), *Modrul* nfam, *Modran* nfam, *Modroi* nfam (vezi *On. rom.*, p. 81) și, cu sufixul în discuție aici, *-ig-* + *-an-*: *Modrigan* nfam actual.

[14] Din aceeași temă *Mor-* poate fi derivat (cu suf. *-oi̯-*) *Moroiu* nfam (explicat în DNFR din *moroi* „stafie, strigoi", „om înalt, greoi, gras", etimologie adoptată, probabil, din DOR, p. 327), (cu suf. *-oc-*) *Moroca* nfam ,(cu suf. *-og-*) *Moroga* nfam, (cu suf. *-ol-*) *Morolea* nfam (altfel explicate în DNFR), (cu suf. *-l-*, vezi *On. rom.*, p. 66 seq.) *Morlea* nfam (Pașca, p. 284), (cu suf. *-ot-*) **Morot(e)a*, cerut de *Moroteștii*, sat, jud. Brăila.

DOR, considerată, de justețe, cred, ca regională, în loc de *Resiga* nfam (*ibid.*, p. 360), derivat din tema lui *Resa* (DNFR), *Resu* nfam actual;

satul *Reviga*, jud. Ialomița, poartă un nume de persoană, derivat din aceeași temă ca *Revici* nfam actual (în Cluj-Napoca), înregistrat și în DNFR, dar, în locul etimologiei propuse acolo: „ucr. *révan* [?] « plîngăreț », cu suf. (sl.) *-ič*", consider că e mai verosimilă alta: derivat românesc (cu suf. *-îc-*) față de *Reva* nfam, *Reve* nfam (Pașca, p. 313, s.v. [„normalizat"?] *Révea*);

în documente moldovenești apare de cîteva ori numele *Stăniga* (prima dată la 1424: подан Станигы „lîngă Staniga". DRH, A, I, p. 81, 82; la 1445: где был(ъ) Стънига „unde a fost Stăniga", *ibid.*, p. 358, 359), derivat față de *Stan* (cf. DOR, p. 375); cf. der. *Stănigeni* (Стъницѣкин, sat, probabil în județul Galați, *ibid.*, p. 248, 249: anul 1437), *Stănigești*, sat (DOR, p. 375), *Stănigoiu(l)* nb *(ibid.)*; cf. *Stănică* nb, nfam;

pentru *Stratiga* nfam nu este necesar să recurgem la un nume grecesc (necorespunzător, formal) *Stratigaki(s)* (DNFR), cînd există în română *Strat(u)* nfam, *Strate* nfam (DNFR); cf. alte derivate: *Stratan* nfam, *Strătilă* nfam *(ibid.)*, *Străteni*, sat, jud. Botoșani; cf. *Stratica* (DNFR);

de asemenea *Suliga* nfam (raportat la pol. *Suliga*, în DNFR) poate fi, în primul rînd, explicat pe terenul limbii române: derivat din tema *Sul-*, cf. *Sula* (DOR, p. 378) nfam (DNFR), *Sulea* nb (DOR, p. 378), nfam (DNFR), *Sulu* nfam *(ibid.)*, *Sulul* nfam (DOR, p. 378); cf. der. *Sulică* nfam, *Sulici(u)* nfam, *Sulescu* nfam (DNFR);

din motivele arătate mai jos, nu sînt de părere că *Tuligă* nfam și *Turigă* nfam sînt identice cu *Tulică* nfam, respectiv *Turică* nfam (DNFR); evident, temele lor sînt omofone: *Tul-* (cf. *Tula* nb, *Tule(a)* nb; *Tulești*, sat, jud. Vaslui, DOR., p. 393), *Tur-* (cf. *Tura* nfam, *Turea* nfam, *Turul* nfam, DOR, p. 393; *Tureşti*, fost sat, jud. Teleorman);

desigur că *Verigă* nfam poate reprezenta un supranume (< *verigă*. DNFR); e posibil însă ca *Veriga*, menționat, ca nume unic, într-un document moldovenesc, din anul 1423 тот(ь) истинныи Верига ватаман „acest adevărat Veriga vataman". DRH, A, I, p. 80), să fie, un derivat, cu sufixul în discuție, față de *Verea* (DOR, p. 404; DNFR; cf. der. *Veroiu* nfam. DOR, p. 404; DNFR; *Vereşti*, sat, jud. Suceava).

Înregistrat în DOR sub forma „*-og, -oga, -oagă* [vezi supra], *-ogan, -ogea*“ (p. LXIII). Bineînțeles că *-ogan* reprezintă un sufix compus, *-og-an-*, iar *-ogea* = sufixul *-ôg-* + *-a*. În DNFR, de cele mai multe ori nu e recunoscut, iar în cîteva cazuri e declarat variantă a lui *-oc-* (s.v. *Bratog*, cf. s.v. *Manțog* etc.).

Existența lui e dovedită de un număr relativ mare de derivate, ca următoarele:

deși în DOR, așa cum s-a menționat, este recunoscut sufixul, *Băciog* nfam și *Băcioagă* sînt încadrate (alături de *Bucioc* nfam, *Buciocia* nfam, *Bocioc* nfam, *Bocioancă*) s.v. *băcioc-bucioc* (p. 193). De fapt, *Băciog*, *Băcioagă* sînt derivate de la tema *Baĉ-*, cf. *Baciu* nfam, *Bacea* nfam (vezi DOR, p. 185) și sate, jud. Hunedoara, Olt;

raportarea lui *Baroga* nfam la bg. *Barokov* (în DNFR) este, pe plan fonetic, inoperantă; antroponimul e derivat față de *Bar* nb (DOR, p. 191), nfam (DNFR), *Bara* nfam *(ibid.)*;

Batog nfam, considerat „același cu *Batoc*“ (iar acesta identificat cu *batoc* „un pește de mare“) (DNFR), este format din tema *Bat-*, cf. *Bata* nb (DOR, p. 193), *Batea* nfam (DNFR), *Batul* (DOR, p. 193);

Bocioagă nfam, înregistrat alături de *Băciog* în DOR (vezi supra), considerat „același“ cu *Bocioacă* (acesta explicat din apelativul omofon, *bocioacă* „măciulie“, în DNFR), provine de la *Boĉ-*, deci trebuie raportat la nume ca *Bociu*, *Bocea* (vezi DOR, p. 206, s.v. *Boc*);

forma numelor *Bojoga* nfam, *Bojoagă* nfam face inacceptabilă explicarea lor din același apelativ (ca și *Bojog*) *bojog*, variantă a lui *bojoc* (ca în DNFR)[15]. De altfel, legătura între cele trei antroponime este evidentă, astfel că pot avea origine comună: tema *Boj-*, cf. *Boje* nb, *Bojea*, *Boja* nb (DOR, p. 24; DNFR); vezi infra: *Boju*, sat, jud. Cluj;

formele *Bologa* nfam actual (și sat, jud. Cluj), *Boloagă* (DOR, p. 208), derivate față de *Bole*, *Bolea* (înregistrate în DOR, p. 207), nu trebuie deci explicate din ung. *balog* „stîngaciu“ (*ibid.*, p. 208, s.v. *Bolog*); chiar și acesta din

[15] Cf. s.v. *Bojoagă*: „*bojoagă*, variantă (absentă în dicționare) a lui *bojog* (= *bojoc*) « plămîn »“.

urmă, *Bolog*, poate fi derivat românesc[16], susținut de *Bologa* și *Boloagă*; cf. (cu suf. *-oc-*) *Bolóc* sprn, jud. Timiș;

Boroga nfam, explicat, forțat, din *Boroda* nfam: „cu *g* < *d* [?]" (în DOR, p. 210) și raportat, în DNFR, la *Boroagă* și ung. *boróka* „ienupăr", e un derivat față de *Bora* nfam, *Borea* nfam, *Boru* nfam (vezi DNFR); de aceeași proveniență poate fi și *Boroagă*[17] nfam;

Borțog nfam derivat din tema *Borț-*, vezi *Borțul*, *Borțea* nfam (acestea raportate, greșit, la *borțos*, în DOR, p. 211; vezi *On. rom.*, p. 95);

pe *Boțoagă* nfam, apreciat ca fiind „același" cu *Boțoacă* (DNFR), îl leg de *Boț(ul)* (vezi DOR, p. 212; DNFR), *Boț(e)a* nfam (DOR, p. 212); cf. der. (cu suf. *-an-*) *Boțan* (DNFR), *Boțani*, sat, jud. Alba, *Boțești*, sate, jud. Alba, Neamț, Vaslui;

Bratog este urmat, în DNFR, de următoarea explicație: "*Bratu* (sau sl. *Brato*), cu suf. *-og* (variantă a lui *-oc*); cf. n. top. *Bratocea*". Raportarea la *Bratu* e corectă, însă lipsesc formele înrudite *Brata* nfam (Pașca, p. 188; DOR, p. 215), *Brate(a)* (DOR, p. 215), care și ele au tema *Brat-*, din care e format derivatul; adaosul „sau sl. *Brato*" e de prisos și neclar ori greșit: un derivat format dintr-un nume slav (de

---

[16] Șt. Pașca propune altă etimologie pentru *Bológ*: „Rus. **Bolog* < **bolgъ*, cf. psl. *blagъ* « bun », de unde Npers. *Blago* și *Blaga*). Cf. și ung. *Balogh*" (p. 184).

Nu există legătură între rom. *Bolog(a)* și *Blaga*. Primul este un derivat românesc, cum s-a arătat mai sus, care nici nu are, pe cît știu, corespondente la slavii de est (vezi Vascenco); eventual, *Bologaev* nfam (de fapt: „otčestvo") (Tupikov, p. 483) ar putea fi explicat din tema *Bolog-* + suf. *-aj-* + *-ev-*. De asemenea, numele localității *Bologóe* (regiunea Kalinin, URSS) este încadrat de M. Vasmer s.v. *bólogo* „bun" (*Russisches etymologisches Wörterbuch*, I, Heidelberg, 1950).

Blaga trebuie raportat la bg. *Blágo* nb (Ilčev, îl consideră, inexact, ca formă prescurtată din *Blagój*; de fapt, el reprezintă un hipocoristic față de *Blagomír*, *Blagoljúb* etc.), scr. *Blága* nb (RJA).

Nu este exclus ca, uneori, *Bolog* (accentuat însă *Bólog*, nu *Bológ*, cf. *Bológa*) să redea ung. *Balogh*, deși acesta e reprezentat la români prin *Balog* (accentuat *Bálog*?), nfam actual în Transilvania.

Explicația, propusă mai sus, pentru originea lui *Bologa*, infirmă, cred, presupunerea din DNFR, potrivit căreia *Bologa* ar proveni din limba maghiară, în care *-a-* din *Blaga* [slav, probabil] ar fi fost redat „prin dublu *o*".

[17] Cf. *Borocanu* nfam; (urmat de indicația „cf. ung. *boróka* « ienupăr », cu suf. *-an*" [sic]. DNFR), care atestă existența lui *Boroc*.

fapt, din tema lui) cu un sufix românesc nu e posibil[18]; cf. der. (cu suf. *-oc-*) *Bratoc* (DOR, p. 215);

cred că e îndoielnică originea lui *Bulmoagă* și *Bulmoga* în „familia" lui *(a) bolmoji*, variantă a lui *bălmăji* „a amesteca lucrurile", „a încurca, a zăpăci (pe oameni)", chiar cu adaosul (discutabil) „fonemele *g* și *j* sînt adesea complementare" (DNFR). Numele anterior, *Bulmaga*, nu poate fi „același" cu *Bulmoagă* (cum se afirmă în DNFR), ci numai derivat din aceeași temă *Bulm-*, dar cu sufixul *-ag-* (vezi infra). Mă gîndesc că această temă *Bulm-* ar putea conține sufixul *-m-* (vezi p. 122; nume ca *Bulm(e)a*, *Bulmu* sînt posibile), în care caz ajungem la antroponimele *Bul*, *Bula*, *Bulea* (DNFR, vezi și DOR, p. 222), *Bulu* (DOR, p. 222);

pe *Cartog* nfam (identificat, în DNFR, împotriva dificultăților fonetice, cu *cîrtog* „culcuș, ascunzătoare"; „gaură de sub vatra cuptorului") îl raportez (fiind derivat din tema *Cart-*) la *Cartu(l)*, *Cartea* (vezi *On. rom.*, p. 45); cf. der. *Cartojan* nfam; *Cartojani*, sat, jud. Ilfov *(ibid.)*;

pe *Ciorogan* nfam, raportat la verbul *a ciorogăni* „a ciorovăi" (în DNFR), îl analizez: *Cior-og-an*, legat deci de *Ciora* (presupus, în DNFR, „a fi *Cioară* [acesta explicat, la locul său, *ibid.*, din *cioară*], în vorbirea maghiarilor bilingvi din Ardeal. Cf. și interj. *ciora-bora* « tura-vura »", deși el apare ca prenume, într-un document din 1442. *On. rom.*, p. 133), *Ciore* (cu aceeași funcțiune ca precedentul, într-un document din 1486, vezi *ibid.*, p. 134), *Ciorea* nfam (explicat, de asemenea, din *cioară*, în DNFR) și chiar de *Cioară* (vezi DNFR);

Cîrloga, *Cîrloagă* nfam (DOR, p. 243) sînt formate din tema *Cîrl-*, cf. *Cîrlă*, *Cîrla*, *Cîrlea*[19] nfam (DOR, p. 233 — care nu au nici o legătură cu germ. *Karl*, cum se susține în DOR, p. 231, idee luată de la Pașca, *loc. cit.*, căci sînt derivate, cu

[18] Din păcate, asemenea etimologii, în DNFR, nu reprezintă raritați: „*Luescu*: gr. *Lui*, cu suf. *-escu*" (de fapt, *Luescu* = *Luĭ-esc-u* e derivat din tema *Luĭ-*, cf. *Luia* nb, der. *Luică* nb, *Luica* nb și sat, jud. Ilfov, *Luican* nfam); „*Veroiu*: gr. *Veros*, *Veru*, cu suf. *-oi*" (în realitate e format din tema *Ver-*, cf. *Verea*, der. *Verescu*, în DOR, p. 404); există și cazuri cînd antroponime românești sînt explicate din apelative din alte limbi + un sufix românesc [!]: „*Cicloșanu*: ung. *csiklós* « delicat, sensibil », cu suf. (antroponimic) *-(e)anu*"; „*Ciodea*: ung. *csoda*, cu suf. [românesc] *-ea*"; sau cînd numele românești sînt identificate cu cuvintele unei limbi străine: „*Hețeg*: ung. *höcsik* « ciocănitoare »; cf. și ung. *herceg* « duce »" — etc,

[19] Redarea numelor, înregistrate sub forma *Karla*, *Kerla*, *Kerlya*, prin *Cîrla* sau *Cîrlea*, la Pașca, p. 199, trebuie verificată.

sufixul *-l-*, de la tema *Cîr-*, vezi *On. rom.*, p. 68); cf. der. (cu suf. *-an-*) *Cîrlogan(u)* (explicat, în DOR, p. 243, din *cîrlogan* „o varietate de struguri", iar în DNFR: variantă a lui *cîrlogancă* „varietate de struguri"), *Cîrlogani*, sate, jud. Olt, Vîlcea;

Cîrtog nfam poate proveni din apelativul omofon, *cîrtog* „culcuș, ascunzătoare" (DNFR; același apelativ fusese invocat și pentru originea lui *Cartog*, vezi supra), dar și din tema *Cîrt-*, cf. *Cîrtea* nb (DOR, p. 243), nfam (DNFR); cf. der. *Cîrtoi*, *Cîrtescu* (DOR, p. 243);

nu este plauzibilă prima posibilitate a originii lui *Cîrțog* formulată astfel: „același cu *hîrțog* [?], variantă a lui *hîrțoagă* « document vechi, act fără valoare »" (DNFR), ci este preferabilă a doua: raportarea antroponimului respectiv la *Cîrțu* (vezi *ibid.*), dar și la *Cîrța* (vezi *On. rom.*, p. 93);

Daroga nfam nu este (și nu poate fi) „variantă" a lui *Draga* (DNFR; s-a avut, probabil, în vedere situația numelor *Bologa* și *Blaga*, vezi supra), cu care nici nu este înrudit, ci trebuie raportat la *Daru(l)* (vezi DOR, p. 257; DNFR), *Darea* (DOR, p. 257); cf. der. *Daroi* (DNFR), *Dăroaia*, sat, jud. Alba, *Dărăști*, sate, jud. Ilfov;

Dologa nume maramureșan (vezi DOR, p. 263) nu poate fi explicat din ung. *dolog* „lucru" *(ibid.)*, ci trebuie raportat la *Dolu*, *Dole(a)* (înregistrate în DOR, p. 10); cf. der. *Doloc(a)* (DNFR);

Doroagă nfam și *Doroga* nfam (ultimul explicat din „sl. *dorog- (drag-)*" și considerat, în DNFR, corespondent al lui *Draga*, cu care nu este înrudit[20]), trebuie raportate la *Dora*, *Doru* (vezi *On. rom.*, p. 41); *Dorogan* nfam nu este „același cu *Drăgan*" (DNFR), ci un derivat față de *Dorogа*;

Hodoroagă nfam și *Hodorog* nfam pot reprezenta supranume (DNFR), dar și derivate de la tema *Hodor-*, cf. *Hodor*, *Hodora* (vezi p. 79);

raportarea lui *Horog*, pentru temă, la ucr. *horogva* „steag; prapor" (DNFR) este o inadvertență, de formă: cuvîntul ucrainean хоропгва se rostește și se transliterează *choróhva* (tema: *chorohv-*) și de metodă (nu poate proveni un antro-

---

[20] Numele *Doroga* și *Draga* ca și *Daroga*, *Draga*, *Bologa*, *Blaga* (vezi supra) au fost încadrate, în DNFR — după cum reiese și din indicația (referitoare la „identitatea" dintre *Dorogan*, *Drăgan*, vezi infra) — într-o discuție, transferată pe terenul limbilor slave, privitoare la cunoscutul fenomen polnoglasie/metateză (cf. rus. *gorod*/bg., scr. *grad* „oraș").

ponim românesc din tema unui cuvînt ucrainean; vezi cazuri similare semnalate mai sus). *Horog* e derivat de la tema *Hor-*, cf. *Horea, Horul* etc. (vezi *On. rom.*, p. 43, 59);

legătura dintre *Hotnoagă* nfam (DOR, p. 298), *Hotnoga, Hotnog* (DNFR), *Hotnogul* (DOR, p. 298) și *hotnog* (< ung. *hadnagy* „comandant militar"), propusă în cele două lucrări, e cu totul improbabilă, mai ales în cazul primelor două antroponime, din cauze formale, și încă din considerentul că *hotnog* (ieșit din uz), un singular refăcut, probabil, după plural, a fost mai puțin obișnuit decît *hodnogiu, hotnogiu* (vezi DA, s.v.). E preferabil să acceptăm că antroponimele menționate presupun existența unui *Hotn(e)a*, posibil, format cu sufixul *-n-* (vezi *On. rom.*, p. 64 seq.), de la tema *Hot-*, cf. *Hota, Hote, Hotu* (vezi *ibid.*, p. 120);

Manțog nfam — considerat „același" cu *Manțoc* nfam (comparat — inutil, formal — cu gr. *Mantzuki(s)*, cu adaosul că ar putea fi derivat, cu sufixul *-oc-*, de la numele precedent *Mantz*. DNFR) — și *Manțogă* nb (DOR, p. 316) sînt derivate față de *Manța* nfam, *Manțul* (cf. *Manțu*, sat, jud. Vaslui) (vezi DOR, p. 100, 316; *On. rom.*, p. 51);

Mățog nfam (DOR, p. 317) este înrudit cu *Mață* nfam (DOR, p. 317), cf. și *Mățești*, numele anterior al satului *Zăvoi*, jud. Hunedoara, *Mățălești* (derivat de la un *Mățelea, Mățălea* nfam, vezi DOR, p. 317), fost nume de sat, jud. Vîlcea;

Mircioganul nfam conține sufixul *-an-* față de *Mircioagă* (înregistrate în DOR, p. 323), acesta din urmă format din tema *Mir-ĉ*, cf. *Mircea, Mirce, Mirciu* (vezi DOR, p. 323);

Misoagă nfam, fără etimologie în DNFR, e derivat din tema *Mis-*, cf. *Misea*, nume unic (boier în sfatul Moldovei: 1435 вѣра пана Мисн „credința panului Misea". DRH, A, I, p. 197, 198), *Misa* nb, *Misul* nb (DOR, p. 112, s. v. *Misail*; vezi *On. rom.*, p. 71—72);

Mociogan nfam (DOR, p. 324) confirmă existența unui *Mocioga* sau *Mociogu*, cf. *Mócea* nfam (Pașca, p. 282), der. *Mocești*, sat, jud. Prahova;

în situație similară este *Modrogan*, care atestă existența unui *Modroga/Modrogu*, cf. *Modrea, Modru(l)* (inexact explicate în DOR, p. 325, vezi *On. rom.*, p. 81); cf. der. *Modrești*, fost nume de sat, jud. Vîlcea;

Motoroga nfam (DOR, p. 328) este format de la o temă detașată din forme ca *Motora* nfam actual, cf. *Motorescu,*

Motorăşti, localitate componentă a oraşului Cîmpeni, jud. Alba;

e discutabilă proveniența lui *Corogea* nfam din verbul *a corogi* „variantă a lui *coroji*" (DNFR), după cum arată *Coroga* nfam cu care e înrudit (cf. *ibid.*). E preferabil a fi raportate la *Cora*, *Core* (existente în DNFR);

Pacioaga nfam (DOR, p. 341, s. v. *Pace*) şi *Pacioagă* (DNFR, explicat, neverosimil, din apelativul *pacioc*, prin înlocuirea lui *-oc* prin *-oagă* [?]) le raportez la *Pace* (DOR, p. 341), *Pacea* nfam (*ibid.*, DNFR); cf. der. *Păcioiu* sat, jud. Argeş;

Pirnog nfam (explicat, complicat şi neverosimil, din „*pernog* [?], (variantă a lui *perinoc*, « numele unor piese la car sau căruţă şi la alte unelte de uz casnic »". DNFR), trebuie legate de numele precedente (cu tema *Pirn-*) *Pirnea*, *Pirnău* (*ibid.*, ultimul, nu variantă „absentă în dicţionare a lui *pîrnău*", ci derivat, din aceeaşi temă, *Pirn-*, cu sufixul *-ău-*; tema *Pirn-* conţine sufixul *-n-*, vezi *On. rom.*, p. 64 seq., cf. *Piru* nfam. DNFR; *Pirea* nfam. DOR, p. 347; der. *Piroiu* nfam, *Pirot* nb, *ibid.*);

Pojoga nb, nf (DOR, p. 350) şi sat, jud. Hunedoara, şi *Pojoagă* nfam (explicat din „ucr. *požoga*" « pojar, incendiu », în DNFR; ucr. пожога [care, de fapt, nu are loc aici] se rosteşte însă şi se transcrie *požoha*) provin din tema *Poj-*, cf. *Poja* nfam actual; cf. *Pojogeni*, sat, jud. Gorj;

Răboga nfam, considerat ca „dublet" al lui *Răboacă* nfam (în DNFR), este format — ca şi perechea sa — din tema *Rab-*, cf. *Rab*, *Raba* (DNFR);

e discutabilă raportarea lui *Ranciog* nfam la bg. *Rančov* (ca în DNFR; cf. antroponimul următor *Rancov* < bg. *Rankov*, *ibid.*); îl consider format din tema lui *Rancea* (numele precedent, *ibid.*);

pe *Raşoagă* nfam (explicat dintr-un nume comun, în DNFR) îl consider înrudit cu *Raşa* nb, *Raşul* (înregistrate în DOR, p. 358);

Roşoga nb (DOR, p. 363), nfam (DNFR), *Roşoagă* (DNFR), sînt derivate faţă de *Roş(u)* nfam, *Roşa* nfam (cf. DOR, p. 363; DNFR); cf. *Roşeşti*, sate, jud. Alba, Argeş;

Soroagă nfam (DOR, p. 373) este înrudit cu *Soarul* nfam, *Sor* (probabil prenume, *ibid.*), *Sorea* nfam (*ibid.*); cf. *Soreni*, sat, jud. Dolj, *Soreşti*, sat, jud. Buzău (de la un antroponim format cu sufixul *-at-*) *Soratu*, fost nume de sat, jud. Vîlcea;

Taroga nb, plasat în DOR, s. v. *Star*, explicat din sl. *starŭ* „bătrîn" (p. 376, cf. 385), este înrudit, de fapt, cu antroponimele *Tara*, *Taru* (vezi *On. rom.*, p. 125);

Ţăroga nb (DOR, p. 398) e derivat față de *Ţară* nb, *Ţaru(l)* nb (vezi *On. rom.*, p. 142).

Sufixul *-ug-*

La Pașca e înregistrat sub forma *-úg(ă)*, cu semnul întrebării asupra valorii lui diminutivale (p. 146). În DOR e consemnat sub forma *-ugă*, *-ugoiu* [evident: *-ug-oi̯-u*] (p. LXVI). În DNFR, la puținele derivate recunoscute ca atare (căci multe dintre cele în cauză sînt explicate din cuvinte comune), sufixul *-ug* sau *-ug(ă)* e considerat variantă a lui *-uc/-uc(ă)*, rar cu mențiunea „diminutival" (vezi s. v. *Corugă*), subînțeleasă, de altfel, prin relația lui cu *-uc-*.

Nu este, pe cît îmi dau seama, prea frecvent, însă numărul exemplelor pe care le voi analiza e suficient pentru a-i dovedi existența.

Prefacerile pe care trebuia să le sufere *Bojog* nfam spre a deveni *Bojug* (în DNFR) sînt, cred, inacceptabile. Mai verosimilă e proveniența lui din tema *Boj-* (vezi supra, p. 62: *Bojog(a)/Bojoagă*);

dacă *Boruga/Borugă* nfam poate proveni, uneori, din apelativul *borugă* „defileu îngust între două dealuri" (DNFR; cf. *Borugi*, sat, jud. Caraș-Severin), e posibil, în alte cazuri, a-l raporta și la *Borea* etc. (vezi supra, p. 63: *Boroga*);

decît a-l considera pe *Bulug* nfam ca provenit din „*bulug*, variantă a lui *buluc*" (DNFR), e preferabil a-l raporta, ca și pe *Bulúga* nfam, la *Búlea* nfam (Pașca, p. 192), dar și la *Bul* nfam, *Búla* nfam (vezi DNFR); cf. der. *Buluc* nfam (DNFR);

Ciorugă nfam nu trebuie explicat din *cioară* (DNFR), ci din *Ciora*, *Ciorea* etc. (vezi supra, p. 100: *Ciorogan*);

nu cred că *Ciurugă* nfam „pare a fi același cu *Ciurunga*" (DNFR), ci un derivat față de *Ciura* nb (DOR, p. 242), nfam (DNFR), *Ciure(a)* nfam (Pașca, p. 209; DOR, p. 242; DNFR); cf. *Ciurea*, sat, jud. Iași, Neamț; *Ciurești*, sate, jud. Argeș, Olt, Galați;

Corugă nfam, dacă reprezintă apelativul omofon (DNFR), el poate fi și derivat de la tema *Cor-*, cf. *Córa* nfam (Pașca,

p. 215; DNFR), nb (DOR, p. 248), *Coru* nfam (*ibid.*, p. 117, s.v. *Nicolae* [?]);

Manugă, înregistrat în DOR, p. 101 (s.v. *Manuel*), e derivat față de *Man* nfam, *Mane(a)* nfam; *Manu* nfam (*ibid.*, p. 100); cf. der. *Mănucă* (DNFR);

Mișuga nfam (comparat în DNFR cu *mișugai* [?], variantă a lui *jimigai* „resturi care se aruncă"; „pește mic, plevușcă") este un derivat față de *Mișa* nb, nfam (DOR, p. 108, s.v. *Mihail*; DNFR), *Mișea* nb (DOR, p. 108), nfam (DNFR), *Mișu* nfam *(ibid.)*;

Modruga nfam este într-adevăr format din tema lui *Modrea* nfam (DNFR), dar și a lui *Modrul* (DOR, p. 325; vezi p. 60);

Morugă nfam, explicat din apelativul *morugă* „aliment foarte sărat" (DNFR), poate fi derivat față de *Mora* nb, nfam (DOR, p. 326; DNFR), *Morea* nfam, *Moru* nfam (DNFR); cf. der. *Morăști*, sat, jud. Argeș; *Moroești* (=Moroiești), fost sat, jud. Argeș;

în *Petrugan* nfam sufixul *-ug-* e urmat de *-an-* și precedat de tema lui *Petru* (DNFR);

Stanciugel, *Stănciugel* confirmă, desigur, existența unui *Stănciugu* (DNFR) sau, eventual, *Stănciugă*, derivate față de *Stanciu*;

Tumurug nfam pare variantă fonetică a lui *Tomorug* nfam (ambele existente în DNFR), format din tema (cu suf. *-or-*) *Tomor-* (vezi supra); cf. (cu suf. *-uc-*) *Tomoruc* (DNFR);

evident că *Țuțurugă* nfam e legat de *Țuțurea* nfam, *Țuțurigă* nfam (vezi DNFR);

Vulugă nfam nu are nici o legătură cu *„vălug*, variantă a lui *vălog* « tăvălug »" (DNFR), ci trebuie raportat la *Vulcu* nfam, *Vulică* nfam (altfel explicate în DNFR), *Vulescu* nfam, derivate din aceeași temă *Vul-*.

Sufixul *-ag-*

Am adus, în *On. rom.*, următoarele exemple: (p. 122—123) *Bușag*, *Bușaga* (consemnat ca boier în sfatul Țării Românești, începînd din anul 1428: Бъшага стольникъ „Bușaga stolnic". DRH, B, I, p. 114, 115), *Băraga*, *Harag*, *Haraga*, **Sălbag(u)* *(*Sălbaga)*; (p. 138—139) *Burag*,

Buraga, Delțag, Hărțăgan, Voinag, Podrag, Ciopraga; cf. supra *Bulmaga*. Consider că numărul exemplelor e suficient.

Ca „perechi" în *-ac-* menționez: *Baraca* nfam explicat din *baracă* „mocirlă mică", dar și „fem." al lui *Barac(u)* nfam, identificat cu *barac* „cîine flocos la păr" (DNFR); după părerea mea, ambele forme pot fi derivate cu sufixul *-ac-*, cf. *Bar, Bara, Bară* (vezi *On. rom.*, p. 43); *Burac(u)* nfam, derivat față de *Bur, Bura* (vezi *ibid.*, p. 138; proveniența din *buracă* „bură, negură, ceață" sau din tc. *burak* „țelină", propusă în DNFR, e inacceptabilă).

Sufixul *-eg-*

Exemplele din *On. rom.*, p. 112—113, sînt puține: *Belegan* nfam (derivat față de *Belega* nfam, DOR, p. 199; aici se încadrează și *Beleagă* nfam; etimologia din DNFR: *„beleag* « semn de recunoaștere »" îmi pare forțată), *Bilegan* nfam (poate deriva de la numele satului *Bileag* — forma actuală: Domnești — jud. Bistrița-Năsăud; cunosc însă și forma *Bilega* nfam), *Bușlega* nfam, *Hașegan*[21] nfam, *Hațeg, Rabega* nfam.

Într-un recent articol (*Sufixul antroponimic -éga*, în LR, XXXI, 1982, nr. 3, p. 252—259), Teodor Oancă analizează o serie de astfel de antroponime: *Arega* nfam < *Harega* nfam, *Armega* nfam (format, evident, din tema *Arm-*, *loc. cit.*, p. 256; pentru proveniența temei, cf. *Armă* nb, în DOR, p. 183, nfam, în DNFR), *Bulega* nfam, *Manega* etc. Adaug încă două, înrudite cu nume de largă circulație: *Popega* nfam (DNFR), derivat față de *Popa, Pop*; *Tomega* nfam (DNFR), cf. *Toma*.

Semnalez ca „perechi", cu sufixul *-ec-*: *Beleca* (DNFR, cu altă etimologie), *Maneca* (altfel explicat în DNFR), *Tomec* (în DNFR: din „sl. *Tomek*").

Se constată că, pe lîngă un număr destul de ridicat de antroponime terminate în sufix *(Balig, Băciog, Bojug, Bușag, Hațeg)*, cele mai multe au după sufix un *-a* sau *-ă*

[21] Poate proveni de la denumirea satului *Hașag*, jud. Sibiu (vezi DNFR), dar și de la un *Hașeg(a)*, posibil, ca derivat de la *Haș* nfam, *Hașu* nfam (DOR, p. 293).

(Băbliga, Bologa, Boruga, Băraga, Belega; Modigă, Mamugă) şi, izolat, *-u (Mavrigu)*.

Semnificativă îmi pare funcţiunea lor actuală: în afară de cazuri rare (ca *Stănigă, Buşaga*, atestate documentar ca nume unice, vezi supra), toate apar ca nume de familie (unele devenite toponime). Din această cauză, probabil, nu se poate preciza valoarea sufixului. Într-adevăr, dacă derivatele cu sufixele *-ic-* şi *-uc-* le simţim ca diminutive (cf. *Petrică, Răducu*), nu-mi pot da seama de nuanţa „afectivă" a numelor cu sufixele „perechi" *-ig-*, respectiv *-ug-* (cf. *Beligă, Mişugă*). În situaţie asemănătoare se găsesc şi sufixele *-ac-, -oc-*, faţă de *-ag-, -og-*. De aceea, sub acest aspect, cele două serii de sufixe antroponimice, diferenţiate de velara surdă/sonoră *c/g*, apar acum ca unităţi distincte, nu ca „variante". De altfel, ele nici nu se comportă ca variante, întrucît sînt puţine antroponimele „perechi" (vezi supra) de felul *Chirică—Chirigă*. Mai trebuie adăugată şi o altă caracteristică distinctivă a celor două serii de sufixe: cele cu velara surdă sînt vii (îndeosebi *-ic-, -uc-*, mai puţin *-oc-, -ac*), în timp ce „perechile" lor, pe cît îmi dau seama, nu mai sînt productive[22].

Probabil însă că situaţia sufixelor cu velara *-g-* era alta în trecut: ele aveau o „încărcătură" distinctă (diminutivală, peiorativă?) care în cursul timpului se va fi diminuat.

E dificil a da un răspuns referitor la proveniența lor — care nu poate fi găsită în latină sau în celelalte limbi romanice. Dar în limbile slave?

Fr. Miklosich (p. 15) înregistrează, în limbile slave, doar sufixele *-ug-* (notat *ugŭ*, cu un singur exemplu, din sîrbocroată) şi *-yg-* (sub forma *yga*, cu cîteva exemple, numai din rusă, *ibid.*). În bulgară, la St. Ilčev, nu apare nici unul dintre sufixele „corespondente" celor româneşti (vezi p. 25—26; nici în indicele a tergo n-am găsit vreun nume asemănător). În LPSRH, unde sînt totalizate sufixele antroponimice sîrbocroate din cîteva studii de bază, apar sufixele *-ag-* (sub formele *-aga, -ago*), *-eg-* (ca *-ega*), *-ig-* (sub forma *-iga*) şi *-ug-* (ca *-ug, -ugo*) (p. XI—XII). Antroponime corespunzătoare sau apropiate celor româneşti există, însă

[22] O poziţie oarecum aparte o are *-ec-*, mai puţin frecvent în trecut şi, se pare, ieşit din uz.

mai ales la croați: *(-ag-) Baraga* nfam (LPSRH), *Harag* nfam *(ibid.)*; *(-eg-) Belegić (Beleg-ić)* nfam *(ibid.)*, *Bilege* nfam *(ibid.)*; *(-ig-) Baliga* nfam, cf. *Baligač* (= *Balig-ač)* nfam *(ibid.)*, *Beliga* nfam *(ibid.)*; *(-ug-) Čurug*, nume de sat (RJA) și chiar, tot în RJA, două derivate cu sufixul *-og-* (deși acesta lipsește din tabelul din LPSRH, vezi supra): *Borogovo (= Borog-ov-o)*, nume de munte și de sat, *Dorog* top. Derivate cu sufixele corespunzătoare celor românești apar și la slavii de est. Se înțelege însă că o contribuție ucraineană este exclusă, dat fiind că, în această limbă, în locul velarei *g* se rostește, de prin secolul al XII-lea, fricativa *h*. Derivate corespunzătoare antroponimelor românești am găsit, la Tupikov, formate numai cu sufixul, cel mai frecvent, *-yg-/-ig-*: *Bulyga* nb (cf. *Buloch* [= *Bul-och*] nb) (p. 69), *Oniga* nb (p. 289); celelalte sufixe asemănătoare celor românești *(-ag-, -eg-, -og-, -ug-)* apar mai rar.

Nu e necesar să mă refer la situația din limbile slave de vest, dat fiind că o contribuție a lor la apariția unor sufixe românești nu e posibilă.

Avînd în vedere că sufixe ca cele în discuție nu există în limba bulgară, în sîrbă și rusă nu sînt productive, iar *-og-* nu apare decît în forme izolate, consider că numărul limitat de antroponime slave de acest fel care vor fi fost împrumutate nu a putut determina apariția lor, a acestor sufixe, la români.

În documentatul său studiu *În legătură cu etimologia sufixelor -ac-, -ec, -ic, -oc, -uc și -ag, -eg, -ig, -og, -ug*[23], din lexicul comun, Finuța Hasan conchide că, dintre sufixele analizate, unele, „mai ales" *-ag, -eg, -ig*, au putut apărea în cadrul limbii române[24]. Sînt de părere că la această posibilitate trebuie să ne gîndim pentru toate sufixele antroponimice în discuție. Alternanța *c/g* existentă în lexicul comun s-a extins și asupra numelor proprii: *Stănică* → *Stănigă*.

Să fi avut derivatele cu *-g-* o „nuanță" specifică? Oricum, ele din foste „variante" fonetice și-au dobîndit cu timpul o autonomie prin caracteristicile menționate mai sus.

---

[23] În „Studii și materiale privitoare la formarea cuvintelor în limba română", VI, 1972, p. 45—54.

[24] *Ibid.*, p. 53—54.

Sufixul *-or-*

Deşi apare într-un număr relativ mare de derivate, nu este înregistrat la Paşca şi nici în DOR; în DNFR l-am aflat în contextul: „*Tutor*: *Tuta* sau (şi) *Tutu* (vezi s.v.), cu suf. *-or*, variantă extrem de rară a lui *-ar*" (p. 466).

Afirmaţia că *-or-* ar fi „variantă" a lui *-ar-* nu este în nici un fel motivată; ea nu e susţinută nici de autor; numeroasele nume cu sufixul *-or-* existente în DNFR sînt altfel explicate (vezi infra); în cazul de faţă, nu este atestată forma *Tutar*, şi, mai important, sînt foarte puţine antroponime formate cu sufixul *-or-* care au „variante" în *-ar-* (vezi infra; aceste „variante" comportă alte explicaţii în privinţa originii).

Mă refer şi la o altă afirmaţie din DNFR, conform căreia *Boldor*, *Condor* sînt „aceleaşi" cu *Boldur*, *Condur* (s.v.), de unde ar putea rezulta că sufixele *-or-* şi *-ur-* ar fi, eventual, „variante" (pentru sufixul *-ur-*, vezi *On. rom.*, p. 99).

Este adevărat că unele antroponime derivate cu sufixul *-or-* au „variante" evidente în *-ur-*:

într-un document, emis la Oradea, în anul 1359, sînt consemnaţi Georgium dictum Bochor iudicem [...] et Petrum similiter Bochor dictum „pe judele [din Sălacea, jud. Bihor] Gheorghe zis *Bochor* [...] şi pe Petru zis de asemenea *Bochor*" (DRH, C, XI, p. 416, 418); ei apar şi în alt document, din 1360, cu al doilea nume uşor modificat: Petri et Georgii dictorum Buchur (*ibid.*, p. 523, 524). Consider că *Bochor/Buchur*, grafiate astfel în textul latinesc, trebuiau redate în traducere prin *Bohor/Bohur*. Pe *Bohor* (despre *Bohur* vezi infra), „varianta" de bază, îl consider format de la tema *Boh-*, cf. *Bohul* nfam (DOR, p. 24, s.v. *Bogoslov* [sic]), der. *Bóhuş (ibid.)*, *Bohan*, sat *(ibid.)*; der. *Bohorel*, sat, jud. Gorj; cf. bg. *Bochórov* nfam, *Bochórski* nfam, raportate corect de St. Ilčev la un *Bochor*, acesta apreciat însă greşit ca fiind de origine ebraică;

în numeroase documente de la Ştefan cel Mare, unul dintre boieri apare sub numele *Boldor/Boldur*: 1487 вѣра пана Болдора вистѣрника „credinţa panului Boldor vistier" (DRH, A, III, p. 3, 4); 1487 вѣра пана Болдѫра вистѣрника (*ibid.*, p. 7) etc.

Apreciez însă ca semnificativ faptul că numele *Brudur*, un alt boier moldovean, apare numai sub această formă

(niciodată *Brudor*) (vezi *ibid.*, la paginile din Indice, s.v. *Duma Brudur*). De aici rezultă, cred, că numele *Boldor/Boldur* era accentuat pe temă; forma *Boldur* este deci o variantă fonetică (*o* neaccentuat > *u*)[25]. În același fel se explică, probabil, și formele *Bohor/Bohur* (vezi supra); *Condor* (formă cunoscută)/*Condur*.

Consider deci că *-or-* este un sufix aparte și că alternanțele *-or-/-ur-* se datoresc sau au apărut datorită accentului.

Se pare însă că accentuarea antroponimelor derivate cu sufixul *-or-* este diferită. Alături de *Bóldor*, *Cóndor* (vezi supra), cunosc și forme ca *Mohóra*, *Mosóra*, *Motóra*, *Pogór* (vezi infra). A existat cîndva o accentuare identică, pe temă sau pe sufix? Cred că nu poate fi dat un răspuns. De altfel, oscilarea accentului se constată și la derivatele cu sufixe productive (m-am referit la cele formate cu sufixul *-uț-*, vezi p. 97).

Care este proveniența sufixului?

Sufixul *-or-* există în limbile slave, consemnat de Fr. Miklosich (inexact, ca structură, ca și alte sufixe, de altfel; vezi *On. rom.*, p. 16 seq.) prin „Suffix rŭ ръ" (p. 7), urmat de exemple: srb. *Vitor*, *Grubor*, *Vitoran*, ceh. *Vlador*, *Lubor*, pol. *Sobor* (*ibid.*). Lipsesc, după cum se vede, exemple din bulgară și din limbile slave de est etc. Nici St. Ilčev nu îl enumeră printre sufixele bulgare (vezi p. 25—26), deși indicația proveniență lui *Vančór* nb: „poreclă a lui *Váncо*" (s.v.), precum și existența în Dicționarul său a unui număr de antroponime în *-or-* îl puteau conduce la „descoperirea" sufixului respectiv. Sufixul *-or-* apare (exemple de la Ilčev): în poziție finală: *Bačór*[26] nb (cf. și der. *Bačórski* nfam), *Bogór*[27] nb (cf. der. *Bogórov* nfam), *Vídor*[28] nb (cf.

[25] Există însă și numele (format cu sufixul *-ur-*) *Boldúr*, după care a fost numită localitatea din județul Timiș (vezi *On. rom.*, p. 98—99); nota „cf. n. top. *Boldur*, ung. *Boldor* (Banat)", din DNFR, s.v. *Boldur*, nu sprijină, prin urmare, identitatea *Bóldor* = *Boldúr*; ținînd seama de formele documentare ale localității: 1371—1372, 1597 *Boldur*, 1416 *Boldor*, 1828, 1851 *Boldúr*, *Boldur* (Suciu, I, p. 92), „ung. *Boldor*", invocat în DNFR, nu are nici o semnificație.

[26] Considerat ca „variantă" a lui (format cu sufixul *-ur-*) *Bačúr*; propun: derivat de la tema *Bač-*, cf. *Báčo* nb.

[27] Explicat în două feluri: ca formă modificată de la *Bogój* [?] sau abreviată de la *Bogoridi*. Mai indicat, cred: derivat față de *Bógo* nb, *Bóge* nb.

[28] În loc să-l raporteze la *Vído* nb, îl declară „variantă" a lui *Vídol*.

der. *Vídorov* nfam), *Dagor*[29] nb (cf. der. *Dagórov* nfam); înaintea altor sufixe, fapt ce ne dă dreptul să presupunem existența, în trecut sau astăzi, a derivatelor precedente în *-or-*: *Božórov (Bož-ór-ov)* nfam, care cere existența unui *Božor*, derivat față de *Bózo* nb; *Kotórov* nfam (explicat dintr-un apelativ) poate fi analizat *Kot-ór-ov*, cf. *Kóto* nb, *Koté* nb etc.

În sîrbocroată sufixul *-or-* este recunoscut și de T. Maretić, și de alți lingviști (vezi LPSRH, p. 12).

Sufixul apare și în limbile slave de est (omise în mențiunea lui Fr. Miklosich, vezi supra): cf. rus. *Chódorov* nfam (Vascenco, p. 106) (= *Chód-or-ov*, cf. *Chodin* [*Chod-in*] nfam. Tupikov, p. 607), *Dúdorov* nfam (Tupikov, p. 539; Vascenco, p. 106) (= *Dúd-or-ov*, cf. *Dudin* [*Dud-in*] nfam. Tupikov, p. 538) etc.

E posibil ca sufixul *-or-* să fi fost detașat din nume slave împrumutate, ca *Bogor*, *Bojor* (cf. bg. *Bogór*, **Božor*, vezi supra), prin raportarea lor la numele existente *Bog* nfam, *Boga* pren (DOR, p. 24), *Boja* nb, *Boje* nb *(ibid.)*.

Pe cît îmi dau seama, sufixul nu mai este viu; a fost însă relativ frecvent[30]. Nefiind recunoscut (vezi supra), din care cauză antroponimelor respective li s-au propus etimologii inadecvate, insist asupra lui.

În majoritatea numelor sufixul are poziție finală; în unele este urmat de *-a*, *-ea* (cu valoare de desinențe) sau de alte sufixe.

Raportarea lui *Babora* nfam la *barbur(e)* „partea inferioară a lamei unui cuțit" (DNFR) este superfluă (de altfel și forțată fonetic). Antroponimul e format din tema *Bab-*, cf. *Baba*, *Babă* nfam (DOR, p. 185; DNFR), *Babu* (DNFR);

Bador nfam nu are nici o legătură cu ung. *badar* „neînțeles, îngăimat" (DNFR), ci cu *Bada* (înregistrat în DNFR), *Bade* nfam, *Badea* pren (vezi *On. rom.*, p. 10—11);

Bajora nfam, nu poate fi explicat dintr-un *„bajor*, variantă a lui *bujor*" (DNFR), ci trebuie raportat la *Baja* nb (DOR, p. 187), nfam (DNFR), *Baju* (DOR, p. 187);

---

[29] Derivat din tema *Dag-* (cf. *Dágo* nb, *Dágov* nfam), nu „în loc de Diagor" (Ilčev).

[30] „Relativ" frecvent, întrucît este departe de frecvența unor sufixe ca *-uț-*, *-oc-* etc.

Băndor nfam, pe care-l raportez nu la *bandor* „stomac" (la animale)", ca în DOR (p. 191)[31], ci la *Bandu* nfam actual (*ibid.*, p. 190; DNFR), *Bandea* (DNFR) top (DOR, p. 190), *Banda* (DNFR); cf. der. (cu suf. *-iĉ-*) *Bandiciu*[32] nfam (DOR, p. 190), (cu suf. *-oi̯-*) *Băndoiu* (DNFR), sat, jud. Brăila, (cu suf. *-r-*, vezi *On. rom.*, p. 76—81) *Bandrea* nfam (Pașca, p. 170; DNFR);

Batorescu nfam (DOR, p. 193) presupune existența unui *Bator* (vezi *ibid.*), cunoscut și limbii maghiare (*Bator*, și top), dar explicabil în limba română, ca derivat: cf. *Bata* nb (DOR, p. 193), *Batea*, consemnat ca nume unic (Батю, dativ) într-un document muntenesc de pe timpul lui Mircea cel Bătrîn (DRH, B, I, p. 50, 51);

din ung. *bodor* „vagabond, creț" poate proveni ung. *Bodor* nfam, dar — neexistînd un asemenea adjectiv în limba noastră — nu rom. *Bodor* (ca în DNFR), care e format, cred, din tema *Bod-*, cf. *Bode* (Hirje — într-un suret din 1442. DRH, A, I, p. 441), *Bodea* (*ibid.*, p. 338, 339)[33];

etimologia din DNFR a lui *Bogorete* („bg. *Bogor* și *Bogorov*, cu suf. rom. *-ete*, care s-a putut alipi la primul sau a putut înlocui pe *-ov* de la al doilea dintre nume") trebuie înțeleasă în sensul că derivatul românesc e format din tema lui *Bogor*, tot românesc, împrumutat de la bulgari (vezi supra; adăugarea bg. *Bogorov* este inutilă și presupusa lui contribuție inacceptabilă). Într-un document oltenesc din 1628 apare un Ilie din *Bogoroi* (ωτ Богорою), sat, din județul Gorj, dispărut (Ștefulescu, p. 440, 443, 576). Evident că toponimul < antroponimul *Bogoroi* confirmă, ca și *Bogorete*, menționat, existența lui *Bogor*, care poate fi și derivat românesc, cf. *Bog* nfam, *Boga* pren (DOR, p. 24, s.v. *Bogoslov*); cf. der. (cu suf. *-an-*) *Boganul* nfam, (cu suf. *-oi̯-*) *Bogoiu (ibid.)*, (cu suf. *-l-* + *-ești*) *Boglești*, sat, jud. Alba;

e posibilă proveniența lui *Bojor* nfam din *bojor* = *bujor* (DNFR); am însă în vedere și derivarea din tema *Boj-*, cf. *Boje* nb, *Boja* nb (DOR, p. 24) sau raportarea lui la bg. **Božor* (vezi supra);

---

[31] Se pare că între cele două elemente există și diferență de accent: *bándor* (vezi DA), pe cînd antroponimul, după cum indică prezența lui *ă*: *Băndór*.

[32] Conținînd sufixul *-iĉ-*, el este legat nu numai de *Bandi* (ca în DNFR), ci și de celelalte antroponime care au tema *Band-* (vezi supra).

[33] La *Bodar* apare în DNFR etimologia: „*budar* « curățitor de latrine »; cf. și bg. *Bodarov*" [sic].

Bolborea — înregistrat în 1558 (Ştefulescu, p. 137: Колборѣ), 1560, 1590 (DERS, p. 20), vezi şi DOR, p. 208, unde apare şi derivatul *Bolborici* — nu trebuie explicat din *bolbor(osi)* ca în DOR (p. 208), sau din *bolbore* subst., ca în DERS, ci legat de *Bolba*[34] nfam (DNFR; cred că *Bolboric* nfam e mai probabil un derivat faţă de un *Bolbor*, decît de la *bolbore* [vezi supra] „gîngav, bîlbîit", cum se presupune în DNFR, s.v.);

întrucît ung. *bondor*, nume (obscur) al unei plante, nu are un corespondent (împrumutat) în română la care să fie raportat *Bondor* (ca în DNFR[35]), pe acesta e indicat să-l legăm de *Bonde* (DOR, p. 209), *Bondea* (*ibid.*; DNFR), cărora nu e necesar să li se caute originea în ung. *Bondi* [în loc de *Bandi*?] (din care nici nu sînt explicabile), cum se propune în DOR (p. 209); le consider derivate româneşti (cu sufixul *-d-*; vezi în *On. rom.*, p. 39, forme de aceeaşi structură; *Bandu*, *Bandea*), faţă de *Bon* nb, *Bone* nb, *Bonea* nfam (existente în DOR, p. 209; cf. der. *Bonciu* nfam şi sat, jud. Vîlcea; *Boncești*, localitate înglobată oraşului Cîmpeni, jud. Alba); cf. (der. cu sufixul *-r-*. *On. rom.*, p. 76—81) *Bondrea*, sate, jud. Olt, Vaslui;

nu văd, posibilă, nici o legătură formală între rom. *Botoran* nfam şi ung. *botor* „prost", presupusă în DNFR (p. 76)[36]. Neîndoielnic că antroponimul (derivat cu sufixul *-an-*) cere existenţa unui *Botor*, derivat faţă de *Bot* nfam, *Bota* nfam, *Bote(a)* nfam (înregistrate în DOR, p. 211); cf. *Botorani*, sat, jud. Vîlcea;

Braborescu nfam actual poate fi raportat la bg. *Braborkov* (DNFR), dar nu şi explicat din acesta. Antroponimul românesc *(Brab-or-escu)* confirmă existenţa lui *Brabor*, derivat posibil din tema *Brab-*, fără să găsesc atestate forme ca *Brabu*, *Brabea*; pe de altă parte, şi bg. *Brabórkov* nfam (Ilčev) (= *Brabór-k-ov*) presupune existenţa unui *Brabor*. Deocamdată nu mă pot pronunţa deci asupra originii rom. *Brabor*;

există apelativul *butór* „butuc pe care se taie lemne" (DA) şi *Butor* nfam poate fi raportat la el (ca în

[34] Raportarea acestuia la *bolbăi*, variantă a lui *bîlbăi*, şi la gr. *Bolbos* (DNFR) e hazardată; îl consider un derivat, cu sufixul *-b-* (vezi *On. rom.*, p. 34—38), faţă de *Bole* nb, *Bolea* nfam (existente în DOR, p. 207).

[35] „Varianta" *Bondar* e explicată din *bondar* (insecta) *(ibid.)*.

[36] *Botar* e identificat cu *botar* „persoană care face sau vinde bote" *(ibid.)*.

DNFR)[37], dar și la antroponimele *But, Buta, Bută, Butu* (consemnate în DOR, p. 225), din tema cărora l-am explicat pe *Butur* nfam (*On. rom.*, p. 99). Dacă *Butor* și *Butur* au accentul pe temă (mi-e cunoscut *Bútură* nfam actual), atunci legătura cu *butór* (vezi supra) se anulează, iar *Bútur* poate fi și „variantă" a lui *Bútor* (vezi supra, cazuri similare: *Boldor/Boldur* etc.). Cf. și scr. *Butor* nb (RJA) nfam (LPSRH), *Butora* nfam (LPSRH);

în locul etimologiei complicate și neverosimile a numelui *Chitoroagă*: „pare a fi o variantă regională (cu epenteza lui *-o-* și schimbarea genului) a lui *pitrog* « pește mic »" (DNFR), propun: antroponimul e un derivat cu sufixele *-or-* + *-oag-* (vezi p. 62), de la tema *Chit-*, cf. *Chita* nb (DOR, p. 117, s.v. *Nichita*), *Chitu* nfam (*ibid.*; DNFR), *Chitea* (DOR, p. 117); cf. der. (cu suf. *-ac-*) *Chitac(u)* nfam (explicat inacceptabil în DNFR, s.v.), (cu suf. *-ai-*, vezi p. 91) *Chitaiu* (considerat că provine din „*chitai*: 1. « chinez », 2. « un fel de șifon »". DNFR, s.v.), (cu suf. *-an-*) *Chitan* (echivalat cu *chitan*, variantă a lui *chitai* [vezi supra] sau a lui *pitan* „(bucată mare de) pîine; mălai", *ibid.*);

decît a explica pe *Ciodor* nfam din ung. *csödör* „armăsar" (ca în DNFR), e preferabil a-l raporta la *Ciodea* nfam (a cărui etimologie din DNFR: „ung. *csoda* « minune », cu suf. *-ea*" trebuie neglijată), din a cărui temă, *Ciod-*, e format și *Ciodac* nfam (nu din ucr., rus. *čudak* „om ciudat". DNFR, s.v.);

Ciotor nfam nu se explică nici din pl. *cioturi* (ca în DOR, p. 240, s.v. *ciot*) și în nici un caz din tc. *cotur* (ca în DNFR), căci e înrudit cu *Ciota, Ciotea, Ciotu* (existente în DNFR); cf. și bg. *Čótorov* nfam, raportat de Ilčev la un substantiv turcesc, deși el confirmă existența lui *Čotor* (cf. der., din aceeași temă *Čot-*, *Čótov* nfam, *Čótev* nfam. Ilčev);

dacă nu poate fi negată relația dintre *Cocor(u)* nfam și substantivul omofon (Pașca, p. 211; DOR, p. 245; DERS, DNFR [38]), pe *Cocora* nfam (*ibid.*; explicat în același fel) îl consider derivat din tema *Coc-*, cf. *Coc* nfam, *Coca* nfam, *Cocu* nfam (DOR, p. 244—245, DNFR, s.v.); cf. *Cocora*, sat, jud. Ialomița, *Cocorăști*, sate, jud. Olt, Prahova; bineînțeles că aceeași proveniență o poate avea și *Cocor(u)*; cf. și bg. *Kokórov* nfam, *Kokórski* nfam, explicate de Ilčev

[37] Cf. *Butaru*: *butar* „dogar de buți" etc. (*ibid.*).
[38] Cf. *Cocar*: *cocar*, derivat de la *cocă* (DNFR).

din rom. *cocor*, deşi ele pot fi raportate la un bg. *Kokor*, cf. *Kóke* nb, *Kóko* nb (Ilčev); cf. *Kokor* nb (RJA), nfam (LPSRH), *Kokora* nfam (LPSRH);

în situaţie asemănătoare se află *Cotor—Cotora, Cotore(a)* nfam (DNFR; DOR, p. 251), *Cotoáră* nfam (Paşca, p. 217), explicate din *cotor (ibid.)*[39]; după părerea mea, formele *Cotora* şi *Cotore*, în primul rînd, impun raportarea acestora la tema *Cot-*, existentă în antroponimele *Cot* nb, *Cota* nb, *Cotea* nb (vezi DOR, p. 250); cf. der. (cu suf. *-c-*) *Cotorca*, sate, jud. Buzău, Ilfov; (cu suf. *-g-*, vezi *On. rom.*, p. 82) *Cotorga*, localitate, jud. Olt; (cu suf. *-oi̯-* > *-o̯ai̯-*) *Cotoroaia*, sate, jud. Galaţi, Mehedinţi. Cf. însă şi bg. *Kotórov* (vezi supra), scr. *Kotor* nfam (LPSRH);

pe *Coforu* nfam (explicat, forţat, din *cufăr*, „prin faza, atestată, *cofăr*", în DNFR[40]) îl leg de (der. cu suf. *-eş-*) *Cofeş, Coafeş* (existente în DOR, p. 246); cf. der. (din aceeaşi temă *Cof-*, cu suf. *-l-*, vezi *On. rom.*, p. 66—76) *Coflea* (DNFR, urmat de întrebarea dacă e derivat regresiv din *cofleşit* [sic]), (cu suf. *-l-* + *-an-*) *Coflán* nfam (Paşca, p. 212);

pe *Condor* nfam (vezi supra) îl consider derivat din tema *Cond-*, cf. *Conda* nb, *Conde(a)* nb, *Condu, Coanda* pren, *Coandă* nfam (vezi *On. rom.*, p. 41);

Costorel nfam este un diminutiv, dar (din cauze formale) nu de la *custoră*, variantă a lui *custură* (ca în DNFR), ci de la un *Costor*[41], derivat faţă de *Coste, Costea*;

pe *Cozorici* nfam actual (care în DNFR este explicat din *Cozur* „cu suf. *-ici*") îl consider format (cu suf. *-or-* + *-iĉ-*) din tema *Coz-*, cf. *Coza* nb (DOR, p. 251), nfam (DNFR);

evident că *Dondora* nfam este înrudit cu *Dondera* nfam, cum reiese şi din DNFR (s.v.), fiind derivate din aceeaşi temă *Dond-* (cf. *Dondea* nfam. DOR, p. 263; *Doandă* sprn în Banat), însă cu sufixe diferite *-or-*, respectiv *-er-* (vezi p. 89);

în două documente moldoveneşti, din anii 1443 şi 1444, în contexte ambigue, apare *Hodor Burciuc/Burcic* (Ходор(ъ) Бърчюк(ъ) / Бърчик(ъ). DRH, A, I, p. 330, 331, 356), pe care redactorii volumului îl apreciază ca nume al unui sat, dispărut (*ibid.*, p. 464); indiscutabil însă că ele, iniţial, sînt antroponime; se pare chiar că *Hodor* a fost prenume al unui

[39] Cf. *Cotar(i)u*: *cotar* „cel care măsoară cu cotul capacitatea unui vas"; „un fel de omidă"; cf. şi *cotar* „tinda stînii, unde stau scaunele pentru mulsul oilor" (DNFR).

[40] Cf. *Cofar(i)u*: *cofar* „dogar care face cofe"; „negustor de cofe" *(ibid.)*.

[41] În DNFR, *Costar* e explicat din gr. *Kostaru*.

gramatic care a scris un document muntenesc din anul 1483: И аз, Ходор граматик, писах въ Тръговище [...] „și eu, Hodor gramatic, am scris în Tîrgoviște“ (DRH, B, I, p. 298, 299); ca nume unic apare și într-un document moldovenesc din anul 1489: „satul anume Băicăuți, unde a fost Hodor (Ходор(ъ)) vataman“ (DRH, A, III, p. 87, 88).

Acest *Hodor* (explicat, forțat, din *odor*, în DOR, p. 296, și DNFR), dacă a fost împrumutat de la ucraineni[42], mai ales la românii nord-estici, poate fi și un derivat din tema *Hod-*, cf. *Hodea* (PMB, p. 70/2, 72/2; DOR, p. 296), *Hode* (DOR, p. 296; vezi *On. rom.*, p. 120, 121);

din aceeași temă *Hond-*, ca și *Hondra* nb, *Hondrea, Hondra* nfam (vezi *On. rom.*, p. 78), este derivat și *Hondor* nfam; deci sînt inacceptabile etimologiile din DOR, p. 292 („cf. ung. *handra* „zdreanță“ [?]) și, pentru *Hondor*, din DNFR („ung. *Andor* « Andreas »“).

Părerea că *Ligor*(*e*) nfam ar fi „o variantă a lui *Gligore* < *Grigore*[43] (cu *g-* > *h* și apoi dispărut, fiind o simplă aspirată“) (DNFR, s.v.) nu e confirmată de materialul *Atlasului lingvistic român*, în care niciodată *g-* din *Grigore*/*Gligore* nu e dispărut (ALR, s.n., V, h. 1539; ALRM, s.n., III, h. 1273) și, pe de altă parte, o formă ca *Liga* nu apare printre hipocoristicele lui *Grigore* (*ibid.*, h. 1540, resp. 1274); rezultă că *Liga* (atestat ca atare într-un document muntenesc din anul 1510: Лига. DRH, B, II, p. 164) nu e legat de *Gliga*, *Gligor* (vezi supra), ci reprezintă alt nume, cf. bg. *Lígo* nb (Ilčev).

Din tema *Lig-* (extrasă din nume ca *Liga*, e posibil și un *Ligu*) poate fi derivat *Ligor*(*e*) (vezi supra);

pe *Madorcea* nfam nu-l putem analiza, cred, decît astfel: *Mad-or-ĉ-a*, deci raportarea, pentru temă, la bg. *Madol* (ca în DNFR) nu are nici o justificare; antroponimul românesc e un derivat (cu suf. *-ĉ-*) față de *Mador* (care interesează aici), acesta, la rîndul său, format, cu sufixul *-or-*, de la tema *Mad-*, cf. *Mada* nfam (DNFR) și sat, jud. Hunedoara[44];

---

[42] Vezi Christian Ionescu, *Mică enciclopedie onomastică*, București, 1975, p. 276—277; cf. rus. *Chodora*, care trebuie considerat ca variantă, nu (cum apare la Petrovskij, p. 378) hipocoristic față de *Feodora*.

[43] Ideea apare și în DOR, unde *Liga* a explicat din *Gliga* (p. 72, s.v. *Grigorie*), deși în DNFR *Liga* e considerat de origine greacă (< gr. *Ligas*).

[44] Deci *Mădei* (sat, jud. Neamț) nu este de proveniență maghiară (Iordan, *Top. rom.*, p. 179, nota 3), ci reprezintă un antroponim românesc, format din aceeași temă *Mad-* + suf. *-ei̯-*.

într-un document muntenesc, din anul 1558, apar, într-un context, 36 de nume unice bărbătești, printre care și *Mator*; deși majoritatea lor sînt, indiscutabil, nume de botez sau hipocoristice (ca *Moș*, vezi *On. rom.*, p. 12, *Neagoe, Stan, Dan, Ioniță Stănculețul* etc.)[45], nu mă pot pronunța, cu certitudine, asupra funcțiunii lui *Mator*, însă explicarea lui din *matur*, în DOR, p. 317, este deplasată; el e, cred, format din tema *Mat-*, cf. *Mate(a)* nfam, *Mata* nb și top, *Matu* (DOR, p. 104, s.v. *Matei*); cf. și bg. *Matorov* nfam (explicat de Ilčev din *mátor* „berbece de prăsilă");

Medor nfam nu trebuie raportat la pol. *Meder* (DNFR)[46], din care nici n-ar putea fi explicat, ci la *Medea* nb (DOR, p. 320) (cf. alte derivate: *Medan* nfam, *Medelea* nb. *On. rom.*, p. 80);

din moment ce există *Miculescu* nfam (cf. *Miculeşti*, sate, jud. Dîmbovița, Dolj, Gorj), derivat față de *Micula* nfam (cf. DNFR), și *Micota* nfam, format (cu suf. *-ot-*, vezi Pătruț, *Studii*, p. 163—168) din aceeași temă *Mic-* (nu derivat regresiv din *micotel* < *micutel*. DNFR), la fel și *Micoroi(u)* conține tema *Mic-* + *-or-* + *-oi̯-* (deci nu provine din *Nicoară*, ca în DNFR);

Mihora nfam este, evident, înrudit cu *Mihoreanu* nfam și top *Mihoreni* (existente în DNFR, s.v.; ordinea relației: *Mihora* → *Mihoreni/Mihoreanu*), conținînd toate sufixul *-or-*, precedat de tema *Mih-*, cf. *Mih* nb, *Mihu* nb etc. (DOR, p. 108, s.v. *Mihail*);

bineînțeles că antroponimul românesc *Modora* nfam nu poate proveni dintr-un cuvînt maghiar, *modor*, cum se propune în DOR, p. 325, ci este un derivat de la tema *Mod-*, cf. *Mod-oc* nfam, *Mod-ol-ea* nfam (DOR, p. 125); cf. der. (cu suf. *-c-*) *Modórcea* nfam (Pașca, p. 282, fără să reținem etimologia);

e cu totul îndoielnică proveniența lui *Mohora* nfam din *mohor*, numele plantei (DOR, p. 325; DNFR), chiar dacă o asemenea origine nu poate fi formal combătută pentru *Mohorul*, oronim (Petrovici, *Studii*, p. 279, nota 18), *Mohor(u)* nfam (DNFR). E preferabil, cred, a le considera derivate în

---

[45] *Documente privind istoria României. Veacul XVI. B. Țara Românească*, vol. III (1551—1570), Editura Academiei, 1952, p. 81.

[46] *Medar(u)* e explicat din „bg. *Medarov, Medarski* (< *medar* » negustor de miere », care există și în limba sîrbocroată cu același sens)" *(ibid.)*.

raport cu *Moh, Moha* nb (înregistrate în DOR, p. 325); cf. der. *Mohanu* nfam, *Mohănescu (ibid.)*;

este, evident, mai indicată raportarea lui *Moscoru* nfam la *Moscu* nfam (înregistrate în DOR, p. 327; DNFR) și sat, jud. Galați, *Mosca* nfam (DOR, p. 327), decît la *(a) moscoli* „a roade cu dinții sau cu gingiile; a mozoli", ca în DNFR;

am afirmat că formele *Moscu, Mosca* presupun existența lui *Mos(ul), Mosa* (neatestate, pe cît știu) (*On. rom.*, p. 66), din tema cărora, *Mos-*, este derivat *Mosóra* nfam (înregistrat la Pașca, p. 284; DOR, p. 327; DNFR), dar și *Mosor* nfam, pentru care poate fi luată în considerare și asemănarea cu apelativul omofon (propusă în DOR, p. 327, și DNFR);

Ozorac nfam (a cărui temă, în DNFR, este căutată, într-un cuvînt ucrainean) e înrudit cu *Ozacu* nfam și cu *Ozoiu*, nfam, acesta considerat, de justețe, „același" cu *Hozoiu*[47] nfam (DNFR, fără să reținî însă etimologiile propuse). După părerea mea, tema de bază este *(H)oz-* (cf. *Hoza* nfam actual), din care s-au format numele menționate, cu sufixe diferite: *(H)oz-ac-u, (H)oz-oi-u* și (cel în discuție aici) *Oz-or-ac*; cf. și *Hoz-an* nfam (DNFR);

dacă există rom. *Pámpu* nfam actual (Pașca, p. 295; DOR, p. 124, consemnat și ca pîrîu; DNFR), nu e necesar să apelăm la bg. *Pampora* pentru originea rom. *Pamporău* (DNFR), pe care îl analizez *Pamp-or-ău*; din aceeași temă *Pamp-*[48], cu sufixul *-ul-*, e format *Pampulea* nfam (considerat de proveniență greacă în DNFR)[49];

Pantor nfam (fără etimologie în DNFR) se leagă de *Panta* nb, *Pante(a)* nb (DOR, p. 126, s.v. *Pantelimon*), *Pantă* (DNFR); cf. (cu suf. *-eș-*) *Panteș (ibid.)*;

Pitoroc nfam (comparat, inutil, cu *pitroc* „o specie de pește"; „pește mic", în DNFR) e derivat, cu sufixul *-oc-*, față de un *Pitor*, format din tema *Pit-*, cf. *Pitea* nfam (DOR, p. 348; DNFR), *Pitu* pren în aromână (DOR, p. 348),

---

[47] Referitor la *h-*, vezi p. 35: *Uzu, Uza/Huzul, Huza.*

[48] În DNFR apar și *Pamuc, Pamula (= Pam-uc, Pam-ul-a)*, care presupun existența lui *Pamu/Pama*; în cazul acesta *Pampu* nu provine nici din bg. *Pampov*, nici din ung. *pampus* [?; s-ar rosti *pâmpuș!*], ci e un derivat românesc, din aceeași temă *Pam-* (ca și *Pamuc, Pamula*), cu sufixul *-p-* (vezi *On. rom.*, p. 38—39).

[49] Deși sufixul *-ul-* e destul de productiv în antroponimia românească (cf. *Bănciulea, Bărbulea, Bordulea, Burulea* etc. Pașca, p. 148; DOR, p. LXVI).

nfam (DNFR), *Pite, Pita* [redate prin *Pită* (?)] nfam (Pașca, p. 302); cf. (cu alte sufixe) *Piteș* nfam (*ibid.*; DOR, p. 348), *Pitău (ibid.), Pitan* nfam *(ibid.)* etc.;

e preferabil a fi raportat la *Plop* nfam (DOR, p. 350; DNFR) și *Plopa* (DNFR) derivatul (cu suf. *-or-* + *-ean-*) *Ploporeanu* nfam, decît la *plopar*, numele unei insecte (DNFR);

existența lui *Pogóre* nfam actual — pe care-l analizez *Pog-or-e* și-l leg de *Pogoiu (Pog-oi̯-u)* nfam, *Pogaci (Pog-aci)* nfam (sînt propuse alte etimologii în DNFR) — mă determină să cred că și *Pogor* nfam (explicat din *pogorî*, în DOR, p. 350, și din *pogor* „coborîre", în DNFR) poate avea o origine similară: *Pog-* + *-or-*;

chiar dacă *Poporogu* nfam ar proveni din *Poporogi*, sat, jud. Teleorman (cum se propune în DNFR, deși ne-am aștepta la forma *Poporogean*), trebuie explicată originea numelor *Poporogi* [pl. ?]/*Poporogu*. Se pare că în componența lor există sufixele *-or-* + *-og/oĝ-*, adăugate la tema *Pop-*, cf. *Pop* nfam, *Popa* nfam;

Potor nfam actual e derivat din aceeași temă *Pot-* ca și *Potr(e)a* (vezi *On. rom.*, p. 81); cf. *Potoroc* (= *Pot-or-oc*) nfam, *Potoroacă* nfam (DNFR, cu etimologii inacceptabile);

întrucît cu sufixul *-ęan-* sînt formate antroponime numai de la nume de locuri (Pașca, p. 140—141; DOR, p. LVIII), rezultă că *Prozoreanu* nfam (fără etimologie în DNFR) trebuie raportat la un toponim < nume de persoană *Prozor (= Proz-or)*, înrudit cu *Prozu* nfam (considerat — nu știu de ce—„același cu *Prossi*". DNFR); cf. bg. *Prózorov* nfam, *Prózorovski* nfam (Ilčev);

Sócor nfam actual este înrudit cu *Socu* nfam (DOR, p. 372; DNFR), *Socea* pren (DOR, p. 372), *Socoteni* (*Soc-ot-eni*, numit după un **Socotă*, vezi DOR, p. 372), fost sat, jud. Gorj[50];

---

[50] Der. (din aceeași temă, *Soc-*, cu suf. *-ol-*) *Socola* nb probează că și *Socol* (care apare, ca nume unic, într-un document muntenesc din anul 1521: „de la hotarul de sus ce este < hotarul> cu Socol [Сокол], de la riu încoace cu Șerbu". DRH, B, II, p. 404) poate fi un format românesc, deși există nume identic în bulgară (cf. DNFR; Ilčev; proveniența lui *Socol* din „sl. сокалъ « șoim »", propusă în DOR, p. 372, și la Iordan, *Top. rom.*, p. 398, nu poate fi reținută, din moment ce un asemenea apelativ nu există în română); cf. *Socolu de Cîmpie*, sat, jud. Mureș; originea maghiară a toponimului *Socol*, susținută de Kniezsa (p. 232/146), nu are, prin urmare, nici un temei, mai ales că în maghiară numele nu poate fi

satul *Soporu de Cîmpie*, Cluj, poartă numele unei persoane, *Sopor*, derivat față de *Sopa* nfam actual;

dacă *Sudor* poate (condiționat de accent și de vechime) reprezenta (și) apelativul omograf, el trebuie, cred, legat și de numele care, după părerea mea, conțin aceeași temă *Sud-*, formate cu diferite sufixe: (suf. *-oi-*) *Sudoiu* (consemnat în DNFR, dar proveniența din „pol. *Suda*, cu suf. *-oiu*" nu este posibilă), (suf. *-ac-*) *Sudac* [51] nfam, (suf. *-uc-*) *Suduc* (DNFR, cu altă etimologie);

Sutor nfam (explicat în DNFR, din germ. *Sutor*, raportat și la ital. *Sutora*) ar putea fi și un derivat față de *Suta* nb, nfam (DOR, p. 379; cf. *Sutescu* nfam, *ibid.*, *Suteşti*, sat, jud. Vîlcea);

există numeroase nume înrudite cu *Toma*: *Tomuț(ă)*, *Tomiță*, *Tomuș* etc. (vezi DOR, p. 163). Mă întreb dacă printre ele nu se încadrează și *Tomorogă (Tom-or-og-ă)* nfam, *Tomoroagă* nfam, *Tomoruc (Tom-or-uc)* nfam, *Tomorug (Tom-or-ug)* nfam (toate explicate în DNFR dintr-un obscur *tumurug* „stîlp gros de lemn; butuc de prins picioarele deținuților", din care, de fapt, nu ar putea proveni nici ultimul, *Tomorug*, cel mai apropiat fonetic); cred că toate cele patru antroponime menționate conțin sufixul *-or-*;

Totora (nfam) nu „este tema lui *Totoroață*" (cum se afirmă în DNFR, întrucît acesta din urmă are tema *Totoroaț-*), ci e derivat (cu sufixul în discuție, *-or-*) de la tema *Tot-*, cf. *Tot(u)*, *Tot(e)a* (*On. rom.*, p. 126); cf. der. *Totoreni*, sat, jud. Bihor;

pe *Tutor* nfam (Pașca, p. 340: DNFR) îl consider derivat față de *Tutu* nfam (DOR, p. 394), *Tuta* nfam *(ibid.)* și sat, jud. Bacău; cf. der. (cu suf. *-uc-*) *Tutuc* (DNFR, explicat

---

explicat; localitatea e consemnată de la început prin forme care redau numele românesc: 1322 *Zokol*, poss. *Zakol*, 1349 *Zakul* (Suciu, II, p. 138); deci ultima formă a administrației austro-ungare, *Szokol (ibid.)*, redă numele românesc.

[51] Atestat într-un document transilvan, din anul 1351, ca nume unic, aproape sigur nume de botez sau hipocoristic: de possessionibus ad ipsum Somlyo pertinentibus abcisas, scilicet Vylac, Sudak et Nicolao germano eiusdem „[niște bucăți de pămînt,] despărțite de moșiile ce țin de <cetatea> Șimleu [Silvaniei, jud. Sălaj], și anume Uileac[ul Șimleului, sat, jud. Sălaj] lui *Sudac* și fratelui acestuia Nicolae". DRH, C, X, p. 85, 87); în atare situație, originea poloneză a antroponimului devne iluzorie și cu atît mai mult raportarea lui la ucr. *súdak* [recte: *sudák*] „un soi de pește" (ca în DNFR).

însă dintr-un cuvînt turcesc), (cu suf. *-uş-*) *Tutuş* (DNFR, explicat din bg. *Tuto*, cu suf. *-uş* [?]);

etimologia lui *Udor* nfam, propusă în DNFR: „*udor*, variantă, necunoscută dicționarelor [!], a lui *odor* « podoabă »" se elimină, deci, de la sine. Consider că el trebuie raportat la *Uda*, *Udea* (vezi p. 35);

printre numele de familie maghiare din regiunea Călatei, jud. Cluj, împrumutate de la români, Benedek Piroska îl menționează și pe *Zágor* (alături de *Blága*, *Bria*, *Gróza*, *Kimpián* [< *Cîmpean*], *Muresán*, *Sztojka* etc.)[52]. Existența rom. *Zagor* este confirmată de mold. *Zagorce* (DOR, p. 413), *Zagorcea* (= *Zagor-ĉ-a*) nfam (*ibid.*), *Zagorici* (= *Zagor-iĉ*) nfam actual; *Zagor* poate fi derivat din tema *Zag-*, cf. *Zagu* (DNFR); cf. și bg. *Zagor* nb (Ilčev);

nu se poate dovedi că *Zahora* nfam „ca sens, pare a fi același cu *Zahirnie*" [formă suspectă, de altfel] (DNFR); e mai indicat, cred, a-l considera înrudit cu *Zahu* nfam (DOR, p. 174; DNFR), *Zah*, *Zaha* (DNFR; cf. DOR, p. 174);

deoarece toponimele pot apărea cu funcțiune de nume de familie numai în situații izolate (ca porecle), lui *Zamora* nfam trebuie să i se găsească altă origine decît în toponimul omofon (ca în DNFR; fără nici o localizare); după părerea mea, el e legat de *Zama* (DNFR), *Zamă* nfam (DOR, p. 413; DNFR);

pe *Zangor* nfam actual (rămas fără etimologie în DNFR) îl consider derivat de la tema *Zang-*, cf. *Zanga* nfam (DNFR)[53];

Zorzor (explicat, în DNFR, din greacă) e un derivat românesc, față de *Zorza*, nume purtat și de un boier al lui Mircea cel Bătrîn (vezi supra, p. 50); cf. der. (cu suf. *-an-*) *Zorzan* nfam (nu de origine italiană, ca în DNFR).

---

[52] B. Gergely Piroska, *A kalotaszegi magyar családnevek rendszertani és funkcionális vizsgálata*, Budapesta, 1981, p. 77.

[53] Înclin să cred că *Zanga* nu e de origine greacă (ca în DNFR), ci un derivat românesc (cu sufixul *-g-*, vezi *On. rom.*, p. 82—84, de la tema *Zan-*), mai ales că nume cu o asemenea temă sînt din vechime atestate la români: într-o copie de pe un manuscris muntenesc, din anul 1520, apare un nume de loc (de proveniență antroponimică) *Zana* (jud. Argeș) (DRH, B, II, p. 394, 554); însă derivatul (cu suf. *-ĉ-*) *Zancea* este atestat, în documentele moldovenești, începînd din anul 1435: **вѣра пана Занчѣ постелника** „credința panului Zancea postelnic" (DRH, A, I, p. 190, 191); 1435 **пис(а) Занча дїакъ** „a scris Zancea diac" (*ibid.*, p. 199, 200).

Sufixul *-er-*

Nu e înregistrat la Pașca, în DOR, DNFR și nici în alte studii de onomastică. Numărul derivatelor în care l-am găsit este suficient pentru dovedirea existenței lui.

Proveniența sufixului trebuie căutată în limbile slave. Termenul „căutat" e potrivit aici, deoarece el nu a fost descoperit de către unii lingviști slavi. La Fr. Miklosich nu apare. Nici St. Ilčev nu-l recunoaște în bulgară, deși în Dicționarul său există un număr de exemple care-i confirmă existența, dar structura și originea acestora e prezentată altfel: *Dáver* nb (urmat de explicarea, pusă de autor însuși sub semnul întrebării: „formă îndepărtată de la David", *ibid.*; cf. *Dáverov* nfam; derivatul *Dáver* e provenit din tema *Dav-*, cf. *Dávo* nb; cf., cu suf. *-oj-*; *Davój* nb; cu suf. *-ov-*: *Dávov* nfam, *ibid.*), *Máver* nb (cf. *Mávra* nf, *Mávrov* nfam, *ibid.*), *Stáver* nb (cf. *Stáverov* nfam, *Stávra* nf, *ibid.*)[54]. Rom. *Stavăr* nu e „același cu *Stăvaru*" (DNFR) — diferențiate, cred, și de accent *(Stávăr?)*—ci, probabil, împrumutat din bulgară (și apoi *e* după labială > *ă*)[55].

În sîrbocroată, T. Maretić nu îl recunoscuse; e înregistrat însă în LPSRH (p. 11) și apare destul de frecvent: *Božer* (cf. *Bože, Božec, Božek*) *(ibid.)*; *Buter, Butera, Buterić (= Buter-ić), Buterin (Buter-in) (ibid.)*, cf. rom. *Buterez* (DNFR; vezi infra); *Činčera* (cf. *Činčak, Činčić*) (LPSRH). Din rusă și ucraineană, N. Tupikov a înregistrat un număr relativ ridicat de nume bărbătești și de familie („otčestva") cu sufixul corespunzător: *Butera* nb (p. 73; cf. *But* nb, *ibid.*), cf. rom. *Buterez* (vezi infra); *Dubera* nb (Tupikov,

---

[54] Iată și alte exemple: *Josmer* nb (a cărui origine nu trebuie căutată într-un cuvînt arab-turc) e derivat din tema *Josm-*, care conține sufixul *-m-*, cf. *Jósa* nb, *Jóse* nb, *ibid.*; *Kóser* nb, cf. *Kóse* nb, *Kóso* nb, *ibid.*; *Ráber* nb (care nu e formă modificată a lui *Chrabăr*, cum afirmă Ilčev, ci trebuie raportat la *Rábo* nb, *Rába* nf, cf. *Rábov* nfam, *ibid.*), *Síder* nb (explicat forțat și complicat de Ilčev, e derivat din tema *Sid-*, cf. *Sído* nb, *Sídov* nfam, *ibid.*). Semnalez două cazuri în care St. Ilčev întrevedea un element *-er-*: *Búderov* nfam presupune un **Búder* nb: „din *Bud(jo)* + *er*" (cf. *Búdo* nb, *Búda* nf, *ibid.*); *Moméra* nf: „din *Mom(a)* + *era* alături de nume cum sînt *Kera, Levtera*" (cf. *Momérin* nfam, *Mómerov* nfam, *ibid.*). Se constată că la cele mai multe antroponime accentul e pe temă, la altele pe sufix.

[55] Exclus nu este ca *Stavăr (< Stăver)* să fie un derivat românesc; un *Stava, Stavu* e posibil (presupus de *Stăvilă = Stăv-íl-ă?)*, provenit din bulgară: cf. *Stavúl* nb (Ilčev).

p. 137; cf. *Dub* nb, *ibid.*, p. 138; *Dubko* [= *Dub-k-o*] nb.. *ibid.*), cf. rom. *Dubere* (DNFR); *Koterin (= Koter-in)* nfam (Tupikov, p. 595; cf. *Kotin* [= *Kot-in*] nfam, *ibid.*, *Kotkin* [= *Kot-k-in*] nfam, *ibid.*), cf. rom. *Coterlea* (DNFR; vezi infra) etc.

E posibil deci ca antroponimia românească să fi dobîndit un sufix extras din împrumuturi slave ca cele menţionate mai sus[56].

Voi analiza în continuare un număr de antroponime româneşti care conţin sufixul *-er-*.

E posibilă proveniența lui *Baterică* nfam din *Batăr* „cu sufixul diminutival *-ică*" (DNFR), dar şi raportarea lui la un **Bater(e)*, derivat faţă de *Bata* nb (DOR, p. 193), *Batea* (consemnat de cîteva ori într-un document muntenesc din 1400—1403. DRH, B, I, p. 50, 51), *Batul* nb (DOR, p. 193); mica localitate *Beberani*, înglobată în satul Rîu Sadului, jud. Sibiu, îşi trage numele de la un *Bebera* nb (DOR, p. 197) sau **Beber(ea)*, derivate, în raport cu *Bebul* (DOR, p. 197); cf. der. (cu suf. *-el-*) *Bebelea (ibid.)*, (cu suf. *-l-*, vezi *On. rom.*, p. 66—76) *Beblea* (DNFR);

Breber (fără etimologie în DNFR) este derivat faţă de *Breb*[57] nb, *Brebul* nb (DOR, p. 216); cf. *Brebu*, sate, jud. Buzău, Caraş-Severin etc.;

Bureriu (DNFR, fără etimologie), avînd un adaos grafic *-iu* (vezi p. 103), este înrudit cu *Búra* nfam (Paşca, 193; DNFR), *Bur* nb, *Bură* nb, *Burea* (DOR, p. 223; vezi *On. rom.*, p. 35);

dacă în *Buterez* (fără etimologie în DNFR) segmentul *Buter-* nu provine dintr-un antroponim împrumutat (cf. supra: scr., rus. *Butera*), atunci trebuie analizat *But-er-ez* derivat deci din tema *But-*, cf. antroponimele *But*, *Buta*, *Bută*, *Butu*[58], *Bute(a)* (DOR, p. 225; DNFR). *-ez* are, de asemenea, funcţiune sufixală[59];

---

[56] La influenţă germană (cf. sufixul, atît de productiv, *-er*, înrudit cu lat. *-arius* > rom. *-ar-*) nu ne putem gîndi.

[57] Într-un document din anul 1443 e consemnat un **Щефанъ Бребъ** (DRH, A, I, p. 324), inexact redat în traducere prin Ştefan *Brebu (ibid.)*; vezi în DERS, p. 23, s.v. **Breb*.

[58] Referitor la etimologiile propuse în DOR, p. 225, acceptate parţial în DNFR, vezi *On. rom.*, p. 99.

[59] Cf. *Balmez* sprn (vezi, p. 122);

Bonghez (DNFR), cu trimitere la *Bunghez (ibid.)* şi apoi la *Bunghiuz* şi *Bunghiu*, iar acesta explicat din *bunghi* „variantă regională a lui *bumb*"

îmi pare forțată explicarea lui *Cipera* și (mi-e cunoscută accentuarea) *Cípere* din *chiper* (= piper) (DNFR); le consider derivate (cu suf. *-er-*), față de *Cipă* (DNFR), *Cípu* nfam (Pașca, p. 207; DNFR);

pe *Ciuperescu* (raportat în DNFR la verbele *ciupăra/ ciupări*) îl analizez *Ciup-er-esc-u*, înrudit deci cu *Ciúpa* nfam (Pașca, p. 209; vezi DNFR), *Ciupe(a)* nfam (DOR, p. 242; DNFR); cf. der. (cu suf. *-an-*) *Ciupan* (DNFR), (cu suf. *-ei-*) *Ciupeiu* (DNFR), (cu suf. *-l-*) *Ciuplea* (DNFR);

susțin că numele municipiului Cluj reprezintă un antroponim omofon (vezi infra); *Clujer* nfam (a cărui etimologie, propusă în DNFR, e neconvingătoare: *„hluger*, variantă a lui *hlujan* « tulpină a unor plante ierbacee mari »") constituie, cred, o dovadă a existenței antroponimului, rar, *Cluj*, fiind un derivat față de acesta;

proveniența lui *Coperea* nu trebuie căutată în limba poloneză (DNFR); e format din tema *Cop-*, cf. *Copul (= Cop-ul)*, der. (cu suf. *-ĉ-*) *Cópcea* nfam (Pașca, p. 215), (cu suf. *-ș-*) *Copșa*, două localități, jud. Sibiu (vezi *On. rom.*, p. 60);

Coterlea nfam, asemănător în privința segmentului *Coter-* cu rus. *Koterin* (vezi supra), poate fi însă analizat *Cot-er-l-ea*; cf. *Cot* nfam, *Cota* nb, *Cote(a)* nfam (vezi *On. rom.*, p. 77; pentru sufixul *-l-*, vezi supra: *Ciuplea*);

Dindere nfam (DOR, p. 260; DNFR) e derivat din tema *Dind-*, cf. (cu suf. *-an-*) *Dindanu* (DNFR); acesta confirmă existența unui *Dind(e)a*, *Dindu*, conținînd sufixul *-d-* (vezi *On. rom.*, p. 39—43), în raport cu *Din*, *Dinu* (vezi *ibid.*, p. 82);

[probabil a pluralului *bumbi*] *(ibid.)*. E posibil însă ca *Bonghez* să fie înrudit cu *Bonghereşti* nfam (DOR, p. 422; extras din „Arhivele Olteniei", XV, 1936, p. 65: *Bongherestii*) (pe care-l analizez: *Bongh-er-ești*), iar *Bunghez* cu *Bungău* (existent în DNFR, însă comparat cu ung. *bong* [?, provenit din *gomb*?] „nasture" și ung. *bungani* „a zumzăi"), derivat, cred, cu sufixul *-ău-*. Ar însemna deci că numele *Bonghez* și *Bunghez* conțin sufixul *-ez-*;

Cortez nfam, dacă nu reprezintă adjectivul omofon (cum se propune în DNFR), ieșit din uz (vezi DA), e derivat (cu același *-ez-*) din tema *Cort-*, cf. (cu suf. *-ean-*) *Corteanu* nfam (echivalat, forțat, cred, cu *cortean*, „variantă a lui *curtean*", în DNFR); (cu suf. *-oi-* [vezi supra] + *-an-*) *Cortojan* nfam (apreciat ca fiind „același cu *Cartojan*", în DNFR); (cu suf. *-un-*; vezi DOR, p. LXVI) *Cortun* nfam (a cărui explicare din ung. *karton* „stambă" — propusă în DNFR— nu poate fi, evident, reținută);

Fireza nfam actual, raportat la *Fir* nfam (DOR, p. 366), *Fira* (DNFR), *Firea (ibid.)*, *Firu (ibid.)*;

Telerez (vezi infra) etc.

Dolere (despre care acad. Iorgu Iordan se întreabă, în DNFR, dacă nu e de proveniență italiană) e înrudit cu numele, următor, *Dolete (ibid.)*, formate deci din tema *Dol-*, cf. *Dolea (ibid.)*, *Dolu* nb (DOR, p. 10, s.v. *Anatolie* [sic]), *Dole (ibid.)*; cf. der. *Dolești*, sat, jud. Alba;

Dondera nfam este, evident, legat de *Dondea* (DNFR), dar și de *Dondu* (existent în DNFR); cf. der. (cu suf. *-oi-*) *Dondoiu (ibid.)*, (cu suf. *-or-*, vezi supra) *Dondora (ibid.)*; cf. *Dondroc* (*ibid.*, fără etimologie) *(= Dond-r-oc)*;

pe *Dumerescu (Dum-er-esc-u)* nu îl raportez la *dumeri* (ca în DNFR), ci la *Duma*, atestat ca prenume (DRH, A, I, II, III, vezi indici), nfam (DNFR), *Dume(a) (ibid.)*, *Dumul* (DOR, p. 268); cf. der. *Dumești*, sate, jud. Alba, Hunedoara, Iași, Vaslui;

Fitera, existent în DNFR, este înrudit cu *Fit (ibid.)*; în DOR e înregistrat un *Fitești* top (p. 116, s.v. *Neofit*);

Gageră (DNFR), e derivat din tema *Gag-* (cf. *Gaga*, DOR, p. 280, DNFR; *Gagu, ibid.*; *Gagă* nb, DOR, p. 280) sau *Gag̑-* (cf. *Gagea*, DOR, p. 280; DNFR; *Gagiu*, DNFR); la rîndul său, *Gagerău* (DNFR) e format, cu sufixul *-ău-*, din tema *Gager-*;

Ghibernea (DNFR) *(= Ghib-er-n-ea)*, conține deci sufixul *-n-* (vezi *On. rom.*, p. 64—66), precedat de *-er-*, aplicat la tema *Ghib-*, cf. *Ghib* (DOR, p. 283), *Ghiba* (DNFR), *Ghibu* (DOR, p. 283; DNFR). *Ghibersa* e corect raportat, în DNFR, la *Ghibernea*, în sensul că e derivat din tema *Ghiber-*, cu sufixul *-s-* (vezi *On. rom.*, p. 55—58)[60];

întrucît nu cunosc ca variantă a lui *holercă* „rachiu" o formă *holergă* (vezi DA, s.v. *holércă*; ALR, s.n., vol. I, h. 250; ALRM, s.n., vol. I, h. 163), identificarea lui *Holerga* nfam cu *Holerca* nfam, propusă în DNFR, nu poate fi reținută; deci *Holerga (= Hol-er-g-a)* e derivat (cu sufixele *-er-* + *-g-*, vezi *On. rom.*, p. 82—84) în raport cu *Hóla* nfam (Pașca, p. 254), *Holea* (DNFR). Bineînțeles că de proveniență similară este și *Holercă*, dacă nu e un supranume;

relația dintre *Limberda* și *Limberea* (DNFR) e reală; cf. și *Limber* nb (DOR, p. 310); *Limberea* însă nu trebuie explicat din *limbar* „boală a limbii" (ca în DNFR), ci din tema *Limb-*, cf. *Limbă* nb (DOR, p. 310), nfam (DNFR). În *Limberda* apare în plus sufixul *-d-* (vezi *On. rom.*, p. 39—43);

---

[60] Din tema *Ghibers-* e format de slavi (cu suf. *-in-*) *Ghibersin* (DNFR).

același sufix par să-l conțină și *Mehera* nfam (Pașca, p. 278) și *Mehere* nfam (DOR, p. 444), deși nu am găsit un *Meh(u)*, *Meh(e)a*; cf. scr. *Meh* nfam (LPSRH), *Meheš* nfam *(ibid.)*, *Mehić* nfam *(ibid.)*;

relația dintre *Olercu* nfam și *holercă* „rachiu" (DNFR) e cu totul îndoielnică; după părerea mea, antroponimul e format, cu sufixele *-er-* + *-c-*, din tema *Ol-*, cf. *Ola*, a cărui identificare cu *Olah* (propusă în DNFR) e contrazisă de formele paralele *Olea* nb (DOR, p. 337), *Olul* nb *(ibid.)*. E posibil ca formele inițiale să fi avut un *h-* (vezi supra: *Hola, Holea*);

să reprezinte *Omer* numele marelui poet grec (cum se afirmă în DNFR)? Cred că el poate fi (și) derivat de la tema *Om-*, cf. *Omor/Homor* (vezi p. 116—117);

proveniența lui *Pateraș* nfam din gr. *Patera(s)* („cu *-s* > *ș* sub influența cuvintelor românești în *-aș*") (DNFR) nu poate fi acceptată. Antroponimul *Pateraș* conține, evident, sufixul românesc *-aș-*, cf. *Paterea (ibid.)*, *Patera (ibid.)*, (cu suf. *-ău-*) *Paterău* (*ibid.*; toate altfel explicate); numele menționate au sufixul *-er-*, precedat de tema *Pat-*, cf. *Pat* (DNFR), *Pata, Patea* nb (DOR, p. 129); cf. der. (cu suf. *-eț-*) *Patei* (DNFR, cu alte etimologii);

dacă legătura dintre *Piper* și *piper* nu poate fi formal negată (decît în cazul accentuării *Píper*), formele *Piperă* și *Pipera* (cunosc accentuarea *Pipéra*) top, precum și *Piperea* sînt forțat raportate, în DNFR, la același cuvînt comun. Ele conțin însă sufixul *-er-*, adăugat la tema *Pip-*, cf. *Pipa* nfam (DOR, p. 347; DNFR), *Pipea* (DOR, p. 347). Nici *Pipernea* nu poate fi socotit „derivat regresiv de la *(a) pipernici*" (ca în DNFR), ci format (cu sufixul *-n-*, vezi *On. rom.*, p. 64—66) din tema *Piper-*;

Siberescu nu provine din rus. *sibirjak* « siberian », „cu înlocuirea suf. *-jak* prin rom. *-escu*" [?] (DNFR); el confirmă existența unui derivat *Siber(ea)*, *Siberu*, cf. *Sibu* nb (DOR, p. 369); cf. der. (cu suf. *-an-*) *Siban* (*ibid.*, p. 86, s.v. *Iosif* [?]), *Sibana* (DNFR), (cu suf. *-oi-*) *Siboiu (ibid.)*; cele două localități, din județul Buzău, *Sibiciul de Jos* și *Sibiciul de Sus*, poartă, cred, un nume de persoană, format (cu suf. *-iĉ-*) din aceeași temă *Sib-*;

Stăneriu e derivat, dar nu de la *stînă* (ca în DNFR), ci de la *Stan-*, cf. alte derivate: *Stănei (ibid.)*, *Stănete (ibid.)*, *Stănilă (ibid.)* etc.;

Suder (DNFR) ar putea fi o formă paralelă cu (der. cu suf. *-or-*) *Sudor* (vezi supra);

pe *Șușerea* (explicat, în DNFR, din *„șușară* 1. « pădure de goruni »; 2. « tufiș », cu suf. *-ea*") îl consider derivat față de *Șușu* (DOR, p. 383; DNFR), *Șușul* (DOR, p. 383) (vezi *On. rom.*, p. 81);

Telerez (raportat, în DNFR, pentru temă, la „ung. *telér* « mers, umblat »" [sic; cuvîntul respectiv are sensul „filon"] poate fi derivat (cu suf. *-er-* + *-ez-*, vezi supra) față de *Telea* (în DNFR explicat, inacceptabil, din ung. *tele* „plin, umplut", după cum dovedesc și formele următoare înrudite), *Tel*, *Telul* (DOR, p. 127, s.v. *Pantelimon*);

evident că *Titerlea* (DNFR) (format cu sufixul *-l-*), presupune existența unui nume cu tema *Titer-* (*Titer(ea)*, *Titeru)*, derivat față de *Tit* (DOR, p. 162), *Tita* nfam (*ibid.*; DNFR), *Titea* (*ibid.)*, *Titu* (DNFR).

Sufixul *-aș-*

Numele scriitorului și al familiei din care provenea era *Budai*; *Deleanu* este un substitut, respectiv, în istoria literară, un adaos (vezi infra). Părintele scriitorului, Solomon *Budai*, apare în acte, ca preot greco-catolic, în satul Cigmău (locul de naștere al scriitorului), com. Geoagiu, jud. Hunedoara, între anii 1780 și 1800[61]. Dintre descendenții săi sînt înregistrați ca preoți în Cigmău: Iosif *Budai* (1803), Iacob (?) *Budai* (1807), Ioan *Budai* (1805—1836)[62]. Și în satul învecinat Homorod a funcționat ca preot un frate al scriitorului: Solomon *Budai* (1813—1843)[63].

---

[61] Lucia Protopopescu, *Noi contribuții la biografia lui Ion Budai-Deleanu — documente inedite —* , București, 1967, p. 16, nota 32.

[62] Id., *ibid.* Mai figurează, tot acolo, un (același?) Ioan *Budai* (1834[?]—1856). În schița genealogică anexată de Lucia Protopopescu articolului *Contribuții la biografia lui I. Budai-Deleanu. Familia Budai*, în „Limbă și literatură", V, 1961, p. 155—180, nu apare un Iacob Budai; Ioan/Ion este fiul lui Iosif, fratele scriitorului, deci durata preoției sale trebuie verificată.

[63] Id., *Noi contribuții...*, p. 17. În localitatea Cigmău, precum și în cele din jur, nu se păstrează numele *Budai*. Există însă *Buda*, în Cigmău și în satele apropiate Renghet, Bozeș și Gelmar, cu funcțiune de nume de familie. În localitățile învecinate Geoagiu-Băi și Mada, apare (derivat cu sufixul *-oi-*) *Budoi*, ca nume de familie și supranume (Informator: Mihai Murg, profesor în Cigmău).

S-a afirmat că antroponimul *Budai* are „terminație ungurească"[64] sau chiar, în DNFR, origine maghiară: *„Budai (-Deleanu<* n. top. *Buda* (capitala Ungariei), cu suf. ung. (toponimic) *-i*; așadar « originar » din Buda" (p. 83); după altă părere, ar avea „etimologie slavă"[65]. Nu s-a ținut deci seama de existența a numeroase antroponime românești derivate cu sufixul *-aĭ-*, pe care le voi analiza în continuare.

În limbile slave există un sufix antroponimic *-aj-*[66]. Numele *Budaj* nu este însă atestat la bulgari (Ilčev), nici la sîrbi (RJA), nu-mi este cunoscut nici la ucraineni[67]. El apare la croați, ca nume de familie (LPSRH, p. 78), și la ruși, ca prenume (Tupikov, p. 67) (neavînd, nici la unii, nici la alții, notat accentul).

Fiind cunoscut numai la slavii îndepărtați, se poate accepta părerea că *Budai* este un derivat românesc, format, cu sufixul *-aĭ-*, de la tema *Bud-*, din nume ca *Bud, Budu, Buda, Bude, Budea,* atestate din vechime la români[68]. În a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, în satul Homorod erau preoți David *Buda* și Petru *Buda*[69].

Sufixul *-aĭ-*[70] apare într-o serie de antroponime românești, dintre care voi menționa[71]:

Albaiu nfam, un derivat față de *Alb(u)*, este considerat în DOR ca provenit din „al lui *Baiu*" [sic] (p. 187, s.v. *Baia, Baiu, Bae*);

---

[64] Ioan Budai-Deleanu, *Țiganiada. Poemă eroi-comică în 12 cînturi.* Publicată de Gh. Cardaș, ediția a II-a, București, 1928, p. X.

[65] Lucia Protopopescu, *Noi contribuții...*, p. 20.

[66] Vezi Ilčev, p. 25; LPSRH, p. XI.

[67] Nu este atestat, printre numele mai vechi, nici la polonezi (SSNO), nici la cehi (Svoboda).

Adaug că la Miklosich nu apare *Budaj*, vezi p. 37—38, s.v. *bud-, bŭd-*, unde îl găsim pe *Buda*, cu care este înrudit.

[68] Într-un document din anul 1361, sînt înregistrați *Bud, Sandor, Oprissa, Johannes, Dragomer et Bayla filii Locovoy fideles Olachi nostri de terra Maramorusiensi* „Bud, Șandor, Oprișa, Ioan, Dragomir și Băilă, fiii lui Loțovoi [?], fidelii noștri români din țara Maramureșului" (*Doc. Val.*, p. 156). La anul 1386 apare, într-un document, un *Iwan filius Buda de Beresmort* „Ioan, fiul lui Buda din B." (în notă se menționează că e vorba, probabil, de localitatea Roșia săsească — actual Roșia, jud. Sibiu) (*ibid.*, p. 325).

[69] Lucia Protopopescu, *Noi contribuții...*, p. 17.

[70] N. A. Constantinescu, în DOR, îl înregistrează în *Introducere* (p. LV), însă nu îl recunoaște uneori în analiza numelor respective.

[71] Unele dintre antroponimele în discuție au forme în *-iu*, referitor la care vezi p. 102.

Balai nfam (DOR, p. 187), derivat de la tema *Bal-*, cf. *Bal, Balu, Bala* etc. (DOR, p. 187);

Bilai nb (DOR, p. 202) trebuie raportat, evident, la *Bila* nb (și sat), *Bile, Bilea* nb[72] *(ibid.)*, cf. și (derivate cu alte sufixe) *Bilaș, Bileș* nfam, *Bilca* nfam, *Bilcea* nfam *(ibid.)* (cf. *Bilcești*, sat în componența orașului Cîmpulung, jud. Argeș);

Birai apare, ca prenume, într-un document moldovenesc din anul 1499: [sat] на имѣ Биравичещи [sic], где быль Бираи „cu numele Biraviceşti, unde a fost Birai" (Bogdan, II, p. 162)[73]. *Birai* trebuie raportat la *Biru* nfam, *Bira* nb, cf. (derivate cu alte sufixe) *Birla* nb, *Birlici* nfam (*On. rom.*, p. 67);

Bobaiu, cf. *Bob*[74], *Bobe*[75], *Boba* sat (numit după o persoană), jud. Olt (cf. *On. rom.*, p. 76);

Bodai, cf. *Bodea* pren, nfam, *Bod* nb etc. (*On. rom.*, p.76);

Boșcaiu nfam actual, derivat față de *Bóșca* nfam (Pașca, p.185; pentru etimologie, vezi *On. rom.*, p. 87);

într-un suret de pe un document de la Ștefan cel Mare, din anul 1487, apare un Irimie *Bulaiu* (Bogdan, I, p. 293); *-u* este un adaos grafic), după numele căruia a fost numită o așezare, consemnată într-un rezumat al documentului din același an: „răzeșii din Belzeni, « ce-i zic și Bulăeștii » (cf. mai sus: „Bulaiu")" *(ibid.)*; cf. și *Bulai*, sat, jud. Suceava;

Burai nfam actual, *Buraiu* (DOR, p. 223), derivat față de *Bur, Bura* etc. (vezi *On. rom.*, p. 35);

---

[72] Este probabil ca, într-un document din 1502, *Bilea* să aibă funcțiune de prenume: покꙋпии [sic] господство ми ѡт Билѣ, дел Билев „a cumpărat domnia mea de la Bilea, partea lui Bilea" (DRH, B, I, p. 44, 46).

[73] În rezumatul documentului, se afirmă că Biraviceștii este „sat pe Bistrița, din sus de Bacău" (*ibid.*, p. 161). De fapt, Биравичещи este o formă greșită, întrucît satul e numit după Birai, așa cum se vede din documentul din 1500: село Бираино (*ibidem*, p. 173) „satul lui *Birai* (Birăeștii)" (*ibid.*, p. 172). E același „sat pe apa Bistriței, anume Birăeștii" (dintr-un document din 1446. DRH, A, I, p. 374), identificat de autorii volumului cu „Gherăești, înglobat în m[unicipiul] Bacău" (*ibid.*, p. 439; vezi și DRH, A, III, p. 566).

[74] În contextul unui document din anul 1421, pare a fi prenume: (martori în sfatul domnesc) „pan Danciul Julici, pan Stroișor Drujă, Stanislav al lui Iliaș, Bob [Боб(ъ)] Oprișac" (DRH, A, I, p. 69, 70).

[75] Probabil cu funcțiune de prenume într-un document din 1440: ѡт Михаила и ѡт Бобе „de la Mihail și de la Bobe" (DRH, B, I, p. 157, 158).

Carai nfam, cf. *Cara* (der. *Cărăscu, Cărilă* etc.) (vezi *On. rom.*, p. 45);

Cotai nfam (DOR, p. 250), cf. *Cot* nfam, *Cota* nb etc. (vezi *On. rom.*, p. 77);

Dragai[76] (DOR, p. LV, 264), cf. *Drag, Dragu* etc.;

neîndoielnic că *Mălai(u)* poate reprezenta un supranume. E puțin probabil însă ca **Малаю** /**Мълаю**, numele unic sub care e consemnat în cîteva documente, din anul 1525, un mare postelnic din Țara Românească[77], să fie o poreclă; după părerea mea, antroponimul reprezintă un prenume, derivat, cu sufixul în discuție aici, față de *Malu* nfam, *Male(a)*[78] nb (foste hipocoristice, cf. bg. *Málo* nb, *Málјo* nb. Ilčev; scr. *Mále* nb. RJA), pe care autorul DOR le inserează s.v. *Mal*, „cont[aminat] și cu subst. *mal* [sic]“, în secțiunea Nume calendaristice [?] (p. 99);

Mogaiu nfam actual (DOR, p. 325) reprezintă un derivat față de *Moga*, fost hipocoristic, care apare din vechime ca nume unic[79]; cf. și *Mogești*, sat, jud. Vîlcea, (derivat cu sufixul *-oș-*) *Mogoș*, vechi hipocoristic[80], nfam actual și nume de localități; cf. și *Mogoșoaia, Mogoșani, Mogoșeni, Mogoșești*, numiri de localități;

satul *Momaiu*, jud. Olt, poartă numele unei persoane, ca și *Momu* top (DOR, p. 326); cf. *Mome* nfam *(ibid.)*, (cu sufixul *-oi̯-*) *Momoiu* nb *(ibid.)*, (cu sufixul *-ot-* + *-ești*) *Momotești (ibid.)*;

din subst. *nămaie* (< lat. *animalia*) e greu de explicat forma *Nămaiu*[81] nb, cum propune DOR, p. 331. Antroponimul, înrudit, *Namei* nfam (format cu sufixul *-ei̯-*; cf. *Berindei* nfam actual, față de *Berinde* nfam actual; *Ciulei* nfam actual, față de *Ciul* nb, *Ciulea* nfam. DOR, p. 241; *Florei* nfam

---

[76] Deși are corespondent în limbile slave (cf. bg. *Dragaj* nb. Ilčev; scr. *Dragaj* nb. RJA), *Dragai* poate fi derivat românesc.

[77] DRH, B, II, p. 435, 444—448, 453.

[78] Apare ca prenume într-un document din anul 1436: **Тоє въсє що бы ємꙋ оурикъ, съ всѣмъ доходомъ, ємꙋ, и братїамъ єго, Малѧтꙋ и Строи, и дѣтємъ их(ъ)** „Toate acestea să-i fie uric [lui Luca de la Sihle — menționat], cu tot venitul lui, și fraților lui, *Malea* și Stroe, și copiilor lor“ (DRH, A, I, p. 222, 223).

[79] DRH, B, I, p. 273, 275 (a. 1480).

[80] *Ibid.*, p. 29 (a. 1389): (jupan) **Могош**.

[81] Într-un document din anul 1506, sînt de două ori consemnate satele *Nămă[i]ești* — probabil identic cu cel actual (jud. Argeș), cu același nume — și *Mogoșani* (vezi supra) (DRH, B, I, p. 101).

actual, cf. *Florea* etc.), ne trimite la tema comună *Nam-*, cf. *Nămescul* nfam (DOR, p. 331), *Nămilă* nb *(ibid.)*;

Nastai nfam actual, înrudit cu *Nasta* nb, *Naste* nb, *Năstea* nb (DOR, p. 10, s.v. *Anastasie*);

Tabai, înregistrat în DOR, p. 384 (și în DNFR: „*Tabai(a)*; cf., pt. temă, ung. *tabajdok*, *tabajdos* „murdar" [sic]), trebuie raportat la *Taba*, care a avut funcțiune de prenume, după cum rezultă din citatul următor: 1521 а потом ю платн Станчюл wт братїем сн: wт Кръчюн и wт Таба и wт Стан и wт Богдан и wт Бонко „iar apoi s-a plătit Stanciul de către frații săi: Crăciun și Taba și Stan și Bogdan și Voico" (DRH, B, II, p. 398, 399)[82]; cf. și der. *Tăbân* nfam actual (Pașca, p. 332);

Tulai nfam actual (cf. *Tulești*, sat, jud. Vaslui) trebuie raportat la *Tula* nb, *Tule(a)* nb (existente în DOR, p. 393);

DOR înregistrează un *Vagaiu* și un *Văgaia* nfam (p. 404), nume rare, ca și formele de care ar putea fi legate: **Vagu*, **Vaga*, necunoscute mie, dar cu corespondente în limbile slave: cf. rus. (derivat cu sufixul *-ev-*) *Vagaev* (= Vagaj-ev) nfam (rus. „otčestvo") (Tupikov, p. 498), (derivat cu sufixul *-in-*) *Vagin* nfam *(ibid.)*, cf. (Ivaško) *Vaga* (*ibid.*, p. 79); cf., la croați, *Vagaj* nfam (LPSRH, p. 701), *Vagaja* nfam *(ibid.)*, *Vaga* nfam *(ibid.)*[83];

Vasai nfam (DOR, p. 169)[84], derivat față de *Vas*, *Vasu*, *Vasea*, *Vasi* nfam *(ibid.)* sau *Vasa*, cunoscut mie, din Banat, ca hipocoristic (cf. bg., scr. *Vasa*, hipocoristic de la *Vasil*, resp. *Vasil'/Vasilije*).

Există și forme în care sufixul *-aị-* este urmat de un *-a* sau *-e*[85] (*-aie* apare scris și *-ae*), cu funcțiune de nume de bărbat sau de femeie (soția celui care poartă numele în *-aị-*), devenite, unele, toponime:

---

[82] Aduc încă un exemplu, dintr-o traducere a unui document tot de la Neagoe Basarab: 1519 „Iar după aceea au avut prigonire cu Prodea și Stoica și Taba" (DRH, B, II, p. 326).

[83] La slavi, nume ca *Vaga*, *Vago* sînt normale și explicabile, conform sistemului pe care îl susțin: formate cu sufixul *-g-* (*On. rom.*, p. 24) de la radicalul *Va-*, detașat din nume ca *Vasilĭ*, *Vartolomej* etc.

[84] Etimologia din DNFR (« *Vasai*: *-i* suf. „local" ung. ne trimite, în ce privește tema, la un toponim; cf. ung. *Vassafalva* (= rom. *Vasiova*, Banat), care este un compus din *vassa* și *falva*») nu poate fi reținută.

[85] Nume asemănătoare găsim și la derivate cu alte sufixe: *-eị-* + *a*: *Bobei*, *Bobeia* (DOR, p. 205); *Popei* nfam (DOR, p. 134), *Popeia* (DOR, p. LVIII); *-oị-* + *e*: *Baboe* nfam (DOR, p. 185), *Baloi*, *Baloe* (DOR, p. 188).

Pentru asemenea forme la slavi, vezi Miklosich, p. 5, 6.

Banae nb (DOR, p. 190), format de la tema *Ban-*, cf. *Ban, Bana, Banea, Banu* (*ibid.*; *On. rom.*, p. 85);

Brătae (DOR, p. 215), cf. *Brata* nb *(ibid.)*; *Brátu* nb (Pașca, p. 188);

Bobaia, sate, jud. Gorj, Hunedoara, cf. *Bobáia* nf actual (Pașca, p. 180); cf. și *Bobăești* sat (DOR, p. 205);

Cernaia nb (DOR, p. 235) și sat, jud. Mehedinți, cf. (cu sufixul *-ei̯-*) *Cernei (ibid.)*, derivate față de *Cernu(l)* nb, *Cerna* nb *(ibid.)*;

Cocaia nfam (DOR, p. 245), derivat dintr-o temă *Coc-*, cf. *Coc* nfam, care poate fi un supranume (cf. DOR, p. 245), dar și variantă a lui *Cocu* nfam *(ibid.)* și sat, jud. Argeș, *Cócul* nfam (Pașca, p. 212), *Cóca* nfam (*ibid.*, p. 211; DOR, p. 245) și sate (jud. Buzău: *Coca-Antimirești, Coca-Niculești, Coca-Seacă*), *Cocă* nfam (DOR, p. 245). Pentru numele *Coc, Cocu, Coca* cf. bg. *Kóke* nb, *Kóko* nb (Ilčev);

Codae top (DOR, p. 244), cf. *Codăești*, localități în județul Vaslui, derivat din tema *Cod-*, cf. *Coda, Codea* (*On. rom.*, p. 68, 119);

Golae (Ursachi) (DOR, p. 285), cf. *Golăiești*, comună, jud. Iași, *Golăiaș*, numele unui boier, trebuie raportate la *Golul* nb, *Golea*, care a avut, se pare, și valoare de prenume (*On. rom.*, p. 42);

Honae nfam (și, cunoscut mie, *Onaie* nfam), din tema *Hon-*, cf. *Honea* (DOR, p. 296; *On. rom.*, p. 78);

Măgaia nb (DOR, p. 314), ca și (derivate cu alte sufixe) *Maganu* nfam *(ibid.)*, *Magoe* nb *(ibid.)*, sînt înrudite cu *Mag* nfam *(ibid.)*, *Maga* nfam *(ibid.)*, *Magă* nfam *(ibid.)*, *Magul* (cf. *Măgulești*, înregistrat ca nume de sat, *ibid.*) sînt explicate, forțat, din subst. *mag*, comparate, inutil, și cu ung. *mag* „sîmbure" *(ibid.)*, deși formele *Maga* și *Magă* se opun unei asemenea etimologii, de asemenea *Magul*, care apare ca prenume, într-un document din anul 1525: ѡт дел братїам си, <п>о име Драгомир и Магꙋл и Ст... „din partea fraților săi, anume Dragomir și Magul și St..." (DRH, B, II, p. 481, 482);

în afară de *Mălai(u)* (vezi supra), apare și *Mălaia* nb și nfam (DOR, p. 319), cf. și *Mălăescu* nfam, *Mălăești/Mălăiești*, nume de localități, jud. Buzău, Dolj, Iași, Prahova etc., *Mălăiaș* nb (DOR, p. 319);

Negraia sat, jud. Vîlcea, a fost, mai întîi, nume de persoană, cf. *Negrae* nb (DOR, p. 334), derivate față de *Negru, Negrea*;

Rădae nb (DOR, p. 356), *Rădaia* nb, cf. *Rădăești*, sat, jud. Vaslui, derivate față de *Radu*, *Rade*;

satele *Robaia*, jud. Argeș, Vîlcea, poartă nume de persoană, înrudit cu *Rob*, *Robu* nfam, *Roba* nb, *Robe*, care, prin forma lor, nu pot proveni din *rob* subst., ca în DOR, p. 361, ci trebuie raportate la bg. *Rob* nb, *Róbo* nb (Ilčev, inacceptabil explicate), scr. *Rob* nb (RJA), *Roba* nfam (RJA);

Țogae nfam (DOR, p. 398), ca și (derivat cu sufixul *-oi-*) *Țogoe* (*ibid.*, p. 398), conțin o temă *Țog-*, din nume ca **Țog(a)*, **Țogu*, mie necunoscute, dar cerute de der. *Țogoc*, *Țogoaie* (DNFR), cf. bg. *Coganov* nfam (Ilčev), care poate fi analizat: *Cog-an-ov*; scr. *Cogulić* [= Cog-ul-ić?] nfam (RJA).

Forma *Budáiu* nfam (Pașca, p. 190), care redă (cu adaosul lui *-u*, conform ortografiei timpului) pe *Budaj* [anul] 1726 și *Budai* 1758, este prețioasă și pentru accent. Mai cunosc derivate cu sufixul *-ai-* accentuat: *Boșcáiu*, *Buráiț* (menționate mai sus) și *Luțáiț* nfam, derivat față de *Luță* hipocoristic de la *Nicolae* sau *Pavel*.

Convingerea că derivatele de acest tip aveau accentul pe sufix este sprijinită de numele cu *a* > *ă* în temă, fapt din care rezultă că accentul cădea pe sufix: *Mălaiu*, *Mămaiu* (vezi supra). Cum însă sufixul de mult timp nu mai e productiv, unele forme pot purta accentul pe temă, ca și numele nederivate (*Nástaț* nfam actual, cf. *Násta*, *Náste*).

Să avem în vedere că dubla accentuare se constată și la derivate cu sufixe mai productive decît *-aț-*, ca *-uț-*, *-iș-* etc.: *Póruț* (cf. *Póra*, *Póru*)/*Porúț(iu)*, *Ópriș* (cf. *Óprea*)/*Opríș* etc.

Nu putem deci ști cum își accentua scriitorul numele. De asemenea nu cunoaștem cauza substituirii numelui, autentic, *Budai* prin *Deleanu*/*Delian(u)* (purtat și de unii dintre frații săi, vezi infra)[86]. Motivele consemnate de Lucia Protopopescu nu sînt sigure[87]. Unul dintre ele, anume că *Delian* ar reprezenta o „formă românească"[88], e bazat, poate,

[86] Lucia Protopopescu, *Noi contribuții...*, p. 21.
Am utilizat anterior termenul „substituire", deoarece nu știu să fi întrebuințat vreunul dintre ei numele compus *Budai-Deleanu*. Acesta este deci o „creație" a istoriei literare.
[87] *Noi contribuții...*, p. 21—22.
[88] *Ibid.*, p. 21.

pe părerea autoarei că *Budai* ar fi de proveniență slavă[89], precum și pe numele „românizat" *Budescul*, corectat din *Budénul*, cu care semnează Prefața Lexiconului său românesc-nemțesc, rămas în manuscris[90]. Oricum, utilizarea numelui *Deleanu/Delian* de către scriitor este cu totul restrînsă. Adevăratul nume pe care îl utiliza era *Budai*, cu care apare și în registrele Universității din Viena („Ioannes Budai, valachus Hunyadiensis")[91] și în tot timpul ședерii sale la Lvov (1787 pînă la sfîrșitul vieții, 1820), sub forma *Buday*[92].

În urma cererii lui Aron Budai, notar și referent al consistoriului ortodox din Sibiu și secretar tezaurarial, frații Ioan și Aron Budai „sînt ridicați la rangul de nobili tran-

---

[89] Afirmația „Numele familiei — *Bud, Buda, Budea, Budoi, Budoiu* — foarte răspîndit, se întîlnește la români, avînd o etimologie slavă" (*ibid.*, p. 20) nu este exactă. Nu avem informații ca numele *Budoi(u)* să fi fost purtat de predecesorii lui Solomon Budai, tatăl scriitorului; autoarea declară că nu este cunoscut numele bunicului scriitorului (*art. cit.*, în „Limbă și literatură", V, 1961, p. 158). Formele *Budoi, Budoiu* (așa și în articolul citat anterior) sînt repetate greșit, în loc de *Budai, Budaiu*.

[90] Elena Stîngaciu, *Prefață la Lexiconul românesc-nemțesc*, în LR, IX, 1960, nr. 2, p. 46; vezi și Ion Budai-Deleanu, *Scrieri lingvistice*. Text stabilit și glosar de Mirela Teodorescu. Introducere și note de Ion Gheție, București, 1970, p. 181.

Trebuie însă menționat că în manuscrisul Lexiconului autorul apărea cu numele Ioan *Budai* (în titlul german: Johan Buday) (vezi Elena Stîngaciu, *art. cit.*, p. 36; Ion Gheție, *Opera lingvistică a lui Ion Budai-Deleanu*, București, 1966, p. 16), însă într-o contestație din 20 martie 1819, semnată *Joh. Buday*, adresată împăratului, scriitorul declară că Lexiconul urma să apară „unter dem Namen [sub numele] *Johann Delian* (Lucia Protopopescu, *Noi contribuții....*, p. 269, 279).

Deși se afirmă că el nu a semnat decît o singură dată cu numele *Delian* (Lucia Protopopescu, *ibid.*, p. 21), se pare că a utilizat acest nume și la școala din Blaj, căci de aceea Gheorghe Șincai îl menționează sub numele „Joannes Budai, alias Delean" (Samuil Micu, Gheorghe Șincai, *Elementa linguae dacoromanae sive valachicae*. Studiu introductiv, traducerea textelor și note de Mircea Zdrenghea, Cluj-Napoca, 1890, p. 116, 117). De altfel și cîțiva dintre frații săi apar în scripte cu numele *Delean*: *Delean* Nicolaus, Antonius *Delean* (Lucia Protopopescu, *Noi contribuții*, p. 21).

[91] Lucia Protopopescu, *ibid.*, p. 58.

[92] Vezi id., *ibid.*, p. 133.

Într-o scrisoare trimisă lui Gheorghe Asachi de către L. Lewandowski, soțul uneia dintre fiicele lui Ion Budai-Deleanu, numele scriitorului apare sub forma *Budai* (vezi Aurora Ilieș, *Gheorghe Asachi și manuscrisele lui Budai-Deleanu*, în „Studii și cercetări de bibliografie", II, 1957, p. 277). În scrisorile lui Gheorghe Asachi, adresate ministrului instrucțiunii, în legătură cu achiziționarea manuscriselor scriitorului, numele e redat sub formele *Buday* (*ibid.*, p. 280, 281, 282, 283) sau *Budai* (*ibid.*, p. 280).

silvăneni",[93] în anul 1820, așa cum rezultă și din actul de pensie pentru urmașii săi, în care scriitorul e numit „Landrath [consilier] Johann von Buday", iar soția sa: „Marianne von Buday"[94].

Antroponime în *-iu-*

Un mare număr de antroponime românești au un final omograf *-iu*, nu însă și omofon. Ele și după origine și după rostire se împart în mai multe categorii.

1. Cele mai vechi sînt de proveniență slavă, cu mențiunea că, așa cum am afirmat altă dată, este dificil a preciza limba sau limbile slave din care au pătruns în română și, de asemenea, calea lor de pătrundere, adică dacă ele sînt împrumutate în urma relațiilor, contactelor dintre români și slavi sau ca urmare a utilizării limbii slavone în biserica românească (vezi *On. rom.*, p. 26). Departajarea antroponimelor după originea lor este dificilă sau chiar imposibilă și din cauză că, în limbile slave (inclusiv în graiuri și în slavonele bisericești), corespondentele lor sînt identice sau foarte apropiate și criteriile după care ne orientăm (aria de răspîndire, vechimea împrumutării) în cazul cuvintelor comune sînt mai puțin sau deloc operante cînd este vorba de nume de persoane (*ibid.*, p. 25). De aceea unele antroponime românești trebuie raportate la cele corespunzătoare din două sau mai multe limbi slave (*ibid.*, p. 26).

În această categorie încadrez antroponimele românești care au corespondente slave, mai ales slave de sud (în primul rînd bulgărești și apoi sîrbocroate), foste teme în *-jo*, care au avut forma nominativului singular în *-o* după consoană palatală (inclusiv *j*), cu precizarea că această formă este secundară, deoarece, după consoană palatală, *o* s-a transformat în *e* încă în perioada slavă comună; forma respectivă este analogică: de exemplu, bg. *Bájo*, *Báčo*, după modelul *Báko*, *Báto*.

În română ele au avut și unele poate mai au funcțiune de hipocoristice, devenite supranume sau nume de familie.

---

[93] Lucia Protopopescu, *Noi contribuții...*, p. 179, 181.

[94] Id., *ibid.*, p. 294, 295.

Formele românești au la finală un *-u* care redă sl. *-o*[95]: Rom. *Baiu* nfam (DOR, p. 187), *Badiu* pren (Pașca, p. 167), ar. *Baliu* (DOR, p. 187), *Baniu*, fost nume de sat în Oltenia (DOR, p. 190), *Baniul* top *(ibid.)*, *Batiu* fost sat (DOR, p. 193), ar. *Beliu* (DOR, p. 198), *Bodiu* nfam actual, atestat și în DOR (p. 206) etc.: bg. *Bájo* nb (Ilčev), scr. *Bájo* nb (RJA), bg. *Bádjo* nb (Ilčev), bg. *Báljo* nb (Ilčev), bg. *Bánjo* nb (Ilčev), bg. *Bátjo* nb (Ilčev)[96], bg. *Béljo* nb (Ilčev)[97], bg. *Bódjo* nb (Ilčev).

Menționez că antroponimele românești respective au perechi terminate în *-a, -ea, -e, -u(l)* sau zero, cu care constituie microsisteme, ca și corespondentele lor slave (mai ales bulgărești): rom. *Baia, Baie, Bai; Badea, Bade, Badul,* (top) *Bad; Bala, Balea, Bale, Balu(l), Bal; Bana, Banea, Banu(l), Ban; Bata, Batul*[98]; *Bela* pren și top (DOR, p. 198), *Belea* nfam *(ibid.); Bodea* pren, *Bode, Bodul, Bod (ibid.)*: cf. scr. *Bája* nb, rus. *Baj;* bg. *Báda, Báde, Bádo;* bg. *Bála, Bálja, Bálo,* scr. *Bala, Balja, Bale;* bg. *Bána, Báne, Báno,* scr. *Bana, Bane,* pol. *Ban;* bg. *Báto,* scr. *Bata* (și top), *Báto*[99]; bg. *Béle* nb, *Bélo* nb (Ilčev), scr. *Bela* nb, *Bélo* nb (RJA); Ilčev îl înregistrează pe *Bóda* nf, dar îmi par normale și *Boda* nb, *Bode* nb, *Bodo* nb.

2. În altă categorie grupez antroponimele, cu funcțiune de nume de familie sau, eventual, supranume, care trebuie raportate la corespondentele ucrainene, derivate cu sufixele *-ov-* (după consoană dură) sau *-ev-* (după consoană palatală).

---

[95] Dacă *-o* al substantivelor comune slave reprezintă desinența, care nu a putut fi transmisă împrumuturilor românești, cărora le-au fost impuse desinențe românești, de origine latină (cf. bg. *grebl-o, sit-o* > rom. *grebl-ă, sit-ă*), în cazul numelor proprii situația este diferită, în sensul că se împrumută uneori — cum am arătat cu altă ocazie — numele întregi, fapt dovedit prin forme, existente în trecut (atestate documentar), dar și astăzi (*Baico, Dico* etc.) (vezi I. Pătruț, *Raporturi slavo-române în onomastică*, în *Actele Simpozionului de raporturi culturale, literare și lingvistice româno-iugoslave — Radovi Simpozijuma posvećenog rumunsko-jugoslovenskim kulturnim književnim i lingvističkim vezama. București, 21—25 octombrie 1976*, București, 1979, p. 456).

[96] Asupra etimologiilor propuse de St. Ilčev, pe care nu le accept, vezi I. Pătruț, *Relații onomastice slavo-române*, în CL, XX, 1975, nr. 2, p. 137 seq.

[97] Explicat de St. Ilčev din adj. *bel, bjal* „frumos, sănătos". Potrivit sistemului pe care-l susțin, antroponimul conține radicalul *Be-* sau *Bel-* (*On. rom.*, p. 23—24).

[98] Vezi I. Pătruț, *art. cit.*, în *loc. cit.*, p. 141 seq.

[99] Vezi id., *ibid.*

În ucraineană cu sufixele respective sînt formate *prizvyšča* (rus. „prozvišča", lat. „cognomina"), cu mențiunea că asemenea antroponime, din punct de vedere istoric, nu reprezintă totdeauna patronime, ci „posesivitatea" (căci, de fapt, derivatele în cauză sînt adjective posesive: V. *Petrov* syn „V. fiul lui Petru", V. *Ivanov* brat „V. fratele lui Ivan") etc. În unele graiuri ucrainene, printre care și sudice (deci apropiate românilor), precum și în limba literară, *-o-* și *-e-* din sufixele respective, în silabe nou închise (adică devenite închise după căderea ierilor finali), au evoluat în *i*. Și cum *-v* se rostește, în majoritatea graiurilor ucrainene, bilabial, sufixele respective au ajuns în stadiul *-iw*. Deci vechile forme *Petróv*, *Kólev* (derivat față de *Kolja*, hipocoristic al lui *Nykolaj*) au devenit *Petriv*, *Koliv*, rostite *Petríw*, *Kóliw*.

Asemenea forme au pătruns și la români, ca nume de familie sau supranume. Ele însă nu sînt ușor de identificat, din cauză că sînt asemănătoare sau chiar identice cu cele din categoria precedentă. Aspectul fonetic nu este concludent; adică: din moment ce acestea din urmă au un *-i-* provenit din *-o-* sau *-e-*, iar celelalte, de sub 2, au fost teme în *-jo-*, ne-am fi așteptat ca cele două grupe de antroponime să fi putut fi departajate, în majoritatea cazurilor, ținînd seama de acțiunea lui *j*, respectiv *i* asupra consoanei precedente; însă, așa cum s-a subliniat mai sus, multe dintre numele de sub **1** au forme noi, fapt dovedit de prezența unor consoane, ca (să menționez exemplele cele mai ilustrative) *t*, *d* înaintea lui *j* (cînd, după cum se știe, acestea au suferit palatalizări mutative în toate limbile și graiurile slave; cf. bg. *Bátjo*, *Bádjo*, *Bódjo*, vezi supra). De proveniență ucraineană pot fi nume de familie ca *Haiu*, rostit *Haiíu* (Ieud, jud. Maramureș) [100] (dintr-un ucr. *Hajív*, din radicalul *Ha-*, detașat din nume ca *Havrylo* + suf. *-j-* + *-ev-*), *Caliniciu* (Rozavlea, jud. Maramureș) [101] (< ucr. *Kalynyn-* + *-yč-* + *-iv-*).

3. O altă grupă de antroponime, nume de familie, în *-iu*, au origine neogreacă. Sînt cunoscute și răspîndite în Vechiul Regat, numeroase fiind îndeosebi în București.

Ele reprezintă forme de genitiv singular ale numelui patern (vezi Graur, *Nume pers.*, p. 84): Ἰωάννης Ἀνασ-

[100] Informator: E. Janitsek.

[101] Numele este purtat de o persoană al cărui strămoș a fost ucrainean. (Informator: E. Janitsek).

τασίου (Ιōάννēς Anastasíu = I. fiul lui Anastasios); Βασίλης Δημητρίου (Vasílēs Demētríu [rostit: Dimitríu] = V. fiul lui Demetrios); Κοσμᾶς Γεωργίου (Kosmas Geōrgíu = K. fiul lui Georgios).

Asemenea antroponime sînt numeroase la români: *Anastasiu, Dimitriu, Eftimiu, Gheorghiu, Grigoriu, Vasiliu* etc. Ele se rostesc în două feluri: unii, mai ales bucureștenii, le pronunță: *Anastasíu, Dimitríu* (deci: *-sí-u, -trí-u*); alții, cei mai mulți (după știrea mea): *Anastasiu̯, Dimitriu̯*. Formele din urmă sînt modelate după cele discutate sub 1.

4. Unele nume de familie reprezintă substantive românești de origine mai ales turcească: *Boiangíu, Hangíu* etc., dar și *Vizitíu* (substantivul omofon e de proveniență maghiară)[102].

5. Altă categorie e formată din numele de familie sau supranume (multe provenite din prenume ori din hipocoristice) avînd tema terminată în *-i̯-* (numeroase sînt derivate cu sufixe ca *-oi̯-, -ei̯-* etc.), cărora li s-a adăugat, grafic, un *-u*, probabil după modelul celor din categoria următoare. Aceste antroponime sau unele dintre ele apar, și în scris și în rostire, și fără *-u*: *Bărboi* (și sat, jud. Dolj)/*Bărboiu* (cf. *Barb, Barbu*), *Băloi*/*Băloiu* (și numele anterior al unui sat, jud. Vîlcea) (derivat față de *Bal, Balu, Bala, Balea*); *Botoi* (și sat, jud. Vaslui)/*Botoiu* (derivat față de *Bot, Bote, Botea, Botu*); *Budoi* (și sat, jud. Bihor)/*Budoiu* (derivat față de *Bud, Bude, Budea, Budu*), *Chiroi*/*Chiroiu* (și numele a trei sate, jud. Ilfov) (derivat față de *Chire, Chirea, Chiru*, înregistrate în DOR, p. 30); *Coroi*/*Coroiu* (și sate, jud. Neamț, Vaslui) (derivat față de *Cor, Cora, Coru*, consemnate în DOR, p. 248, 117); *Giuroi*/*Giuroiu* (și sat, jud. Vîlcea) (derivat față de *Giura, Giurea, Giuru*, existente în DOR, p. 66); *Brătei*/*Brateiu* (și sat, jud. Sibiu) (derivat față de *Brata, Brate, Bratea, Bratul*, existente în DOR, p. 215), *Berindei* (și sat, jud. Olt)/*Berindeiu* (derivate față de *Berinde* nfam, vezi supra) etc.

Situația acestor nume este, evident, aceeași cu a celor la care s-a adăugat un *-u* după alte consoane: *Drăgan*/*Drăganu, Ploieștean*/*Ploieșteanu* etc.

---

[102] Nu îmi sînt cunoscute nume de familie provenite din adjective românești în *-iu̯*, ca *cenușiu, gălbeniu, uscățiu*; ar putea însă exista supranume de acest fel.

Clasez aparte antroponimele care reprezintă substantive ce denumesc ocupații, derivate cu sufixele *-ar, -er*, regional *-ar*^{i}, *-er*^{i}. După aspectul sufixului, respectiv „literarizarea" sau nu a lui, antroponimele apar și după adăugarea unui *-u* (cu mențiunea că acesta reprezenta, uneori, articolul apelativelor respective) sub două forme: *Boariu/Boaru, Cădariu/Cădaru, Ciurdariu/Ciurdaru, Văcariu/Văcaru; Oieriu/Oieru* etc. (cf. și formele *Boar*/reg. *Boar*^{i}, *Oier/Oier*^{i} etc.).

6. Numeroase sînt antroponimele, cu funcțiune de nume de familie, terminate în consoană, cărora li s-a adăugat un *-iu*, probabil după modelul prenumelor de origine latină ca *Iuliu, Liviu, Silviu*: *Bariț/Barițiu*[103], *Bărnuț/Bărnuțiu*,

---

[103] De fapt, un pseudonim. Cărturarul semna cu chirilice Бърiц („Foaie literară", nr. 8/1938, p. 64; „Foaie pentru minte, inimă și literatură," nr. 26/1839, p. 205, 208; pe pagina următoare însă, într-o redare cu litere latine: *Baritz*); cu caractere latine: *Baritiu* („Foaie pentru minte...", nr. 13/1866, p. 99, 117, „Gazeta Transilvaniei", nr. 10/1871 [p. 2]). Contemporanii îi scriau numele diferit: în scrisorile trimise de Florian Aaron apare sub forma *Bariț* (vezi *George Bariț și contemporanii săi*. Vol. I. *Corespondența primită de la Aron Florian, August Treboniu Laurian și Ioan Maiorescu*. Ediție de Ștefan Pascu, Iosif Pervain, Ioan Chindriș și Titus Morariu. Coordonatori: Ștefan Pascu și Iosif Pervain, București, 1973, vezi fotocopiile între p. 48 și 49); în adresele formulate în română de către același: *Bariț* (p. 46, 47), în latină: *Baritz* (p. 37), în germană: *Baricz* (p. 45, 48); August Treboniu Laurian îi scria numele în adrese: (în română) *Bariț* (*ibid.*, p. 112), (în germană) *Baritz* (p. 114, 123, 125), în scrisori: *Baritiu* (fotocopia dintre p. 144 și 145); Ioan Maiorescu: în adrese, *Bariț* (*ibid.*, p. 212, 222), pe scrisori, și *Bariți* (p. 220, 223), corectat în *Bariț* (p. 228, 229).

În scris s-au impus ambele forme: *Bariț* (vezi *George Bariț și contemporanii săi, op. cit.*) și *Barițiu* (în *Istoria literaturii române*. II. *De la Școala Ardeleană la Junimea*, București, Editura Academiei, 1968, capitolul consacrat lui este intitulat: *George Barițiu*, p. 404. În Bibliografia de la p. 411—412 sînt cuprinse o serie de studii și articole în care numele scriitorului apare sub o formă sau alta).

Ce se poate spune despre accentuarea numelui *Bariț(iu)*? Întrebarea nu-mi pare de prisos, din moment ce sînt obișnuit cu forma *Bárif*, dar este cunoscută (cel puțin la Cluj-Napoca, unde un liceu și o stradă îi poartă numele) și varianta *Barițiu*.

Îndoiala în cazul de față este determinată de faptul că antroponimele de această structură (cf. *Manițiu, Onițiu*, derivate față de *Man, Manea, Manu; Ona, Onea, Onu*) sînt puține.

Numeroase însă sînt hipocoristicele în *-iț-ă(a)*. Derivarea de acest tip este vie, productivă: *Gheorghița, Ioniță, Nicoliță* etc. Pe considerentul că acestea sînt paroxitone, rezultă, cred, că și în *Bariț(iu)* și derivatele înrudite sufixul era accentuat. Menționez că la Șt. Pașca există un *Barițiu* nfam al unuia originar din Turda (p. 172).

Cipariu[104] etc.

Asemenea nume se rostesc, cum reiese și din notele anterioare, diferit: *Negrúț, Negrúțiu* sau chiar *Crețíu*. Moda s-a extins și asupra antroponimelor de diferite origini: *Chiș* (< ung. *Kis*)*/Chíșiu, Naghi* (< ung. *Nagy*)*/Naghíu* etc. (vezi Graur, *Nume pers.*, p. 97, 150).

[104] Se știe că numele real al filologului era *Țipar*. Așa îl și scriau, în multe cazuri, contemporanii. Astfel: Florian Aaron, vezi *George Barit și contemporanii săi*, p. 34, însă la p. 70: *Cipariu* [bis]; August Treboniu Laurian: *Țipariu, ibid.*, p. 109, 127, 162, 164, și *Cipariu*, p. 138, 193, 200; Ioan Maiorescu: *Țipar, ibid.*, p. 219, 221, 222, 228 etc., *Țipariu*, p. 256, 257, 258 etc. (*Cipariu*, în text latin, *ibid.*, p. 286, 287, 288).

Forma *Cipariu*, care s-a impus, se datorește deci grafiei.

III. TOPONIME FORMATE DIN ANTROPONIME

Prin analiza antroponimelor/toponimelor din această secțiune caut să aduc informații mai detaliate asupra unora dintre problemele discutate în capitolele precedente.

Densuș

Localitatea cu acest nume, din județul Hunedoara, este renumită mai ales prin cei trei *Densușeni*: Ovid, tatăl său Aron și fratele acestuia, Nicolae, precum și prin vechea biserică, monument de artă, datînd, după aprecierea acad. Virgil Vătășianu, de la sfîrșitul secolului al XIII-lea[1].

Originea toponimului este complicată de formele pe care le-a avut și le are și acum. Așezarea e atestată din secolul al XIV-lea: într-un document din 1360 apare, de două ori, sub forma *Domsus* (*Doc. Val.*, p. 147)[2], formă consemnată și într-un alt document, din același an: sacerdos olahalis ecclesie de *Domsus*, apoi sub alte variante: 1404 poss. *Domsos*, 1411 *Dampsus*, 1416 *Damsos*, 1426 *Dampsws*, 1430 *Dempses*, 1439 *Demsesh*, 1453 *Dompsos*, 1600 *Demses*, 1733 *Demsus*, 1750 *Dimbsus*, 1850 *Dimsus*, 1854 *Demsus*, *Dimșuș* (Suciu, I, p. 197).

În cunoscuta lucrare a lui Ovid Densusianu *Graiul din Țara Hațegului*, localitatea apare sub formele: *Densuș* (p. 4, 7, 8, 9, 13 etc.), *Dînsuș* (p. 94, 95, 96, 98 etc.); aceasta din urmă se găsește în partea care cuprinde texte adunate, deci pare a reda forma populară (deși nu are indicat accentul);

---

[1] Virgil Vătășianu, *Istoria artei feudale în Țările Române*, vol. I, Editura Academiei, 1959, p. 93.

[2] În nota 5 se adaugă: *Domsus*, astăzi *Demsus-Densuș*, la vest de Hațeg. Numele [*Domsus*, probabil] este un diminutiv maghiar de la *Domokos* [sic] „Dominic" *(ibid.)*. Referitor la formele *Domsus*, *Demsus-Densuș* vezi infra.

cealaltă, *Densuș*, reprezintă, probabil, o „literarizare"[3] (inexactă, vezi infra) a celei dintîi.

Numele oficial, după Unire, a fost *Demșuș*, apoi *Demsuș*[4] și, forma actuală, *Densuș*. La Suciu apar, ca nume românești, *Demsuș*, *Demșuș*, *Densuș*, *Dănsuș*, alături de ultima formă oficială a administrației austro-ungare *Demsus* (I, p. 197).

Forma actuală locală, dominantă este *Dénsuș*; în graiul vîrstnicilor apar și formele *Dînșuș* și *Dîmșuș*[5].

N. Drăganu a intuit corect că toponimul reprezintă un nume de persoană: „*Dămșuș* > *Dănsuș*, cf. *Domșa*" (*Românii*, p. 287), reproducînd, în continuare, atestarea documentară din 1360 (vezi supra): „Sacerdos olahalis de *Domsus*" *ibid.*). Atestarea documentară l-a derutat, căci nici una dintre cele două forme românești, menționate, ale toponimului nu poate fi raportată la *Domșa*.

Forma, bine aleasă, de la care a plecat N. Drăganu, *Dămșuș*, este, totodată, și cea a antroponimului, omofon. Numele reprezintă, prin urmare, un derivat, cu sufixul *-uș-*, de la tema *Damș-*, cf. *Damșa* nfam (atestat din Banat, vezi DOR, p. 3; cunoscut și mie, ca nume de familie; e posibilă și forma *Damșu*)[6].

Cum hipocoristicele cu sufixul *-uș-* (încă viu) au accentul pe finală[7], înseamnă că forma veche, adică prima, a toponimului a fost *Dămșúș*. Ea este cea redată în documente, unde atestările conțin grupul *-ms-* (rostit *-mș-*). În ele însă, în aproape toate, vocalismul este divergent, fie din cauza armoniei vocalice, proprii limbii maghiare (vezi supra; cf.

---

[3] Cartea lui O. Densusianu a apărut în 1915, iar materialul a fost cules cu doi ani înainte (vezi p. VI), deci nu se poate vorbi de o formă oficială românească, înainte de Unire.

[4] Vezi *Recensămîntul general al populației din 29 decemvrie 1930*, vol. II, București, 1938, p. 228; *Indicator alfabetic al localităților din Republica Populară Română*, București, 1956, p. 237; *Indicat. loc.*, p. 127: „*Demsuș* — veche denumire a satului *Densuș*, com. Densuș, jud. Hunedoara".

[5] Într-o emisiune televizată, în anul 1970, informatorii din localitate interogați au declarat că sînt din *Dénsuș*. Forma *Dînșuș* e înregistrată de Viorel Bidian în cursul anchetei pentru *Noul atlas lingvistic român, pe regiuni — Transilvania*; notată și de Dumitru Loșonți, care a adăugat că locuitorii se numesc: *dînșușéni*. Forma *Dîmșuș* mi-a fost comunicată de Elena Stoicovici (profesoară în Densuș), cu precizarea că localnicii tineri își zic *densușéni*.

[6] Cf. derivate cu același sufix *-ș-* (vezi *On. rom.*, p. 59—64): *Bucșa—Bucșă—Bucșe(a)*, *Perșa—Perșu* etc.

[7] Cf. *Petrúș* (ALR, s.n., vol. V, h. 1516/728), *Pavelúș* (*ibid.*, h. 1518/705), *Gavrilúș* (*ibid.*, h. 1534/157, 987).

formele: *Domsos*, care s-ar citi Domșoș; *Demsesh*, *Demses* = Demșeș), fie din cauza greșelilor grafice, existente și în privința consonantismului (în cazul de față: apariția unui *-p-*: *Dampsus*, *Dampsws*, *Dempses* — sau *-b-*: *Dimbsus*, vezi supra).

Transformarea *-mș-* > *-nș-*, motivată fonetic, ne întîmpină în formele *Densuș*, *Dînșuș* (vezi supra; cf. și numele colectiv *dînșușéni*, menționat). Prezența lui *s* în diferitele variante, *Dănsuș*, *Dînsuș*, *Densuș* (vezi supra) se datorește disimulării: *ș—ș* > *s—ș*[8].

Un fenomen ulterior este deplasarea accentului pe prima silabă[9], ca o „noutate" [10], care s-a impus și tinde să se generalizeze. Accentuarea veche, pe finală, este susținută de închiderea vocalei *a*, din silaba întîi, în *ă (Dămșuș, Dănsuș)* și apoi în *î (Dînsuș)* (vezi supra).

De remarcat că accentuarea nouă s-a impus și în forma (cu fonetism vechi) *Dînșuș* (< *Dînșús* < *Dămșús*).

Numele oficial actual *Densuș* (cu *-e-*) continuă formele precedente: *Demsuș* și *Demșuș*[11], aceasta din urmă reproducînd ultima denumire maghiară *Demsus* (vezi supra) (rostită *Démșuș*), care, de fapt, redă (cu substituirea lui *-ă-* sau *-î-*; vezi supra) forma românească *Dămșuș* sau *Dîmșuș*.

Pian

Două localități din județul Alba poartă numele oficial *Pianu de Jos* și *Pianu de Sus*, comuna *Pianu*; ele sînt unități distincte (și ca vechime, vezi infra), de aceea determinantele *de Jos*, *de Sus* sînt necesare pentru identificare[12].

---

[8] Deși hipocoristice avînd grupul *-ms-* sau *-ns-*, formate cu sufixul *-s-* (vezi *On. rom.*, p. 55—58), de la tema *Dam-* sau, eventual, *Dan-* (cf. numele *Dan*, *Danu*) sînt posibile (deci **Damsa*, **Damsu*; **Dansa*, **Dansu*), dar mie necunoscute, consider că, în cazul de față, formele cu *-ms-* (*Demsuș*, vezi supra), *-ns-* (*Dănsuș* etc., vezi supra) sînt secundare.

[9] Din faptul că O. Densusianu nu a notat niciodată accentul toponimului, rezultă, cred, că n-a auzit decît forma oxitonă (care îi părea normală), căci altfel accentul ar fi fost marcat: cf. *Măgúra* (ter) (*Graiul....*, p. 64), *Róvina*, *Scóruta* (*ibid.*, p. 65), *Stráuńile* (*ibid.*, p. 66).

[10] Vezi discuția asupra cazului *Parîng*/*Párîng* (*On. rom.*, p. 141—143.

[11] *e* nu poate fi vechi, căci, de era, l-ar fi palatalizat pe *d* precedent (vezi O. Densusianu, *Graiul...*, p. 32—34; texte: p. 940 seq.).

[12] În lucrarea lui Bazil Gruia, *Blaga inedit: amintiri și documente* (Cluj-Napoca, 1974), localitatea cu care Blaga a avut, prin rudele sale

Apar atestate documentar sub diferite forme, datorită și scribilor străini; dintre ele voi reproduce doar cîteva, căci unele sînt evident greșite, iar altele inutile pentru stabilirea originii toponimului.

Cel dintîi atestat este Pianu de Jos: 1309 plebanus de *Peyn, Pen,* 1310 terra *Pyen,* 1340 villa *Pien,* 1567 *Pijén,* 1733 *Szász-Pián,* 1750 *Szász Pien,* 1850 *Pianu de zsosz, Deutsch Pien,* 1854 *Szász-Pián, Deutsch-Pian, Pianul de Jos* (Suciu, II, p. 42). Celălalt este consemnat numai de la sfîrșitul secolului al XV-lea: 1488 *Blechis* [Walachisch „românesc"] *pen,* 1508 *Blechis penn,* 1733 *Oláh Pián,* 1850 *Pianu de Szusz, Walachisch Pien,* 1854 *Oláh-Pián, Wallachisch-Pian, Pianul de Sus* (Suciu, II, p. 42)[13].

Szász „săsesc" și *deutsch* „german" din numele Pianului de Jos (vezi supra) au numai funcțiune distinctivă, în opoziție cu *oláh/walachisch* „românesc", determinante ale Pianului de Sus (vezi supra), căci numărul sașilor din Pianu de Jos a fost și este redus în comparație cu cel al românilor[14].

Numele popular, local, al toponimului este *Kiián* (cele două așezări se găsesc în aria palatalizării labialelor) sau (în afara ariei respective) *Piián.* Numele colectiv al locuitorilor: *kiienár*[1]*/piienár*[15]; cf. *Pienaru* nfam actual. Forma bisilabică, autentică, a numelui[16] e confirmată și de atestările cu grafie maghiară: *Szász-Pián, Oláh-Pián* (vezi supra).

Pentru etimologia toponimului nu voi lua în considerare forma, oficială, cu *-u* (*Pianu,* vezi supra) și nici explicarea lui din sl. *pěna* „spumă", propusă de Gustav Kisch[17], inacceptabilă fonetic, cum a remarcat Kniezsa Istvan (p. 251/3).

După părerea mea, localitățile poartă un nume de persoană, format cu sufixul *-an-,* prezent în multe derivate de

---

apropiate, strînse legături apare cu numele *Pianul de Jos* (p. 13, 39, 42). De fapt, forma aceasta (în *-ul*) este cea corectă (vezi supra, p. 39). Notez că și denumirea comunei (fără determinant) e *Pianu* (vezi supra), în loc de *Pian.*

[13] Dacă atestările vechi, fără determinant, au fost corect localizate de Coriolan Suciu, care le-a atribuit Pianului de Jos (vezi supra), atunci la aceeași așezare se referă și: 1310 *Peyn* (*Doc. Val.,* p. 50), 1340 *Pien* (*ibid.,* p. 84).

[14] La recensămîntul din anul 1900, din cei 1704 locuitori ai Pianului de Jos 1312 erau români (vezi Moldovan—Togan, p. 134); în Pianu de Sus, din 2145 de locuitori erau români 2126 *(ibid.).*

[15] Forme comunicate de Mircea Zdrenghea și Ion Roșianu.

[16] La Cugir, jud. Alba, am auzit, în vorbirea allegro, și forma *Pi(i)án.*

[17] În *Siebenbürgen im Lichte der Sprache,* Sibiu, 1929, p. 18.

la teme antroponimice (cf. *Lupan, Todoran* etc.). Tema *Pii̯-* e detașată dintr-un antroponim ca *Pia*, atestat ca nfam *(Pi̯a)*, în Turnu Ruieni, jud. Caraș-Severin[18], ca nume de munte (apreciat, în DOR, ca formă abreviată din *Olimpie* sau *Alipie*, ambele nelocalizate, p. 122)[19], sau de la *Piu* (probabil: *Pi̯u*) nb, înregistrat în DOR, s.v. *Piu* „cuvînt onomatopeic și subst. « țurcă » [?]; cf. *piu* subst." [?] (p. 348); cf. der. *Piescu* nfam (DOR, p. 122).

Consider că numele respective românești, *Pia* și *Piu*, trebuie raportate la bg. *Pija*, consemnat numai ca nume feminin (Ilčev) și, mai apropiate de prezenta discuție, *Pijánkov* nfam, *Pijánski* nfam (Ilčev), pe care le analizez (altfel decît lingvistul bulgar): *Pij-an-k-ov, Pij-an-sk-i*. Rom. *Piu* se pare că are corespondent scr. *Pijo* sprn (RJA).

Și în cazul cînd existența unui *Pijan*, în bulgară sau sîrbocroată, va fi confirmată, *Pi̯án* poate fi derivat românesc (sufixul *-an-*, încă viu, a fost productiv), chiar dacă *Pi̯a, Pi̯u* (poate va fi atestat și un *Pi̯e*) au fost nume rare.

Cluj

Apare atestat de la sfîrșitul secolului al XII-lea: (sub formă adjectivală latinizată) 1173 *Clusiensis*, 1183 *Culusiensis* (vezi Drăganu, *Românii*, p. 437), apoi: 1201 *Kulus (ibid.)*, 1213 castrenses de *Clus*, castrum *Clus*, 1214 ioubagiones ecclesie de *Clus*, 1229 ioubagiones castri *Clus*, 1235 civis *Clusiensis*, 1275 villa *Clwsvar*, 1280 *Culuswar*, 1282 villa *Kuluswar*, 1297 *Cluswar*, 1299 *Klusuar*, 1313 *Clusvar*, 1315 *Clusuar*, 1317 *Kolosuar*, 1322 *Koloswar* etc. (Suciu, I, p. 158)[20].

Toponimul românesc nu poate fi explicat dintr-un vechi sau medio-lat. *clusa* „închizătură, strîmtură"[21], din punct

---

[18] Notat de Nicolae Mocanu, vezi *Noul atlas lingvistic român pe regiuni — Banat. Date despre localități și informatori*, Editura Academiei, 1980, p. 107.

[19] *Pia* apare și ca hipocoristic de la *Olimpia*, nume mai nou la noi (vezi Christian Ionescu, *op. cit.*, p. 223).

[20] O listă a vechilor atestări și, totodată, o grupare a lor după forma grafică (întocmite de Márki S.) se găsesc la Drăganu, *Românii*, p. 437.

[21] Referitor la originea toponimului, vezi și acad. Ștefan Pascu, în *Istoria Clujului*, [Cluj-Napoca], 1974, p. 68—69.

de vedere fonetic (vezi Drăganu, *Românii*, p. 439), şi nici prin intermediul germ. *Klus*, *Klause* „închidere, strîmtoare", tot din cauze formale, dar şi din motivul că nu dispunem de dovezi pentru prezenţa germanilor la Cluj înainte de anul 1235 (vezi Drăganu, *Românii*, p. 440)[22]; de fapt, formele germane sau germanizate ale toponimului — conţinînd componenţii *Klus-/Klause-* (vezi supra) + *-burg* — sînt consemnate numai din secolul al XIV-lea: 1348 *Clusenburg*, *Clusenvrg* [sic], *Clusenberch*, 1405 *Clausenburk*, 1408 *Clausenburg* etc. (Suciu, I, p. 158).

Toponimul *Cluj* nu provine din *Kluš* „hipocoristicul slav al lui Nicolaus", cum credea N. Drăganu (*Românii*, p. 440, unde e notat *Cluš*), din care nu se poate explica formal (*-ş* nu avea de ce să se sonorizeze, în *j*[23], cf. şi ung. *Kolozsvár: -zs-* = rom. *j*), ci dintr-un antroponim românesc, rar, dar existent şi astăzi: *Cluj* nfam (DOR, p. 119, s.v. *Nicolae*, deoarece autorul acceptă etimologia propusă de N. Drăganu, cf. supra); cf. der. *Clujer* nfam (vezi p. 88).

Un asemenea nume, *Cluj*, ne trimite la hipocoristicele slave formate cu sufixul *-ž-* (vezi *On. rom.*, p. 24), însă o atare formă *(Kluž)* nu îmi este cunoscută în limbile slave. Radicalul *Klu-* apare, însă în derivate cu alte sufixe: bg. *Klušáncev* nfam (fără nici o indicaţie pentru localizare, considerat de St. Ilčev că ar proveni „probabil din **klušánec* 'din oraşul *Kluž* din România'" — părere inacceptabilă), analizat *Kluš-an-c-ev*, presupune deci existenţa unui *Kluš/Kluše*, format din radicalul *Klu-* + sufixul *-š-*. Un antroponim corespunzător a existat şi în sîrbocroată: cf. *Klušić (Klu-š-ić)* nfam (RJA), *Klušik (Klu-š-ik)* nfam (LPSRH); în rusă: cf. *Klušin (Klu-š-in)* nfam (Tupikov, p. 573). Radicalul *Klu-* apare şi în componenţa altor hipocoristice:(cu suf. *-ch-*)

---

[22] Thomas Nägler crede că aşezarea saşilor în Cluj a avut loc mai probabil în secolul al XIII-lea decît în al XII-lea (*Aşezarea saşilor în Transilvania*, Bucureşti, 1981, p. 211).

[23] Cf. toponime, provenite din antroponime, cu *-ş* păstrat ca atare: 1360 *Domsus*, 1404 *Domsos* (Suciu, I, p. 197) = *Densuş*, comună, jud. Hunedoara (vezi supra); 1527, 1534 *Dragos*, 1588, 1601, 1632 *Dragus*, 1733, 1854 *Dragus* = *Drăguş*, sat, jud. Braşov (Suciu, I, p. 210). Este adevărat că în documente *j* apare uneori notat prin *s* = *ş*, problemă de grafie maghiară: cf. 1314 *Suk*, 1320, 1329 *Suuk*, 1343 *Swk* (Suciu, I, p. 319) — atestări ale localităţii *Jucu de Mijloc*, com. *Jucu*, jud. Cluj; vezi *On. rom.*, p. 115; vezi infra: *Dej*, *Boj*, *Blaj*.

pol. *Kluch* nfam (SSNO), *Kluchno (=Klu-ch-n-o) (ibid.)*; (cu suf. *-k-*) pol. *Kluk* nfam *(ibid.)*, *Kluka (Klu-k-a)* nfam *(ibid.)*, *Klukowski (Klu-k-ov-sk-i)* nfam *(ibid.)*, rus. *Kluksovič (Klu-k-s-ov-ič)* nfam (Tupikov, p. 573) etc.

Care este proveniența acestui radical *Klu-*? După cum se știe, în majoritatea hipocoristicelor slave radicalul reprezintă un segment inițial al numelui (vezi *On. rom.*, p. 17 seq.). Nu cunosc însă antroponime slave „întregi" începătoare cu grupul *Klu-*.

Există însă și un alt procedeu (mai puțin frecvent decît cel menționat): din radical ce reprezintă un segment median. Astfel, Valentin Putanec aduce exemple de astfel de hipocoristice croate: *Koca (Ko-c-a)* < Nikola, *Toka (To-k-a)* < Svetozar, *Staško (Sta-š-k-o)* < Anastazije etc. (LPSRH, p. X)[24]. Putem, prin urmare, căuta radicalul *Klu-* în nume ca cel menționat, *Mikluš* (LPSRH); cf. der. *Mikluševac (Mikluš-ev-ac)* nfam (LPSRH), *Miklušević (Mikluš-ev-ić)* nfam (*ibid.*; RJA), *Mikluševci (Mikluš-ev-c-i)* (pl.), nume de sat (RJA).

Forma documentară *Clus* (din anii 1213, 1214, 1229, vezi supra) redă numele românesc. Vechi sînt și formele maghiarizate, prin adăugarea unui *vár* „cetate", prin epenteza unei vocale spre înlăturarea grupului inițial *kl*: 1275 *Clwsvar*, 1280 *Culuswar*[25], 1317 *Kolosuar* (vezi supra)[26].

[24] La primul dintre hipocoristice, *Koca*, autorul adaugă: „poate fi și de la *Konstantin*, *Kosta*" *(ibid.)*. Și la alte hipocoristice radicalul poate fi raportat la alte nume începătoare cu segmentul respectiv (de exemplu: *To-* din *Toka*, vezi supra, poate proveni și din *Todor*), important însă este aici că autorul cunoaște existența lui *Toka* — hipocoristic față de *Svetozar*.

[25] Părerea lui Kniezsa István, conform căreia toponimul maghiar (menționează forma, din anul 1275, *Culusuar*) provine din sl. *kluž* — inexistent — , iar acesta din mhd. *kluse* 'Klause' (p. 228/75), se dovedește neîntemeiată.

[26] Numele localității, din comitatul Vas (Ungaria), notat de Kniezsa István *Kolozsvár* (vezi *Pseudorumänen in Pannonien und in den Nordkarpaten*, II, în „Archivum Europae centro-orientalis", II, p. 110—112), se pare că are forma *Kolosvár* (vezi Drăganu, *Românii*, p. 438; și la Moór Elemér, în articolul citat de Kniezsa István, apar două forme: *Kolozsvár* și — cu grafie germanizată — *Kollosch*, vezi *Zur Siedlungsgeschichte der deutsch-ungarischen Sprachgrenze*, I, în „Ungarische Jahrbücher", IX, 1929, fasc. 1, p. 50), existent și în comitatul Zala. Primul component al acestui toponim este deci *Kolos-* (= *Koloș-*), pe care N. Drăganu îl raportează, pe bună dreptate, la alt hipocoristic slav: *Kloš* (*Românii*, p. 438), format deci tot cu sufixul *-š-*, dar de la alt radical, *Klo-*: cf. pol. *Klosza/Kłosza* nfam, (cu suf. *-(e)k-*) *Kloszek/Kłoszek*, *Kloszko/Kłoszko* nfam

Numele german, pornind din cel românesc, a ajuns, poate și prin etimologie populară, la formele *Clusenburg, Clausenburg* etc. (vezi supra; forma actuală: *Klausenburg*); partea întîi a toponimului este apropiată de germ. *Klause* „închidere, strîmtură".

Dej

Numele localității este atestat din vechime: 1214, 1351 *Dees*, 1406 *Des*, 1601 *Deés*, 1854 *Dées*, *Deesch*, 1808 *Dgyes*, 1850 *Gyes*; 1261 *Deeswar*, 1290 *Deesvar*, 1291 *Deswar*, 1315 *Deesuar*, 1333 *Desuar* etc. (Suciu, I, p. 195); ultimele forme oficiale înaintea primului război mondial: *Deés*, *Dés*; forma germană: *Desch (ibid.)*. Localitatea s-a numit deci, oficial, și *Désvár* (*-war*, *-uar*=ung. *vár* „cetate"). Atestările din 1818 și 1850 redau, cred, forma locală românească *D'ej (dgy-*, *gy-*=*d')*.

Și forma maghiară avea un *-ž-*, redat, în trecut, prin *s*, ca și în multe alte toponime[27] (grafie care s-a menținut, prin tradiție, pînă în zilele noastre); numele de familie, obișnuit, ung. *Dézsi* (= Dejean) confirmă existența lui *ž* și în toponim.

N. Drăganu, deși reproduce formele înrudite *Dejul*, pîrîiaș în județul Vrancea, *Dejoiul*, deal și pădure în județul Vîlcea, *Dejești*, sat în județul Olt, afirmă că toponimul *Dej* „derivă din n[umele de] per[soană] *Deš* (și *Dešo*, *Deša*, *Desjo*, *Desja*, *Desoje* etc.) [h]ipocoristicul lui *Desimir*, *Desislav* [...]" (*Românii*, p. 442).

Fonetismul formei românești, ca și al celei maghiare, ne trimite la un antroponim, existent la români, *Dej* nb (DOR, p. 44, s.v. *Disiderie* [sic]), nfam (DNFR), alături de *Deja* (DOR, p. 44), *Deju* nfam (*ibid.*; DNFR); cf. der. *Dejica* nfam actual; *Dejoi*, sat, jud. Vîlcea; *Dejești*, sat, jud. Olt.

Părerea că *Dej* este „același cu *Deju*" (DNFR), care e „același cu *Dejeu*, adaptat la sistemul fonologic românesc" (*ibid.*), iar acesta provine din ung. *Dezső (ibid.)* — etimologie existentă și în DOR, p. 44 — se cere analizată. Dacă

(SSNO); rus. (cu suf. *-d-*) *Kloda* nfam (Tupikov, p. 189, s.v. *Koloda*), (cu suf. *-k-*) *Klok* nfam, (cu suf. *-č-ok-*/*-č-k-*) *Kločok* nfam, *Kločko* nfam (*ibid.*, p. 182).

[27] Vezi supra, s.v. *Cluj*.

din ung. *Dezső* poate fi explicat *Dejeu*, acesta prin nici un fel de „adaptare" nu s-a putut modifica în *Dej*, *Deju* și *Deja*. Bg. *Deža* nf (a cărui origine românească, propusă de Ilčev, e îndoielnică), scr. *Deže* nfam (LPSRH), derivatele scr. *Dežek (Dež-ek)* nfam *(ibid.)*, *Dežev (Dež-ev)* nfam (RJA), *Deževa (Dež-ev-a)*, rîu și munte, *Deževci (Dež-ev-c-i)*, *Deževice (Dež-ev-ic-e)*, nume de sate *(ibid.)*, determină raportarea antroponimelor românești menționate, *Dej*, *Deju*, *Deja*, spre limbile slave de sud.

Boj

Numele oficial al satului aparținînd comunei Cojocna, jud. Cluj, este *Boju* (cu *-u*, ca și alte localități din aceeași regiune: cf. *Feleacu*, *Jucu*, jud. Cluj); numele popular însă este *Boj*. Așezarea e atestată de la începutul secolului al XII-lea: 1214 villa *Boscu* (cu grafie greșită), 1346, 1392, 1461 *Bos*, 1411, 1449, 1733, 1854 *Boos*, 1440 *Boz* (Suciu, I, p. 92). Rezultă că forma oficială românească, de odinioară, *Boș*, a reprodus, grafic, ca și în alte cazuri (cf. supra, s.v. *Dej*), pe cea oficială maghiară (vezi Moldovan—Togan: *Boș*, ung. *Bos*)[28]. Forma românească autentică a avut totdeauna un *-j*, după cum dovedește și numele colectiv al locuitorilor: *bojeni* (sg. *bojan*; cf. și *Bojan* nfam obișnuit). De altfel și numele maghiar este rostit *Bózs* (cf. adj. *bózsi* „din Boj").

Kniezsa István (p. 228/83) presupune că toponimul s-a format dintr-un nume de persoană, pe care-l raportează la un *Bus* (rostit, probabil, *Buș*) din faimosul Váradi Regestrum (Regestrum Varadinense). Și eu cred că ne aflăm în fața unui antroponim, însă omofon: *Boj* (de aceeași structură cu *Dej*, vezi supra). Într-adevăr sînt înregistrate la români formele paralele *Boje* nb, *Boja* nb (DOR, p. 24), precum și derivate: *Bojan* pren, *Bojică*, *Bojilă* (și sat, jud. Iași), *Bojoiu* (și sat, jud. Dolj) (cf. DOR, p. 24).

---

[28] Despre cazuri similare vezi Pătruț, *Studii*, p. 213 seq.

Adaug că un sat înglobat municipiului Hunedoara are și acum forma oficială *Boș*, deși localnicii îl numesc *Boj* (informator: Viorel Bidian), avînd atestări asemănătoare celor reproduse mai sus pentru *Boj*, jud. Cluj: 1358 *Bosy*, 1482 *Bos*, 1486, 1496 *Boos*, 1521 *Booz* etc. (Suciu, I, p. 97); ultima formă a administrației austro-ungare: *Bós (ibid.)*.

În DOR toate aceste nume sînt grupate s.v. *Boje* „vocativ < sl. Богъ" [sic] (p. 24)[29]. De fapt trebuie să avem în vedere: bg. *Božo* nb (considerat de Ilčev ca formă masculină pe lîngă *Bóža* nf, pe care-l explică din adjectivul *bóža* „sortită lui Dumnezeu" [sic]); scr. *Bóža* nb, *Bože* nb, *Bóžo* nb (cf. der. *Bòžan* nb, *Bòžana* nf) (RJA); cf. rus. (derivate) *Božko (Bož-k-o)* nb (Tupikov, p. 57), *Boženok (Bož-en-ok)* nfam, *Božin (= Bož-in)* nfam, *Božkevič (= Bož-k-ev-ič)* nfam (*ibid.*, p. 482); pol. *Boż* (grafiat *Boz*) nb (SSNO, s.v. *Bosz/Boż*).

Mă refer deci la hipocoristice slave formate cu același sufix *-ž-* (vezi supra, s.v. *Cluj*), de la un radical *Bo-*, detașat din nume ca bg., scr. *Bogoljub*, bg., scr. *Bogomil*, bg., scr. *Bogoslav* (Ilčev, RJA), sau la hipocoristice provenite prin „trunchiere" (vezi *On. rom.*, p. 23), din antroponime ca bg., scr. *Božidar* (Ilčev, RJA), bg. *Božimir* (Ilčev).

Blaj

Antroponimul *Blaj* apare și astăzi, dar, pe cît știu, numai ca nume de familie. E înregistrat însă în documente, ca nume unic, chiar cu funcțiune de prenume. Astfel, într-o „tălmăcire din uric vechi sîrbăsc de la Alexandru voievod, scris pe pergament, în Suceavă", în anul 1410: „și fratele său *Blaj* și Iacobu" (DRH, A, I, p. 40). Aceeași persoană e consemnată într-un document din anul 1434: „această adevărată slugă și boier al nostru credincios, pan Blaj" (Блажь) (*ibid.*, p. 175). În două documente din Țara Românească e înregistrat un *Blaj*: 1512 виноградъ Блажѕ

[29] Vezi și DNFR, unde *Boje* e urmat de etimologia „sl. *Boža* sau *Božo*, cu înlocuirea vocalei finale prin *-e* [?]. Cf. rus. *bože* « doamne ! »". De fapt, *Bože* există în limbile slave (vezi infra); a existat și în bulgară, după cum dovedește *Bóžo* (menționat), formă ulterioară lui *Bože*. Nu e de înțeles, apoi, de ce *Bojescu* e explicat din „bg. *Božo*, cu suf. rom. *-escu*; există, probabil, și un *Boju*, neatestat încă" (DNFR). Bineînțeles că atașarea sufixului românesc unui nume bulgăresc nu este posibilă. Întrucît însă *Bojescu* e derivat din tema *Boj-*, pentru proveniența lui e la fel de potrivit *Boje*, ca și *Boja* (neînregistrat în DNFR; vezi supra), ca și *Boju*, posibil, chiar dacă nu e atestat, ca și *Boj*, după care s-a numit localitatea. La oricare dintre acestea (*Boje* etc.) poate fi raportat și *Bojoi(u)*, nu la sl. *Božoje* (ca în DNFR), din care, fonetic, nici nu poate fi explicat (cf. rom. *Blagoie*: scr. *Blagoje*).

Черномꙋ (DRH, B, II, p. 220) „via lui Blaj cel Negru" (*ibid.*, p. 222) (vezi *ibid.*, p. 113, 115). Funcțiunea de hipocoristic (prenume) este confirmată în PMB, unde apare alături de alte nume masculine și feminine: Помѣни Господи дышѧ рабь своихъ: Анна, Саломїѫ, Доума, Маріѫ, Петра, Данчюла, Анна, Блажа, Іωаннь [...] (p. 73/9—10) [în traducere] „Pomenește Doamne sufletul robilor tăi: Ana, al Salomiei, Duma, al Mariei, al lui Petru, al lui Danciul, al Anei, al lui *Blaj*, Ioan" [...] (*ibid.*, p. 111/24—26)[30].

Numele apare și sub forma *Blaje* (DOR, p. 172, s.v. *Vlasie* [sic]), *Blaja* (*ibid.*; vezi supra, în notă). Formele *Blaj*, *Blaje*, *Blaja* și *Blaju* (vezi infra) — care se comportă ca alte numeroase nume înrudite direct cu cele slave — fac improbabilă proveniența lor din ung. *Balázs*, susținută de N. Drăganu (*Românii*, p. 441: *Blasius* > ung. *Balázs* > rom. *Blaj*).

Antroponimele românești *Blaj*, *Blaje*, *Blaja*, *Blaju* au forme corespondente în limbile slave: bg. *Bláže* nb, *Blážo* nb (considerat, inexact, de Ilčev ca formă modificată de la *Blago*, *Blagoj*); scr. *Blā̂ž* nb, *Bláža* nb (RJA: hipocoristice de la *Blažimir* și *Blagomir*), *Bláže* nb (RJA: hipocoristic de la un alt [sic] *Blaž*), *Blážo* nb (RJA: hipocoristic de la *Blažimir*).

Cred că localitățile *Blaj*, jud. Olt, *Blaja*, sat, jud. Satu Mare, și *Blaju*, sat, jud. Argeș, poartă nume de persoane.

---

[30] Am optat pentru accepțiunea din traducerea lui Damian P. Bogdana formei Блажа, deci ca genitiv-acuzativ; în textul respectiv apar, în asemenea situație, pe de o parte, nume bărbătești în forme identice cu nominativul: Іωаннь, Ивань, Влад (*ibid.*, p. 73/10—11), alături de altele, la genitiv-acuzativ: Петра, Данчюла (*ibid.*, p. 73/10), pe de alta, nume feminine la acuzativ: Саломїѫ, Добрицѫ, Мъгдълинѫ, alături de nominative (cu funcțiune de acuzativ): Анна (de patru ori, în „zaceala" respectivă, p. 73/9—12), Маріа (*ibid.*, p. 73/12; vezi supra: Маріѫ). Dacă la unele nume nu avem îndoieli asupra sexului, în altele diferențierea e dificilă: cf. Влад и Стана (*ibid.*, p. 73/11; în traducere: „Vlad și Stana", *ibid.*, p. 111/27); Воина, Стана, Радꙋл (*ibid.*, p. 73/5; în traducere „Voina, Stana, Radul", *ibid.*, p. 111/20); Добра, Стань, Жоуржѧ (*ibid.*, p. 73/1; în traducere: „[și soția lui] Dobra, Stan, Jurjia" [recte: Jurja], *ibid.*, p. 111/ 16); cf. Станѫ (acuzativ, *ibid.*, p. 62/8). Cu toate acestea, consider că Блажа poate fi formă de genitiv-acuzativ al unui nume de bărbat *Blaj*, dar nu am argumente împotriva altor două posibilități: *Blaja* nb (atestat ca atare, vezi DOR, p. 172, s.v. *Vlasie* [sic]) și chiar *Blaja* nf.

Numele orașului *Blaj* e atestat din secolul al XIII-lea: 1271 terra seu villa Herbordi vaivode, 1313 terra *Blasii* filii Herbordi, 1332 sacerdos de villa *Blasii*, sacerdos de villa *Blasy*, 1346 *Balasfalva, Balaschfalwa, Balasfalwa* etc. (Suciu, I, p. 84). Într-un document din 1351 citim: „Ladislaus et Johannes, filii *Blasii*, et Andreas, filius Herbordi de *Balasfolwa*" (DRH, C, X, p. 11; *ibid.*, p. 12: „Ladislau și Ioan, fiii lui Blasiu, și Andrei, fiul lui Herbord de Blaj"). Se pare că *Herbordus*, pomenit la 1271 (vezi supra: terra seu villa Herbordi) și la 1351, reprezintă aceeași persoană. Dar *Blasius*? Este cel înregistrat la 1313 (vezi supra: terra *Blasii*) același cu cel din documentul de la 1351? (În acest caz Andreas îi era frate.) E posibil deci ca localitatea consemnată la 1271 ca aparținînd lui Herbordus (care era "vaivoda") să fi primit numele lui *Blasius*, căruia i-a fost dăruită de tatăl său. Cum vor fi rostit localnicii acest nume? Nu este exclus ca ei să-l fi apropiat sau identificat cu *Blaj*, nume care le era cunoscut.

Homor, Humor

Dintre etimologiile lui *Humor* < *Homor*, înregistrate la Iordan, *Top. rom.*, p. 60 (vezi supra, p. 16) — la care se adaugă cele ale lui S. Pușcariu (DR, III, p. 675: ung. *hamar* „iute, repede") și N. Drăganu (*Românii*, p. 461: „ung. *hamar* sau n. pers. *Omor*") — rețin alternativa a doua propusă de Drăganu, însă ușor modificată.

Forma veche este *Homor*, numele rîului, atestat la anul 1415 (DRH, A, I, p. 57, 58) și apoi, mai concludent, la anul 1428: „(Iar hotarul acestei mănăstiri să fie) de la Strimtură, pe Homor în sus": ѡт(ъ) Стримтѹры, Хоморомъ[31] горѣ (*ibid.*, p. 120, 119). Forma *Humor* (rîul; Mănăstirea *Humorului*, Gura *Humorului*, așezate pe rîu, respectiv la vărsarea lui în Moldova) este, deci, ulterioară (*o* neaccentuat > *u*; cf. *Soceava* > *Suceava*).

Consider că toponimul reprezintă un nume de persoană, identic, *Homor*[32], un derivat, cu sufixul *-or-* (vezi supra),

---

[31] Forma nominativului: Хоморъ.

[32] Iată deci încă un curs de apă ce se adaugă la cele puține la număr care poartă nume de persoană, înregistrate de Marius I. Oros, în *Note de hidronimie*, în *Studii de onomastică*, [I], Cluj-Napoca, 1976, p. 245.

de la tema *Hom-*, cf. *Homă*, *Homul*, *Homea* nfam (DOR, p. 124, s.v. *Pahomie*); cf. der. *Homița* nb *(ibid.)* și sat, jud. Iași; (de la un antroponim *Homic* sau *Homicea*) un sat, dispărut, atestat la anul 1420, într-un document moldovean: *Homicești* (Хомичеци))(DRH, A, I, p. 67, 68), *Homiceni*, sat, jud. Neamț; *Homești*, sat, jud. Buzău[33].

Două localități din județul Timiș au avut, pînă nu demult, denumirea *Omor*[34] (atestat, sub același nume, din secolul al XIV-lea: 1341 *Umur*, 1343 *Vmur*, *Wmur*, *Wmwr*, 1394, 1717, 1828, 1851 *Omor*, aceasta fiind și forma administrației austro-ungare. Suciu, II, p. 86, s.v. *Rovinița Mare*) și *Omoru mic* (sat întemeiat în 1895. Suciu, *ibid.*, numit, desigur, după precedentul). Din anul 1964 (evident, pe considerentul că toponimele respective au fost legate de verbul *omor*) li s-a schimbat numele în Rovinița Mare, Rovinița Mică.

Este consemnată, la sfîrșitul secolului al XVII-lea și în cel următor, o așezare, dispărută, *Omor*, tot în Banat, pe țărmul stîng al Carașului (Suciu, II, p. 380)[35].

Un derivat față de *Omor* reprezintă *Omorîcea*, fostă denumire a unui sat din județul Vîlcea.

De structură asemănătoare este antroponimul/toponimul următor.

Honorici

Într-un document latinesc din 1371—1372, în care sînt consemnate multe localități bănățene, printre care *Lugas* = Lugoj, *Hudus* = Hodoș, *Zynazeg* = Sinersig (*Doc. Val.*, p. 241), *Boldur* (*ibid.*, p. 243), apare și numele unui alt sat din apropierea Lugojului: „Item Stanislaus de Honorych I destinavit" (*ibid.*, p. 241) „de asemenea Stanislau din Honorici a destinat un om" [la lucrările pentru construirea

---

[33] Cred că tot un nume de persoană, înrudit, poartă și satul *Homocea (Hom-oc-a)*, jud. Vrancea, care pare a fi același cu *„Homocea* (j. Tecuciu)" despre care V. Bogrea credea că provine din ung. *homok* „nisipiște" (DR, I, p. 219).

[34] Forma populară locală: *Omuór*, înregistrată de Eugen Beltechi, vezi *Noul atlas lingvistic român pe regiuni — Banat. Date despre localități și informatori*, p. 66. Antroponimul/toponimul prezintă afereza lui *h-* (vezi p. 27).

[35] Era o localitate mică; la recensămîntul din 1717 avea 20 de case (Pesty Frigyes, *op. cit.*, II/2, Budapesta, 1885, p. 83).

cetății Orșova][36]. Toponimul mai apare sub formele: 1650 *Honoricz*, 1828, 1851 *Honoris*, 1913 *Honoros* (Suciu, I, p. 294).

Numele oficial actual *Honorici* (com. Victor Vlad Delamarina, jud. Timiș) corespunde formei populare *Onoríś*[37] (cu afereza lui *h-*, vezi p. 27)[38].

Kniezsa István declară că etimologia toponimului este necunoscută (p. 233/18). După părerea mea, localitatea poartă un nume de persoană omofon, rar, neatestat, pe cît știu, situație pe care am întîlnit-o și în alte ocazii (vezi p. 10).

Antroponimul este un derivat cu sufixul diminutival *-iĉ-* (rostit *-iś-*), aplicat unei teme *(H)onor-*. Nu ne putem, bineînțeles, gîndi la un *Honoriu*, de origine latină *(Honorius)*, care apare la noi tîrziu, la mult timp după atestarea localității în discuție[39], ci la un rom. **(H)onor(e)a*, **(H)onor(u)*, derivat(e) cu sufixul *-or-* (vezi supra), acesta, la rîndul său, aplicat unei teme *Hon-*, cf. *Honea* nfam actual (DOR, p. 296; DNFR); cf. der. (cu suf. *-oi-*) *Honoi* nfam *(ibid.)*, (cu suf. *-c-*) *Honcu* (DNFR), (cu suf. *-d-* + *-r-*) *Hondra* etc.

Dobriținaș

Afirmam că formele sub care apare atestat satul *Dobriținaș* (numele oficial actual: *Dumbrava*), aparținînd orașului Tîrgu Lăpuș, jud. Maramureș, sînt semnificative: 1584

---

[36] Numele localității este însoțit de următoarea notă: „*Honorych*, auj[ourd'hui] *Honoros—Honoriș* au Sud de Lugos". Vezi și indicația premergătoare documentului menționat: „Lista lucrătorilor convocați de Benoît Himfi, conte de Timiș, pentru construirea cetății Orșova". (*Doc. Val.*, p. 239).

[37] Numele colectiv al locuitorilor: *onorišéń* (sg. m.: *onorišán*, f. *onorišánă*). De fapt, *o-* este precedat de un wau (care nu interesează aici).

[38] *Honorych* din documentul amintit, reproduce forma românească de atunci (cu *-ĉ*); *Honoricz* continuă forma anterioară; *Honoris* vrea să redea forma bănățeană (*-s* = *ś*: băn. *ś*; vezi Pătruț, *Studii*, p. 215); *Honoros* se explică prin asimilare vocalică (*o—i* > *o—o*); *Honoriș*, din nota reprodusă, pare a fi o „românizare" a lui *Honoris* (menționat).

[39] *Onoriu*, considerat de Pașca (p. 292) „neologism latin", este atestat într-un urbariu din Ucea de Jos, jud. Brașov, din anul 1722, vechime puțin obișnuită pentru „neologisme latine", care apar la noi mai ales din secolul trecut (Pașca, p. 39). Al. Cristureanu mă informează că, în bogatul material de care dispune, *(H)onoriu* apare numai în a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Debreczen, 1598, 1750, 1854 *Kis-Debreczen*, 1631 *Oláh-Debreczen* (vezi supra, p. 52), 1831 *Dobriczinas* (Suciu, I, p. 212, s.v. *Dumbrava*). Evident că ultima atestare redă forma românească; celelalte ne duc cu gîndul la orașul maghiar *Debreczen*.

Încă o localitate, nu prea departe de precedenta, apare documentar sub forme asemănătoare; numele ei actual este *Vădurele*, jud. Sălaj: 1543 *Debreczen*, 1548, 1854 *Kis-Debreczen*, 1570 *Kysdebreczen*, 1733 *Vadurelele*, 1808 *Debreczel* vel *Dobreczel-mike*, *Vedurele mike*, 1850 *Vadurele* (Suciu, II, p. 239). Înseamnă că numele actual *(Vădurele*[40]*)* este destul de vechi, căci apare atestat în prima jumătate a secolului al XVIII-lea. Bineînțeles că *Debreczel* vel *Dobreczel* (cu adaosul *-mike* [sic]), de la 1808 (vezi supra) reproduc o formă românească *Dobrițel*[41] (paralelă cu *Vădurele* sau nume al altei unități componente? — deși așezarea, la recensămîntul din 1900, număra doar 262 de locuitori; vezi Moldovan—Tegan, p. 191). Acest *Dobrițel* va fi fost redat prin *Debreczen* (la 1543) și apoi (probabil tot spre diferențiere de orașul maghiar) prin *Kis-Debreczen* (la 1548 etc., vezi supra), ca și *Dobriținaș* (vezi supra)[42].

Neîndoielnic că cele trei toponime menționate, *Debreczen* (orașul maghiar; numit în graiul românilor din nord-vest *Dobriț'în*; informator: regretatul Leontin Ghergariu), *Dobriținaș* și *Dobrițel (Vădurele)* sînt înrudite. În *Magyar etymologiai szótár* (Budapesta, 1926) al lui Gombocz Zoltán și Melich János, unde se discută proveniența toponimului *Debreczen* (p. 1289—1290), legătura între cele trei numiri (vezi supra) este recunoscută: „fără îndoială că toate cele trei *Debreczen* reprezintă adaptarea ca toponim a unuia și aceluiași nume de persoană" (p. 1289). În acest context, consider că armonia vocalică (vezi supra, p. 52) i-a derutat

---

[40] Purtat și de două sate din județul Neamț.

[41] Înscrisă și ca variantă a toponimului (amintit mai sus) *Dobriținaș*: 1854 *Dobrițel* (alături de *Kis-Debreczen*), redat la 1850 prin *Dobriczel*, iar la 1831: *Dobrocsél* (precedat de *Dobriczinas*) (Suciu, I, p. 212).

[42] Localitatea nu are alt nume în afară de *Vădurele* (numele colectiv al locuitorilor: *vădurén*; sg. *vădurean*). În trecut i s-a zis, în limba maghiară, *Someșdobriț'in*, declară subiectul anchetat, pentru *Dicționarul toponimic al Transilvaniei*, de către Eugen Pavel, de la care dețin informația. Acest *Someșdobriț'in* (care redă una dintre ultimele forme ale administrației austro-ungare, *Szamosdebreczen*, înregistrată de Suciu, II, p. 239) este semnificativ pentru prezenta discuție, deoarece componentul *-debreczen* a fost redat prin forma „românizată" — *dobriț'in*.

pe autorii dicționarului menționat, în care se susține că nu pot fi acceptate părerile celor care au propus etimoane slave pentru originea toponimului maghiar. Punctul acesta de vedere este reluat și în *Földrajzi nevek etimologiai szótára* (Budapesta, 1978) al lui Kiss Lajos (p. 175). În ambele dicționare toponimul maghiar este legat de nume și etimoane turcice[43], a căror formă, de altfel, este destul de îndepărtată de cea a numelui maghiar. După părerea mea, entru etimologia toponimului nu poate fi neglijată forma pomânească *Dobriţîn*[44] (vezi supra). Ea arată că numele, la origine, este slav, reprezentînd un adjectiv posesiv, derivat cu sufixul *-in-* de la o temă *Dobric-* (cf. antroponimul slav *Dobrica*). Cred deci că forma maghiară *Debreczen* e rezultată, prin armonie vocalică (vezi supra), dintr-un *Dobricin*.

În ce raport se găsește *Dobriţinaș* față de *Dobricin* > *Debreczen*? Relație între toponime (în sensul că localitatea românească, *Dobriţinaș*, reprezintă un *Kisdebreczen* — un Debreczen mic) sau între antroponime? Cred că prima alternativă trebuie neglijată, nu din motivul că orașul maghiar nu apare consemnat, pe cît știu, sub forme ca Magyar-Debreczen (cf. *Oláh-Debreczen* = Dobriţinaș, vezi supra) și nici Nagy-Debreczen (cf. *Kis-Debrecen* = Dobriţinaș, vezi supra; ung. *nagy* „mare" /*kis* „mic"), și nici, poate, a diferenței etnice (Dobriţinașul are numai populație românească), ci mai mult a distanței — pentru a accepta că acesta din urmă ar reprezenta o „colonie" a orașului maghiar. Relația este, cred, pe plan antroponimic, în sensul că, neexistînd o localitate mai apropiată și (obligatoriu) mai mare cu numele *Dobriţin*, așezarea românească poartă un nume de persoană, omofon, diminutiv românesc (cu suf. *-aș-*) față de un *Dobriţin* (neatestat).

Dobriţel (vezi supra) reprezintă tot un diminutiv, raportat (în absența unei localități apropiate cu nume corespunzător; cf. *Dobriţa*, sat, jud. Gorj) la un antroponim *Dobriţ* sau

[43] Vezi și Kálmán Béla, *A nevek világa*, Budapesta, 1969, p. 159.

[44] Care are și o semnificație istorică deosebită pentru vechimea românilor în nord-vestul țării.

Dobriţa, atestat din vechime la români (vezi DOR, p. 261; un boier în sfatul domnesc al Ţării Româneşti, *Voico Dobriţa*, apare în documente între anii 1457 şi 1466: Воико Добрица DRH, A, I, p. 199, 202 etc.).

Exemplele de armonie vocalică pe care le-am adus în cadrul discuţiei asupra acestui fenomen (vezi supra, p. 52) caracteristic limbii maghiare sprijină, cred, etimologiile propuse mai sus.

IV. ANEXĂ

SUFIXE MONOCONSONANTICE

Adaug în cele ce urmează, așa cum am anunțat mai sus, p. 54, sufixele *-m-*, *-v-*, *-f-*, *-h-*[1], spre completarea tabloului din lucrarea mea anterioară *Onomastică românească*, p. 32—91.

Sufixul *-m-*

Dacă *Balmoș* nfam poate reprezenta un supranume, cum este considerat în DOR, p. 189, și în DNFR, și *Balmuș* nfam o variantă a lui *(ibid.)*[2], dar și un derivat (vezi infra), cu sufixul *-uș-*, nu am îndoieli că *Balmoj* nfam (DOR, p. 189) e format cu sufixul *-oj-* (vezi supra) și *Balmez* sprn *(ibid.)*[3] conține sufixul *-ez-* (vezi p. 87); ambele nume, dar și *Balmuș* și, de asemenea, *Balmoș*, dacă nu este supranume, au o temă comună, *Balm-*, detașată din forme ca **Balm(u)*, **Balm(e)a*, derivate, la rîndul lor, cu sufixul în discuție *-m-*, față de antroponimele, cunoscute și actuale, *Bal*, *Bale(a)*, *Balu(l)* (vezi *On. rom.*, p. 13, 23, 32, 34 etc.). E posibil ca și *Balman* (DNFR, fără etimologie) să aibă aceeași temă *(Balm-an)*;

Bormotă nb (DOR, p. 422) conține, evident, sufixul *-ot-* (vezi supra), adăugat la tema *Borm-*, cf. *Bor*, *Bora*, *Bore(a)*, *Boru(l)*, consemnate în DOR, p. 209 (vezi și DNFR; *On. rom.*, p. 33, 40 etc.);

două sate din județul Vîlcea poartă numele *Cermegești*, provenit dintr-un antroponim (cu suf. *-eg-*, vezi supra)

---

[1] Referitor la proveniența lor, sînt valabile cele spuse în *On. rom.*, p. 33, asupra sufixelor *-b-* , *-p-*, *-d-* etc.

În studiul lui Ole Hjordt-Vetlesen, *Dissimilation dans les hypocoristiques („Matériel Pătruț")*, apărut în RIDS, nr. 93/dec. 1981, Copenhaga, p. 15 seq., se găsesc informații asupra distribuției acestor foneme-sufixe.

[2] La Iordan, *Top. rom.*, *Balmoș* apare ca variantă a lui *Balmuș* (p. 488).

[3] Explicat de V. Bogrea din tc. *bilmez* „prost", prin rus. *balbes* — fără nici o indicație în privința diferențelor fonetice (vezi Bogrea, p. 269). De menționat că E. Berneker, la care se referă V. Bogrea, consideră că rus. *balbes* provine din kirghizul *bilbes*; tc. *bilmez* îi corespunde rus. *bel'més* (*Slavisches etymologisches Wörterbuch*, Heidelberg, 1908—1913, p. 40).

Cermeg(a)[4] sau (cu suf. *-eĝ-*) **Cermege(a)*, cf. *Cermă* (DOR, p. 235), acesta fiind derivat în raport cu *Cearea* nfam, *Cerea* (cf. și der. *Cerașu* nfam, *Cerașan* nfam), înregistrate în DOR, p. 234[5];

evident că *Darmoiu, Dărmoiu* nfam și *Darmoș* nb (DOR, p. 257) conțin sufixele *-oi̯-*, respectiv *-oș-*, deci (omițînd etimologia lui O. Densusianu, din *Curs de toponimie*, litografiat, reprodusă în DOR, p. 257, s.v. *Daramuș* < iran. *dawramaesa* „oaie grasă") ele sînt formate dintr-o temă *Darm-* (vezi numele următoare);

în DOR, p. 260, s.v. *Dîrman* (explicat din „cuman Dorman"[6]) sînt grupate nume de proveniență, evident, diferită: *Dorman, Dărman, Durma* etc. și în DNFR *Dîrman* e considerat „același cu *Dărman*" (provenit, se crede, dintr-un bg. **dărman*). După părerea mea, numele menționate conțin sufixele *-m-* + *-an-*, însă tema nu este aceeași: *Dăr-m-an*[7] (cf. *Dărmănești*, sate, jud. Bacău, Dîmbovița, Suceava); cf. supra *Darmoiu, Dărmoiu, Darmoș*; pentru tema de gradul I *Dar-*, cf. numele *Darul, Darea* (înregistrate în DOR, p. 257); cf. și *Dara*, sat, jud. Buzău, și *Dărăști*, două sate, jud. Buzău; în *Dîr-m-an* (cf. și *Dîrmănești*, comună, jud. Argeș) tema ce precede sufixul *-m-* este *Dîr-* (vezi *On. rom.*, p. 70)[8]; în *Durma* (cf. și *Durmănești*, fostă așezare, vezi DOR, p. 260) sufixul *-m-* s-a atașat temei *Dur-*, cf. *Duru, Dure(a)* (vezi *On. rom.*, p. 65);

nici o indicație nu găsim în DOR referitor la încadrarea lui *Dușma* nb s.v. *Dușman*, identificat cu apelativul omofon, *dușman* (p. 269). Autorul nu a avut în vedere nici vechimea atestării antroponimului *Dușman* (pe care o înregistrează, *ibid.*), nici funcțiunea lui. El apare într-un document muntenesc, de la Radu cel Frumos, din anul 1469: „Dă domnia mea această poruncă a domniei mele slugilor domniei mele Oprișe cu frații și cu verii lor, Stanciul și *Dușman* (Душман) și Balea [...], pentru că a venit Oprișe cu frații săi înaintea

---

[4] Cf. Teodor Oancă, *art. cit.*, p. 256.

[5] Din tema *Cear-/Cer-* provin *Cearîngu*, nume de sat (jud. Mehedinți), fost antroponim (vezi *On. rom.*, p. 142), și *Cerîngeanul* (numele anterior: *Cearîngeni*), sat în același județ.

[6] Cu referire la Drăganu, *Românii*, p. 392.

[7] Referitor la analiza segmentului *-man*, vezi p. 124.

[8] Desigur că în formele chirilice nu se pot uneori diferenția numele care conțin temele *Dăr-*, respectiv *Dîr-*.

domniei mele, de şi-a aşezat pe verii săi Stanciul şi *Duşman* (Дүшман) şi Balea [...]" (DRH, B, I, p. 226). Are deci funcţiune de nume unic, dar mai exact nu e uşor de precizat: nume de botez sau hipocoristic? Probabil, cel din urmă. În aceeaşi situaţie e consemnat într-un alt document muntenesc, mai tîrziu, de la Neagoe Basarab, la anul 1520: „Dă domnia mea această poruncă a domniei mele lui Cîrstea cu fratele său Dan, fiii lui *Duşman*" (Дшман) (DRH, B, II, p. 389). Dacă, teoretic, orice apelativ poate deveni antroponim (supranume sau, unele, chiar prenume), e greu, chiar imposibil de acceptat ca *duşman* să ajungă în funcţiunea din citatele anterioare.

Un argument însă mai categoric: influenţa turcească în limba română a fost extrem de slabă pînă la sfîrşitul secolului al XV-lea[9], chiar al XVI-lea [10], limitată la cuvinte izolate. Se şi precizează că *duşman* a fost împrumutat (sau este atestat) în secolul al XVII-lea[11]. Deci probabilitatea (oricum şi oricînd redusă) provenienţei lui *Duşman* din cuvîntul comun (vezi şi DERS, p. 72), în perioada anterioară acestei date, e anulată.

Deşi antroponimul are corespondent în sîrbocroată (*Dušman* nb, vezi RJA; cu menţiunea că nu este explicat din apelativul omofon, de aceeaşi origine, ca şi cel românesc: turcească), el poate fi un format românesc. În acest caz, sînt posibile două analize: *Duş-man* sau *Duşm-an* (*< Duş-m-an*). Un sufix *-man-* există în antroponimia românească (vezi DOR, p. LXIII; exemplele aduse trebuie însă verificate, şi ca structură şi ca origine). L-am recunoscut şi eu (vezi *Studii*, p. 213). În cazul de faţă însă, existînd numele *Duşma*, înclin pentru alternativa a doua (adăugînd, că, în unele cazuri, cum voi arăta altădată, sufixul *-man-* este, de fapt, compus: *-m-an*). *Duşma* (= *Duş-m-a*) trebuie raportat la *Duşa*, *Duşe(a)*, *Duşul* (existente în DOR, p. 267), *Duş* sprn

---

[9] Vezi O. Densusianu, *Histoire de la langue roumaine*, II, Paris, 1938, p. 549.

[10] Al. Rosetti, B. Bazacu, Liviu Onu, *Istoria limbii române literare*, vol. I, ed. II, Bucureşti, 1971, p. 409.

L. Şăineanu distinge două perioade ale influenţei turceşti; un strat de turcisme, primul, din secolele XV—XVII, şi al doilea, din epoca fanariotă, secolele XVII—XVIII (*Influenţa orientală asupra limbei şi culturei române*, I, Bucureşti, 1900, p. LXXII).

[11] Al. Rosetti, B. Cazacu, Liviu Onu, *op. cit.*, vol. I, p. 409.

(vezi *On. rom.*, p. 14); cf. *Duşmănescu* nfam (provenit, evident, din *Duşman*, nu *duşman*, ca în DNFR);

nu sînt legate de substantivul *fărîmă* (ca în DOR, p. 271, s.v. *Farma* [?]) antroponimele *Farma* nfam, (cu suf. *-uţ-*) *Fărmuţă*, (cu suf. *-eţ-* + *-esc-*) *Fărmeţescul* nfam; sînt raportate, de asemenea greşit, la ar. *fărmac* „otravă": (cu suf. *-ac-*) *Farmac*, nume de moşnean, (cu suf. *-aḱ-*) *Farmache* nfam, *Farmachi* (*ibid.*, p. 272; în DNFR, aceste două din urmă sînt explicate dintr-un antroponim grec: *Farmaki(s)*. Ele toate conţin tema *Farm-*, cf. *Fara* pren, *Faru*, *Farul*, nume de munte (existente în DOR, p. 271); cf. şi *Făreşti* (Фъреци) sat, dispărut, pe Prut (DRH, A, I, p. 397, 398; anul 1448);

antroponimul *Fermul* nb, atestat într-un document transilvan din anul 1202 sau 1203[12], şi *Fermă* nfam, *Fermie* nfam (DOR, p. 58), precum şi (der. cu suf. *-uş-*) *Fermuş* (DNFR) ne trimit la formele de plecare *Fer*, *Feru*, *Fera* pren (consemnate în DOR, p. 274; vezi şi DNFR); cf. der. *Fierescu* nfam actual, *Fereşti*, sat, jud. Vaslui;

Firmul nb[13] (grupat greşit, în DOR, p. 58, împreună cu precedentele, *Fermul*, *Fermă*, *Fermie*) e derivat de la altă temă, *Fir-*, cf. *Fir* nfam, *Fira* nf, *Firu* nfam (DOR, p. 136, s.v. *Porfirie*; p. 366, s.v. *Safir*; DNFR); cf. der. *Fireşti*, sat, jud. Vîlcea; din aceeaşi temă *Firm-* poate proveni şi *Firman* (= *Firm-an*) nfam (identificat, în DNFR, cu „*firman* « ordinul Porţii otomane transmis domnitorilor români »");

Giurma nfam (DOR, p. 284), sprn actual (jud. Timiş) (cf. der., cu suf. *-an-*, *Giurman* [vezi supra] nb, în DOR, p. 284) e derivat faţă de *Giura* pren, *Giurea* nb, *Giurul* (*ibid.*, p. 66, s.v. *Gheorghe*); cf. der. *Giurescu* nfam, *Giureşti*, numele a două sate; unul în judeţul Mehedinţi (atestat într-un document din anul 1511: Џюрещи. DRH, B, II, p. 174) şi altul, jud. Timiş, cu formă oficială inexactă, *Jureşti* (vezi Pătruţ, *Studii*, p. 217);

un sat moldovean dispărut, *Hermeşti*, atestat într-un document de la începutul secolului al XVII-lea (vezi DOR,

---

[12] *Documente privind istoria României. Veacul XI, XII şi XIII. C. Transilvania*, vol. I (1075—1250), Editura Academiei, 1951, p. 24; vezi DOR, p. 58.

[13] În „Analele Olteniei", VII, 1928, p. 463: „Eu Dumitraşcul sin *Firmul* Vărzova".

p. 52, s.v. *Erma*) are numele derivat de la tema *Herm-*, legată de *Her* nb, *Heru* nb, *Hera* pren, *Herea* pren (DOR, p. 274, s.v. *Fier*)[14]; cf. *Herăști*, numele a trei sate, jud. Buzău, Ilfov, Vîlcea;

pentru *Mormoe* nfam propun o explicare mai plauzibilă, cred, decît cea din DOR, p. 327 (unde este raportat la verbul *a mormoi*, variantă a lui *mormăi*): ar putea fi un derivat cu sufixul *-oi-* + *-e*, de la tema *Morm-*, legată de nume obișnuite ca *Mora* nb, *Moru* nb (DOR, p. 327) (cf. *Morăști* sat, jud. Argeș). Existența numelor derivate de la tema *Morm-* e susținută de (cu suf. *-ui-* + *-esc-*) *Mormuescu* nfam (DOR, p. 327), (cu suf. *-eĉ-*) *Mormeci* (DNFR), (cu suf. *-il-*) *Mormilă (ibid.)*;

autorul DOR se întreabă (p. 338) dacă *Olma* nb (existent într-un document muntenesc din prima jumătate a secolului al XVII-lea) provine din altă temă decît *Olmaz*, cuvîntul-titlu (explicat dintr-un cuvînt turcesc, deși *olmáz* „diamant" e atestat în română, vezi DLR, s.v.). Cred că *Olma* trebuie raportat la *Olul* nfam (DOR, p. 338), *Olea* nb *(ibid.)*, nfam (Pașca, p. 292); cf. *Olești*, sat, jud. Vîlcea; (de la un antroponim cu sufixul *-eș-*) *Oleșești*, sate, jud. Buzău și Vrancea; (cu suf. *-ĉ-*) *Olcea*, sat, jud. Bihor (1552 *Olchya*, 1587 *Oltsia*, 1692, 1882 *Oltsa*. Suciu, II, p. 15; ultima formă a administrației austro-ungare *Olcsa*, coincide cu cele menționate anterior — care redau numele românesc; un toponim românesc *Olcza*, *Olczy* este atestat și în Munții Tatra. Drăganu, *Românii*, p. 623); cf. (cu suf. *-c-*) *Olca* nb, *Olcescu* nfam (DOR, p. 327);

Turmei nb[15] (accentuat, cred, *Turméi*, cf. *Floréi*, *Turéi* etc.) nu poate proveni din *turmă* (cum se propune în DOR, p. 463), ci (cu suf. *-ei-*) din tema *Turm-*, confirmată, cred, de *Turmacu* (= *Turm-ac-u*) (DNFR; cu altă etimologie); cf. *Turul* nfam, *Tur(e)a* nfam (DOR, p. 154; *On. rom.*, p. 52, 101);

printre boierii Țării Românești, din prima jumătate a secolului al XVI-lea, apare un *Utmeș* (1415 Оутмешь, 1421 Утмеш, 1424 Оутмеш. DRH, B, II, p. 79, 96, 103), atestat

[14] Palatalizarea labialei, avută în vedere de autorul DOR, e posibilă la unele dintre numele menționate, în ariile în care fenomenul este caracteristic, însă formele cu *h-* pot fi primare.

[15] În *Documente privind istoria României. Veacul XVII. B. Țara Românească*, vol. IV (1621—1625), Editura Academiei, 1954, p. 65: *Turmeiu*.

apoi și în alte documente, ca tată al boierului Coica (1452 Конка Ѯтмешок, *ibid.*, p. 189, vezi și p. 194, 197). Un alt *Utmeș* e înregistrat într-un document din 1453 (*ibid.*, p. 191). Antroponimul e un derivat, cu sufixul *-eș-*, față de *Utmă* nb (DOR, p. 401), *Utma* (DNFR), *Utmea* nfam (DOR, p. 401), cf. Piscul *Utmei* top în hotarul satului Benești, jud. Dolj[16]; cf. (der. cu suf. *-ej-*) *Utmej* nb (DOR, p. 401).

Consider că numele menționate au tema comună *Utm-*, conținînd sufixul *-m-*, cf. *Utan (Ut-an)* nfam actual.

Sufixul *-v-*

Localitățile *Bîlvănești* și *Bîlvăneștii de Jos*, jud. Mehedinți, își au numele de la un *Bîlvan*, în care disting sufixele *-v-* + *-an-*, față de antroponime ca *Bîla* nb (DOR, p. 203), *Bîlă* nfam (*ibid.*; DNFR), *Bîlea* nfam (Pașca, p. 169; DNFR), top (cunoscutul lac)[17];

acad. Iorgu Iordan presupune că numele localității *Dărvași* (de fapt: *Dărvaș*), din fostul raion Alexandria (jud. Teleorman) ar putea reprezenta un apelativ *dîrvaș*, dublet al lui *dîrvar* „(înv.) slujitor care aducea lemne din pădure la curțile boierești și avea grijă de încălzitul camerelor" (DLRM) (*Top. rom.*, p. 226). Întrucît un asemenea dublet al lui *dîrvar* (< bg. *dărvar*) nu este, pe cît știu, atestat, e mai probabilă proveniența toponimului dintr-un nume de persoană omofon, derivat cu sufixul *-v-* + *-aș-*, cf. *Dara* nb, *Darea*, *Darul* (DOR, p. 257); cf. numele de localități *Dărăști-Ilfov*, *Dărăști-Vlașca*, jud. Ilfov;

Gervescu nfam este încadrat greșit, în DOR, p. 69, s.v. *Ghervasie*; de fapt, el *(Ger-v-esc-u)* confirmă existența unui *Gerv(e)a/Gervu*, derivat cu sufixul în discuție, cf. *Géra* nfam (Pașca, p. 242; DNFR), *Geru* (DNFR);

Ghirva, considerat de M. Costăchescu, ca alt nume al satului Climești, jud. Neamț[18], poartă un nume de persoană,

---

[16] *Documente privind istoria României. B. Țara Românească. Veacul XVII (1601—1625). Indicele numelor de locuri*, Editura Academiei, 1960, p. 96.

[17] Din aceeași temă *Bîl-* provin și derivatele (cu suf. *-b-*) *Bîlbea* nfam (vezi *On. rom.*, p. 34), (cu suf. *-c-*) *Bîlca*, sat, jud. Bacău, (cu suf. *-d-* + *-an-*) *Bîldana*, sat, jud. Ilfov, (cu suf. *-t-*) *Bîlta*, două sate, jud. Dolj, Gorj.

[18] „Satul lui Clim [menționat într-un document din anul 1448] cred că e Climeștii, numit și Ghirva, din județul Neamț" (II, p. 350).

derivat față de *Ghira* nb (DOR, p. 15, s.v. *Arghir* [sic]), *Ghirea* (*ibid.*; DNFR); cf. der. *Ghireasca*, sat, jud. Vaslui;

Ghervan nfam conține, cred, sufixul *-an-*, atașat la o temă *Gherv-*, care îmi pare mai puțin probabil a proveni de la *Ghervasie*, ca în DOR, p. 69, decît (cu sufixul *-v-*) de la *Ghera* (DOR, p. 68, s.v. *Gherasim*), *Gherea* (*ibid.*); cf. der. (cu suf. *-an-*) *Gheran* nfam (*ibid.*; DNFR, cu altă explicație), (cu suf. *-ĉ-*) *Ghercea* (*ibid.*), (cu suf. *-oi̯-*) *Gheroiu(l)* (*ibid.*; cf. *Ghercioiu*, în DNFR);

e îndoielnic ca *Litva* nf să reprezinte un apelativ *litvă* „vechi etnic pentru lituan" (DOR, p. 311), cunoscut la noi, mai ales sub forma *liftă* „nume de ocară dat cotropitorilor (mai ales turci sau tătari) ale căror armate invadau țara noastră, dedîndu-se la devastări și prădăciuni" (DLRC). Probabil că antroponimul menționat să fie un derivat din tema *Lit-*, cf. *Litu* (existent într-un document moldovenesc din anul 1414: „unde iaste cniaz *Litu* și Șerban", în DRH, A, I, p. 51), *Litul* (Литоулъ, acuz.) (PMB, p. 67/17, cf. p. 104/8)[19]; cf. der. (cu suf. *-oi̯-*) *Litoi(u)* (DNFR). Două localități din apropierea Clujului, *Lita Română* (vechea denumire: *Lita*) și *Lita Ungurească* (numirea anterioară: *Litenii de Sus*, înglobat acum în satul *Liteni*) poartă numele de persoană omofon; evident că *Liteanu* nfam provine din acest toponim (în DNFR e altfel explicat);

antroponimul, rar, *Narvu* (comparat, în DNFR, cu *narvă* „bîrnă", din care, formal, nu s-ar putea explica) nu este chiar izolat: analizat *Nar-v-u*, el apare înrudit cu *Nare(a)* (vezi DNFR) și cu derivatele din aceeași temă *Nar-*: (cu suf. *-eș-*) *Nareș* (DOR, p. 331), (cu suf. *-il-*) *Narilă* nb (*ibid.*), (cu suf. *-ot-*) *Narotă* (*ibid.*); cf. *Nărotești*, localitate (*ibid.*), (cu suf. *-c-*) *Narca* (DNFR), (cu suf. *-t-*) *Narta* (DOR, p. 331), *Narte*[20] (*ibid.*), *Nartea* (DNFR); cf. numele de localități *Nărtești*, *Nărteștii de Jos/de Sus*, jud. Galați;

un nume rar e și *Norve* (DNFR), de structură asemănătoare cu precedentul: *Nor-v-e*, înrudit deci cu *Nor* (înregistrat în DNFR) și cu derivatele: *Noran*, *Noreanu*, *Norel*, *Noreț*, *Norescu* etc. (*ibid.*);

dacă pe *Tîrvuică* nfam (raportat, pentru temă, în DNFR, la *tîrveliște* „mulțime de stîrvuri" — cuvînt obscur, vezi

[19] Cf. bg. *Lita* nf, *Lito* nb (Ilčev).

[20] Apare într-un document, considerat îndoielnic, din anul 1500 (DRH, B, I, p. 507).

DLR, s.v.) îl analizăm *Tîr-v-uț-c-ă*, el se încadrează alături de derivatele formate din tema *Tîr-* cu diferite sufixe: (cu suf. *-b-*, vezi *On. rom.*, p. 34—38) *Tîrbă* nfam (cf. *Tîrbești*, sat, jud. Dolj) (*ibid.*, p. 37), (cu suf. *-c-*) *Tîrca*, *Tîrcă* (DNFR), (cu suf. *-d-*, vezi *On. rom.*, p. 39—43) *Tîrdea* (explicația din DNFR „cf. ung. *térd* «genunchi» cu suf. *-ea*" este inacceptabilă) etc. (vezi *On. rom.*, p. 37—39);

Vamvul (înregistrat în DOR, p. 466), *Vamvu* (raportat la nume grecești în DNFR) ar putea fi formate (cu același sufix *-v-*) de la tema *Vam-*, cf. *Vama* nf (DOR, p. 403); cf. der. (cu suf. *-b-*, vezi supra) *Vamba* nf *(ibid.)*;

mă întreb dacă numele *Vanvucești* (sat al comunei Arieșeni, jud. Alba), format de la tema *Vanvuc*[21] *(= Van-v-uc-)*, are, inițial, un *-n-* sau *-m-* în tema de gradul I: *Van-* sau *Vam-* (grupul *-mv-* se realizează adesea ca *-nv-*); în prima alternativă *(Van-v-uc-)*, numele derivat cu sufixul *-uc-* trebuie raportat la un *Vanvu* (considerat, în DNFR, „același cu *Vamvu*"; cf. *Vanvulea*, în DNFR) sau *Vanv(e)a*, cf. *Van* nb (DOR, p. 83, s.v. *Ioan*), *Van(e)a* (*ibid.*; DNFR); în alternativa a doua, numele în discuție sînt înrudite cu *Vamvu(l)*;

pe *Vîrva* nf (încadrat, în DOR, s.v. *Varvara*, p. 168), *Vîrvea* (explicat, în DNFR, din *vîrv*, variantă a lui *vîrf*) (cf. *Vîrvescu*, în DNFR) le consider derivate de la tema *Vîr-*, cf. (cu suf. *-d-* + *-el-*) *Vîrdel* (DNFR, cu altă etimologie), (cu suf. *-l-* + *-an-*) *Vîrlan* (DNFR, cu altă explicație; cf. *Vîrlănești*, sat, jud. Bacău), (cu suf. *-aș-*) *Vîrvaș* nfam actual, (cu suf. *-or-*, vezi supra) *Vîrvor*, nume de sat (provenit din antroponim), com. *Vîrvoru de Jos*, jud. Dolj; cf. *Vîrvorescu* nfam actual;

în apropiere de Caransebeș, există o localitate *Zervești*[22], consemnată la sfîrșitul secolului al XVI-lea: 1596 *Servesta* (Suciu, II, p. 278), apoi, sub forme mai apropiate de cea românească: 1690—1700 *Zervest*, 1769 *Servesti*, 1785 *Serviescht*, 1829 *Szervestie*, 1840 *Servestye*, 1913 *Szervesd (ibid.)*.

---

[21] În regiune e cunoscută porecla *Vanvúc* (informator: Nicolae Mocanu).

[22] Forma populară: *Zărvéșću* (art.), notată de Nicolae Mocanu, vezi *Noul atlas lingvistic român pe regiuni — Banat. Date despre localități și informatori*, Editura Academiei, 1980, p. 107.

Tema *Zerv-* este a unui antroponim, cf. *Zervescu* (DNFR), derivat cu sufixul *-v-*, față de *Zeriu, Zeria* (cf. der., cu suf. *-ot-*, *Zearotă*), înregistrate în DOR, p. 414, *Zerea, Zeru* (DNFR; cf. der., cu suf. *-l-*, *Zerlea, ibid.*, cu suf. *-man-*, *Zerman, ibid.*).

Sufixul *-f-*

Botfa nfam nu poate proveni din ung. *botfa* „băț sau canea la un vas de păstrat vinul" (inexistent în limba română) și nici dintr-o variantă „populară" (necunoscută) a lui *botfor*, cum se propune în DNFR, ci trebuie considerate ca derivate, cu sufixul *-f-*, din tema *Bot-*, cf. *Bot, Bota, Botă, Bote(a)*, existente și în DNFR;

identificarea lui *Bulf* nfam cu apelativul omofon (formă reconstruită, vezi DA), „variantă a lui *bulfeu* « o piesă la jug»" (DNFR), devine improbabilă și din cauza existenței lui *Bulfa* nb, consemnat într-un document din anul 1510: Бълфа (DRH, B, II, p. 158, 161); e preferabil deci a vedea în antroponimele *Bulf, Bulfa* derivate față de *Bul(u), Bul(e)a* (existente în DOR, p. 222; DNFR); cf. derivate din tema *Bulf-*: *Bulfan, Bulfeci* (DNFR);

lui *Colfa* nfam actual i se adaugă *Colfu* (înregistrat în DOR, p. 246), *Colfescu* nfam (*ibid.*; DNFR), *Colfești*, nume sau sat dispărut (jud. Teleorman), consemnat (de trei ori) într-un document din anul 1519 (Колфеци) (DRH, B, II, p. 350, 351, vezi p. 502), (cu suf. *-oi-*) *Colfoiu* nfam (DOR, p. 246), (cu suf. *-oc-*) *Colfoc* nfam *(ibid.). Colfa* și *Colfu* sînt derivate față de *Cola, Colă, Cole, Colea* (vezi DOR, p. 118, s.v. *Nicolae*);

nu poate fi negată legătura dintre antroponimele *Corfă* (explicat, în DNFR, din *corfă*) și *Corfu* (raportat, în DOR, p. 249, la același apelativ, precum și, inutil, formal, la ngr. κορφή „vîrf", iar în DNFR la gr. *Korfu*); după părerea mea, ele pot fi derivate față de *Cor(a)* nb (DOR, p. 248), *Core* (DNFR); cf. *Corăscu* nfam actual;

raportarea lui *Dulfu* nfam la un substantiv (existent într-o traducere, însă cu formă artificioasă și necunoscut) *dulfu* (< sl. долъфинъ „delfin"), propusă de V. Bogrea (în DR, III, p. 459), nu poate fi reținută, și nici la *Rudolf*, printr-un *Rodulfu* (DOR, p. 364; acceptată în DNFR);

cf. *Dulf* nfam actual (vezi și DNFR). E indicat, cred, să considerăm *Dulf(u)* ca derivat față de *Dula* nb (DOR, p. 46); *Dúlea* nfam (Pașca, p. 228; DOR, p. 46);

Golfițescu nfam actual (existent în DNFR), derivat din tema *Golfiț- (= Gol-f-iț-*, dintr-un *Golfița/Golfițu)*, este deci înrudit cu *Góle* nfam, *Gólea* nfam (Pașca, 246; DOR, p. 72, s.v. *Grigore*), *Golu* (DNFR), *Golul* nb (DOR, p. 285);

părerea că *Marfă* nfam ar fi „forma « nearticulată » a lui *Marfa* « *Mart(h)a* », cu gr. *th* redat prin *f* (în unele limbi slave); cf. rus. *Marfa*" (DNFR) e discutabilă. Forma *Marfa* (caracteristică limbii ruse)[23] apare rar, în texte vechi, la noi, generalizată fiind rostirea *Marta*. În biserica românească în perioada slavonei, nu cred că a fost utilizată forma *Marfa*. În PMB (scris de la 1407 pînă spre sfîrșitul secolului al XVII-lea) apare, datorită tradiției grafice, forma Мαρѳѫ (acuz.) (p. 58/22), Мαρѳа (p. 68/20), dar și Мαρта (p. 82/7), aceasta din urmă reprezentînd, indubitabil, și rostirea, redată ca atare *(Marta)* și în traducerea lui Damian P. Bogdan (p. 95/8, 10, 16, 105/24, 29); asemănătoare e situația numelui și în *Pomelnicul de la Bisericani*[24] (mănăstire din apropierea orașului Piatra Neamț, ca și precedenta), scris prin anii 1630—1632 (p. 415): Мαр(ъ)ѳа (p. 422), Мαрта, Мαрѳа (p. 423).

În documente (tradiția grafică fiind mai slabă decît în textele bisericești) s-a impus forma *Marta*: 1462 Мαрта (DRH, A, II, p. 150; în traducere: *Marta, ibid.*); 1491 Мαрта (bis) (DRH, A, III, p. 195; în traducere: *Marta, ibid.*, p. 195, 196); cf. într-un „suret de la Ștefan v(oie)vod", din anul 1466: *Marta* (bis) (DRH, A, III, p. 194)[25].

Forma *Marfa* apare cu totul izolată, ca într-un adaos al lui M. Costăchescu, cu referire la un uric moldovenesc din anul 1535: „Anușca, Marușca și Anca, fiicele *Marfei*" (II, p. 51). În această situație, prefer să cred că *Marfă*

---

[23] În limba rusă, literară și populară, a pătruns din slavona rusă, nu însă și în ucraineană, în care dominantă este *Márta* (varianta dialectală *Márchva* fiind izolată, vezi B.D. Hrinčenko, *Slovaŕ ukrainskogo jazyka*, IV, Kiev, 1909, p. 555). Și în bulgară s-a impus *Márta* (Ilčev nu înregistrează altă formă), ca și în sîrbocroată (RJA: *Mârta*).

[24] Studiat și publicat de Elena Linția, în „Romanoslavica", XIV, 1967, p. 411—454.

[25] Cf. într-un document latinesc transilvan, din anul 1355: *Martha* (DRH, C, X, p. 369; în traducere: *Marta, ibid.*, p. 370).

(ca și *Marfea*, vezi supra) este, în primul rînd, dacă nu exclusiv, derivat, înrudit cu *Mara* (vezi DNFR), *Mare* (DOR, p. 316; DNFR), *Marea* nb (DOR, p. 316), nfam (DNFR), *Maru* (DOR, p. 316); cf. der. *Marfescu* nfam actual;

îmi pare inacceptabilă etimologia, din DNFR, a lui *Merfea* nfam, ca și a lui *Merfu*, pe care le raportez la *Mera* nb (DOR, p. 320), nfam (DNFR) și sat, jud. Cluj (atestat în anul 1299: *Mera*, la Suciu, p. 390), Vrancea, *Meria* nb (DOR, p. 321); cf. der. (cu suf. *-eį̯-*) *Merei*, trei localități, jud. Buzău;

Morfei nfam nu poate proveni din gr. *Morfeis*, ci este derivat (cu suf. *-eį̯-*) față de *Morfu* nfam actual, cf. (cu suf. *-ic-* + *-an-*) *Morfican* nfam actual; la rîndul său, *Morfu* e derivat, cu sufixul *-f-*, cf. *Mora* nb (DOR, p. 326), nfam (DNFR), *Morea* (DNFR), *Moru* (DOR, p. 326); cf. der. (cu suf. *-eg-*, vezi p. 70) *Morega* (DNFR);

Orfescu nfam (grupat greșit în DOR, s.v. **Corfu*) confirmă existența unui antroponim cu tema *Orf- (Orfa, Orfea, Orfu)*, derivat față de *Orul* (vezi *On. rom.*, p. 73, unde se presupune că tema inițială să fi fost *Hor-*);

evident că pentru *Torfescu* nfam explicația „cf. ung. *torfa* « turbă" » [?], cu suf. *-escu*" (DNFR) este inacceptabilă; tema *Torf-*, din care derivă, e confirmată de (format cu sufixul *-an-*) *Torfan (ibid.)*. Antroponimele (analizate: *Tor-f-esc-u*, *Tor-f-an*) sînt deci înrudite cu *Tora* (înregistrat în DNFR); cf. der. (cu suf. *-aĉ-*) *Toraciu* nfam (raportarea, din DNFR, la gr. *Toraki(s)* e inutilă), (cu suf. *-ĉ-*) *Torcea* (altfel explicat în DNFR), (cu suf. *-d-*, vezi *On. rom.*, p. 39—43) *Tordea* nfam (etimologia din DNFR „ung. *torda* « o pasăre nordică », cu suf. *-ea*" nu poate fi reținută);

consider că *Zamfor* nu este o variantă a lui *Zamfir* (cum se presupune în DNFR), ci derivat, cu sufixul *-or-* (vezi supra), din tema *Zamf-*, cf. *Zamfu* (DNFR), pe care-l raportez la *Zama*, *Zamă* (înregistrate în DNFR); a existat și un *Zam*, păstrat în numele localității din județul Hunedoara (consemnată de la începutul secolului al XV-lea: 1407 poss[essio] *Zan* [grafie greșită], 1468 *Zam*, 1850 *Zám*, 1854 *Zám*, *Zam.* Suciu, II, p. 269).

Sufixul *-h-*

Existența unui sufix antroponimic *-f-* pare ciudată, chiar discutabilă, avînd în vedere statutul acestui fonem în sistemul consonantic românesc și, pe de altă parte, că, în împrumuturile (atît „populare" cît și „culte") de proveniență slavă, *h* este redat diferit pe plan dialectal sau cultural: cf. bg. *prach*, slavon *duch* > rom. *prah* (învechit), *praf*, *prav*, *prau̯*, *duh*, pop. *duc* etc. Exemplele pe care le voi aduce cred că vor proba prezența unui asemenea sufix.

Berha (DNFR), *Berhă* (DOR, p. 200) sînt susținute de derivatele: (cu suf. *-eĉ-*) *Berheci(u)*[26] nb (DOR, p. 200), nfam (*ibid.*; DNFR) și numele unui pîrîu (afluent al Bîrladului), consemnat în cîteva vechi documente moldovenești: într-un suret de pe un ispisoc din anul 1428: „satul lui ci iesti pi Berheciu" (DRH, A, I, p. 107); 1438 двѣ селѣ, на Берхѧчѣ [locativ] „două sate pe Berheci" (*ibid.*, p. 267)[27]; (cu suf. *-oi-*) *Berhoi* top (DOR, p. 200; DNFR). Consider că *Berha*, *Berhă*, menționate mai sus, sînt formate, cu sufixul *-h-*, de la tema *Ber-*, cf. *Bera*, *Bere*, *Berea* (vezi *On. rom.*, p. 67)[28];

Bîrhotă nfam e un derivat (cu suf. *-ot-*), însă nu de la *Bîrcu* sau *Bîrcă* (DNFR), ci din aceeași temă *Bîrh-*, ca și *Bîrhală* nfam actual (vezi DOR, p. 10), în raport cu *Bîr* nfam (*ibid.*, p. 203), *Bîra*, *Bîră*, *Bîrul* (DOR, p. 203);

Bolha, înregistrat la anul 1528 (vezi DOR, p. 422), nfam actual, nu provine, bineînțeles, din ung. *bolha* „purece" (*ibid.*), ci trebuie raportat la *Bole* nfam (DOR, p. 207),

---

[26] Cf. scr. *Berheč* nfam (RJA).

[27] Toponimul apare, cu cîțiva ani mai devreme, într-o formă puțin modificată, prin metateză grafică (obișnuită în textele slavone); 1426 на Бръхечи [locativ] „pe Bărheci" (*ibid.*, p. 92).

În DNFR e semnalată legătura dintre toponim și numele de familie („cf. n. top. *Berheci*"), nu însă și cea dintre *Berheci(u)* și antroponimul precedent, *Berha* (vezi supra), autorul menținîndu-și, probabil, părerea (exprimată în *Top. rom.*, p. 33) că în toponimele *Berheciul* și *Berhoiu* (precum și în altele, trei, pe care nu le analizez aici), „partea inițială" provine din ucr. *béreg* [recte: *béreh*] „țărm, margine, movilă" (*ibid.*), afirmație contrazisă și de cele două unități comparate: rom. *Berh-* (tema numelor românești, vezi infra) și ucr. *bereh*.

[28] Raportarea lui *Berhă* la germ. *Berchtold*, în DOR, p. 200, ca și explicarea lui *Berha* din ung. *berhe* „șorț de piele" [sic], în DNFR, sînt inacceptabile, ca și etimologia lui *Berhecĭŭ* propusă de Al. Philippide: „turc pers *berfenğ*, route raboteuse, rauher Weg" (*op. cit.*, II, p. 376).

Bólea nfam (Paşca, p. 183; DNFR); cf. der. (cu suf. *-ac-*) *Bolhac* (DNFR, explicat dintr-un nume comun);

Borha nfam (DOR, p. 210) este înrudit cu (der. cu suf. *-ac-*) *Borhac* (fără etimologie în DNFR). *Borha* pare a fi un derivat românesc, din tema *Bor-*, cf. *Bora, Bor(e)a, Boră, Bore* (DOR, p. 209; vezi *On. rom.*, p. 87). *Bórchin* nfam, înregistrat, la Vascenco (p. 191), presupune un rus. *Borcha*, inexistent la Tupikov şi Petrovskij, deşi posibil, ca hipocoristic de la rus. *Borimir, Boris, Borislav.* Adaug că n-am găsit atestat un atare hipocoristic nici în bulgară, nici în sîrbocroată. În asemenea situaţie e dificil de precizat proveniența rom. *Borhin* nfam (DOR, p. 210): e împrumutat de la slavii de est sau a fost format de slavii de la noi de la un *Borha* împrumutat de la români? Există şi *Borhineşti*, nume al unui sat dispărut, din judeţul Suceava, consemnat în vechi documente moldoveneşti: 1458 „am dat slobozie satului mănăstiresc, anume Borhineşti" (на имѣ Борхинеіци) (DRH, A, II, p. 107); într-o copie, cu alfabet polonez, a unui document de la Ştefan cel Mare, din anul 1465: sélu Michajeszczyi, na Bradeceli, powysze ot Borchyneszczyi „satul Mihăieşti, pe Brădăţel, mai sus de *Borhineşti*" (*ibid.*, p. 183);

în DNFR, *Corha* nfam şi *Corhan* nfam sînt explicate din apelative, *corhă*, respectiv *corhan*, iar *Corheci* nfam şi *Corhuţ* nfam, din acelaşi *corhă*, cu adaosul, la *Corheci*, că poate proveni şi din antroponimul *Corha*. Dacă, formal, nu se poate nega relaţia primelor două antroponime cu apelativele respective, nu cred că nu există o legătură directă între toate cele patru nume: *Corh-a, Corh-an, Corh-eci, Corh-uţ* şi că primul dintre ele poate fi raportat la *Cor(a)* nb (DOR, p. 248), nfam (DNFR), *Core* (DNFR);

încadrarea lui *Dulha* nf s.v. *Dolg*, în DOR, p. 263, este nemotivată. Antroponimul *(Dul-h-a)* e înrudit cu *Dula, Dúlea* (vezi supra; şi cu *Dulfu, ibid.*); cf. der. (cu suf. *-ac-*) *Dulhac* (DNFR), (cu suf. *-an-*) *Dulhan* (raportat, în DNFR, la *Dulcan* [absent în DNFR, dar posibil, cf. *Dulca* nfam actual], unite prin tema comună, *Dul-*, dar diferenţiate prin sufix), (cu suf. *-esc-*, sub forma *-ăsc-*) *Dulhăscu* (DNFR);

e indicat a vedea în *Horhotă* nfam (apreciat, în DNFR, ca „variantă, necunoscută dicţionarelor, a lui *horhot* „ «zgomot »") un derivat, cum arată sufixul *-ot-*, din aceeaşi temă (cu aspect onomatopeic) *Horh-*, ca şi (cu suf. *-oĝ-*) *Horhogea* nfam, (cu suf. *-oi̯-* + *-an-*) *Horhoianu* nfam (ambele ra-

portate, în DNFR, la verbul a *horhăi*). Tema *Horh-* confirmă existența unui *Horha* sau *Horhu*, înrudite cu *Hora*, *Horă*, *Horea* (vezi DNFR), *Horul* nfam (DOR, p. 297);

e posibil ca printre antroponimele care au pierdut pe *h-* (vezi p. 27; vezi *On. rom.*, p. 73) să se încadreze și *Orha* nfam (identificat, în DNFR, cu „*horha*, în locuțiunea (*a*) *umbla horha* « a umbla fără nici un rost »"), precum și derivatele (cu suf. *-ei-*) *Orhei* (DNFR), (cu suf. *-ot-*) *Orhot* nfam (DOR, p. 449). În acest caz ele sînt direct legate de *Horhotă* etc. (vezi supra; despre tema *Or-*, vezi *On. rom.* p. 73);

Scorhan nfam și *Solhan* nfam (fără etimologii în DNFR), conținînd aceleași sufixe, *-h-* + *-an-*, sînt diferențiate prin temele de gradul I: *Scor-* (cf. *Score*, în DOR, p. 368; *Scorea*, *ibid.*, DNFR; *Scora* nf, DOR, p. 368), respectiv *Sol-* (cf. *Solea*, în DOR, p. 150, s.v. *Solomon* [?]; DNFR);

Terheci nfam și *Terheș* nfam (identificat, în DNFR, cu ung. *terhes* „obositor, plicticos") sînt derivate din aceeași temă *Terh-*, deci le raportez la *Tera* nfam (Pașca, p. 335), *Tere* (DOR, p. 152, s.v. *Stelian* [?]), *Terea* (DNFR);

pe *Zerhaciu* nfam (fără etimologie în DNFR) îl analizez *Zer-h-aĉ-u*, înrudit deci cu *Zeriu*, *Zeria*, *Zerea*, *Zeru* (vezi supra, s.v. *Zerveşti*).

LICEUL „GHEORGHE LAZĂR"
BIBLIOTECA
BUCUREȘTI

V. INDICE DE ANTROPONIME, TOPONIME, APELATIVE ŞI SUFIXE*

A

ablak 50
Abraham 13
-ac- 70—72, 78, 84, 125, 134
-aĉ- 132
-ag- 56, 64, 69, 71, 72
-aĝ- 56
-aga 71
-ago 71
-aj- 78, 91, 92, 95, 97
-aj- 63, 92
-aĸ- 125
aklos 49
Aklows 49
Aklus 49
-al- 58
Albaiu 92
Alb(u) 92
Alexandrina 13
Alipie 109
Also-Brete 45
Also Breznek 47
Alsó-Perje, Alsoperye 46
Alsó Szkulya 48
Also Tharnocza 49
Alsobraznak 47
Alsovbrethe 45
Ampoiţa: Lunca ~ei 28
Amza 27
-an- 12, 19, 56, 60, 62, 63, 65, 66, 69, 76—79, 85, 88, 90, 108, 109, 123, 125, 127—129, 132, 134, 135
Ana 27
Anastasiu 102
Anastazije 111
-andr- 54
-ar- 73
Arega 70
Ariton 27
Arm- 70
Armă 70
Armega 70
-aş- 56, 90, 127, 129
-at- 19, 56, 67

Ă

-ăsc- 134
-ăş- 19
-ăţ- 56, 67, 88—90

B

-b- 54, 77, 127, 129
Bab- 75
Baba 55, 57, 74
babă 57
Babă 57, 74
Babcza, Bábcza 47
Babii: Dealu ~ 28
Bable(a) 57
Babliuc 57
Babocha, Babocza 47
Baboe 95
Babora 55, 74
Babţa 47
Babu 55, 74
Babulja 57
Bacea 62
Bach 22
Bacho 22
Baciu 62

* Exprim călduroase mulţumiri tovarăşei Elisabeta Faiciuc şi tovarăşului Eugen Beltechi pentru ajutorul acordat la întocmirea indicelui.

Bač- 62
Bačo 74, 99
Bačór 74
Bačórski 74
Bačúr 74
Bad 74, 100
Bada 100
Bade, Badea 55, 74, 100
Badiu 100
Bádjo 100, 101
Bádo 100
bador 74, 76
Bador 55, 74
Badul 100
Bai 100
Baia 30, 100
Baicu 15
Baie 30, 100
Bai(u) 30, 100
Baj 100
Baja 55, 75
Bája 100
Bájko 15
Bájkov 15
Bájo 99, 100
bajor 74
Bajora 55, 74
Baju 55, 74
Bako 99
Bal 57, 93, 100, 102, 122
Bal- 93
Bala 93, 100, 102
Bála 100
Balai 93
Balaschfalwa, Balasfalva 116
Balázs 115
bală 57
Bală 57
Balc- 12
Balca 12
Balcea 12
Balciu 12
Balc(u) 12
Балкъа 12
Balč- 12
Bald 53
Balda 53
Bale(a) 100, 102, 122
Balic 57
Balic(a) 57
Balig 57, 70
Baliga 72
Baligač 72
Balinţ 39, 50, Balinţi 39
Baliu 100
Balja 100
Bálja 100
Báljo 100
Balm- 122
Balman 122
*Balm(e)a 122
Balmez 87, 122
Balmoj 122
Balmoş 122
*Balm(u) 122
Balmuş 122
Bálo 100
Baloe 95
balog 62
Balog 63
Baloi 95
Balotă 54
Balot-easc-a 54
Balu(l) 57, 93, 100, 102, 122
ban 34
Ban 21, 96, 100
Ban- 96
Bana 34, 96, 100
Bána 100
Banae 96
Banca 21
Bánčev 15
Bănciu(l) 15
Bánčo 15
Bánčov 15
Band- 76
Banda 76
Bandea 76, 77
Bandi 76, 77
Bandiciu 76
bandor 76
Bandrea 76
Bandu 77
Báne 100, Banea 21, 96, 100
Baniu, Baniul 100
Bánjo 100
Báno 100
Bánto 15
Bántov 15
Bantu 15
Ban(u) 15, 21, 96
Ban(ul) 34, 100
Banului: Biserica ~ 28, Dealul ~ 34, Drumul ~ 34, Izvorul ~ 34, Lunca ~ 28
Bar 57, 62, 70
Bar- 57

Bara 57, 62, 70
Baraca 70
baracă 70
Barac(u) 70
Baraga 72
Baranchka 43, 48
Barasso 44
Barasu 44
barát 43, 44
Baráthely 44
Barathka, Barátka 43
Bară 70
Barb 102
Barbu 102
barbur(e) 74
Barcea, Barcia 51
Barcha 51, Barcsa 51, 53
Barda 57
Bardan 57
Bardaşul 57
bardă 57
Bardă 57
Bardea 57
Barenchka 43, 48
Baricz 103
Barinchka 43
Baritiu 103
Baritz 103
Bariţ 103, 104, Bariţi 103
Bariţiu 103, 104
Barla 42, 51
Baroga 62
Barokov 62
Barynchka 43, 48
Barza 42, 51
Bat- 62
Bata 62, 76, 87, 100
Batăr 87
Batea 62, 76, 87
*Bater(e) 87
Baterică 87
Batest 42
Batişte 54
Batiu 100
Bátjo 100, 101
Báto 99, 100
batoc 62
Batoc 62
Batog 62
Bator 76
Batorescu 76
Batul 62, 87, 100
Bayesd 43
Băbliga 57, 71
băbuligă 57
Băcăinţi 39
Băcioagă 62
băcioc 62
Băciog 62, 70
Bădeşti 12, 13
Băieşti 43
Băiţa 42
Bălceşti 12
Băloi, Băloiu 102
Bănciulea 82
Băndoiu 76
Băndor 76
Băraga 69, 71
Bărboiu 102
Bărbulea 82
Bărdescu 57
Bărdigan 57
Bărnuţ 104
Bărnuţiu 104
Băteşti 43
Bebelea 87
Bebera 87
Beberani 87
*Beber(ea) 87
Beblea 87
Bebul 87
Beicu 15
Beitza 42
Béjko 15
Béjkov 15
Bela 57, 100
Belcea 51
Bélčev 15
Belciu 15
Bélčo 15
Bélčov 15
Béle 100
Belea 57
beleag 70
Beleagă 70
Beleca 70
Belega 70, 71
Belegan 70
Belényeslázur 42
Belig 57
Beliga 72
Beligan 57
Beligar 57
beligă 57
Beligă 57, 71
Beligić 72
Belinţ 39, 50

Beliu 100
Béljo 100
Belo 100
Bélo 100
Belu 57
Bena 57
Bénčev 15
Benciu 15
Bénčo 15
Bénčov 15
Benea 57
Beneşti 57
Beniga 57
Ber- 17, 133
Bera 17, 133
Bere, Berea 133
Bered 44, 45
Beréd 44
Berenche, Berencze 51
Berendei 16, 17, 18
berendeii 16
Berendze, Berentze 51
Berete, Berethe 45
Berh- 133
Berha, Berhă 133
Berheč 133
Berheci(u) 133
Berhény 47
Berhoi, Berhoiu, 133
Berilă 15
Berilea 15
Berin 17
Berin- 51
Berinca 17
Berincze 51
Berinde 16, 17, 28, 94, 102
Беринд'ки 17, 18
Berindei 17, 18, 94, Berindeiu 102
Berindeşti 17
Berintza 51
Berinţa 51
Berla 11, 42, 43, 51
Bérlad 42
Berlea 15
Berlĭ 11
Berlić 11
Berlin 11
Berlínov 11
Berlinul 39
Berlo 11
Bersnik 47
Bersza 43
Beryd 44, 45
Berza 42, 51
Bila 93
Bilai 93
Bilaş 93
Bilca 93
Bilcea 93
Bilceşti 93
Bile, Bilea 93
Bileag 70
Bilega 70
Bilegan 70
Bilege 72
Bileş 93
Билѣ 93
Bira 93
Birai 93
Биравнчецин 93
Birăeştii 93
Birla 93
Birle 42, 43, 51
Birlici 93
Birsznik 47
Biru 93
Bîl- 12
Bîla 127, Bîlă 12, 127
Bîlbea 127
Bîlc 12
Bîlca 12, 127
Bîlciu 12
Bîlcu 12
Bîldana 127
Bîlea 12, 127
Bîlta 127
Bîlvan 127
Bîlvăneşti 127
Bîlvăneştii de Jos 127
Bîr 133
Bîra, Bîră 133
Bîrcă 133
Bîrcea 53, ~ Mare 51
Bîrcu 133
Bîrdea 17
Bîrh- 133
Bîrhală 133
Bîrhotă 133
Bîrla 42, 51
Bîrlea 15
Bîrsa 14, 42, 51
Bîrul 133
Bîrza 43, 51
Bîrzea 43
Blaga 63, 65
Blága 63, 85
Blago 63, 115
Blágo 63

Blagoie 114
Blagoj 63, 115
Blagoje 114
Blagoljub 63
Blagomir 63, 115
blagъ 63
Blaj 14, 110, 114, 116
Blaje 115
Blaju 115
Блажь 114
Blandiana 50
Blasiu 116, Blasius 115, 116
Blasy 116
Bláža 115
Bláže 115
Blažimir 115
Blážo 115
Blâž 115
Blechis pen 108
Boar 103
Boariu, Boaru 103
Bob 93
Boba 93
Bobaia, Bobáia 95
Bobaiu 93
Bobăeşti 96
Bobe 93
Bobei 95
Bobeia 95
Boĉ 62
Boĉ- 62
Boccea 41
Bocea 62
Bochor 73
Bochórov 73
Bochórski 73
bocioacă 62
Bocioacă 62
Bocioagă 62
Bocioancă 62
Bocioc 62
Bociu 62
Bócśa 41
Bocşa 41
Bod 93, 100
Bod- 76
Bóda 100
Bodai 93
Bodala 51
Bode 76, 100, Bodea 76, 93, 100
Bodella 51
Bodiu 100
Bódjo 100, 101
Bodo 100
Bodol(l)a 51
Bodolo 51
Bodor 76
Bodrev 58
Bodrîngă 59
Bodro 58
Bodul 100
Bodula 51
Bog 74, 76
Boga 74, 76
Boganul 76
Bogcea 41
Bóge 74
Bogleşti 76
Bógo 74
Bogoiu 76
Bogój 74
Bogoljub 114
Bogomil 114
Bogor 74, 75, 76
Bogorete 76
Bogoridi 74
Bogoroi 76
Bogorov 76, Bogórov 74
Bogoslav 114
Bohan 73
Bohor 73, 74
Bohorel 73
Bohul 73
Bohur 73, 74
Bóhuş 73
Boiangíu 102
Boierilor: Drumul ~ 29
Boierul 29
boiugă 58
Boj 14, 62, 110, 113
Boj- 62, 68, 76
Boja, 62, 74, 76, 113, 114
bojan 113
Bojan 113
Boje 62, 74, 76, 113, 114
Bože 86
Bojea 62
Božec 86
Božek 86
Božer 86
Bojescu 114
Bojică 113
Bojilă 113
Bojoagă 62, 68
bojoc 62
bojog 62
Bojog 62, 68
Bojoga 62

Bojoi(u) 113, 114
Bojor 74, 76
Boju 62, 113, 114
Bojug 68, 70
Boksa 41
Bolb 77
Bolbor 77
bolbore 77
Bolborea 77
Bolboric 77
Bolborici 77
Bolbos 77
Boldea 17
Boldor 73, 74, 78
Boldur 14, 73, 78, 117
Bole 62, 77, 133
Bolea 62, 77, Bólea 134
Bolha 133
Bolhac 134
Boloagă 62, 63
Bolóc 63
Bolog 62, 63
Bolog- 63
Bologa 62, 63, 65, 71
Bologaev 63
bólogo 63
Bologóe 63
Bon 77
Bonceşti 77
Bonciu 39, 77
bondar 77
Bondar 77
Bonde, Bondea 77
Bondor 77
Bondi 77
Bondrea 77
Bone, Bonea 77
Bongh-er- 88
Bonghereşti 88
Bonghereştii 88
Bonghez 87, 88
Boos 113, Booz 113
Bor 122
Bor- 134
Bora 21, 63, 122, 134, Boră 134
Borca 21
Borcea 51
Borcha 134
Bórchin 134
Bordea 17
Bordulea 82
Bore 134, Bore(a) 21, 63, 68, 122
Borha 134
Borhac 134
Borhin 134
Borhineşti 134
borilă 15
Borilă 15, 16
Borileşti 15
Boril(o) 15
Borimir 134
Boris 134
Borislav 134
Borîleşti 15
Borla 15, 16
Borlă 16
Borl(e)a 15, 16
Borleasa 15
Borlei: Dealul ~ 15
Borleşti 15
Borm- 122
Bormotă 122
Boroagă 63
Boroda 63
Boroga 63, 68
Borogovo 72
Borosthfalwa 45
Borosztok 45
Boroşu 44
Borsa 51
Borţ- 63
Borţea 63
Borţog 63
Borţul 63
Boru 63
Boruga 68, 71
borugă 68
Borugă 68
Borugi 68
Boru(l) 122
Borza 51
Borze 51
Bos 113
Bosor 38
Bosy 113
Boş 113
Boşca 93
Boşcaiu 93, Boşcáju 97
bot 20
Bot 20, 77, 102, 130
Bot- 130
Bota 20, 77, 130
Bóta 26
botar 77
Botar 77
botă 20
Botă 130
Bote(a) 20, 77, 103, 130

botfa 130
Botfa 130
botfor 130
Bóto 26
Botoi, Botoiu 102
Botor 77
Botoran 77
Botorani 77
Botu 102, Botul 20
Boţan 63
Boţani 63
Boţ(e)a 63
Boţeşti 63
Boţoacă 63
Boţoagă 63
Boţ(ul) 63
Boyesd, Boyesth 43
Boz 113, 114
Bóža 114
Bòžan 114
Bòžana 114
Bože 114
Boženok 114
Božidar 114
Božimir 114
Božin 114
Božkevič 114
Božko 114
Bóžo 75, 114
Božor 75
Božórov 75
Bózs 113
bózsi 113
Börsza, Börsze 43, 51
Börza 43, 51
Brabea 77
Brabor 77
Braborescu 77
Braborkov 77
Brabu 77
Branchka, Branczka 48
Branislav 26
Branyicska, Branytska 43
Braso 44
Brasov 44
Brasso, Brassó, Brassou 44
Brasu 44
Braş- 44
Braša 44
Brašić 44
Brašo 44
Braşov 44
brat 26, 43, 44
Brat 26, 44
Brat- 63
Brata 53, 96, 102
Brataj 43
Bratca 43
Brat(e)a 44, 63, 102
Brateiu 43, 102
Bratka 43
Brátko 43
Brato 63
Bráto 26
Bratoc 64
Bratocea 63
Bratog 62, 63
Bratomir 26
Bratu 44, 63, Brátu 96, Bratul 102
Braza, Bráza 43
Бръхчн (на) 133
Brănişca 43, 48
Brătae 96
Brătei 102
Breaza 43
breb 44, 45
Breb 87
Брѣвъ 87
Brebd' 45
Breber 87
Brebi 44
Brebu 40, 87, Brebul 87
Bred 44, Bréd 44, 45
Breeb 44
Brehen 47
Breitau 44
Brenchka 48
Breniska 43
Bretay 43
Bretea 45, ~ Mureşană, ~ Română, ~ Streiului 45
Bria 85
Briheni 47
Brihény 47
Brîznic 47
Brjázá 43
Brosd 45
Brudor 74
Brudur 73, 74
Brusturescu 45
Brusturi 45
Brusztur 45
Bruszturi 45
Bruszturj 45
Bruznic 45
Bruznuk 45
Bruznyik, Brusznyk, Brwznyk 45

Buchur 73
bucioc 62
Bucioc 62
Buciocea 62
Bucium 41
Buciumi 41
Bucsin 41
Bucsium 41
Bucșa, Bucșă, Bucșe(a) 106
Bucu 39
Bucur 11
București 11
Bud 34, 92, 98, 102
Buda 34, 86, 91, 92, 98
Budai 91, 92, 97, 98
Budai-Deleanu 97
Budaiu 98, Budáiu 97
budaj 92, 97
Buday 98
budă 34
Bude, Budea 34, 92, 98, 102
Budeasa 34
Budele 51
Budeni 34
Budénul 98
Budescul 98
*Búder 86
Búderov 86
Budești 34
Budila 51
Budinț 39
Budiște 54
Budișt-ean-u 54
Bud(jo) 86
Búdo 86
Budoi 91, 98, 102, Budoiu 98, 102
Budrea 58
Budrică 58
Budriga 58
Budu(l) 34, 92, 102
Budula 51
Búev 58
Buia 58
Buică 58
Buiga 58
Buígă 58
Bui(u) 58
Buj- 58
Buja 58
Bujak 58
Bujală 58
Bujan 58
bújă 58
Bujă 58
bujgău 58
Bujgoi 58
Bujiga 58
Bujigan 58
Bujko 58
Bujoi, Bujoiu 58
bujor 74, 76
Bujoru 38
Buju 58
Bul 64, 68
Bula 64, Búla 68
Bulai, Bulaiu 93
Bulăeștii 93
Bul(e)a 64, 130, Búlea 68
Bulega 70
Bulf 130
Bulf- 130
Bulfan 130
Bulfeci 130
bulfeu 130
Bulm- 64
Bulmaga 64, 70
Bulm(e)a 64
Bulmoagă 64
Bulmoga 64
Bulmu 64
Buloch 72
Bul(u) 64, 130
Buluc 68
Bulug 68
Bulúga 68
Bulyga 72
bun 34
Bună: Valea ~ 34
Bunea 35, ~ Mare, ~ Mică 34
Bunei: Pîrîul ~ 34
Buneni-Florei, Buneni-Stihii 34
Bunești 34
Bungău 88
Bunghez 87, 88
Bunghiu 87
Bunghiuz 87
Bunu 35
Bur 70, 87, 93
Bura 70, 93, Búra 87
Burac(u) 70
Burag 69
Buraga 70
Burai 93, Buráį 97, Buraiu 93
Bură 87
Burcic 79
Burcsa Mare 51
Burcza 51
Burea 87

Bureriu 87
Burla 15, 16, 42, 51
burlă 15
Burlă 15, 16
Bursa 51
Bursza 42
Buru, Burul 39
Burulea 82
Burza 14, 51, Burze 51
Bus 113
Busor 38
Buşag 69, 70
Buşaga 69, 71
Buşlega 70
But 20, 58, 78, 86, 87
But- 87
Buta 20, 58, 78, 87
butar 78
Butaru 78
Bută 78, 87
Bute(a) 20, 58, 87
Buteasa 58
Buter 86
Buter- 87
Butera 86, 87
Buterez 86, 87
Buterić 86
Buterin 86
Butești 58
butór 77, 78
Butor 77, 78
Butora 78
Butsin 41
Butsum, Butsumi 41
Butu 78, 87, Butul 20
Butulea 58
Butuligă 58
Butur 78
Bútură 78
Buz 35
Buza 35, ~ Bogolinului, ~ Piscului, ~ Plaiului, ~ Şărbei 35
buză 35
buzë 35
Búzé 35
Buzescu 35
Buzești 35
Búzjo 35
Búzo 35
Bužo 58
Buzu, Buzul 35
Bwchyn 41
Bwthyn 41

C

-c- 12, 17, 21, 30, 79, 90, 118, 126 – 129
Caị- 19
Caia 19
cal 19
Calea 19, 20
Calina 27
Caliniciu 101
Calm- 19
Calmăș 18
calmăși 18, 19
Calmăș(ul) 19, 28
Calmoșul 18, 19
calmuc 18, 19
Calmuș 18, 19
Calmuț 18, 19, 28
Caloi 19
Calota 19
Calotești 19
Calu(l) 19
Caluțu 19
Caprewar 14
Capriora 43
Cara 94
Carai 94
Carasna 46
Carazna 46
Cartea 64
Cartog 64, 65
Cartojan 64
Cartojani 64
Cartu(l) 64
Cădariu, Cădaru 103
Căian 19
Căiata 19
Căienel 19
Căị-il-ă 19
Căjinel 19
Căị-iț-ă 19
Căilă 19
Căinelu de Jos, ~ de Sus 19, 39
Căinelul de Jos, ~ de Sus 39
Căiță 19
Căiuț, Căiuți 19
Căiuți-Sat, Căiuți-Tîrg 19
Călan 19
Căprioara 14, 43
căprioară 14
Căpruța 14
Cărăscu 94
Cărbunar 41
Cărbunari 41

Cărilă 94
Cear-/Cer- 123
Cearea 123
Cearîngeni 123
Cearîngu 123
Cengua 40
Ceraşan 123 ,
Ceraşu 123
Cerbăl 42
Cerea 123
Cerîngeanul 123
Cermă 123
*Cermeg(a) 123
*Cermege(a) 123
Cermegeşti 122
Cerna 96
Cernaia 96
Cernei 96
Cernu(l) 96
-ch- 22, 110
Cherlea 16
Cherleşti 16
Chir- 58
Chira 58
Chire 102, Chirea 58, 102
Chirică 71
Chiriena 58
Chiríga 58
Chirigă 58, 71
Chiroi, Chiroiu 102
Chiru 58, 102
Chiş 104
Chíşiu 104
Chit- 78
Chita 78
Chitac(u) 78
Chitaiu 78
Chitan 78
Chitea 78
Chitoroagă 78
Chitu 78
Chiţigă 57
Chodin 74
Chodora 80
Chódorov 74
Chonghwa 40
Chongwa 40
choróhva 65
Chorta 40, 43
Chortow 40
Chungua 40
Churta 40
Chúza 28
Cicloşanu 64
cioară 64
Cioară 64
Ciod- 78
Ciodac 78
Ciodea 64, 78
Ciodor 78
Cioflea 58
Cioflec 58
Cioplea 16, 59
Cioplíc 58
Ciopligán 58
Ciopraga 70
Ciora 64, 68
Ciorda 40
Ciore 64, Ciorea 64, 68
Cior-og- 64
Ciorogan 64, 68
Ciortea 32, 40, 41, 43
Ciortei: Dealul ~ 40, Piatra ~ 40
Ciorteşti 40
Ciorugă 68
Ciota, Ciotea 78
Ciotor 78
Ciotu 78
Cipariu 104
Cipă 88
Cipera 88
Cípere 88
Cípu 88
Ciul 94
Ciulea 94
Ciulei 94
Ciunga 40
Ciúpa 88
Ciupan 88
Ciupe(a) 88
Ciupeiu 88
Ciup-er- 88
Ciuperescu 88
Ciuplea 88
Ciura 68
Ciurdariu, Ciurdaru 103
Ciure(a) 68
Ciureşti 68
Ciurugă 68
Ciurunga 68
Cîmpean 85
Cîndea 23
Cîrla, Cîrlă 64
Cîrlea 64
Cîrloagă 64
Cîrloga 64
cîrlogancă 65
Cîrlogan(u) 65

Cîrlogani 65
Cîrna 50
Cîrpa 51
Cîrt- 65
Cîrtea 65
Cîrtescu 65
cîrtog 64, 65
Cîrtog 65
Cîrtoi 65
Cîrţa 14, 65
Cîrţog 65
Cîrţu 65
Cladova 45, 49, Cladowa 49
Cladwa 49
Clapatiua 46
Clausenburg 110, 112
Climeşti, Climeştii 127
Clopothwa 49
Clopotiva 46, 49
Closuar 46
Cluj 14, 46, 88, 109, 110, 114
Clujer 88, 110
Clujul 39
Clus 109, 111
Cluš 110
clusa 109
Clusenburg 110, 112
Clusiensis 109
Clusuar, Clusvar 109
Cluswar 46, 109
Clwsvar 109, 111
Coafeş 79
Coaja 43
Coanda, Coandă 79
Coasta 28
Coasta Cerbului, ~ Grindului, ~ Henţii 28
Coc- 78, 96
Coca 78, 96
Coca-Antimireşti, ~ -Niculeşti, ~ -Seacă 96
Cocaia 96
cocar 78
Cocar 78
Cocă 96
Cocoanei: Iazul ~ 29, Lacul ~ 29
cocor 79
Cocora 78
Cocorăşti 78
Cocor(u) 78
Cocu 78, 96, Cocul 96
Cod- 96
Coda 96
Codae 96
Codăeşti 96
Codea 96
Codlea 15, 16
Cof- 79
cofar 79
Cofar(i)u 79
Cofeş 79
Coflán 79
Coflea 79
Coforu 79
Coganov 97
Cogulić 97
Coica 127
Cola, Colă 130
Cole, Colea 130
Colfa 130
Colfescu 130
Colfeşti 130
Colfoc 130
Colfoiu 130
Colfu 130
Coman 27
Cond- 79
Conda 79
Conde(a) 79
Condor 73, 74, 79
Condu 79
Condur 73, 74
Cop- 88
Cópcea 88
Coperea 88
Copşa 88
Copul 88
Cor- 68
Cor(a) 67, 68, 102, 130, 134
Corăscu 130
Corbi 41
Core 67, 130, 134
corfă 130
Corfă 130
*Corfu 130, 132
Corh- 134
Corha 134
corhan 134
Corhan 134
corhă 134
Corheci 134
Corhuţ 134
Corna 51
Coroga 67
Corogea 67
Coroi, Coroiu 102
coroji (a ~) 67
Cort- 88

Corteanu 88
Cortez 88
Cortojan 88
Cortun 88
Coru 69, 102
Corugă 68
Costar 79
Coste, Costea 79
Costor 79
Costorel 79
Cot 20, 79, 88, 94
Cot- 79
Cota 20, 79, 88, 94
Cotai 94
cotar 79
Cotar(i)u 79
Cote(a) 20, 79, 88
Coterlea 87, 88
Cotigă 57
Cotl(e)a 59
Cotligă 59
Cotlov 59
Coto 20
Cotoără 79
cotor 79
Cotor 79
Cotora 79
Cotorca 79
Cotore(a) 79
Cotorga 79
Cotoroaia 79
Cotu 20
Covăsinţ 39
Coz- 79
Coza 79
Cozma 18
Cozorici 79
crai 28, 30—32
Crai 31
Craia 29, 31
Craie 30
Craiova 29
Craioviţa 29
Crai(u) 30, 31
Crai: Cap de ~, ~ Nou 29
Craiu: Piatra lu ~ 29
Crai(ul) 29, 31
Craiul lui Giuvan 29
Craiului: Calea ~, Drumul ~, Movila ~, Piatra ~, Şeaua ~, Vîrfu ~ 29
Crasna 46
Crasson 46
Crassou 46
Crazna 46
Crăiasa 29
Crăiasca 29
Crăiesei: Mormîntul ~ 29
Crăiesc: Rîtu ~ 29
Crăieşti 29, 31
Crăişani 29
Creţeşti 13
Creţíu 104
Crichowa 47
Criciova 47
Cristeşti 46, 47
Cristian 13
Crişcior 47
Crol 30, 31
csiklós 64
Csinga 40
Csoda 64
Csongva 40
csorda 40
Csorda 40
Csorta 40, 43
Csortó 40
cuc(ă) 32, 33
Cuc 32
Culusiensis 109
Culusuar 111, Culuswar 46, 109, 111
Cunţa 51
curtean 88
Cziongva 40
Czód 37
Czorte 40
Czot, Czott, Czoth 36, 38
-ĉ- 51, 80, 88, 112, 126, 128, 132
Čert 40
Čertov 40
Činčak 86
Činčera 86
Činčić 86
Čot- 78
Čótev 78
Čotor 78
Čótorov 78
Čótov 78
Čurug 72

D

-d- 17, 42, 54, 57, 77, 88, 89, 118, 127, 129, 132
Dag- 75
Dágo 74

Dagor 74
Dagórov 74
Dágov 74
Dal 43
Dál 43
Dampsus, Dampsws 52, 105, 107
Damsos 52, 105
Damşu 106
Dan 81
Danciul 25
Dar- 59, 123
Dara 59, 123, 127
Darea 59, 65, 123, 127
Darm- 123
Darmoiu 123
Darmoş 123
Daroga 65
Daroi 65
Daru(l) 59, 65, 123, 127
Dav- 86
Dáver 86
Dáverov 86
David 86
Dávo 86
Davój 86
Dávov 86
Dămşuş 106, 107
Dănsuş 106, 107
Dăr- 123
Dărăşti 59, 65, 123, ~ -Ilfov 127, ~ -Vlaşca 127
Dărigă 59
Dăringă 59
*dărman 123
Dărman 123
Dărmăneşti 123
Dărmoiu 123
Dăroaia 65
dărvar 127
Dărvaş, Dărvaşi 127
Deal 43
Deal(u) 28
Dealu Bistrii 28
Dealul 28
Debreczel 119
Debreczen 52, 119, 120
Debreg 52
Debren 52, 53
Debrend 52
Debrik 52
Dees, Deés 112
Deesuar, Deesvar, Deeswar 112
Dej 14, 110, 112, 113
Deja 112, 113
Dejeşti 112
Dejeu 112, 113
Dejica 112
Dejoi, Dejoiul 112
Deju 112, 113, Dejul 39, 112
Delean 98, Deleanu 91, 92, 97, 98
Delian(u) 97, 98
Delţag 70
Dempses 52, 105, 107
Demses 52, 105, 107
Demsus 105—107
Demsuş 106, 107
Demşuş 106, 107
Densuş 51, 105, 106, 107, 110
densuşéni 106
Deıenyő 46
Dersa, Derse, Derze, Derzse 42
Deš 112
Deša 112
Desch 112
Desimir 112
Desislav 112
Dešo 112
Desuar, Désvár, Deswar 112
Deutsch-Pian, Deutsch Pien 108
Deža 113
Deže 113
Dežek 113
Dežev, Deževa 113
Deževci 113
Deževice 113
Dézsi 112
Dezső 112, 113
Dgyes 112
Dimbsus 107
Dimitriu 102
Δημητρίου 102
Din 88
Dindanu 88
Dind(e)a 88
Dindere 88
Dindu 88
Dinu 88
Dirse 42
Dîmşuş 106, 107
Dînsuş 105, 107
Dînşuş 106, 107
dînşuşéni 106, 107
Dîr- 123
Dîrja 42, 53
Dîrman 123
Dîrmăneşti 123
dîrvar 127

Djál 43
Doandă 79
Dobre 52
Dobreczel 119
Dobric- 120
Dobric 52
Dobrica 120
Dobricin 120
Dobricu Lăpuşului 52
Dobriczinas 119
Dobrin 52, 53
Dobriţ 120
Dobriţa 120
Dobriţel 119, 120
Dobriţin 120
Dobriţinaş 52, 118, 119, 120
Dobriţîn 119, 120
Dobriţináş 52
Dobrok 52
Dobru 52
Dol- 89
Dole(a) 65, 89
Dolere 89
Doleşti 89
Dolete 89
Doloc(a) 65
dolog 65
Dologa 65
Dolu 65, 89
Dompsos 52, 105
Domsas 52
Domsos 52, 105, 107, 110
Domsus 110
Domşa 106
Dond- 79, 89
Dondea 79, 89
Dondera 79, 89
Dondoiu 89
Dondora 79, 89
Dondroc 89
Dondu 89
Dora 65
Doringă 59
Dorman 123
Doroagă 65
dorog- 65
Dorog 72
Doroga 65
Dorogan 65
dorong 59
Doru 65
Dóta 26
Dóto 26
drag- 65
Drag 94
Dragai 94
Draga 65
Dragaj 94
Dragoş 27, 110
Dragu 94
Dragus 110
Drăgan 65, 102, Drăganu 102
Drăgoeni 39
Drăgoi 39
Drăgo(i)eşti 39
Drăguş 110
Drembar 52
Drinova 46
Drîmbar 52
Drombar, Drombár 52
Drumu 29
Drynowa 46
Dub 87
Dubera 86
Dubere 87
Dubko 87
Dudin 74
Dúdorov 74
duh 133
Dul- 134
Dula 131, 134
Dulca 134
Dulcan 134
Dúlea 134
Dulf(u) 130, 131, 134
Dulha 134
Dulhăscu 134
Duma 18, 89
Dumbrava 52, 118, 119
Dume(a) 89
Dum-er- 89
Dumerescu 89
dumeri 89
Dumeşti 89
Dumul 89
Dur- 123
Dure(a) 123
Durma 123
Durmăneşti 123
Duru 123
Duş- 124
Duş 124
Duşa 124
Duşe(a) 124
Duşm- 124
Duşma 123, 124
duşman 123—125
Duşman 123, 125

Dušman 124
Duşmănescu 125
Duşul 39, 124

E

-ean- 83, 88
-(e)anu 64
-ec- 56, 70—72
-eĉ- 126, 133
Eftimiu 102
-eg- 56, 70, 71, 122, 132
-ega 71
-eĝ- 123
-eį- 17, 44, 56, 80, 88, 94—96, 126, 132, 135
-ej- 44, 127
-(e)k- 111
-el- 56, 87, 129
Elena 27
ember, emberek 50
-er- 79, 86—91, 103
-esc- 13, 125, 126, 132, 134
Esztana 48
esztena 48
Esztena 48
-eş- 48, 56, 79, 82, 126—128
-eşti 13, 76, 94
-ete 76
-eţ- 125
-ev- 63, 100, 101
-ez- 87, 88, 91, 122
Eztana, Ezthana 48
Ezthyen, Eztyen 48
-ev- 95, 101

F

-f- 54, 130—132
Facsád, Faczat 52
Fagyath 52
Fara 125
Farm- 125
Farma 125
Farmac 125
Farmache, Farmachi 125
Farmaki(s) 125
Faru, Farul 125
Făget 52
Făreşti 125
fărmac 125
Fărmăţescul 125
Fărmuţă 125
Фъуешеля 37
Feleacu 113
Felseo Perie 46
Felsew-Berethe 45
Felsew Breznek 47
Felsewperye, Felső-Perje 46
Felso Szkulya 48
Feodora 80
Fer 125
Fera 125
feregă 59
Fereşti 125
Fermă 125
Fermie 125
Fermul 125
Fermuş 125
Feru 125
Fetion 27
Fierescu 125
Fir- 125
Fir 59, 88, 125
Fira 59, 88, 125
Firea 88
Fireşti 59, 125
Fireza 88
firfirig 59
Firica, Firică 59
Firig 59
Firiga, Firigă 59
Firm- 125
Firman 125
Firmul 125
Firu 59, 88
Fit 89
Fitera 89
Fiteşti 89
Florea 95
Florei 94, 126

G

-g- 58, 79, 85, 89, 95
Gag- 89
Gaga, Gagă 89
Gagea 89
Gager- 89
Gageră 89
Gagerău 89
Gagiu 89
Gagu 89
Gald 53

Galda 14, 53
Galeşul 32
Galod 46
Galsa 47
Galşa 14, 47
Ganul 39
Garadystya 46
Gavrilúş 106
Georgi 20
Γεωργίου 102
Géra 127
Gérend 46
Geru 127
Gerv(e)a 127
Ger-v-esc-, Gervescu 127
Gervu 127
Géta 26
Géto 26
Gheorghiţă 103
Gheorghiu 102
Ghera 128
Gheran 128
Gherasim 128
Gherăeşti 93
Ghercea 128
Ghercioiu 128
Gherea 128
Gheroiu(l) 128
Gherţa 51
Gherv- 128
Ghervan 128
Ghervasie 128
Ghib- 89
Ghib 89
Ghiba 89
Ghiber- 89
Ghibernea 89
Ghibersa 89
Ghibersin 89
Ghibu 89
Ghimbav 44
Ghira 128
Ghirea 128
Ghireasca 128
Ghirva 127
Giura 102, 125
Giurea 102, 125
Giurescu 125
Giureşti 125
Giurma 125
Giurman 125
Giuroi, Giuroiu 102
Giuru 102, 125
Gîrdomanu 32
Gliga 80
Gligor 80
Gligore 80
Glod 46
Góca 21
Góco 21
Godeanu 32
Goga 33
Gogoiu 32
Gogoloşu 32
Gogoneţu 32
Gogonu 32
Gogu 33
Golae 96
Golăiaş 96
Golăieşti 96
Gole 131, Golea 96, 131
Gol-f-iţ- 131
Golfiţa 131
Golfiţescu 131
Golfiţu 131
Golosa 47
Golu(l) 96, 131
Gorbonafalwa 41
gorod 65
got 20
Got 20
Got- 21
Gota 20, 21
Gotca 19
gotcă 20
Gote 20, Gotea 19, 20
Goteja 20
Gotescu 20
Goteşti 20
Goteşul 20
Góth 20
Gotić 20
Goto 20, 21
Gotu, Gotul 20
Gotul: Muntele ~ 19
Gotului: Pîriu ~ 19
goţa 21
Goţa 21
Goţei: Pîrîul ~ 21
Goţi: Pîrîul ~ 21
Goţul 21
grad 65
Gradistha 46
grădişte 46
Grădişte 46
greblă 100
greblo 100
Grecu 22

Grigore 80, 131
Grigoriu 102
grind 46
Grind 46
Gróza 85
Grubor 74
Gruin 41
gruń 41
Gruń, Gruni 41
Gug 32
Guga 32—35, ~ Custurilor 32, ~ Mare 32, ~ Mică 32, ~ Naltă 32
gug(ă) 32—34
Gugea 32
Gugești 32
gugu 32
Gug(ul) 32, 33, 35
Gugului: Dealul ~, Valea ~ 32
Gurasada 37
Guraszáda 37
Gurba 14
Gyes 112

H

-h- 54, 133—135
hadnagy 66
Haiu 101
Hajív 101
Halas 12
hamar 116
Hamza 27
Hangíu 102
Hanța 51
Har- 59
Harag 69, 72
Haraga 69
Harea 59
Harega 70
Hariga 59
Hariton 27
Hariu 59
Haș 70
Hașag 70
Hașeg(a) 70
Hașegan 70
Hașu 70
határ 38
Hațeg 14, 70
Hauzest, Hauźeșć 41
Havrylo 101
Hălăuca 12
Hălăucești 12
Hărțăgan 70
Hăugești, Hăuzești 41
Hența; Coasta ~ii 28
Her 126
Hera 126
Herăști 126
Herbordus 116
Herea 126
Herendea 10
Herendest 10
Herendești 10
Herlic 25
Herm- 126
Hermești 125
Heru 126
Hețeg 64
Hod- 80
Hode, Hodea 80
hodnogiu 66
Hodor- 65
Hodor 54, 65
Hodor Burciuc 79
Hodora 65
Hod-or-easc-a 54
Hodoroagă 65
Hodorog 65
Hodoș 117
Hóla 89, 90
Holea 89, 90
Holerca 89
holercă 89, 90
Hol-er-g- 89
Holerga 89
Hom- 117
Homă 117
Homea 117
Homești 117
Homic 117
Homicea 117
Homiceni 117
Homicești 117
Homița 117
Homor 16, 90, 116
Homul 117
Hon- 96, 118
Honae 96
Honcu 118
Hond- 80
Hondor 80
Hondra 80, 118
Hondrea 80
Honea 96, 118
Honoi 118

(H)onor- 118
*(H)onor(e)a 118
Honorici 117, 118, Honoricz 118
Honoriu 118
Honoros 118
*(H)onor(u) 118
Honorych 117, 118
Hor- 66
Hora, Horă 135
Horea 66, 135
Horh- 134, 135
horha 135
Horhă 135
Horhogea 134
Horhoianu 134
horhot 134
Horhotă 134, 135
Horhu 135
Horog 65, 66
Horul 66, 135
Hot- 66
Hota 66
hotar 38
Hotar, Hotaru 38, 39
Hote 66
Hotn(e)a 66
Hotnoagă 66
hotnog 66
Hotnog 66
Hotnoga 66
hotnogiu 66
Hotnogul 66
Hotu 66
(H)oz- 82
Hoza 82
(H)ozacu 82
Hozan 82
Hozoiu 82
Hud 35
Huda 35
Hude 35
Hudea 35
Hudeşti 35
Hudus 117
Humor 16, 116
Humorului: Gura ~ 16, 116; Mănăstirea ~ 16
Hureşti 12
Huru 12
Hurui 12
Huruian 12
Huruieşti 12
Huza 27, 35, 82
Huzău 27
Huze 27, 28, Huzea 27
Huzić 28
Huzul 27, 35, 82

I

-i 92
Iacuş 18
iaz 38
Iaz 38
Iazu 38, ~ Nou 39, ~ Vechi 39
Iazul 38
-ib- 89
-ic- 52, 56, 60, 71, 72, 87, 132
-ić- 11
-iĉ- 61, 76, 79, 90, 118
-ĭc- 50
-ig- 57, 71, 72
-íga 56, 71
-igă 56
-il- 19, 50, 56, 126, 128
-in- 11, 17, 50, 95, 120
-inc- 50
-inci 39
-inţ 39
-inţi 39
Ion 13
Ioneşti 13
Ioniţă 81, 103
-iś- 118
Isaia 13
Isăilă 13
Isăileşti 13
Isztrákos 48
-iş- 56, 97
-işor- 56
-işt- 54—56
-işte 54
-it- 56
-iţ- 19, 56
Iuliu 104
-iv- 101
Izaszacsal 53
Izthyen 48
Iztrakos 48
Iztyen 48
izvor 38
Izvor 38
Izvoru 38, 39, ~ Alb 39, ~ Ampoiului 39
Izvorul, Rece, ~ Trotuşului 39

î

-îng- 55, 59

J

jaz 38
Jeledinţi 39
Jósa 86
Jóse 86
Josm- 86
Josmer 86
Jucu 110, 113
-juk 57
Jureşti 125
Jurja 27

K

-k- 30, 111, 112
Kajanel 19
Kaladwa 46
Kalapothywa 46
Kalodwa 46
Kalynyn 101
Kapriora 43
Kaproucha 14
Karasna 46
Karazna 46
Karbonal 41
Karl 64
Karl- 31
Karla 64
*karljï 31
Karna 50, 51
Kayanfw 19
Kayanthw 19
kecskés 14
Kera 86
Kerbunar, Kerbunár 41
Kerchowa 47
Keresztespatak 46, 47
Kerezthe 47
Kerla 64
Kerlya 64
Kerna 51
Kievul 39
Kijján 108
kijenár[1] 108
Kimpián 85
Kirchorfalva 47
Kirna 51
Kirpa 51
Kirstess 47
Kisbaboczia 47
Kisdebreczen 120, Kis-Debreczen 52, 119
Kiskecskés 14
Kisradvan 49
Kladova 46
Klapathywa 46
Klause 110, 112
Klausenburg 112
Kloda 112
Klok 112
Klopothwa 49
Klosza 111
Kloszek, Kłoszek 111
Kloszko, Kłoszko 111
Kloš 111
Kluch 110, 111
Kluchno 111
Kluk 111
Kluka 111
Klukowski 111
Kluksovič 111
Klus 110
kluse 111
Klusuar 109
Kluš 110
Klušáncev 110
Kluše 110
Klušić 110
Klušik 110
Klušin 110
kluž 111
Kluž 110
Klwpothywa 46
Koazsa 43
Koca 111
köcsik 64
Kóke 79, 96
Kóko 79, 96
Kokor 79
Kokora 79
Kokórov 78
Kokórski 78
Kólev 101
Koliv, Kóliw 101
Kolja 101
Kollosch 111
Kolosuar 46, 109, 111
Kolosvár 111, Koloswar 109
Kolozsvár 46, 110, 111

Königstein 29
Копъчелѧ 37
Korb 41
Korbi 42
Korbonár 41
Korby 42
Korfu 130
*korljĭ 31
Korna 50
Корнѧ 37
korol' 31
Korpa 51
Körpa 51
Kosa 43
Kósa 43
Kóse 86
Kóser 86
Kóso 86
Kosta 111
Kóta 26
Koté 74
Koterin 87, 88
Kotin 87
Kotkin 87
Kotlánov 59
Kóto 20, 26, 74
Kotor 79
Kotórov 74, 79
Kozsa 43
Кран 31
kraj 29, 30
Kraj 30, 31
Kraja 30, 31
Krájčo 30
Kraje 30
Krajek 30
*Krajĭ 31
Krajimir 30
Kràjisav 30
Krajislav 30
Krajk 30
Krájko 30
Krajné 30
Krájo 30, Krajo 31
Kral 31
kral' 30
kralj 30
Kralj 30, 31
Králjo 30
Краль 31
Кралъ 30, 31
Kraszna, Krazna 46
Krichova 47
Kriscior 47
Kriscsor 47
Kristest 46, 47
Kristyor 47
Krisztesd 46, 47
krol, król 30
Krychowa, Krychyowa 47
Kulus 109
Kuluswar 46, 109
Kynda 23
Kysdebreczen 119
Kystharnocza 49

L

-l- 15, 16, 57, 60, 65, 76, 79, 87, 88, 91, 129, 130
lavica 48
Lazo 21
Lazur 42
Lazuri, ~ de Beiuş 42
Leah(ul) 21
Lech 22
Lecha 21
Lech(o) 21, 22
Lechov 22
Leh 21, 22
Levtera 86
liftă 128
Lig- 80
Liga 80
Lígo 80
Ligor(e) 80
Ligu 80
Limb- 89
Limbă 89
Limber 89
Limberda 89
Limberea 89
Lita Română, ~ Ungurească 128
Liteanu 128
Liteni 128
Litenii de Sus 128
Lito 128
Litoi(u) 128
Litu, Litul 128
Litva 128
litvă 128
Liviu 104
lóca 48
Loga 33
Logul 33
Lubor 74

Lud 59
Luda 59
Ludeşti 59
Ludig 57, 59
Ludu 59
Luescu 64
Lugas 117
Lugoj 117
Lui 64
Lui- 64
Luia 64
Luica 64
Luican 64
Luică 64
Lunca , ~ Ampoiţei, ~ Apei 28
Lupan 109
Luţăi 97
Luţă 97

M

-m- 19, 54, 64, 122—127
Mach 22
Macho 22
Macra 43
Mad- 80
Mada 80
Mador 80
Madorcea 80
Mag 96
Maga 96
Maganu 96
Magă 96
Magoe 96
Magora 42
Magul 96
Magur 42
Maguri 42
Magwre 42
Mal 94
Малаю 94
Mála 94
Male(a) 94
Máljo 94
Málo 94
Malu 94
Mamugă 71
-man- 123, 124, 130
Man 59, 69, 103
Mana 59
Mandra 52
Mane(a) 59, 69, 103
Maneca 70
Manega 59, 70
Maniga 59
Mantz 66
Manţa 66
Manţoc 66
Manţog 62, 66
Manţogă 66
Manţu, Manţul 66
Manu 69, 103
Manugă 69
Mara 21, 132
Márchva 131
Mare, Marea 132
Marfa, Marfă 131
Marfea 132
Marfescu 132
Marina 27
Marosborosznok 45
Maroskarna 51
Mart(h)a 131
Maru 132, Marul 42
Mat- 81
Mata 81
Mate(a) 81
Mator 81
Matorov 81
Matu 81
Máver 86
Mávra 86
Mávrov 86
Maţă 66
Mavra 60
Mavre(a) 59, 60
Mavrigu 59, 71
Mavruş 60
Mădei 80
Măgaia 96
Măguleşti 96
Măgúra 107
Măgúri 42
Mălaia 96
Mălai(u) 94, 96, 97
Mălăiaş 96
Mălăescu 96
Mălă(i)eşti 96
Mămaiu 97
Mănică 59
Mănucă 69
Măru 42
Măţălea 66
Măţăleşti 66
Măţelea 66
Măţeşti 66
Măţog 66

Medan 81
medar 81
Medarov 81
Medar(u) 81
Medea 81
Medelea 81
Medor 81
Meh 90
Meh(e)a 90
Mehera 90
Mehere 90
Meheš 90
Mehić 90
Meh(u) 90
meleag 60
Meleghavas 60
Mera 132
Merei 132
Merfea 132
Merfu 132
Meria 132
Merul 42
Mic- 81
Micoroi(u) 81
Micota 81
Micula 81
Miculescu, Miculești 81
Mih 81
Mihai 39
Mihă(i)ești 39
Mihora 81
Mihoreanu 81
Mihoreni 81
Mihu 81
Мик 31
Mikluš 111
Mikluševac 111
Mikluševci 111
Mikluvević 111
Mila 60
Mile(a) 60
mileag 60
Milești 60
Milică 60
Miliganu 60
Milotinești 25
Milu 60
Mindra 52
Mirĉ- 66
Mirce, Mircea 66
Mircioagă 66
Mircioganul 66
Mirciu 66
Misa 66
Misea 66
Misoagă 66
Misul 66
Mișa 69
Mișea 69
Mișu 69
Mișuga 69, Mișugă 71
Mîndra 52
Mîndrea 18
Mîsca 53
Mócea 66
Mocești 66
Mocioga 66
Mociogan 66
Mociogu 66
Mocrea 14, 43
Mod- 60, 81
Mod-ca 60
Modica 60
Modican 60
Modigă 60, 71
Modincă 60
Modoc 60, 81
Modoia 60
Modolea 60, 81
Modolești 60
Modora 81
Modórcea 81
Modran 60
Modrea 60, 66, 69
Modrești 66
Modrigan 60
Modroga 66
Modrogan 66
Modrogu 66
Modroi 60
Modruga 69
Modru(l) 60, 66, 69
Moerul 42
Moga 94
Mogaiu 94
Mogești 94
Mogoș 94
Mogoșani, Mogoșeni 94
Mogoșești 94
Mogoșoaia 94
Moh 82
Moha 82
Mohanu 82
Mohănescu 82
mohor 81
Mohór 74
Mohora 81
Mohor(u), Mohorul 81

Mokra 43
Moldoveanu 32
Mom(a) 86
Momaiu 94
Mome 94
Momoiu 94
Moméra 86
Momérin 86
Mómerov 86
Momoteşti 94
Momu 94
Mondra 52, 53
Mor- 60
Mora 60, 69, 126, 132
Moran, Moranul 60
Morăşti 60, 69, 126
Morea 60, 69, 132
Morega 132
Moreni 60
Morfei 132
Morfican 132
Morfu 132
Морит 60
Moriga 60
morih 60
Morlea 60
Morm- 126
Mormeci 126
Mormilă 126
Mormoe 126
Mormuescu 126
Moroca 60
Moroeşti 69
Moroga 60
moroi 60
Moroiu 60
Morolea 60
Morot(e)a 60
Moroteşti 60
Moru 60, 69, 126, 132
morugă 69
Morugă 69
Mörul 42, 43
Mos- 82
Mosa 82
Mosca 82
moscoli 82
Moscoru 82
Moscu 82
Mosor 82
Mosóra 74, 82
Mos(ul) 82
Moş 81
Motóra 66, 74
Motorăşti 67, Motorescu 66
Motoroga 66
Mundra 52, 53
Mureş 39
Muresán 85
Mureşul 39
Muszka 53
Muşa 27

N

-n- 30, 66, 67, 89, 90
Nagbaboczja 47
Naghi 104
Naghíu 104
Nagkechkes 14
Nagy-Barcsa, Nagy Bartsa 51
Nagy-Debrek 52
Nagykecchkes 14
Nam- 95
Namei 94
Narca 128
Nare(a) 128
Nareş 128
Narilă 128
Narotă 128
Narta 128
Narte 128
Nartea 128
Nar-v- 128
Narvu 128
Nasta 95, Násta 97
Nastai 95, Nástaị 97
Naste 95, Náste 97
Nastea 21
nămaie 94
Nămaiu 94
Nămă[i]eşti 94
Nămescul 95
Nămilă 95
Năroteşti 128
Nărteşti 128
Nărteştii de Jos, ~ de Sus 128
Năstea 95
Neag 26, 27
Neaga 27
Neagoe 81
Neagul 27
Neamţu 22
Nego(i)eşti 39
Negoi(u) 39, Negoiul 32
Negrae, Negraia 96
Negrea 96

Negru 96
Negrúţ, Negrúţiu 104
nemeş 13
Nemeş 13
Nemeşeşti 13
Niagul 25
Nicoară 81
Nicolae 130
Nicoliţă 103
Nikola 111
Nor 128
Noran 128
Noreanu 128
Norel 128
Norescu 128
Noreţ 128
Nor-v- 128
Norve 128

O

-oag- 54, 78
-oagă 54, 62
Oarda 53, ~ de Jos 14
-ob- 56
-oc- 60, 62—64, 66, 71, 72, 74, 82, 130
ocol 49
ocoliş 49
Ocoliş, ~ul Mare 49
-og- 54, 60, 62, 71, 72, 83
-ogan 62
-ogea 62
-oğ- 83, 134
-oi- 19, 56, 60, 76, 79, 81, 84, 89—91, 94, 95, 97, 102, 118, 123, 126, 128, 130, 133, 134
Oier 103
Oieriu, Oieru 103
-oj- 56, 86, 88, 122
-ok- 112
Oklos 49
okolis 49
Okolis 49
-ol- 56, 60, 83
Ola 90
Oláh-Debreczen 52, 119, 120
Oláh Facset 52
Oláh-Pián 108
Olca 126
Olcea 126
Olcescu 126
Olchya, Olcsa, Olcza 126
Olea 90, 126
Olercu 90
Oleşeşti 126
Oleşti 126
Olimpia 109
Olimpie 109
Olma 126
olmaz 126
Olmaz 126
Olt 39
Oltsa, Oltsia 126
Oltul 39
Olul 90, 126
Olyom 47
Omer 90
omor 117
Omor 16, 90, 116, 117
Omorîcea 117
Omoru 117
-oń- 27
Ona 103
Onaie 96
Oncea 26
Onciul 54
Onea 103
Oniga 72
Onoriś 118
onorišán 118
Onoriu 118
Onu 103
Óprea 97
Opriş 97
Ópriş 97
-or- 16, 54, 55, 69, 73, 74, 78, 91, 116, 118, 129, 132
Or- 135
Orf- 132
Orfa 132
Orfea 132
Orfescu 132
Orfu 132
Orha 135
Orhei 135
Orhot 135
orîlŭ 60
Orl- 60
Orla 16
Orl(e)a 60
Orleanu 60
Orleşti 16, 60
Orliga 60
Orul 132
Oszkola 48
-oş- 19, 48, 56, 94, 123

-ot- 19, 48, 54—56, 60, 81, 94, 122, 128, 130, 133—135
-ota 54
otar 27
oţ 27
-ov- 11, 22, 44, 48, 59, 76, 86, 100
Оутмешь 126
Ozacu 82
Ozoiu 82
Ozorac 82

P

-p- 54, 82
Pacea 67
Pacioaga, Pacioagă 67
pacioc 67
Páfrányos 45
Pajsán 49
Pam- 82
Pama 82
Pamp- 82
Pampora 82
Pamporău 82
Pámpu 82
Pampulea 82
Pamu 82
Pamuc 82
Pamula 82
Panta, Pantă 82
Pante(a) 82
Panteş 82
Pantor 82
Paratea 44, Paratee 43
Paratéj 43, Paratély 44
Pardos 25
Parîng 59, 107, Párîng 107
Parkas, Parkasz, Parkaz 48
Pat 90
Pat- 90
Pata 90
Patea 90
Patei 90
Patera 90
Pateraş 90
Paterău 90
Paterea 90
Pavelúş 106
Păcioiu 67
Păiuş 49
Păiuşan 49
Păiuşeni 49
Păru 40, 42
Pen 108
Per- 22
Pera 22
Perje 46
Perkasz, Perkász 48
Perlő 40
Pero 22
Pérsa 22
Perse 22
Persescu 22
Pêrso 22
Persu, 22 28, 106, Persul 22
Perşa 106
Perşani 22
Perş(e)a 22
perşi 22
Perşu 22
Perul 42
Perye 46
Petraşco 21
Petrică 71
Petriv, Petríw 101
Petróv 101
Petru 69
Petrugan 69
Petrúş 106
Pia 109
Pian 107
Pianu, ~ de Jos, ~ de Sus 107
Pianul de Jos, ~ de Sus 108
Pienaru 108
Piescu 109
Pii̯-
Píi̯a 109
Pii̯án 109
Pii̯e 109
pii̯enár[i] 108
Pii̯u 109
Pija 109
Pijan 109
Pijén 108
Pijo 109
Pipa 90
Pipea 90
piper 90
Piper 90
Piper- 90
Pipera 90
Piperă 90
Piperea 90
Pipernea 90
Pirea 67
Pirn- 67

Pirnău 67
Pirnea 67
Pirnog 67
Piroiu 67
Pirot 67
Piru 67
Pit- 82
Pita 83
Pitan 83
Pită 83
Pitău 83
Pite 83, Pitea 82
Piteș 83
Pitor 82
Pitoroc 82
pitrog 78
Pitu 82
Piu 109
Pîncota 14
plaiure, plaiurele 37
Ploa(i)e 10
Ploe 10
Ploieștean, Ploieșteanu 102
Ploiești 10
Plop 83
Plopa 83
Ploporeanu 83
Pobega 70
Podrag 70
Poe 30
Pöel 40
Poenari 39
Poeni, Poenile 39
Poerul 42, 43
Pogaci 83
Pogoiu 83
pogor 83
Pogor 83, Pogór 74
Pogóre 83
pogorî 83
Poia 30
Poiana 11
poiană 39
Poie 30
Poienari 11, 39
Poienărei 11
Poieni 39
Poieniţa 39, 49
Poienar(u) 11
Poinicza 49
Poiniţa 49
Poiul 30
Poj- 67
Poja 67
Pojanicza 49
Pojenicza 49
Pojnicza, Pojnitza, Pojnyitza 49
Pojoagă 67
Pojoga 67
пожога 67
Pojogeni 67
Pop 70, 83
Pop- 83
Popa 70, 83
Popei 95
Popeia 95
Poporogean 83
Poporogi 83
Poporogu 83
Póra 97
Porfirie 125
poronty 43
Póru 97
Póruţ 97
Porúţ(iu) 97
Pot- 82
Potor 83
Potoroacă 83
Potoroc 83
Potr(e)a 83
Poynicza, Poynycza 49
prach 133
praf 133
Prebul 40
Pretoy 44
Pria 46
Пріа 46
Pricaz 48
Prie 46
Priia 46
Prikász 48
Prozor 83
Prozoreanu 83
Prózorov 83
Prózorovski 83
Prozu 83
prunc 43
Prut, Prutul 39
Purcas, Purkaz 48

R

-r- 76, 77, 118
Rab 67
Rab- 67
Raba 67

Rába 86
Rabega 70
Ráber 86
Rábo 86
Rad 26
Radawan 49
Rade 97
Radeest 13
Rado 26
Radovani 49
Radu 97
Rodulfu 130
Radvány 49
Radwan 49
Rancea 67
Ranciog 67
Rancov 67
Rančov 67
Rankov 67
Rasa 60
Rasiga 60
Rasu 60
Raşa 67
Raşoagă 67
Raşul 67
Răboacă 67
Răboga 67
Rădae, Rădaia 97
Rădăeşti 97
Rădeşti 13
Rădoi 39
Răducu 71
Răduleşti 13
Rădvani 49
Răsiga 60
Resa 61
Resiga 61
Resu 61
Reva 61
Reve 61
Révea 61
Revici 61
Reviga 61
Riuszadului, Riuszádului 36
Rinđéşć 10
Rob 97
Roba 97
Robaia 97
Robe 97
Róbo 97
Robu 97
Roman 17
romanus 17
Roşa 67
Roşca 25
Roşeşti 67
Roşoagă 67
Roşoga 67
Roş(u) 67
Róvina 107
Roviniţa Mare 117
rus 22
Rus 22, 23
Rusa 22—24
rusav 22
Ruse 22, 23
Rúsi 23
Rúsjo 23
Rúso 23
Russ 23
Rus(u) 22, 28
Rusul 22, 23

S

-s- 22—24, 89, 107
Sachse 23
Sacu 38
sad 36, 37
Sad 36, 37
sadŭ 36, 37
Sadu 36—38
Sadului: Gura ~ 37, Riu ~ 36, Valea ~ 37
sadure, sadurele 37
Salathna, Salatna 47
sas 23
Sas 23, 24
Sasa 24
sasă 24
Sáso 24
Sas(u) 23, 24, 28, Sasul 23
Sat 36, 38
Satrakov 48
Săcel 53
sătcel 53
sătucel 53
Scor- 135
Scora 135
Score, Scorea 17, 135
Scorei 17
Scorhan 135
Scóruta 107
Scule, Sculea 48
Sculeş 48
Sculla 48
Sculotă 48

Servesti 129
Sib- 90
Siban 90
Sibana 90
Siber(ea) 90
Siberescu 90
Siberu 90
Sibiciul de Jos, ~ de Sus 90
Siboiu 90
Sibu 90
Sid- 86
Síder 86
Sído 86
Sídov 86
Silviu 104
Sinersig 117
Siret, Siretul 39
sită 100
sito 100
Sîncel 14, 53
Sîrbi 43
skulja 48
sliva 47
Soarul 67
Sobor 74
Soc- 82
Socea 83
Soceava 116
Socol 83
Socola 83
Socolu de Cîmpie 83
Sócor 83
*Socotă 83
Socoteni 83
Socu 83
Sol- 135
Solea 135
Solhan 135
Someşdobriţin 119
Sopa 84
Sopor, Soporu de Cîmpie 84
Sor 67
Soratu 67
śórća 41
Sorea 67
Soreni 67
Soreşti 67
Soroagă 67
Stan 27, 61, 81
Stan- 90
Stana 27, 48
Stanciu 69
Staško 111
Stava 86
Stavăr 86
Stáver 86
Stáverov 86
Stavilă 86
Stávra 86
Stavu 86
Stavúl 86
Stănciugă 69
Stănciugel 69
Stănciugu 69
Stănei 90
Stăneriu 90
Stănete 90
Stănică 61, 72
Stăniga 61, Stănigă 71, 72
Stănigeni 61
Stănigeşti 61
Stănigoiu(l) 61
Stănilă 90
Стънищкни 61
Stăvaru 86
stînă 48
Stoe 30
Stoeneşti 39
Stoia 30
Stoian 39
Stoiana 48
Stoie 30
Stoieneşti 39
Stoi(u) 30
Strak- 48
Stracoş 48
Strákov 48
Stratan 61
Strate 61
Stratica 61
Stratiga 61
Strat(u) 61
Stráunile 107
Străteni 61
Strătilă 61
Stroie 39
Stro(i)eşti 39
Suceava 116
Sud- 83
Sudac 84
Sudak 84
Suder 91
Sudoiu 84
Sudor 84, 91
Suduc 84
Suk 110
Sul- 61
Sula 61

Sulea 61
Sulescu 61
Sulică 61
Sulici(u) 61
Suliga 61
Sulu, Sulul 61
Suta 84
Sutescu, Suteşti 84
Sutor 84
Svetozar 111
Szaak 38
Szaczal 53
szád 37
Szamosdebreczen 119
Szász-Pián, Szász Pien 108
Szatsal, Szatzal 53
Szervesd 129
szilva 47
Szirb 43
Szkulya 48
Szokol 84
Sztana, Sztána 48
Sztojana 48
Sztojka 85
Sztrákos 48

Ş

-ş- 22, 88, 106
Şandru 18
Şeaua lui Crai 29
Şteful 18
Şuşerea 91
Şuşu, Şuşul 91

T

-t- 21, 25, 40, 54, 127, 128
Ta- 25
Таба 95
Tabai 95
Taba(ia) 95
Taplocha, Taplocza, Taplotza 48
Tapolcza 48
Tara 68
Tarányos 47
Taras 25
Tarcea 14
Taroga 68
Taru 68
Tat 24, 26
tata 25
Tata 26
τάτα 25
tată 25, 26
Tate, Táté 41
tatjo 25
Tátjo 25
Tato 25, 26
Tatomir 25
Tatos 24
Tat(u) 26, 28
tat(ul) 25
Tatul 24—26
Taut 26
Tauta 26
Tăban 95
Tăteşti 26
Tătuleşti 26
Tăut(u) 26
Tel 91
Telea 91
Telerez 88, 91
Telul 91
Tera 135
Tere, Terea 135
Terh- 135
Terheci 135
terhes 135
Terheş 135
Teria, Terje 46
Ternavicza 49
Thacej 41
Tharnawycza 49
Tharnoczafalwa 49
Thate, Thatej, Thathe 41
Thathemirus 25
Thathul Wolachus 24
Therje 46
Tich 22
Timiş, Timişul 39
Tit 91
Tita 91
Titea 91
Titere(a) 91
Titerlea 91
Titeru 91
Titu 91
Tîr- 129
Tîrbă 129
Tîrbeşti 129
Tîrca, Tîrcă 129
Tîrdea 129
Tîrnăviţa 49
tîrveliste 128
Tîrvuică 128

Todor 111
Todoran 109
Toka 111
Toma 70, 84
Tomec 70
Tomega 70
Tomek 70
Tomiță 84
Tomor- 69
Tomoroagă 84
Tomorogă 84
Tomoruc 69, 84
Tomorug, 69, 84
Tomuș 84
Tomuț(ă) 84
Toplicza 48
Topliţa 48
Toploţa, Toplocza 48
Tora 132
Toraciu 132
Torcea 132
Tordea 132
Torf- 132
Torfan 132
Torfescu 132
tot 26
Tot 27, 28
tót 26, 27
Tot- 84
Tota 26
Tóta 27
Tóté 27
Tot(e)a 26, 27, 84
Tothey 41
Totoi 41
Totora 84
Totoreni 84
Tot(u) 26, 84, Totul 26
Traian Vuia 38
Traniș, Tranișu 47
Tranyis 47
Tria 46
Trie 47
Tul- 61
Tula 61, 95
Tulai 95
Tule(a) 61, 95
Tulești 61, 95
Tulică 61
Tuligă 61
Tumurug 69
Tur- 61
Tura 17, 61
Turda 12, 14
Tur(e)a 17, 61, 126
Turei 17, Turéi 126
Turești 61
Turică 61
Turigă 61
Turm- 126
Turmacu 126
turmă 126
Turmei(u) 126
Turul 61, 126
Tuta 73, 84
Tuto 85
Tutor 73, 84
Tutu 73, 84
Tutuc 84
Tutuș 85

Ţ

Ţaga 33
Ţagu 33
Ţară 68
Ţaru(l) 68
Ţăringă 59
Ţăroga 68
Ţipar 104
Ţipariu 104
Ţog- 97
*Ţog(a) 97
Ţogae 97
Ţogoaie 97
Ţogoc 97
Ţogoe 97
*Ţogu 97
Ţuţurea 69
Ţuţurigă 69
Ţuţurugă 69

U

-uc- 56, 68, 69, 71, 72, 84, 129
-uc(a) 68
ud 35
Uda 35, 85
Udea 35, 85
Udești 35
Udor 85
Udu 35
-ug- 68, 71, 72
-úg(a) 68
ugo 71
-ug-oi̯-u 68

-uị-u 12, 56, 126
-ul- 56, 82
-(ul)igă 57
Ulm 42, 47
Ulmása 43
Ulmoasa 43
Ulmi 42, 47
Umur 117
-un- 88
Unirea 14
-ur- 56, 73, 74
-uş- 19, 52, 56, 85, 106, 122, 125
Utan 127
Utm- 127
Utma, Utmă 127
Utmea 127
Utmei: Piscul ~ 127
Utmej 127
Utmeş 126, 127
-uţ- 19, 56, 74, 97, 125
uz 27, 28
Uz 27
Uza 35, 82, Uz(e)a 27
Uzei: Valea ~ 27
Uzului: Poiana ~ 27
Uzev 28
Uzóń, Uzoni 27
Uzov 28
Uz(u) 27, 35, 82
uzy 27

V

-v- 54, 127—130
Vacho 22
Vadurele, Vadurelele 119
Vaga 95
Vagaev 95
Vagaiu 95
Vagaj 95
Vagaja 95
Vagin 95
Vago 95
Vale 69
Valea Bună 34, ~ lui Pătru 12
Valeş 69
Valu 69
Vam- 129
Vama 129
Vamba 129
Vamvu, Vamvul 129
Van- 129
Van 129
Váncо 74
Vančór 74
Van(e)a 129
Van-v- 129
Vanv(e)a 129
Vanvu 129
Vanvuc 129
Vanvuceşti 129
Vanvulea 129
Varîng 59
Vartolomej 95
Varvara 27, 129
Vas 95
Vasa 95
Vasai 95
Vasea 95
Vasi 95
Vasil 95
Vasil' 95
Vasilĭ 95
Vasilije 95
Vasiliu 102
Vasu 95
Văcaru, Văcariu 103
vădureán 119
Vădurele 119
Văgaia 95
Văleşti 69
vălog 69
Vălucu 69
vălug 69
Vărădia 23
Vărboi 102
Verea 61, 64
Verescu 64, Vereşti 61
Veriga 61
Verigă 61
Veroiu 61, 64
Veros 64
Veru 64
Vido 74
Vidol 74
Vídor 74
Vídorov 75
Vinţul de Sus 14
Vitor 74
Vitoran 74
Вицелъ 37
Vizitíu 102
Vîlcea 18
Vîlcelele Bune, ~ Rele 34
Vîrdel 129
Vîrlan 129
Vîrlăneşti 129

Vîrv 129
Vîrva 129
Vîrvaș 129
Vîrvea 129
Vîrvescu 129
Vîrvor 129
Vîrvorescu 129
Vîrvoru de Jos 129
Vlador 74
Vmur 117
Voinag 70

W

Walachisch Pien 108
Wallachisch Fatschet 52
Wallachisch-Pian 108
Waradia 23
Wáradya 53
Warda 53
Wlm 42, 47
Wmur, Wmwr 117
Wybrathka 43

Y

-yč- 101
-yg- 71
-yh- 59

Z

-z- 28, 50
Zaadt 36, 38
Zaak 38
Zacho 22
Zachal, Zachel 53
Zagor 85
Zágor 85
Zagorce, Zagorcea 85
Zagorici 85
Zagu 85
Zah 85
Zaha 85
Zaharia 27
Zahirnie 85
Zahora 85
Zahu 85
Zak 38
Zakol 84
Zakul 84
Zalathna, Zalatna 47
Zalazd, Zalosd 47
Zam, Zám 132
Zama, Zamă 85, 132
Zamf- 132
Zamfir 132
Zamfor 132
Zamfu 132
Zamora 85
Zana 85
Zancea 85
Zanchaal, Zanchal, Zanczal 53
Zang- 85
Zanga 85
Zangor 85
Zatth 36, 38
Zaz Brette 45
Zărvéșću 129
Zăvoi 66
Zcoth 36
Zearotă 130
Zerea 130, 135
Zer-h-aĉ- 135
Zerhaciu 135
Zeria 130, 135
Zeriu 130, 135
Zerlea 130
Zerman 130
Zeru 130, 135
Zerv- 130
Zervescu 130
Zervest 129
Zervești 129
Zkola 48
Zlacna, Zlagna 47
Zlasd, Zlászt 47
Zlaști 47
Zlatna 47
Zokol 84
Zoodt 37
Zor- 50

Zorea 50
Zorești 50
Zoril- 50
Zorilă 50
Zorilencz 49
Zöriléncz 49
Zorilinci 50
Zorlencz 49, 50
Zorlenczmáre 50
Zorlenţu Mare 49
Zorlincz 49
Zorlyencz 49
Zorza 50, 85
Zorzan 85
Zorzor 85
Zot 36
Ztana 48
Zynazeg 117

VI. REZUMATE

NOMS DE PERSONNES ET NOMS DE LIEUX ROUMAINS

Le présent ouvrage est une continuation de mon *Onomastique roumaine (Onomastică românească)*, parue en 1980.

Je considère qu'il est indiqué dès le commencement de faire état de quelques problèmes pour mettre en évidence:

la nécessité d'accorder une attention accrue aux relations étroites et anciennes existant entre les anthroponymes et le toponymes, comme le démontre le grand nombre de noms de lieux d'origine anthroponymique et, d'autre part, le fait que les plus anciens toponymes de Transylvanie, attestés dès le XI-e siècle, représentent des anthroponymes homophones;

l'obligation de connaître la forme la plus exacte, officielle et populaire, actuelle et d'autrefois, des anthroponymes et des toponymes; étant donné que ceux-ci apparaissent, plus d'une fois, dans les documents trnsylvains sous des formes qui ne correspondent pas aux noms réels, le dernier paragraphe du premier chapitre contient des indications afférentes d'ordre phonétique et graphique;

la recommandation d'abandonner l'utilisation abusive et forcée des mots communs comme étymons des anthroponymes et des toponymes.

Au chapitre II je continue d'analyser la structure des anthroponymes roumains, en conformité avec la conception exposée dans mes travaux antérieurs, surtout dans l'*Onomastique roumaine*. J'insiste, en même temps, sur le point de vue que les suffixes anthroponimyques, de même que ceux du lexique commun, appelés „empruntés", sont, en réalité, extraits des noms empruntés après leur intégration dans le système de la langue réceptrice. Par conséquent, les suffixes d'une telle provenance sont roumains et roumains sont également les anthroponymes et les toponymes qui les contiennent. J'insiste aussi sur l'obligation de l'analyse exacte de la structure des anthroponymes et des toponymes, dans le sens de la délimitation exacte des éléments composants: thème, suffixe, désinence, article. Je présente par la suite une série de suffixes anthroponymiques biphonématiques (*-ig, -og-, -or-*, etc.) et je prouve leur existence par un nombre, à mon avis, suffisant d'exemples.

Au chapitre III, à la suite d'un examen plus détaillé de quelques toponymes provenus d'anthroponymes, j'apporte des informations supplémentaires sur les problèmes discutés dans les chapitres antérieurs.

Le chapitre IV contient quatre suffixes monoconsonantiques, qui complètent mon travail *Onomastique roumaine*.

РУМЫНСКИЕ ЛИЧНЫЕ ИМЕНА И НАЗВАНИЯ МЕСТ

Настоящее исследование является продолжением моей книги *Onomastică românească (Румынская ономастика)*, вышедшей в 1980 г.

Считаю нужным остановиться вначале на некоторых вопросах с тем, чтобы выявить и подчеркнуть следующее:

необходимость обращения особого внимания к весьма интенсивным и древним отношениям между румынскими личными именами и названиями мест, о чём свидетельствует значительное число топонимов, происходящих из антропонимов, а с другой стороны, тот факт, что первейшие румынские ойконимы, отмечены в Трансильвании, начиная с XI-го века, эквиваленты омофонным антропонимам;

требование познания более точных форм топонимов и антропонимов, официальных и народных настоящих и прошлых; ввиду того, что они, в трансильванских документах, иногда появляются в формах, которые (по определённым причинам) не соответствуют действительным, в последнем параграфе первой главы, содержатся указания на необходимые явления фонетического и графического порядка;

рекомендация отказаться от принудительного использования и злоупотребления словами общей лексики в качестве этимонов для антропонимов и топонимов.

Во второй главе продолжаю анализ структуры румынских антропонимов согласно своему мнению, выраженному в предыдущих исследованиях и особенно в *Румынской ономастике*. Одновременно настаиваю на точке зрения, что антропонимические суффиксы (подобно суффиксам общей лексики) названными «заимствованными», на самом деле извлечены из заимствованных имён после того, как последние включились в систему языка-рецептора; следовательно, суффиксы подобного происхождения являются румынскими, румынскими являются также антропонимы и топонимы, в которых они появляются. Вместе с тем настаиваю на требовании точного анализа структуры антропонимов и топонимов в системе точного разграничения составляющих компонентов: основа, суффикс, окончание, артикль. В продолжении даю ряд суффиксов бифонетических (*-ig-*, *-og-*, *-or-* и др.), чьё существование защищаю, по моему мнению, достаточным числом примеров.

В третьей главе, путём детального анализа форм и структур некоторых топонимов, происходящих из антропонимов, привожу дополнительные информации по вопросам, обсуждаемым в предыдущих главах.

Четвёртая глава содержит четыре моноконсонантных суффикса, дополняющих мою работу *Румынская ономастика*.

CUPRINSUL

Cuvînt înainte 5

Abrevieri 6

I. PROBLEME DE METODĂ ÎN ONOMASTICĂ 9

Antroponime-toponime 9
Antroponime şi etnonime 16
Etimologie dublă sau omonimie? 28
Toponime populare şi oficiale 36
Onomastică transilvană în documente 40

II. STRUCTURA ANTROPONIMELOR. 54

Sufixul *-ig-* 56
Sufixul *-og-* 62
Sufixul *-ug-* 68
Sufixul *-ag-* 69
Sufixul *-eg-* 70
Sufixul *-or-* 73
Sufixul *-er-* 86
Sufixul *-aĭ-* 91
Antroponime în *-iu* 99

III. TOPONIME FORMATE DIN ANTROPONIME 105

Densuş 105
Pian 107
Cluj 109
Dej 112
Boj 113
Blaj 114
Homor, Humor 116
Honorici 117
Dobriţinaş 118

IV. ANEXĂ 122

Sufixe monoconsonantice 122

Sufixul *-m-* 122
Sufixul *-v-* 127
Sufixul *-f-* 130
Sufixul *-h-* 133

V. INDICE DE ANTROPONIME, TOPONIME, APELATIVE ŞI SUFIXE 136

VI. REZUMATE 169

Redactor : MARICA PIETREANU
Tehnoredactor : ANGELA ILOVAN

Coli de tipar : 10,75
Bun de tipar 20.09.1984

Tiparul executat sub comanda
nr. 1009 la
Întreprinderea poligrafică
„13 Decembrie 1918",
str. Grigore Alexandrescu nr. 89-97
București,
Republica Socialistă România

Lucrarea aduce noi contribuții la cunoașterea structurii și proveniențeî numelor de persoane și de locuri românești.

Autorul insistă asupra unor probleme de metodă cu intenția de a evidenția necesitatea cercetării atente a relațiilor, deosebit de intense și de vechi, dintre antroponime și toponime, obligația cunoașterii formelor lor cît mai exacte, populare și oficiale, de azi și din trecut.

Lei 10